శ్రీ శ్రీనివాస పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రియై పద్మావత్యై నమః

శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యమ్

మఙ్గళాచరణమ్

శ్రియః కాన్తాయ కల్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ ।
శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

శ్రీవేంకటాచలాధీశం శ్రియాఽధ్యాసితవక్షసమ్।
శ్రితచేతనమందారం శ్రీనివాసమహం భజే ॥

శ్రీ భవిష్యోత్తరపురాణే

ప్రథమోఽధ్యాయః

జనక నృపానుభూత శోకాతిరేక ప్రకారః

శౌనకః-

సూత! సూత! మహాభాగ! సర్వశాస్త్రవిశారద! ।
త్వత్తోఽహం శ్రోతుమిచ్ఛామి మహాత్మ్యం పుణ్యవర్ధనమ్॥ 1

కథితం రఙ్గమాహాత్మ్యం త్వయా హస్తిగిరీశితుః ।
జగన్నాథస్య వై విష్ణోః మాహాత్మ్యమతులం మునే! ।
ఇదానీం శ్రోతుమిచ్ఛామి మాహాత్మ్యం వేఙ్కటేశితుః ॥ 2

శ్రీ సూతః-

సాధు పృష్టం త్వయాబ్రహ్మన్! చరితం వేఙ్కటేశితుః ।
యథాశ్రుతం మయాపూర్వం వ్యాసాదమితతేజసః ॥ 3

శ్రీ శ్రీనివాస పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రియై పద్మావత్యై నమః

శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యము

మంగళాచరణము

లక్ష్మీదేవికి భర్తయును, సమస్త శుభములకు నిధివంటి వాడును, పేదల పాలిటి పెన్నిధియై శ్రీవేంకటాచలమున నివసించు శ్రీనివాసునకు మంగళమగుగాక!

శ్రీ వేంకటాచలాధిపతియును, లక్ష్మీదేవిచే నధిష్ఠింపబడిన వక్షస్థలము కలవాడును, తననాశ్రయించిన చేతనుల కోర్కెలను దీర్చుటలో కల్ప వృక్షమును బోలినవాడునునగు శ్రీనివాసుని నేను సేవించుకొనుచున్నాను.

శ్రీ భవిష్యోత్తరపురాణము

మొదటి అధ్యాయము

జనక చక్రవర్తి దుఃఖితుడగుట

శౌనకుడు--

"సూతా! పుణ్యపురుషా! సకలశాస్త్ర పారంగతా! పుణ్యము నభివృద్ధిచెందించు మాహాత్మ్యమును నీవలన వినగోరుచున్నాను. 1

నీ వలన కరిగిరి నిలయుడగు వరదరాజుని యొక్కయు, జగన్నాథునియొక్కయు సాటిలేని మాహాత్మ్యమును వింటిని. ఇపుడు శ్రీ వేంకటాచలపతి మాహాత్మ్యమును వినగోరు చున్నాను. తెలుపుమ"ని శౌనకమహర్షి సూతునడుగగా 2

శ్రీ సూతుడు :-

సూతుడు "మహర్షీ! వేంకటాచలపతి చరితమును చక్కగా నడిగితివి. మహా తేజశ్శాలియగు వ్యాసునివలన పూర్వము నేను వినినదానిని. 3

తత్తథాఽహం సమాచక్షే సావధానమనాశ్శృణు ।
పురా తు జనకో నామ రాజా పరమధార్మికః ॥ 4

సత్యవాక్ సర్వశాస్త్రేషు కోవిదః కోపవర్జితః ।
వాసుదేవప్రసాదస్య ముఖ్యపాత్రమభూన్నృపః ॥ 5

నిర్మమో నిత్యతృప్తశ్చ నిరహఙ్కృతిరాత్మధృక్ ।
తస్య భ్రాతా ఽభవత్పూర్వం కుశకేతురితి స్మృతః ॥ 6

కుశధ్వజస్య తనయాః త్రయస్త్రైలోక్యసున్దరాః ।
దుహితౄణాం త్రయం తస్య కుశకేతోర్మహాత్మనః ॥ 7

జనకస్యాభవత్పుత్రీ జానకీ నామ సా రమా ।
భ్రాత్రా చ కారయామాస రాజ్యం జనకభూపతిః ॥ 8

స భ్రాతురాజ్ఞయా రాజ్యం చకారార్యేషు భక్తిమాన్ ।
కదాచిత్ జనకో రాజా మనసీత్థమచిన్తయత్ ॥ 9

సుఖ మేవ సదా మే స్యాత్ దుఃఖం మా భూత్ కదాచన ।
దుఃఖం న వీక్ష్యే నేత్రాభ్యాం సుఖం వీక్షే సదాఽఽత్మనః ॥ 10

అసాధుసమ్మతం వాక్యం శ్రుత్వేత్థముదితం హరిః ।
దుఃఖం ప్రదర్శయామాస రాజ్యమత్తస్య భూపతేః ॥ 11

కదాచిద్దైవయోగేన కుశకేతురగాన్మృతిమ్ ।
హతేఽనుజే చ తద్భార్యా తేన సాకం మమార చ ॥ 12

రాజ్యం పుత్రాంస్తతస్త్యక్త్వా త్వగాత్పతిసలోకతామ్ ।
తౌ దమ్పతీ నృపో దృష్ట్వా త్యక్తపుత్రౌ సుఖోచితౌ ॥ 13

విలలాప మహారాజో భ్రాతరం భ్రాతృవత్సలః ।
హా భద్రే!బాలకాంస్త్యక్త్వా వృద్ధం మాం జానకీం తథా॥ 14

క్వ గచ్ఛసి వరారోహే? పతిమాలిఙ్గ్య మఙ్గళే! ।
అశీతివర్షసాహస్రం సమ్ప్రాప్తం మమ భామిని ॥ 15

విన్నట్లే బాగుగా తెలిపెదను. శ్రద్ధతో నాలకింపుము. పూర్వము మహా ధర్మాత్ముడును. 4

సత్యసంధుడును, సకలశాస్త్ర పరిజ్ఞాతయు, కోపము లేనివాడును, శ్రీమన్నారాయణ కృపకు ముఖ్య పాత్రుడును నగు జనకమహారాజు కలడు. 5

ఆతనికి మమకార రహితుడను. పొందినదానితో తృప్తినొందువాడును, అహంకారము లేనివాడును, ఆత్మధ్యానము కలవాడునగు కుశకేతుడను సోదరుడు కలడు. 6

ఆతనికి ముల్లోకములయందును సౌందర్యవతులగు ముగ్గురు కుమారులును, అట్టి ముగ్గురు కుమార్తెలును నుండిరి. 7

జనకమహారాజునకు లక్ష్మియే "జానకి" యను కుమార్తెగా జన్మించెను. జనక మహారాజు సోదరునిచే రాజ్యపాలన మొనరించుచుండెను. 8

కుశకేతుడును అన్నగారి యాజ్ఞానుసారము పెద్దలయందు భక్తికలిగి రాజ్యపాలన మాచరించెను. ఒకప్పుడు జనకమహారాజు తన మనస్సులో 9

నాకెప్పుడును సుఖమే కలుగవలెను. కాన దుఃఖమెన్నడును సంభవింపరాదు. నేను నా కన్నులతో దుఃఖమును దర్శింపజాలను. ఎల్లపుడును సుఖమునే గాంచెదన"ని తలంచసాగెను. 10

అంత శ్రీమన్నారాయణుడు సజ్జన సమ్మతముకాని వాక్యమును విని రాజ్యసంపదలచే మదించిన జనక చక్రవర్తికి దుఃఖమునే చూపింపదలచెను. 11

ఒకానొకతరి దురదృష్టవశమున కుశకేతుడు మరణించెను. ఆతనితో నాతని భార్యయు రాజ్యమును పుత్రులను విడిచి సహగమనము నాచరించి పతిసాలోక్యమును బడసెను. 12

సుఖింపదగినవారై యుండియు పుత్రులను వీడి మరణించిన యా దంపతులను గాంచి 13

సోదరియందధికమైన ప్రేమగల జనక చక్రవర్తి "మంగళ రూపిణీ । పిల్లలను ముసలివానినగు నన్ను, జానకిని విడచి 14

నీ భర్త ననుగమించి ఎచటికేగితివి? నా కెనుబదివేల సంవత్సరము లేతెంచినవి. 15

ఏతావత్కాలపర్యన్తం న దృష్టో దుఃఖసఞ్చయః ।
అద్య దృష్టో వరారోహే! త్వద్వియోగేన కేవలమ్ ॥ 16

ఇతి సఞ్చిన్త్య మనసి వారం వారం మహీపతిః ।
చకార ప్రేతకార్యాణి పుత్రాణాఞ్చైవ శైశవాత్ ॥ 17

మాతృహీనాం స్తతో బాలాన్ ఆలిఙ్గ్యాఙ్కే నిధాయ చ।
భోః పుత్రాః! బాలభావే తు మాతృహీనాశ్చ కర్శితాః ॥ 18

కథం పశ్యామి నేత్రాభ్యాం మాతృహీనాంశ్చ బాలకాన్।
ఇతి చిన్తాపరస్సోఽభూత్ త్యక్తరాజ్యోఽతిదుఃఖితః ॥ 19

త్యక్తాన్నః త్యక్తభోగశ్చ త్యక్తనిద్రోఽతికర్శితః ।
తస్య దుఃఖోపశాన్త్యర్థం శతానన్దః పురోహితః ॥ 20

సమ్ప్రాప్తో దైవయోగేన వాసుదేవానుజో మునిః ।
ప్రాప్తం పురోహితం దృష్ట్వా రాజా పూజామకల్పయత్॥ 21

స పూజితో మునివరో నివిష్టో మృగచర్మణి ।
తతః కాలోచితాం వార్తాం కథయామాస గౌతమిమ్॥ 22

శతానన్దంప్రతి జనకకృతస్వశోకనివృత్త్యుపాయ ప్రార్థనా

జనకః -

శతానన్ద! మహాప్రాజ్ఞ! కా గతిః స్యాదితో మమ ।
వృద్ధత్వాదాత్మనశ్చైవ పుత్రాణాఞ్చైవ శైశవాత్ ॥ 23

కన్యకారత్నబాహుళ్యాత్ హతబన్ధోర్మహామునే! । 24
బహవః శత్రవస్సన్తి రావణేన్ద్రజిదాదయః ॥

తేభ్యో యుద్ధం కథం దాస్యే హ్యసహాయోఽతిజీర్ణవాన్ ।
దివా నక్తం సమాయాతి రావణః కేన హేతునా ॥ 25

న జానే మునివర్యాహం ప్రజ్ఞాచక్షుర్న విద్యతే ।
నిమిత్తమేకం కథితం ద్వితీయం ప్రవదామి తే ॥ 26

ఇంత కాలము వరకు దుఃఖ మనుదానిని గాంచలేదు. నీ వియోగముచే మాత్రమే నేను దుఃఖము ప్రాప్తించినది. 16

అని మాటిమాటికి తలంచుచు బిడ్డలు పసివారగుట వలన వారికి శ్రాద్ధాదికర్మలను తానే నిర్వర్తించి పసివయస్సుననే 17

తల్లిని కోల్పోయిన బాలురను కౌగలించుకొని ఒడిలో కూర్చుండబెట్టుకొని బిడ్డలారా! చిన్నతనముననే తల్లి లేక కృశించియున్నారే. 18

ఈ తల్లిలేని పిల్లలను నేనెట్లు నా కన్నులతో వీక్షించగలన'ని విచారించుచు రాజ్యమును వీడి దుఃఖపరవశుడై 19

ఆహారమును, భోగములను, నిద్రనువీడి కృశించు చుండగా నాతని దుఃఖమును పోగొట్టుటకై 20

వసుదేవుని సోదరుడగు శతానందుడను పురోహితుడు అదృష్టవశమున నేతెంచెను. అట్లు వచ్చిన ఆ పురోహితుని జూచి యా రాజు పూజించిన పిమ్మట 21

కృష్ణాజినమున కూర్చుండెను. పిమ్మట జనకచక్రవర్తి సమయానుసారముగా భాషించుచు 22

జనకచక్రవర్తి తనవిచారము పోవుట కుపాయమును చెప్పుమని శతానందుని ప్రార్థించుట

జనకుడు :-

శతానందా! విద్వన్మణీ! నేను ముసలివాడనైతిని. బాలురు పసివారు. 23

కన్నియలు చాలమందికలరు. బంధుగులు మృతిచెందిరి. రావణ ఇంద్రజిత్తు మొదలగు శత్రువులు మిక్కుటముగానున్నారు. 24

మిక్కిలి వృద్ధుడను, నిస్సహాయుడనగు నేనెట్లు వారితో యుద్ధమొనరింతును. రావణుడెందులకో రాత్రింబవలులు వచ్చుచున్నాడు. 25

నాకు జ్ఞాననేత్రము లేకుండుటంజేసి కారణ మరయజాల కున్నాను. నాకిదియొక చింతాకారణమై యున్నది. 26

సీతయాశ్చ సురూపాయాః సురూపః పురుషః కథమ్।
లభ్యతే? వద విప్రేన్ద్ర! తృతీయం ప్రవదామి తే ॥ 27

దీర్ఘాయుషశ్చ మే పుత్రాః పుత్ర్యశ్చాపి సభర్తృకాః ।
ఏకదేశాధిపత్యైవ స్నుషాస్తాశ్చ భవన్తు మే ॥ 28

జామాతరశ్చ చత్వారః ఏకరాజసుతాస్తథా ।
వర్ధితశ్చైవ మే రాజ్యం స్వయమేవ పురోహిత!।
కేనోపాయేన వై భూయాత్ తదేతత్కారణం వద॥ 29

జనకాయ శతానన్దోక్తః శ్రీవేంకటాచల ప్రభావః

శతానన్దః-
అస్తి కశ్చిద్విశేషోఽస్మిన్ భూలోకే భూమిపాలక! ।
దుహితుస్తవ కల్యాణ- సుఖదం శత్రునాశనమ్ ॥ 30

వైకుణ్ఠగిరిమాహాత్మ్యం స భవిష్యం సహోత్తరమ్ ।
కలౌ తత్కీర్తనం పుణ్యం సర్వదుఃఖహరం శివమ్ ॥ 31

ధనకామస్య ధనదం పుత్రకామస్య పుత్రదమ్ ।
రోగార్తస్య చ రోగఘ్నం జ్ఞానినాం జ్ఞానసాధనమ్ ॥ 32

యచ్ఛ్రుత్వా సర్వలోకేశో బ్రహ్మో బ్రహ్మపదం గతః ।
నీలకణ్ఠస్తు యచ్ఛ్రుత్వా నిర్విషః సుఖమాప్తవాన్ ॥ 33

వజ్రీ నాకపదం ప్రాప్తో యత్కథాశ్రవణాదరాత్ ।
పదాన్యాపుర్లోకపాలాః యత్కథాశ్రవణేన వై ॥ 34

కిముక్తేన విశేషేణ తదనన్తఫలం శృణు ।
ఇత్యుక్తో మునినా తేన జనకో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 35

మిక్కిలి రూపవతియగు సీతకు సౌందర్యశాలియగు పురుషుడు లభించు నుపాయమేమి? యని రెండవ విచారము. 27

నా పుత్రులు దీర్ఘాయుష్మంతులు కావలెను. పుత్రికలును వారి భర్తలును దీర్ఘాయుష్మంతులు కావలెను. ఒకే దేశాధిపతికి మాత్రమే వారు కోడండ్రు కావలెను. 28

మా నలుగురు పుత్రికలకును ఒకే రాజునకు జనించిన నలుగురు పుత్రులును భర్తలుగా లభింపవలెను. నా రాజ్యమే యుపాయ ముచే వృద్ధిపొందు ననునది మూడవ విచారము. పురోహితా! నాకిట్టి వ్యాకులపాటు నశించునుపాయమును తెలుపుమని ప్రార్థించెను. 29

శతానందుడు జనకునకు శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యము నెఱింగించుట.

శతానందుడు :-
ఆ మాటలను విని శతానందుడు "రాజా! భూలోకమున నొక విశేషము కలదు. అది నీ పుత్రికకు కల్యాణసంపద ఒనగూర్చును. శత్రువుల నశింపజేయును. 30

వైకుంఠపర్వత మాహాత్మ్యము ముందెన్నడు జరుగనిది. పూర్వకాలమున జరుగనిది. కలియుగమున దాని మాహాత్మ్యమును కీర్తించినంతనే పుణ్యము కలుగును. సమస్త దుఃఖములు నశించును. 31

మంగళముల నిచ్చును. ధనమును కోరువారికి ధనము నొసంగును. పుత్రులను కాంక్షించువారికి పుత్రులనిచ్చును. రోగముచే పీడింపబడు వారికి రోగమును పోగొట్టును. జ్ఞానులకు జ్ఞానము నభివృద్ధి నొందించు సాధనమగును. 32

దీని మాహాత్మ్యమును వినుటవలననే సకలలోకాధి పతియగు బ్రహ్మ బ్రహ్మలోకమున కధిపతియాయెను. గరళకంఠుడీ మాహాత్మ్యమును వినుట వలననే విషమును త్రావియు సుఖముగా నుండెను. 33

దేవేంద్రుడీ మాహాత్మ్య శ్రవణముననే స్వర్గలోకాధిపత్యము నొందెను. లోకపాలు రందరు నీ మాహాత్మ్య శ్రవణముననే తమతమ నెలవుల కాధిపత్యమును వహించిరి.

పెక్కు మాటలేల? శ్రీ వేంకటాచలకీర్తన పెక్కు ఫలితముల నొసంగును. దానిని వినుము అని శతానందుడు తెలుపగా జనకచక్రవర్తి 34

జనకుడు :-
శ్రీ వైకుంఠమాహాత్మ్యమును, కలియుగమున దానిచరిత్ర విధము నెఱింగింపుమని కోరినంతనే శతానందుడు మరల తెలుపుట కారంభించెను. 35

జనకః :-

వద వైకుణ్ఠమాహాత్మ్యం కలౌ తచ్చరితం కథమ్ ।

శతానన్దః-

కృతే వృషాద్రిం వక్ష్యన్తి త్రేతాయామఞ్జనాచలమ్ ॥ 36

ద్వాపరే శేషశైలేతి కలౌ శ్రీవేఙ్కటాచలమ్

నామాని యుగభేదేన శైలస్యాస్య భవన్తి హి ॥ 37

జనకః :-

చతుర్యుగే త్వయా ప్రోక్తం నామ యద్యద్గిరేర్మునే ।

తస్య తస్య చ వై హేతుం విస్తరాద్వద మే గురో! ।

కృతే వృషాచల ఇతి కథం నామ భవిష్యతి ॥ 38

వృషభాచలనామనిష్పత్తిః

శతానందః :-

పురా తు వృషభో నామ రాక్షసో రూక్షకర్మకృత్ ।

ఆక్రమ్య శేషశైలఞ్చ తాపసానప్యబాధత ॥ 39

తేన సఙ్క్లిష్టతపసః తదర్థం శరణం గతాః ।

శ్రీనివాసం హృషీకేశం భక్తానామభయఙ్కరమ్ ॥ 40

తుష్టువుర్హృష్టమనసః స్రష్టారం సర్వచేతసామ్ ।

ప్రాదుర్బభూవ భగవాన్ మునీనాం పురతో హరిః ।

వ్యజ్ఞాపయన్మునిశ్రేష్ఠాః అసకృత్కృతసంస్తవాః ॥ 41

మునయః:-

భగవన్నరవిన్దాక్ష! వృషభో నామ రాక్షసః ।

సమ్బాధతే సదా క్రూరః తపోభఙ్గకరః ఖలః ॥ 42

తస్మాద్రక్ష క్షరాతీత భయాద్రాక్షసకల్పితాత్

బాధమిత్యుక్తవాన్ కృష్ణో దుష్టమభ్యద్రవద్రుషా ॥ 43

స రాక్షసో మహావీర్యః తీర్థే తుమ్బురుసంజ్ఞకే ।

స్నాత్వా త్రిషవణం పుణ్యాం। సాలగ్రామశిలాం నృప!॥ 44

ఈ పర్వతమును కృతయుగమున వృషాద్రి అనియు త్రేతాయుగమున అంజనాచలమనియు 36

ద్వాపర యుగమున శేషాద్రియనియు, కలియుగమున శ్రీ వేంకటాచలమనియు యుగముల మార్పు ననుసరించి వ్యవహరింతురు. 37

జనకుడు :-

దానిని విని జనకమహారాజు శతానందునితో "మునివర్యా! ఈ పర్వతమునకు నాల్గుయుగముల యందు కలుగు నామములను తెలిపితిరి. ఆయా నామములు వచ్చుటకు కారణమును విస్తారముగా తెలుపుచు కృతయుగమున వృషాచల మను పేరెట్లు కలిగెనో వక్కాణింపుమని యడిగెను. 38

వృషభాచలమను పేరు వచ్చుట

శతానందుడు :-

పూర్వము దారుణకృత్యముల నొనరించుచు వృషభుడను రాక్షసుడు శేషాద్రి నాక్రమించుకొని మునీంద్రులను బాధింపసాగెను. 39

ఆతని బాధలచే తపోభంగము కలుగటంచేసే భక్తుల కభయము నొసంగువాడును, 40

సకలప్రాణికోటి ఉత్పత్తికి కారణభూతుడును నగు శ్రీనివాసుని సంతోషాంతరంగములతో స్తుతించగా వారి యెదుట భగవంతుడు ప్రత్యక్ష మాయెను. మునీంద్రులాతనిని పరిపరివిధముల స్తుతించుచు నిట్లు విన్నవించిరి. 41

మహర్షి :-

పద్మపత్రేక్షణా! వృషభాసురుడు కఠినాత్ముడై దుష్టుడై మా తపస్సునకు విఘ్నము నొనరించుచు బాధించుచున్నాడు. 42

కావునా రాక్షసునివలన సంభవించిన భయమును తొలగించి కాపాడుమని ప్రార్థింపగా భగవంతు దండులకంగీకరించి రాక్షసుని కోపముతో తరిమి వేసెను.

ఆ పరాక్రమశాలియగు రాక్షసుడు తుంబురు తీర్థమున మూడు వేళలయందు స్నానమాచరించి పవిత్రమును 44

నారసింహాత్మికాం దివ్యాం। సకరాలామధోముఖామ్ ।
“నిత్యమారాధయేయాహ” మితి నిశ్చిత్య పూజయన్॥ 45

పూజాన్తే స్వశిరఃపుష్పం ఖడ్గేనాహృత్య భూపతే।
సమర్పయామాస తతః తచ్ఛిరః పునరాగతమ్ ॥ 46

ఏవం పఞ్చసహస్రాణి వర్షాణి విగతాని చ ।
తస్మిన్ కాలేఽ రవిన్దాక్షః ప్రత్యక్షః సమజాయత ॥ 47

శిలాన్తర్యామీ భగవాన్ శ్రీనివాసః సతాం గతిః ।
తమాలోక్య హృషీకేశం వృషభో దణ్డవద్భువి ॥ 48

పపాత రాజశార్దూల! స విసంజ్ఞాముపేయివాన్ ।
ముహూర్తాన్తే సముత్థాయ ప్రత్యభాషత కేశవమ్ ॥ 49

వృషభః -

కేశవానన్త! గోవిన్ద! శ్రీనివాస! సురోత్తమ! ।
న చ మోక్షం న చ స్వర్గం పారమేష్ఠ్యపదం హరే! ॥ 50

న యాచే జగతాం నాథః యుద్ధభిక్షాం చ దేహి మే ।
దశావతారవిభవే శ్రుత స్తేవిక్రమోహరే ॥ 51

అద్య తం సత్యమాధత్స్వ విక్రమం పురుషోత్తమ! ।
దేవస్తద్భారతీం శ్రుత్వా కిఞ్చిద్ధాస్యముఖో హరిః ॥ 52

ఉవాచ వచనం తం హి రాక్షసం యుద్ధదుర్మదమ్ ।
శ్రుత్వా తదుక్తవాన్ కృష్ణః ‘తథాఽస్త్వి’ త్యరిమర్దనః ॥ 53

తయోర్యుద్ధమభూత్తత్ర వృషభశ్రీనివాసయోః ।
యత్కృతం శ్రీనివాసేన తత్కృతం వృషభేణ చ ॥ 54

తదద్భుత మభూత్తత్ర దేవానాం పశ్యతామపి ।
త ద్యుద్ధకౌశలం దృష్ట్వా భగవాన్ పర్యపూజయత్ ॥ 55

దివ్యమును, భయంకరమైనదియు క్రింద బిలముగల సాలగ్రామశిలను “నేను నిత్యమారాధింతును”ని నిశ్చయించి పూజించుచు 45

పూజను పూర్తిగానొనరించిన పిమ్మట తన శిరమనెడి పుష్పమును ఖడ్గముతో ఖండించి భగవంతుని కర్పించెను. ఆ శిర మటులనే మరలవచ్చి నిలచెను. 46

ఈ విధముగా నయిదువేల సంవత్సరము లతిక్రమించగా 47

శిలో నంతర్యామిగా నున్నట్టియు సత్పురుషులకు పొందదగిన వాడునగు శ్రీనివాసుడు ప్రత్యక్ష మాయెను. వృషభాసురు డాతనిని గాంచినంతనే కర్రవలె భూమిపైబడి 48

చైతన్యము లేకయుండెను. కొద్దిసమయము గడచినంతనే లేచి శ్రీమన్నారాయణునితో 49

వృషభాసురుడు :-
కేశవా! అనంతా! గోవిందా! శ్రీనివాసా! దేవాధిదేవా! నేను మోక్షమును, స్వర్గమును, బ్రహ్మలోకము 50

నభిలషింపను. నాకు యుద్ధమును ప్రసాదించుము. నీ పరాక్రమమును దశావతార వైభవమును వింటిని. 51

నేడా పరాక్రమమును సత్యమొనరింపుమ’ని కోరగా శ్రీమన్నారాయణు డావాక్యమును విని మందస్మిత వదనార విందుడై 52

యుద్ధమునందు దుష్టవ్యామోహముచే గర్వించిన రాక్షసునితో నట్లే యగుగాక యని పలికెను. 53

శ్రీనివాసుడును, వృషభాసురుడును ఒకరినొక రనుకరించుచు యుద్ధము నొనర్చిరి.

ఆ యుద్ధ మత్యంతాశ్చర్యకరమాయెను. దేవత లందరును చూచుచుండిరి. అపుడా యుద్ధమునందలి నేర్పరితనమును గాంచి శ్రీనివాసుడు ఆతని నాదరించుచు55

భో రాక్షసకులోత్పన్న! పశ్య మే పౌరుషం బలమ్ ।
ఇత్యుక్త్వా దర్శయామాస గరుడం వికృతాకృతిమ్ ॥ 56

తత్రస్థం వాసుదేవఞ్చ విశ్వరూపిణమవ్యయమ్ ।
సహస్రభుజసంయుక్తం సహస్రాయుధభూషితమ్ ॥ 57

తన్మాయాం రాక్షసో దృష్ట్వా స్వయఞ్చ గరుడం హరిమ్ ।
దర్శయన్ వ్యఞ్జయామాస స్వమాయాం సురమోహినీమ్ ॥ 58

నక్తఞ్చరస్య చరిత మతిక్రాన్తుం క్షమోఽప్యయమ్ ।
ప్రశంసన్ రాక్షసం వీరం 'సాధు సాధ్వి' త్యభాషత ॥ 59

రే రే! రాక్షసవర్యాద్య చక్రేణ శతనేమినా ।
హరిష్యే తే శిరః కాయాత్ యథా పక్వఫలం ద్రుమాత్॥ 60

ఇత్యుక్తో దేవరాజేన వృషభో దణ్డవద్భువి ।
ప్రణిపత్యాహ విశ్వేశం అస్తువద్రాక్షసేశ్వరః ॥ 61

వృషభః-
చక్రపాణే! నమస్తుభ్యం చక్రస్య చరితం శ్రుతమ్ ।
యచ్చక్రేణ ప్రతప్తస్తు ముక్తిమేతి న సంశయః ॥ 62

యచ్చక్రేణ పురా రాజా కీర్తిమాన్ కీర్తిమాప్తవాన్ ।
త్వచ్చక్రేణ హతో రాజన్! గచ్ఛామి తవ మన్దిరమ్ ॥ 63

ఏవముక్త్వా హరేః పాదౌ పస్పర్శ వృషభాసురః ।
వరం యయాచే వృషభః "శైలో మదభిధోఽస్త్వి తి"॥ 64

సమాలిఙ్గ్య "భవేదేవ" మిత్యుక్త్వా హరిణాఽథ సః ।
విసృష్టచక్రసఞ్ఛిన్నః త్యక్తవాన్ స్వకలేవరమ్ ॥ 65

రాక్షసవంశసంజాతుడవగు వృషభాసురా! నా బలమును, పౌరుషమును గాంచుమ'ని
భయంక రాకారము గల గరుడుని 56

విశ్వరూపధారియు, నాశరహితుడును, వేయిభుజములును, వాటియందు వేయి
ఆయుధములచే నలంకరింపబడిన వాసుదేవుని చూపించెను. 57

రాక్షసుడా మాయను గరుడుని, హరినిగాంచి దేవతలను గూడ మోహపరచు తన
మాయను ప్రయోగించెను. 58

రాక్షసుని మాయను జయింపజాలియు శ్రీనివాసుడాతనని "చాల బాగున్నది, చాల
బాగున్నద"ని స్తుతించుచు 59

రాక్షసా! నీ శిరమును నీ శరీరమునుండి పండిన ఫలమును చెట్టునుండి రాల్చు
నటుల నా నూరంచులు గల చక్రాయుధ ముచే సంహరింతునని పలుకగా60

వృషభాసురు డాతనికి సాష్టాంగముగ నమస్కరించి 61

వృషభాసురుడు :-
శ్రీమన్నారాయణా! నీ చక్రమాహాత్మ్యము నిదివరలో వినియుంటిని. నీ చక్రముచే
తపింపబడిన వానికి ముక్తి లభించుననుటలో సందియములేదు. 62

కీర్తిమంతుడను రాజు నీ చక్రముచే దునుమబడి కీర్తిని గాంచెను. నీ చక్రముచే
దునుమబడిన నేనును మోక్షసామ్రాజ్యము నలంకరింతున'ని 63

పలికి శ్రీమన్నారాయణుని పాదములను స్పృశించెను. మరియు "ప్రభూ! ఈ
పర్వతము నా పేరున బరగునుగాక!" యని ప్రార్థించెను. 64

శ్రీనివాసుడాతని నాలింగన మొనర్చుకొని చక్రముతో నాతని శిరమును ఖండించగా
వృషభాసురుడు మృతిచెందెను. 65

తస్మాద్వృషభశైలోఽయం కృతే ఖ్యాతి ముపేయివాన్।

జనకః-

కథ మఞ్జనశైలేతి త్రేతాయాం నామ మే వద ॥ 66

త్రేతాయుగేఽఞ్జనాచలనామనిష్పత్తిః

శతానన్దః -

పురా కేసరిణః పత్నీ హ్యఞ్జనా కఞ్జలోచనా ।
అనపత్యత్వదుఃఖేన మతఙ్గమునిమాగమత్ ॥ 67

ఆనమ్య మునిశార్దూలం అనపత్యాతికర్శితా ।
ఉవాచ వచనం నేత్ర నీరసిక్తకలేవరా ॥ 68

అఞ్జనా:-

అహో తాపసశార్దూలా అపుత్రాయా మమకా గతిః?।
ఏవముక్తోఽఞ్జనాదేవ్యా మతఙ్గో వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 69

మతంగః :-

పమ్పాయాః పూర్వదిగ్భాగే పఞ్చాశద్యోజనాన్తరే ।
నారసింహాశ్రమం దేవి! వర్తతే వసుధాతలే ॥ 70

తస్య దక్షిణదిగ్భాగే నారాయణగిరేస్తటే ।
ఉత్తరే స్వామితీర్థస్య వర్తతే క్రోశమాత్రకే ॥ 71

వియద్గఙ్గేతి విఖ్యాతా తత్ర గచ్ఛ యథాసుఖమ్ ।
తత్ర స్నాత్వాఽథ కల్యాణి! ద్వాదశాబ్దం తపశ్చర ॥ 72

తేన పుణ్యేన తే పుత్రో భవిష్యతి గుణాధికః ।
మతఙ్గేనైవ ముక్తా సా నారాయణగిరిం యయౌ ॥ 73

జనకుడు :-

కావున నీ పర్వతము కృతయుగమున వృషభాద్రియను నామముతో, వ్యవహరింపబడున'ని శతానందుడు తెలుపగా
జనకుడు త్రేతాయుగమున "అంజనశైలమను" పేరెట్లు కలిగెనో తెలుపుమని యడుగగా శతానందుడిట్లు తెలిపెను. 66

త్రేతాయుగమున అంజనాచలమను పేరు కలిగిన విధము

శతానందుడు- :-

పూర్వము కేసరి భార్యయు పద్మనేత్రయగు అంజనాదేవి సంతానము లేక దుఃఖించుచు మతంగముని సమీపమునకు వచ్చెను. 67

ఆ మునిపుంగవునకు నమస్కరించి కంటనీరు శరీరమును తడుపుచుండ 68

అంజనాదేవి :-

మునీంద్రా! సంతానహీనురాలనగు నా గతియేమి? యని విలపింపగా మతంగ మహర్షి 69

మతంగుడు:-

"పంపానదికి తూర్పుదిశలో నైదువందల యోజనముల దూరమున భూమిపై నారసింహాశ్రమము కలదు. 70

దానికి దక్షిణ దిశలో నారాయణాద్రి తీరమున స్వామి తీర్థమున కుత్తరభాగమున క్రోశమాత్ర దూరమున 71

ఆకాశగంగ ప్రసిద్ధమై యలరారుచున్నది. అచ్చటికి సుఖముగాజేరి అందు స్నానమాచరించి పండ్రెండు సంవత్సరములు తపమొనరింపుము. 72

ఆ పుణ్యముచే నీకు సద్గుణవంతుడగు పుత్రుడు కలుగున'ని పలుకగా నామె నారాయణగిరికేగి 73

కృత్వా స్వామిసరః స్నానం అశ్వత్థస్య ప్రదక్షిణమ్ ।
వరాహరూపిణం నత్వా పీత్వా తత్సలిలం శుభమ్ ॥ 74

ఆకాశగఙ్గామాసాద్య తపః కర్తుం ప్రచక్రమే ।
మునింశ్చామన్త్ర్య భర్తారం వ్రతార్థం భక్ష్యవర్జితా ॥ 75

ఉపవాసరతా బాలా బాహ్యభోగవివర్జితా ।
కాష్ఠవత్ పర్యవస్థాప్య శరీరం స్వాత్మనః శుచి ॥ 76

పూర్ణే సంవత్సరే జాతే వాయుదేవో మహాబలః ।
ఫలమాహృత్య భక్ష్యార్థం ప్రత్యహం హ్యదదాన్మరుత్॥ 77

అథైకస్మిన్ దినే వాయుః ఫలే వీర్యమపూరయత్
వీర్యగర్భం ఫలం తస్యాః ప్రాక్షిపత్కరసమ్పుటే ॥ 78

ఫలం సా మన్యమానా హి క్షుధార్తా తదభక్షయత్ ।
తతో గర్భః సముదభూత్ అఞ్జనాయాశ్చ భూమిప! ॥ 79

మునీనామభవద్ధర్షో వాయుగర్భసముద్భవమ్ ।
అథ సా దశమాసాన్తే సుషువే పుత్రముత్తమమ్ ॥ 80

హనూమన్తమిమం ప్రాహుః మునయో వీతకల్మషాః ।
అఞ్జనా వ్రతమాస్థాయ పుత్రం ప్రాప గిరీశ్వరే ।
తస్మాదఞ్జనశైలోఽయం లోకే విఖ్యాతకీర్తిమాన్ ॥ 81

ద్వాపరేయుగే శేషాచలనామనిష్పత్తిః

జనకః–
సన్తోషో హ్యభవ న్మహ్యం శ్రుత్వా తన్నామకారణమ్।
ద్వాపరే శేషశైలేతి కథం ఖ్యాతిర్భవిష్యతి ॥ 82

స్వామితీర్థమున స్నానమాచరించి రావివృక్షమునకు ప్రదక్షిణము నాచరించి వరాహస్వామికి నమస్కరించి స్వామిపుష్కరిణీ తీర్థమును త్రావి 74

మతంగమునియొద్దను తన భర్తయొద్దను అనుజ్ఞను బడసి ఆకాశగంగనుజేరి వ్రతమునకై యాహారమును వీడి 75

ఉపవాసమొనరించుట యందాసక్తి కలదై శారీరక భోగముల నన్నిటిని వీడి పవిత్రమైన తన శరీరమును కఱ్ఱవలెదృఢముగా నిలిపి తపమొనర్చుట కారంభించెను. 76

అట్లు సంవత్సరము గడచినంతనే మహా బలవంతుడగు వాయుదేవు డామె భుజించుటకై ఫలము ననుదినమొసంగుచుండెను. 77

అంత నొక దినమున వాయువు ఫలములో తన వీర్యము నుంచి యా ఫలము నంజనాదేవి దోసిలి యందుంచెను. 78

ఆమె యాకలిగొన్నదై దానిని సామాన్యఫలమని తలంచి భుజించెను. అనంతర మామెకు గర్భము కలిగెను. 79

వాయువువలన గర్భము కలిగెనని మును లందరును సంతసించిరి. అనంతరమామెకు పదినెలలు నిండినంతనే పుత్రరత్న మావిర్భవించెను. 80

ఆ బాలునకు పాపదూరులగు మునీంద్రులు హనుమంతుడను నామము నుంచిరి. అంజనాదేవి వ్రతము నాచరించి పర్వత రాజమున పుత్రుని గని యుండుటచే నీ పర్వత "మంజనాద్రి" యను ప్రఖ్యాత నామమును గాంచెను. 81

ద్వాపరయుగమున శేషాచలమను పేరు కలుగుట

జనకుడు :-

జనకచక్రవర్తి యా చరిత్రమును విని "మునీంద్రా! అంజనాద్రియను పేరు కలుగుటకు గల కారణమును విని చాల సంతసము కలిగెను. ద్వాపరయుగమున "శేషశైల" మను పేరెట్లు ప్రసిద్ధి కెక్కెనో తెలుపుడ'ని అడిగెను. 82

శతానన్దః :-

పురా వైకుణ్ఠనగరే ద్వారి శేషం సమాదిశత్ ।
జానన్ భగవతో భావం సోఽతిష్ఠత్ భావికర్మణి ॥ 83

చికీర్షితే మారుతేన ద్వారి జాగ్రత్కుతూహలీ ।
దేవాధిదేవో భగవాన్ రేమే చ రమయా సహ ॥ 84

తస్మిన్కాలే మహారాజ! మారుతస్తు కదాచన ।
అకస్మాత్కారణాత్ ప్రాప్తో భగవన్తం జనార్దనమ్ ॥ 85

ద్వారే తం రోధయామాస రుక్మదణ్డేన సర్పరాట్ ।
"కిమర్థం రుధ్యతే మూర్ఖ! కార్యస్య మహతీ త్వరా ।
ఇత్యుక్తే వాయునా శేష ఉవాచ వచనం పునః ॥ 86

శేషః :-

"అహమాజ్ఞాధరో విష్ణో ర్మా త్వమన్తఃపురం గమః" ।
ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా జగత్ప్రాణోఽబ్రవీదిదమ్ ॥ 87

వాయుః :-

జయస్తు విజయశ్చైవ సంశప్తౌ మునిభిః పురా ।
అహఙ్కారేణ తౌ జాతౌ కుమ్భకర్ణదశాననౌ ॥ 88

విస్మృతౌ కిం త్వయా మూర్ఖ! ద్వారపత్యే నియోజితౌ।
తద్వాక్యాన్తే చ రాజేన్ద్రః ప్రజజ్వాల విషోల్బణః ।
గర్హయన్ వచనైస్తీక్ష్ణైః జగత్ప్రాణ మహీశ్వరః ॥ 89

శేషః :-

కిం గరిష్ఠం వచః ప్రోక్తం జీవనేచ్ఛా న విద్యతే ? ।
కాలేనానుగతో లోకో నైవ జానాతి మోహితః ॥ 90

శతానందుడు :-

పూర్వము వైకుంఠనగర ద్వారరక్షణకై శ్రీమన్నారాయణుడు శేషుని నియోగించెను. 83

ఆతడును వాయువుచే నాచరింపబడు కాగలకార్యము నందు భగవంతుని మనోగతము నెఱింగినవాడై జాగరూకతతో సంతోషముగా ద్వారరక్షణ మొనర్చు చుండగా సర్వదేవవంద్యుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు లక్ష్మీదేవితో క్రీడించుచుండెను. 84

ఆ సమయమున వాయువు హఠాత్తుగా ప్రాప్తించిన కారణముచే శ్రీమన్నారాయణుని సన్నిధికేతెంచెను. 85

దారిలో నాదిశేషుడాతనిని బంగారు దండముతో నడ్డ గించెను. వాయువంతట "మూర్ఖా! ఎందులకు నన్నడ్డగించు చున్నావు? నాకు చాల తొందర పనియున్నద'ని పలుకగా నాదిశేషుడు 86

శేషుడు :-

నేను శ్రీమన్నారాయణుని యాజ్ఞాపరిపాలకుడను. నీ వంతఃపురమున ప్రవేశింపజాలద'ని నుడువగా వాయువు – 87

వాయువు :-

బుద్ధిహీనుడా! ద్వారపాలకులుగా నియమించబడిన జయవిజయ లహంకారముతో ప్రవర్తించుట వలననే గదా మునులచే శపింపబడి రావణ కుంభకర్ణులైరను వృత్తాంతమును మరచితివా? యని పరిహసింపగా నాదిశేషుడు పరుషవాక్కులతో వాయువును నిందించుచు విషమును క్రక్కుచు మండిపడసాగెను. 88, 89

శేషుడు :-

మరియు వాయువుతో – పెద్దమాటల నాడుచుంటివే? నీకు బ్రతుకునందాశ లేనటులున్నదే? ప్రాణికోటి మృత్యువు వెన్నంటి వచ్చుచున్నను మోహాంధులై తెలియజాలకున్నారు. 90

త్వం తాదృజ్నరవద్దణ్ద్యో వృథా మోహాత్ప్రభాషసే ।
బలే జ్ఞానే విరాగే చ విష్ణుభక్తో న మత్సమః ॥ 91

సదా మేఽన్తఃపురే వాసః పుత్రాదప్యధికో హరేః ।
లోకానాఞ్చ హితార్థాయ హితార్థం జగదీశితుః ।
స్థాపితోఽస్మి ద్వారపత్యే లక్ష్మ్యా నారాయణేన చ ॥ 92

వాయుః-
బిడాలోఽన్తఃస్థితో వాపి బహిష్ఠేభసమో న హి ।
శయానం రత్నపర్యఙ్కే రాజానమపి సేవతే ॥ 93

కశ్చిద్భృతో నియుక్తస్తు పర్యఙ్కాధిష్ఠితస్స్వయమ్ ।
కిమాధిక్యం తస్య శేష! పుత్రే కా న్యూనతా వద ॥ 94

తయోర్వివాదో హ్యభవత్ శేషవాయ్వోర్మహాత్మనోః ।
లక్ష్మ్యా ఽవబోధిత శ్రీమాన్ ఉత్తస్థౌ గరుడధ్వజః ॥ 95

కిమర్థం క్రోశసే శేష! కః పుమానాగతః పరః ।
ఇత్యుక్తో దేవదేవేన ఫణిరాజో ఽభ్యభాషత ॥ 96

శేషః-
మలయాచలవాసస్తు వాయురత్యన్తగర్వితః ।
అకాలేఽన్తఃపురం శీఘ్రం ప్రవేష్టుఞ్చ సముద్యతః ॥ 97

అవాచ్యవచనం ప్రోక్తం అనేనాత్యన్తమానినా ।
ఇత్యాహూతః ఫణీన్ద్రేణ భావజ్ఞేన తదా హరిః ॥ 98

సంజ్ఞాపయన్నిజం భావం ఇఙ్గితైః ద్వారమాయయౌ ।
ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు సాష్టాఙ్గం ప్రణిపత్య తమ్ ॥ 99

నీవు నట్టి వివేకహీనుడగు మనుజునివలెనే దండింప బడదగినవాడవు. నీవ జ్ఞానముచే వదరుచున్నావు. ఏ విష్ణుభక్తుడును బలమునందు, జ్ఞానమునందు వైరాగ్యమునందు నాకు సాటిగాజాలడు. 91

నే నెల్లవేళలయందు నంతఃపురమున వసించుటంజేసి శ్రీమన్నారాయణునకు నాయందు పుత్రునికంటే ప్రీతి యత్యధికముగానున్నది. లోకమునకును శ్రీమన్నారాయణునకును మేలుచేయు కోరికతో లక్ష్మీనారాయణులచే నేను ద్వారపాలకునిగా నియోగింపబడితిన'ని గర్వముగా పలికెను. 92

వాయువు :-
అంత వాయువు – పిల్లి ఇంటిలో నుండినను బయట సంచరించు మత్తగజమునకు సరిరాదు. రత్నములచే కూర్పబడిన మంచమున పవళించియున్న రాజును 93

వేతనమునకై నియోగింపబడిన భృత్యుడు తానును (కాళ్ళు పిసుకుటకై) మంచమున కూర్చుండి సేవించినను రాజపుత్రునికంటె గొప్పవాడు కాజాలడ'ని వచించెను.

ఇట్లు వారిరువురకును వాదవివాదములు జరుగుచుండగా శ్రీమన్నారాయణుడు లక్ష్మిచే మేల్కొలుపబడి లేచి 95

ఆదిశేషా! ఎందుల కట్లరచుచున్నావు? పరపురుషు డెవ్వడైన నరుదెంచెనా? యని యడుగగా నాదిశేషుడు 96

శేషుడు :-
మలయాచలమున నివసించు వాయువత్యంత గర్వము కలవాడై వేళకానివేళ యందంతఃపురమున ప్రవేశించుటకు ప్రయత్నించుచున్నాడు. 97

దురహంకారుడై యీతడు పలుకరాని మాటలనాడుచున్నాడ'ని మనోభిప్రాయము నెఱుంగగల ఆదిశేషుడు శ్రీమన్నారాయణుని పిలువగా 98

తన యభిప్రాయమును చేష్టలచే తెలుపుచు శ్రీమన్నారాయణుడు ద్వారమువద్దకు చనుదెంచెను. ఈ సమయముననే వాయువు శ్రీమన్నారాయణునకు సాష్టాంగముగా నమస్కరించి 99

వాయుస్తుష్టావ పురుషం పురాణం వేదగోచరమ్ ।
వాయుమాలోక్య వచనం వారిజాక్షోఽబ్రవీత్స తమ్॥ 100

భగవాన్ :-
కిమర్థం కలహః పుత్రః శేషేణాత్యన్తమానినా ।
ఇత్థం హరేర్వాగమృతం పీత్వా కర్ణపుటద్వయాత్ ।
తూష్ణీం బభూవ నృపతే! వాయురత్యన్తభక్తిమాన్॥ 101

శేషః :-
అహం సమర్థో భగవాన్ బలే జ్ఞానే తవ ప్రియే ।
మత్సమో నాస్తి భూలోకే నాకే వా బ్రహ్మసద్మని ॥ 102

సరీసృపవచః శ్రుత్వా ప్రహసన్ ఫణినం హరిః ।
'సాధు సాధ్వి' తి సమ్భావ్య చోవాచ ఫణినాం పతిమ్॥ 103

శ్రీ భగవాన్ :-
న వాఙ్మాత్రేణ పౌరుష్యం క్రియా కేవల ముత్తరమ్ ।
బలాబలే పరీక్ష్యన్తాం దేవాశ్చేన్ద్రపురోగమాః ॥ 104

అత్రైవోత్తరదిగ్భాగే పర్వతం మేరునన్దనమ్ ।
స్వకాయరజ్జునా బద్ధ్వా బలం తే యావదస్తి హి ॥ 105

తావతైవ బలేన త్వం సంయుక్తః సుస్థిరాఽత్మనా ।
తిష్ఠ భద్ర! మహాభాగ! విషఫూత్కారజృమ్భితః ॥ 106

హృషీకేశవచః శ్రుత్వా హృష్టపుష్టాఙ్గవిగ్రహః ।
స్వకాయరజ్జునా బధ్నన్ ఆనన్దాద్రిమహీశ్వరః ॥ 107

స్థిరో బభూవ చామన్త్ర్య వాయుం వేగవతాం వరమ్।
తమాలోక్యాగ్నిదయితః పర్వతం తముపాగతః ॥ 108

వేదములచేతనే సాక్షాత్కరింపదగిన పురాణ పురుషుడగు పరమాత్మను స్తుతించెను. అంత శ్రీమన్నారాయణుడు వాయువుతో- 100

భగవానుడు :-

నాయనా! నిరవధికాహంకారియగు శేషునితో కలహించుటకు హేతువేమ'ని యడుగగా భగవంతునియందపార భక్తి యుక్తుడగు వాయువు శ్రీమన్నారాయణుని యమృత తుల్యములగు మాటలను వీనులవిందుగా నాలకించి మిన్నకుండెను. 101

శేషుడు:-

శేషుడు శ్రీమన్నారాయణునితో కల్యాణగుణధామా! నేనత్యంత బలశాలిని. బలమున జ్ఞానమున నీ యనురాగమున నాతో సమానులు భూలోకమునకాని, స్వర్గలోకమున గాని, బ్రహ్మలోకమునగాని యుండ జాలడ'ని పలుకగా 102

శ్రీమన్నారాయణుడు నవ్వుచు "బాగున్నది, బాగున్నద"ని యాతనిని గౌరవించి యాతనితో 103

శ్రీ భగవానుడు :-

మాటలతో మాత్రమే పౌరుషము చూపుటకన్న చేష్టలతో పౌరుషమును చూపుటయే సరియగు సమాధానమగును కాన నింద్రుడు మున్నగు దేవతలందరును మీ శౌర్యపరాక్రమముల పరీక్షింతురుగాక! 104

ఇచ్చటనుండి యుత్తరదిక్కున మేరుపుత్రుడగు ఆనందాద్రి కలదు. నీ బలమునంతను ఉపయోగించి నీ శరీరమనెడి త్రాటితో బంధించి 105

కదలక నిలచి విషమును వెదజల్లెడు బుసలతో గర్వించుచు నిలచియుండుమ'ని యాజ్ఞాపించెను. 106

ఆ మాటల కాదిశేషుడానందాతిశయముచే శరీర ముప్పొంగగా తన శరీరమనెడు త్రాటితో నా పర్వతమును బంధించి 107

కదలక నిలచియుండి వేగవంతులలో నగ్రగణ్యుడగు వాయుదేవుని రమ్మని పిలచెను. అంత నా వాయు వాతనిని జూచి యా పర్వతప్రాంతమున కేగెను. 108

ఆజ్ఞయా వాసుదేవస్య దేవానాం పశ్యతాం సతామ్।
స్వస్మిన్ భగవతః ప్రీతిం మత్వాऽతిశయితాం మరుత్ ॥ 109

మదోద్ధతో మహావేగం చక్రే పర్వతచాలనే ।
న చకమ్పే గిరిః కిఞ్చిత్ అపి శేషేణ వేష్టితః ॥ 110

తతోऽపి సుమహావేగం చక్రే వాయుః ప్రకోపనః ।
సంస్పర్ధమానయోరిత్థం శేషవాయ్వోర్మహాత్మనోః ॥ 111

హాహాకారో జగత్యాసీత్ అధరోత్తరితే తథా ।
తతో బ్రహ్మాదిభిర్దేవైః యాచితోऽపిऽయదా మరుత్॥ 112

ప్రపేదే న శమం కిఞ్చిత్ తదాऽసౌ ఫణినాం పతిః।
జానన్ భగవతశ్చాపి భావం దేవాంశ్చ తోషయన్ ॥ 113

క్వచిత్ఫణాన్తరం కిఞ్చిత్ శ్లథయామాస వై విభుః ।
తతః ప్రకుర్వతో వేగం మారుతస్య మహాత్మనః ॥ 114

కనిష్ఠాఙ్గుళిమాత్రే తు ప్రదేశే శ్లథబన్ధనే ।
మహావేగస్య సమ్పర్కాత్ పర్వతో భోగిసంయుతః ॥ 115

యోజనాన్యతిలక్షాణి దక్షిణాభిముఖో యయౌ ।
మేరుస్తుష్టావ నృపతే! బలదేవం మహాబలమ్ ॥ 116

"త్రాయతాం త్రాయతాం స్వామిన్! పుత్రం బాలం భవాన్మమ ।
ఏవముక్తో మేరుణాऽయం తత్పుత్రం పర్యపాలయత్ ॥ 117

స్వర్ణముఖ్యాః మహానద్యాః ప్రతీరే చ తథోత్తరే ।
స్థాపయామాస రాజేన్ద్ర! గిరిరాజం సపన్నగమ్ ॥ 118

శ్రీమన్నారాయణుని యాజ్ఞచే దేవతలందరు చూచుచుండగా - తనయందు భగవంతునకుకల యత్యంతానురాగమును తలంచి 109

బలగర్వితుడై పర్వతమును కదలింపవలెనని గొప్పవేగమును చూపెను. కాని ఆదిశేషునిచే చుట్టబడియుండుటచే కొంచెమైనను పర్వతము కదలకుండెను. 110

అందులకు మిక్కిలి కోపించి వాయువు మునుపటికంటె యధికవేగముతో విజృంభించెను. ఈ విధముగా వాయువు నాదిశేషుడును తగవులాడుచుండ 111

జగత్తంతయు తారుమారగుచుండగా హాహాకారములుప్పతిల్లెను. అనంతరము బ్రహ్మాది దేవతలచే వేడుకొనబడియు వాయువుపశమింపకపోవుటచే 112

నాదిశేషుడు భగవంతుని సంకల్పము నెఱింగి యుండుట చేతను, దేవతలను సంతసపరచు నుద్దేశ్యమునను 113

పర్వతమున నొక ప్రదేశమున తన పడగను సడలించెను. అమితవేగమును కనుపరచుచున్న వాయుదేవుని 114

వేగాతిశయము, చిటికెనవ్రేలుమాత్ర ప్రదేశమున పడగ వదులుగా నుండుటం జేసి యచట తాకినంతనే ఆదిశేషునితో గూడ నా పర్వతము 115

దక్షిణదిశగా ననేక లక్షల యోజనముల దూరమున కెగిరిపోయెను. మేరు వంతట వాయుదేవుని స్తుతించి 116

స్వామీ! నా పుత్రుని నీవు రక్షింపవలెన"ని ప్రార్థింపగా వాయు వానందాద్రిని రక్షించెను. 117

స్వర్ణముఖీనది కుత్తరతీరమున నాదిశేషునితో కూడిన పర్వతమును నిలపెను. 118

తతో వాయుం సురగణాః బోధయామాసురాదరాత్।
అయం శేషాంశజో వాయో శైలః శైలాత్మజేశ్వరః ॥ 119

హరేః సఙ్కోచదనేనైవ జాతః స్వాఽవాసహేతవే ।
వ్యాజేనైవ త్వయా నీతః తేన స్వర్ణముఖీతటమ్ ॥ 120

త్వత్సంవాదచ్ఛలేనైషః స్వస్థానోత్థానితోఽహినా।
మాయావీ భగవానిత్థం కేవలం త్వాం వ్యపోహయత్॥ 121

తదద్య ఫణిరాజం త్వం అన్తరఙ్గం హరేరిమమ్ ।
ప్రసాదయా పరాద్ధోఽసి వృథా తస్మిన్ మహాత్మని॥ 122

ఇతి సమ్బోధితో దేవైః హితకాంక్షిభిరాదరాత్ ।
శేషం గతమదః పశ్చాత్ తుష్టావ మరుతాం పతిః ॥ 123

క్షమస్వ మమదౌరాత్మ్యం అజ్ఞానేనాఽగతం విభో! ।
త్వయీహ భగవాన్ సాక్షాత్ ఆగమిష్యతి వై హరిః ॥ 124

మయాఽపచరితం మౌర్ఖ్యాత్ మహాభాగే వృథా త్వయి ।
ఇత్థం ప్రసాదయామాస ఫణిరాజం తదా మరుత్ ॥ 125

నిర్వైరత్వాత్ ప్రసాదం స చకార మరుతి స్వయమ్।
ఇత్థం శేషాంశజం శైలం శేషేణ పరివేష్టితమ్ ॥ 126

స్వావాసహేతోర్హరిణా వాహితం వాయునా చలాత్ ।
రాజన్ శేషనిమిత్తేన శేషాచలమిమం విదుః ॥ 127

శ్రేయోభిలాషులగు దేవతలాదరముగా వాయువుతో – మేరు పర్వతపుత్రుడగు నీ యానందాద్రి ఆదిశేషుని యంశమున పుట్టినది. 119

శ్రీమన్నారాయణుని ప్రేరణముచేత నివాస యోగ్యముగా నిట్లు కల్పింపబడినది. నీ విందు నిమిత్తమాత్రుడవే. 120

మీ వాదోపవాద వ్యాజముచే నీ పర్వతము తననివాసము నుండి శేషునిచే పెకిలింపబడినది. మాయాస్వరూపుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు నిన్ను కేవలము భ్రమింపజేసెను. 121

కావున నీవిపుడు శ్రీమన్నారాయణున కత్యంత ప్రీతి పాత్రుడగు నాదిశేషుని అనుగ్రహింపజేసికొనుము. అవసరముగా నా సజ్జనునియం దపరాధము నొనర్చి యున్నావ'ని యాతని హితమునుగోరి ఆదరముతో తెలుపగా 122

వాయువు గర్వమును వీడి యాదిశేషుని స్తుతించెను. 123

ప్రభూ! అజ్ఞానముచే నేనొనర్చిన దుష్కృత్యమును క్షమింపుము. సాక్షాత్ శ్రీమన్నారాయణుడు నీ యం దధివసించును. 124

పూజ్యుడవగు నీ విషయమున నకారణముగా నపరాధము నొనరించితి'నని యాదిశేషుని కోపమును పోగొట్టి యనుగ్రహించునటుల నొనర్చెను. 125

ఒండొరులయందు తగవులు లేకుండుటంజేసి యాదిశేషుడును వాయువునందు ప్రీతికలిగియుండెను. ఇట్లాదిశేషుని నంశచేబుట్టి యాతనిచే చుట్టబడిన శేషాచలము 126

తన నివాసమునకై శ్రీమన్నారాయణుడే వాయువుచే వ్యాజముగా తెప్పించుకొనెను. శేషుని యంశమగుటచే నీ పర్వతము శేషాచలమను సుప్రసిద్ధ నామమునందెను. 127

కలియుగే శ్రీవేంకటాచలనామనిష్పత్తిప్రకారః

జనకః-
కలౌ వేఙ్కటశైలేతి కథం నామ మహామునే! ॥ 128

శతానన్దః-
పురా పురన్దరో నామ సోమయాజీ దృఢవ్రతః ।
కాలహస్త్యాఖ్యనగరే సత్యవాక్ బ్రాహ్మణోఽభవత్ ॥ 129

అపుత్రస్యాపి విప్రస్య నాభూద్దుఃఖం సుతాప్తయే ।
దైవేన పూర్వపుణ్యేన వృద్ధస్యాస్య సుతోఽభవత్ ॥ 130

చకార నామ్నా స సుతం మాధవం విప్రసంసది ।
పిత్రోపనీతో బాలస్తు వవృధే చన్ద్రవన్నృప! ॥ 131

వేదవేదాఙ్గతత్త్వజ్ఞః సర్వవిద్యావిశారదః।
తతః కాలాన్తరే పుత్రం సదార తం చకార హ ॥ 132

స చన్ద్రలేఖయా రేమే బహుకాలఞ్చ మాధవః ।
పఞ్చయజ్ఞపరో నిత్యం పఞ్చాననసమద్యుతిః ॥ 133

త్రిఃసప్తవర్షో రేజే స ద్వితీయ ఇవ భాస్కరః ।
సా కన్యా పాణ్డ్యదేశీయా పాణ్డ్యానాఞ్చ తథా ప్రియా॥ 134

పత్యౌ సుప్తే స్వయం శిష్యే పత్యౌ భుక్తే త్వభుంక్త చ।
కదాచిద్విప్రపుత్ర స్తు దివాసఙ్గమతత్పరః ॥ 135

కలియుగమున శ్రీ వేంకటాచలమను పేరు కలిగిన విధము

జనకుడు-

ఇట్లు శతానందుడు తెలుపగా జనక చక్రవర్తి "వేంకటాచలమని కలియుగమున పేరెట్లు కలిగెన"ని ప్రశ్నించెను. శతానందుడిట్లు తెలుపుట కారంభించెను. 128

శతానందుడు :-

పూర్వము కాలహస్తి నగరమున సత్యవచనము కలవాడు, వేదోక్త కర్మల నాచరించుటలో గట్టి పట్టుదల గలవాడును, పెక్కు యాగముల నొనరించిన పురందరుడను బ్రాహ్మణుడు కలడు. 129

ఆతనికి సంతానము లేకున్నను పుత్రులకై విలపింపక తన కర్తవ్యమును నిర్వహించుచుండగా పూర్వజన్మ పుణ్యవిపాకమున నావృద్ధునకొక పుత్రుడు కలిగెను. 130

ఆతడు బ్రాహ్మణులను రావించి వారిసదస్సున నా బాలునకు మాధవుడ'ను పేరుంచెను. తండ్రిచే నుపనయన మాచరింపబడి యా బాలుడు చంద్రునివలె వృద్ధిపొందెను. 131

వేదముల నామూలాగ్రమున పఠించెను. వేదాంగముల సకలశాస్త్రముల యందు సమానపాండితి నలవరచుకొని యౌవనవంతుడైన పిమ్మట తండ్రి యాతనికి వివాహము నొనరించెను. 132

మాధవుడనుదినము యజ్ఞముల నైదింటి నొనర్చుచు (దైవయజ్ఞము, పితృ యజ్ఞము, భూతయజ్ఞము, ఋషి యజ్ఞము, నృయజ్ఞము) బ్రహ్మతేజోవిరాజితు డగుచుండెను. 133

ముప్పతియేడు సంవత్సరములా మాధవుడు రెండవ సూర్యుని వలె ప్రకాశించెను. మాధుని భార్యయగు చంద్రలేఖయు పాండ్యదేశమున బుట్టి పాండ్యదేశీయుల కభిమానవతియై 134

భర్త నిదురించిననే తాను నిదురించుచు భర్త భుజించిననే తాను భుజించుచు పాతివ్రత్యము నెరపుచుండెను. ఒకప్పుడు మాధవుడు పగటిపూటయందు రమింపగోరి 135

రాజపుత్రీం సమాసాద్య రాజన్! కామాతురోఽబ్రవీత్।
మమేచ్ఛా వర్తతే భద్రే సఙ్గమే తవ భామిని ।
పతివాక్యముపాకర్ణ్య పతిం ప్రాహ ప్రజాపతే ॥ 136

చన్ద్రలేఖా--
శరీరమస్థిమాంసాద్యైః పూరితం పురుషర్షభః ।
శరీరేణ శరీరస్య సఙ్గమః సాధ్వసమ్మతః ॥ 137

తత్రాపి దివసక్రీడాం అయుక్తాం మునయో విదుః ।
నికేతనే పితా మాతా చాగ్నిహోత్రఇచ్చ దేవరాట్ ॥ 138

ప్రభాకరప్రభాం పశ్య త్యజ కామం ద్విజాత్మజ! ।"
వధూవచనమాకర్ణ్య మాధవో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 139

మాధవః-
భవ భామిని! సౌఖ్యే మే పూరయాద్య మనోరథమ్ ।
తవ స్యాత్ పుత్రసౌభాగ్యం పరం పతిసలోకతా ॥ 140

భర్తుర్వచనమాకర్ణ్య భర్తారం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 141

చన్ద్రలేఖా-
గచ్ఛామి జలహేతోస్తు గచ్ఛ త్వం పురతో మమ ।
తదా జగాను రాజేన్ద్ర! కుశార్థం స స్వభావతః ॥ 142

సా జగామాథ పానీయ పాత్రమాదాయ భామినీ ।
తామన్వగాన్మాధవోఽపి వటకూటమభిద్రుతః ॥ 143

తత్రాన్తరే విప్రపుత్రో దదర్శాన్యాం స్త్రియం పునః ।
వనాన్తరే వసన్తే చ వసన్తీం ద్రుమమూలగామ్ ॥ 144

ధవలామ్బరసమ్బద్ధాం కటిమేఖలయాఽన్వితామ్।
సునాసాం సుభగాం సుభ్రూం నీలాలకవిరాజితామ్॥ 145

మదనార్తుడై చంద్రలేఖను సమీపించి "నేను నీతో రమింపగోరుచున్నాన"ని పలుకగానే చంద్రలేఖ యాతనితో 136

చంద్రలేఖ :-

శరీరము ఎముకలు, మాంసము మున్నగువాటిచే నిండియుండునుకదా! ఒక శరీరముతో మరియొక శరీరము కలియుటను సజ్జనులు గర్హింతురు. 137

అదియునుగాక పగటి సంగమము కూడదని మునులు వచింతురు. మన గృహమున తల్లి, తండ్రి, అగ్నిహోత్రుడు, పరమేశ్వరుడు 138

సూర్యకాంతియు కలవు. కనుగొనుము. కామమును వీడుమ'ని పలుకగా మాధవుడు దానిని విని యిట్లనెను 139

మాధవుడు:-

'సుందరీ! నాకు సౌఖ్యము నొసంగుము. నా కోరికను తీర్చుము. నీకు పుత్రుడు కలుగును. నీకు భర్తతో సమానమగు లోకము లభింపగలద'ని చెప్పినంతనే140

చంద్రలేఖ :-

చంద్రలేఖ యాతనితో నేను నీటిని తెచ్చుటకై పోవుచున్నాను. నీవు నాముందుగా నడచు చుండుమ'ని తెలిపెను. మాధవుడు తన యలవాటు ప్రకారం కుశలకై బయలుదేరెను. (141-142)

చంద్రలేఖ నీటికై ఘటము తీసికొని బయలుదేరెను. ఆమెను జూచి మాధవుడును మఱ్ఱిచెట్ల గుబురువైపు తొందర తొందరగా పరిగిడెను. 143

ఇంతలో మాధవుడు వసంతఋతువులో వనమధ్యమున నొక వృక్షము మొదట నిలచి యున్నట్టియు 144

తెల్లని వస్త్రమును ధరించి మొలనూలు దాల్చి చక్కని ముక్కు కలిగి సౌందర్యవతియై, చక్కని కనుబొమలు కలిగి, నల్లని ముంగురులు కలిగి ప్రకాశించుచున్న ఒక స్త్రీని గాంచెను. 145

ముమోహ విప్రస్తాం దృష్ట్వా సువర్ణాం సుపయోధరామ్।
స్నిగ్ధకఞ్చుకసమ్బద్ధాం కోకిలస్వరరఞ్జితామ్ ॥ 146

అఞ్జనాలిప్తనయనాం అన్త్యజాం నామ కున్తలామ్ ।
పాదేన విలిఖన్తీం గాం జానుస్థితశిరోరుహామ్ ॥ 147

దృష్ట్వా ఖిన్నమనా భూత్వా చిన్తయన్ బ్రహ్మనిర్మితమ్।
స భార్యాం ప్రత్యువాచేదం 'గచ్ఛ ప్రాణప్రియే! గృహమ్।
ఇచ్ఛా మే పూర్ణతాం ప్రాప్తా త్వద్భక్త్యా పరితుష్యతః ॥ 148

చన్ద్రలేఖా-
యుక్తముక్తం త్వయా భద్ర! గచ్ఛామి భవనం స్వకమ్।
భర్తురాజ్ఞాముపానీయ చన్ద్రలేఖా గృహం గతా ॥ 149

యావద్గచ్ఛతి సా భార్యా తావత్తత్ర స్థితోఽభవత్ ।
గతాయాం స్వప్రియాయాన్తు తాం బాలాం పరిచిన్తయన్ ॥ 150

శనైర్జగామ రాజేన్ద్ర! స్మరేణ హృతచేతనః ।
సమీపస్థం మునిం ప్రేక్ష్య సా రాజన్! పృథులోచనా।
స్వరభేదం ప్రకుర్వన్తీ వాక్యమూచేఽథ మాధవమ్॥ 151

కున్తలా--
మాయాహి మునిశార్దూల! మత్సమీపం మహామతే! ।
స చ తద్వచనం శ్రుత్వా సహసా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 152

మాధవః-
కా త్వం కల్యాణి! భద్రం తే జనితా చ కః ।
ఆవాసస్తవ భద్రం తే కస్మిన్ రాష్ట్రే వరాననే! ।
సా చేత్థముక్తా మునినా జాతిమాహ మనస్వినీ ॥ 153

కున్తలా--
కిం మాం పృచ్ఛసి పాపిష్ఠాం వ్యభిచారకులోద్భవామ్।
అన్త్యజాన్త్యజయోర్జాతాం సురామాంసాశినీం ఖలామ్॥ 154

చక్కని రంగుకలిగి చక్కని పాలిండ్లు కలిగి నునుపగు రవికను ధరించి కోకిల స్వరమువలె మధురస్వరము కలిగి 146

కాటుకచే కండ్ల నలంకరించుకొని మోకాటిపై తల వెండ్రుకలను విరియ బోసుకుని కాలితో భూమిపై వ్రాయుచు కూర్చునియున్న కుంతలయను చండాలకన్యను147

గాంచి చతురాననుని సృష్టినిగూర్చి విచారించుచు మనమున ఖేదము నందుచు తన భార్యతో "ప్రియతమా! ఇంటికేగుము. నీ భక్తిచే సంతసించుచున్న నా కోరిక నెరవేరినద'ని నుడువగా 148

చంద్రలేఖ :-
చంద్రలేఖ "స్వామీ! చక్కగా పలికితిరి. నేను నా యింటికేగుదు"నని భర్త యాజ్ఞనుకొని వెడలిపోయెను. 149

మాధవుడామెను వెడలునంతవర కచ్చటనే యుండి యామె చనినంతనే తాను కనిన బాలికనే తలంచుచు 150

మన్మధావిష్టచిత్తుడై మెల్లగా నామెవద్దకు వెళ్ళగానే విశాలనేత్రములుగల యామె తన సమీపమునున్నట్లు మాధవుని జూచి తొట్రుపడుచు 151

కుంతల :-
మునీంద్రా! బుద్ధిశాలీ నావద్దకు రావలద'ని హెచ్చరించగా నాతడామెను 152

మాధవుడు :-
కల్యాణీ! నీవెవతెవు? నీ తలిదండ్రులెవరు? నీ నివాస మేరాష్ట్రముననున్నది?" అని ప్రశ్నించెను. మాధవుడిట్లు ప్రశ్నింపగా నామె తన జాతి నీవిధముగా జెప్పెను. 153

కుంతల--
వేశ్యాకులమున జనించిన పాపాత్మురాలనగు నన్నెందులకు ప్రశ్నింతువు? నా తలిదండ్రులు చండాల జాతివారు. నేను కల్లు మాంసములను తిను దుష్టురాలను.

మధ్యదేశే నివాసో మే కిం త్వం పృచ్ఛసి భూసుర!।
వేదవేదాన్తవేదింస్త్వం న మాం ద్రష్టుమిహార్హసి ॥ 155

మాం స్ప్రష్టుం క్రీడితుం వాపి కథమిచ్ఛసి మూఢధీః।
ఏవమాదిప్రజల్పన్తీం మాధవస్తామథాబ్రవీత్ ॥ 156

మాధవః-
వృథా నారాయణాజ్జాతో బ్రహ్మా లోకపితామహః ।
అన్ధమేనం మహారాజం మన్యతే మే మతిస్సదా ॥ 157

వృథా యజ్జనయామాస వనితాం వనహేతవే ।
తథాஉపి మమ బుద్ధిస్తు త్వయ్యేవ రమతే సదా ॥ 158

యతస్త్వయ్యేవ నిరతం మనో మే కృతవానజః ।
అతో మనో మే సమ్పూర్య జీవయాద్య శుచిస్మితే ॥ 159

కున్తలా-
కులాటనం ప్రకుర్వాణాః కులమాశతమాకులమ్ ।
దహన్తీతి వదన్తిస్మ కులజా వరమానినః ॥ 160

మాధవః-
లవణోదకజాతాని రత్నాని వివిధాని చ ।
అఙ్గీకుర్వన్తి దేవాశ్చ తేజఃప్రాధాన్యకారణాత్ ॥ 161

తస్మాదహం సురూపత్వాత్ త్వయి భోగం కరోమి చ।
నరకం వా మృతో యాస్యే పితృభిస్సహ సుస్మితే! ॥ 162

ఇత్యేవముక్త్వా ద్విజబాలకేన రురోద కన్యా తరుణాஉరుణాభా ।
కున్తలా :-
దివౌకసో విప్రవరో విమోచ్యో దోషాదముష్మాదసతీప్రసఙ్గాత్ ॥ 163

నా నివాసము మధ్యదేశమున కలదు. వేదములను వేదాంతముల నెఱింగిన నీవు
నన్ను చూచుటకైన తగవు. 155

అట్టితరి నన్ను తాకుటకు నాతో విహరించుటకు నజ్ఞానివై యేల కోరుచున్నావ'ని
యనేక విధముల పలుకుచుండగా, 156

మాధవుడు :-
లోకములకు పితమహుడగు బ్రహ్మ శ్రీమన్నారాయణు నుండి జనించుట
నిరుపయోగము. నే నాతనిని గ్రుడ్డివాడనియే తలంతును. 157

నీ వంటి సౌందర్యవతిని యడవి పాలొనరించిన బ్రహ్మ గ్రుడ్డివాడేకదా, అయినను
నా బుద్ధి నీయందే క్రీడించుచున్నది. 158

బ్రహ్మ నా మనసును నీ యందే లగ్నమగునట్లొనర్చుటం జేసి నా మనోరథము
నీడేర్చి నన్ను బ్రతికింపుమ'ని యనునయ వాక్యముల పలుకుచుండగా,159

కుంతల :-
కుంతల యాతనితో – కుల విపర్యాసముల నొనరించువారు నూరు తరముల
వరకు కులనాశకులగుదురని సద్వంశ సంజాతులగు పండితులు వక్కాణింతుర'ని
తెలిపెను. 160

మాధవుడు :-
ఆ మాటను విని మాధవుడు – తేజమే ప్రధానమగుటం జేసి ఉప్పు సముద్రమున
పుట్టిన పలువిధ రత్నములను దేవతలు సైతమాదరించుటలేదా? 161

కావున నీవు సౌందర్యరాశి వగుటచే నిన్ననుభవింతును. నేను చనిపోయిన పిమ్మట
పితృదేవతలతో గూడ నరకమున కేగినను సమ్మతమే. 162

కుంతల :-
అని మాధవుడు పలికినంతనే బాలసూర్యునివంటి కాంతిగల కుంతల గట్టిగా ఓ
దేవతలారా! వేశ్యాంగనతో బ్రాహ్మణుడు మాటలాడరాదు. 163

దిగ్దేవతాయాశ్చ గణాధిపా యే
భాన్విన్దుపూర్వాశ్చ నవగ్రహా యే ।
శృణ్వన్తు వాక్యం మమ తే వృథాఽయం
విప్రో మృతిం యాస్యతి పాపసఙ్గాత్ ॥ 164

విలలాప మహారాజ! బ్రాహ్మణార్థం సుమధ్యమా ।
మా స్పృశాద్య మహీదేవ! పాపినీం వ్యభిచారిణీమ్ ॥ 165

కః స్పృశేదగ్నిమార్తస్సన్ సర్పం వ్యాఘ్రం గజం ద్విజ! ।
పరపత్న్యో హి తత్తుల్యాః కిము చణ్డాలకన్యకా ॥ 166

ఉత్తమం పదమాస్థాయ నీచా ఇచ్ఛన్త్యధోగతిమ్ ।
జ్ఞానినో న తథా విప్రాః తవ బుద్ధిస్తు తాదృశీ ॥ 167

జాతీ ద్వే నిర్మితే పూర్వం విష్ణునా ద్విజసత్తమ! ।
స్త్రీత్వం పుంస్త్వం యథా తద్వత్ చాతుర్వర్ణ్యఞ్చ భూసుర! ॥ 168

బ్రాహ్మణస్య బ్రహ్మయోన్యాం రన్తుమిచ్ఛా ప్రశస్యతే ।
తథాఽన్యేషాఞ్చ వర్ణానాం స్వస్వజాతౌ ప్రశస్యతే ॥ 169

విపరీతమిమం మన్యే ధర్మత్యాగం ద్విజన్మనామ్ ।
శరీరం తవ విప్రేన్ద్ర! వేదపూతం విశేషతః ॥ 170

ఋతుకాలే చ యన్మాతుః తవ పిత్రా సమాగమే ।
రేతః సృష్టం వేదపూతం గర్భాధానమిదం విదుః ॥ 171

సీమన్తం కల్పయామాసుః మన్త్రైః వేదమయైర్ద్విజ! ।
దశమే మాసి సమ్ప్రాప్తే ప్రాసూత జననీ తవ ॥ 172

ఓ దిక్పాలకులారా! గణాధిపతులారా! ఈ దోషమునుండి ఈ బ్రాహ్మణుని కాపాడుడు. చంద్రాది నవగ్రహములారా! నీ మాటను వినుడు. ఈ బ్రాహ్మణుడ నావశ్యకముగా పాపాత్మురాలనగు నన్ను కూడుటంజేసి మృతినొందనున్నాడు. ఈతనిని రక్షింపుడు అనెను. 164

బ్రాహ్మణుని గూర్చి మిక్కిలి దుఃఖించుచు విప్రోత్తమా! వేశ్యంగనను పాపాత్మురాల నగు నన్ను తాకకుము. 165

ఆర్తుడనగు నెవ్వడైన నగ్నిని ముట్టుకొనునా? సర్పము చెంతకేగునా? పులిని సమీపించునా? మత్తగజము నెదుర్కొనునా? పరస్త్రీలు నట్లే సమీపింపరానివారు. ఇక మాతంగ కన్నియను గూర్చి వేరుగ చెప్పునదేమున్నది? 166

మూఢులు గొప్ప పదవిలో నుండియు నధోగతి నందగోరుదురు. జ్ఞానులట్లు కోరుకొనరు. కాని, నీ బుద్ధి యధోగతినే కోరుచున్నది కదా! 167

పూర్వము స్త్రీజాతియనియు, పురుషజాతియనియు, రెండే జాతులు. విష్ణువుచే నిర్మింపబడినవి. అట్లే వర్ణములును నాలుగేగదా! 168

బ్రాహ్మణునకు బ్రాహ్మణజాతి కన్యయు నితర వర్ణముల కితరవర్ణ కన్యలును తమ జాతికి తగినట్లు కన్యలతో రమింపవలెనని కోరుట యుక్తమైనది. 169

బ్రాహ్మణులు తమ వర్ణాశ్రమ ధర్మములను వీడుట విపరీతమని తలంతును. అదియునుగాక నీ శరీరము వేదమంత్రములచే పవిత్రమైనది 170

నీ తల్లి ఋతుకాలమున నీ తండ్రితో సంగమించగా వేదపఠనముచే పవిత్రుడగు నీ తండ్రి రేతము నీ తల్లియందు ప్రవేశింప జేయబడినది. దీనినే గర్భాధానమని యందురు. 171

అనంతరము వేదమంత్రములతో సీమంతము నొనరించిరి. పదియవ మాసము రాగానే నీ తల్లి నిన్ను కనెను. 172

తదా పిత్రా జాతకర్మ కృతం నామ చ మన్త్రవత్ ।
అన్నప్రాశనచౌలాది బ్రహ్మవాచనపూర్వకమ్ ॥ 173

అగ్నిసాక్షివిధానేన ప్రాప్తదారః కృతో భవాన్ ।
అధీతవేదశాస్త్రస్సన్ అహితాగ్నివ్రతే స్థితః ॥ 174

ఏతాదృశస్య దేహస్య మయా సఙ్గః కథం భవేత్ ।
కర్ణౌ హరికథాః శ్రుత్వా పావితౌ నాసికా తవ ॥ 175

హర్యర్పితసుగన్ధేన పావితా జఠరం తవ ।
వాసుదేవార్పితాన్నేన పవిత్రం పురుషర్షభ! ॥ 176

కృష్ణార్చనప్రసఙ్గేన కరౌ పావనతాం గతౌ ।
హరినామకలాపేన జిహ్వా తే పావనాత్మికా ॥ 177

పుణ్యక్షేత్రానుచారేణ పాదౌ తే పావనీకృతౌ ।
ఏతాదృశేన దేహేన కథం సఙ్గం ప్రశంససి ॥ 178

మమాపి శ్రుణు మాహాత్మ్యం దేహస్యామితదోషిణః ।
అవాచ్యవచనైః కౄరైః జిహ్వా మే దహ్యతే సదా ॥ 179

సురామాంసాశనేనైవ జఠరే గుల్మ మాగతమ్ ।
వ్యభిచారకథాలాపాత్ కర్ణౌ మే శిథిలీకృతౌ ॥ 180

పాదౌ జారగృహం గత్వా పాషాణసదృశౌ మమ ।
గోవధాన్మే కరౌ క్రూరౌ యమదణ్డసమప్రభౌ ॥ 181

ఏతాదృశస్య దేహస్య త్వయా సఙ్గః కథం భవేత్ ।
ఉత్తమో నీచతాం ప్రాప్య కథం స్వర్గం గమిష్యతి ॥ 182

అపుడు నీ తండ్రి నీకు జాతకర్మము నాచరించి మంత్రమువలె పవిత్రమగు నామకరణము నొనరించెను. మంత్రోచ్చారణ పూర్వకముగా అన్నప్రాశనము, పుట్టువెంట్రుకలు, చెవులు కుట్టుట మొదలగు విధులను నిర్వర్తించెను. 173

అగ్నిహోత్రుని సాక్షిగా నుంచుకొని అగ్నిహోత్ర విధానముతో నీకు వివాహము జరిగెను. నీవు వేదశాస్త్రములను చదివి నిత్యాగ్నిహోత్రముల నొనరించుచు పవిత్ర మొనరించు కొనియున్న 174

నీ దేహమునకు నాతో సంగమించుటెట్లు పొసగును! నీ చెవులు విష్ణుకథలను వినుటచేతను, నీ ముక్కు 175

విష్ణునకు సమర్పించి తీసిన తులసీదళ పరిమళము నాఘ్రాణించియు, నీ గర్భము శ్రీమన్నారాయణునకు నివేదించిన యన్నమును భుజించుటచేతను. 176

నీ చేతులు శ్రీమన్నారాయణ పూజాతత్పరత చేతను, నీ నాలుక హరినామ సంతత స్మరణాభ్యాసము చేతను. 177

నా పాదములు పుణ్యక్షేత్రముల కేగుటచేతను పవిత్రత నొందియుండగా హేయమగు నా శరీరముతో పొందెట్లు పొసగును. 178

వచింప నలవికాని దోషములకు తాగు నా శరీర మాహాత్మ్యమును కూడ వినుము. నా నాలుకెల్లపుడును పలుకరాని పరుష భాషణముచే దహింపబడుచున్నది. 179

మద్యమాంసముల భుజించుటవలననే గర్భమునదుష్టరక్తమువలన కలుగు వ్రణముద్భవించినది. అనవరత జారకథా ప్రసంగమున నా చెవులు జీర్ణించి యున్నవి. 180

జారుని యింటికేగి యేగి నా పాదములు సౌకుమార్యమును వీడి కఠినములైనవి. గోహత్యలచే చేతులు యముని దండమువలె కౄరములై కన్పట్టుచున్నవి. 181

ఇట్టి వికృతశరీరముతో నీకు పొందెట్లు పొసగును? ఈ ఉత్తముదధఃపతితుడై స్వర్గము నెట్లు పొందును? 182

పరస్త్రీసఙ్గదోషేణ బహవో నరకాన్ గతాః ।
తస్మాదుత్తిష్ఠ భద్ర న్తే తవ దాసీ భవామి భోః ।
వనితావచనం శ్రుత్వా వాక్యమూచే ద్విజాత్మజః ॥ 183

మాధవః-
త్వదీయసఙ్గో బహుకాలపుణ్య ప్రభావజో ముక్తికరః శుభావహః ।
దైవేన యోగేన హరేః ప్రసాదాత్ పుణ్యేన లబ్ధః పురుషార్థహేతుః ॥ 184

తస్మాద్భజస్వానుగతోఽస్మి భామిని! ।
త్యజాద్య లజ్జాం కురు మే మనోగతమ్ ॥ 185

గచ్ఛన్త్యద్య మమ ప్రాణాః త్వద్వియోగేన కేవలమ్ ।
తస్మాజ్జీవయ భద్రం తే మరణాభిముఖఞ్చ మామ్॥ 186

ఏవముక్తా ద్విజేన్ద్రేణ పృథుశ్రోణీ సముత్థితా ।
పలాయనాయాఽశు మతిం చక్రే చణ్డాలకన్యకా ॥ 187

ధావమానామనుద్రుత్య మాధవస్తాముపాస్పృశత్ ।
రౌవరం జనకస్యాపి జనన్యాః కులయోః ధ్రువమ్ ॥ 188

స్యాదితి క్రోశమానాం తాం మాధవో మన్మథాఽహతః।
బలాత్కరేణ సఙ్గృహ్య బుభుజే భోగ ముత్తమమ్ ।
భోగాత్యయే ద్విజం బాలా వాక్యమూచే మనస్వినీ ॥ 189

కున్తలా :-
అద్య ప్రభృతి భో విప్ర! పతిస్త్వం మమ భూసుర! ।
త్యజ యజ్ఞోపవీతం త్వం ముణ్డయిత్వా శిరస్తథా ॥ 190

అబ్రాహ్మణ్యముపాగమ్య భుఙ్క్ష్వ గోమాంసముత్తమమ్ ।
పిబ మద్యోదకం శీఘ్రం చణ్డాలత్వముపాశ్రితః ॥ 191

తద్వాక్యమాకర్ణ్య తదా తయోక్తం సర్వమాచరన్ ।
చణ్డాలాచరితాచారం జగామ విధిచోదితః ॥ 192

పరాంగనా సంపర్కదోషమున ననేకులు నరకమున కేగిరికదా! కావున నీవు జాగరూకుడవగుము. నీకు శుభమగుగాక! నేను నీకు దాస్యము నొనరింతు" నని పలుకగా మాధవుడు 183

నీతో చెలిమి నా కనాదికాలపుణ్యముచే సంప్రాప్తమైనది. మోక్షహేతువు. శుభకరము, అదృష్టవశమున, శ్రీమన్నారాయణుని యనుగ్రమున పురుషార్థప్రదాయియై లభించినది. 184

కావున నో సందరీ! నన్ను ఆదరింపుము. నిన్ననుసరింతును. సిగ్గునువీడి నా కోరికను తీర్చుము. 185

నీ వియోగమాత్రముననే నా ప్రాణములు పోవుచున్నవి. కావున మృత్యువాత బడనున్న నన్ను బ్రతికింపు"మని 186

పలుకుచుండగా చండాల బాలికయగు కుంతల లేచి పరుగెత్తుట కుద్యుక్తురా లాయెను. 187

మాధవుడు పరుగిడుచున్న కుంతల వెంట పరుగిడి "మాధవా! నీ తలిదండ్రుల వంశములు రెంటికిని రౌరవనరకము తప్పక సంప్రాప్తించు"నని కుంతల 188

మొరపెట్టుచున్నను మదనావిష్టుడై బలాత్కారముగ నామెను పట్టుకొని రమించెను. నంతర మా యువతి మాధవునితో 189

కున్తలా -
ద్విజోత్తమా! నేటినుండి నీవు నాభర్తవైతివి. యజ్ఞోపవీతము నావల పారవేయుము. తలను గొరిగించుకొనుము. 190

నీవు బ్రాహ్మణ్యమునుండి భ్రష్టుడవైతివి. చండాలుడవైతివి. చక్కని గోమాంసమును భుజింపుము. కల్లుత్రాగు"మని తెలుపగా 191

నాతడామె చెప్పినదానినెల్ల ఆచరించుచు దైవయోగమున చండాలవర్తను డాయెను. 192

విప్రస్తయా సమేతస్తు కృష్ణవేణీనదీతటమ్ ।
ద్వాదశాబ్దం వసన్ విప్రః తత్సఙ్గపరిమోహితః ॥ 193

అనిత్యత్వాచ్ఛరీరాణాం కాలపాశేన యన్త్రితా ।
జగామ మరణం రాజన్! కున్తలా నీలకున్తలా ॥ 194

తయా విరహితః శ్రీమాన్ మాధవో దుఃఖకాతరః ।
అచరద్భువనం సర్వం ఉన్మాదేనోద్భ్రమ న్నివ॥ 195

అకస్మాద్దైవయోగేన రాజానశ్చోత్తరాస్తదా ।
యాత్రార్థం సముపాజగ్ముః వరాహస్య చ పర్వతమ్॥ 196

మార్గమధ్యే దదర్శాసౌ మాధవస్తాన్మహీపతీన్ ।
గచ్ఛన్నేవ చ తైస్సార్ధం తదుచ్ఛిష్టాన్నభోజనః ॥ 197

ప్రాప సర్పగిరిం రాజన్ దైవయోగేన కర్మణా ।
తే రాజానస్తత్ర గత్వా తీర్థే కపిలసంజ్ఞికే ॥ 198

స్నాత్వా భక్తిభరోపేతాః వపనం చక్రు రాదరాత్ ।
మాధవః స్వయ మప్యేత్య వాపయామాస వై శిరః ॥ 199

పార్వణాని ప్రకుర్వన్తః తత్ర రాజన్ క్షితీశ్వరాః ।
పిణ్డాని చ సుసంహృష్టాః శ్రాద్ధీయాని దదుస్తదా ॥ 200

మాధవోఽపి శుభే తీర్థే స్నాత్వా తద్వచ్చ పార్వణమ్।
కుర్వన్ పిణ్డాన్ మృదా కృత్వా పితృభ్యః శ్రద్ధయా దదౌ॥ 201

దైవాత్తత్కర్మణైవాసౌ తదాఽభూద్గతకల్మషః ।
తస్మాద్యో మానవో భక్త్యా కుర్యాత్తీర్థావగాహనమ్ ॥ 202

పితృశ్రాద్ధం పిణ్డదానం ముక్తిస్తస్య న సంశయః ।
మృత్పిణ్డం కృతవాన్ విప్రః పుణ్యక్షేత్రే పురాతనే ॥ 203

కుంతలా స్నేహాసక్తచిత్తుడై ఒడలెఱుంగక మాధవు డామెతో కృష్ణవేణీ నదీ తీరమున పం(డెండు సంవత్సరములు వసించెను. 193

నల్లని ముంగురులుకల కుంతల, శరీరము లనిత్యములగుటంజేసి కాలగతి నిబద్ధయై మరణించెను. 194

ఆమె విరహముచే కలిగిన దుఃఖమనుభవింప జాలక మాధవుడు పిచ్చిపట్టిన వానివలె భూమియందంతటను సంచరించెను. 195

తలవనితలంపుగా విధివశమున ఉత్తర దేశీయులగు రాజులు యాత్రకొరకు వరాహ పర్వతము వద్దకు చనుదెంచిరి. 196

మాధవుడు కొంతదవ్వేగిన పిమ్మట వారినిగాంచి వారు భుజింపగా మిగిలినదానిని భుజించుచు వారి వెనుకనే పయనించుచు 197

శేషాచలమునకేగెను. రాజులును శేషాచలమున కేగి కపిలతీర్థమున స్నానమాచరించి 198

అతిశయిత భక్తి భావముతో శ్రద్ధాళులై తలలను గొరిగించు కొనిరి. మాధవుడును వారితోగూడ నేగి తన తలనున్ను గొరిగించుకొనెను. 199

రాజులందరును సంతసమున శ్రాద్ధమునకు సంబంధించిన పిండప్రదానముల నొనరించు చుండగా 200

మాధవుడును పవిత్ర తీర్థమున స్నానము నాచరించి వారివలెనే పిండప్రదానమునకై మట్టితో పిండములనొనంచి పితృదేవతలకు శ్రద్ధతో నొసంగెను. 201

భాగ్యవశమున ఆమాత్ర కార్యముచే నాతడు పాపవిముక్తు డాయెను. కావున నీ పుణ్యతీర్థమున భక్తితో స్నానము నాచరించి 202

పితృశ్రాద్ధమును పిండప్రదానము నొనరించిన మనుజుడు మోక్షమునందు ననుటలో సందియము లేదు. అయ్యో! పితరులకు విప్రుడే మట్టిపిండముల నొసంగి తరించెనే. ఆహా! 203

కిం వర్ణయామః పురుషోత్తమస్య క్షేత్రస్య తీర్థస్య చ పుణ్యశక్తిమ్ ।
మృత్పిణ్డదానాత్త్రితరశ్చ తస్య ముక్తిం ప్రపన్నాః మురవైరిశాసనాత్ ॥ 204

ప్రభాతే విమలే జాతే రాజానో రాజసత్తమ! ।
సమారోహన్ గిరిశ్రేష్ఠం సపుత్రాశ్చ సబాన్ధవాః ॥ 205

తేషామనుపదం రాజన్! ప్రాప శేషగిరిఞ్చ సః ।
విశ్రామ్యన్తః సర్వ ఏవ తే తస్థుః తత్ర తత్ర చ ॥ 206

సోఽపి తస్థౌ మహారాజ! మాధవో గిరిమస్తకే ।
భూధరస్పర్శమాత్రేణ తదఘం పర్యకమ్పత ॥ 207

మాధవస్యాభవత్కష్టం యథా వై మక్షికాశినః ।
వమన్తమేనం స్వం పాపం సమావృణ్వన్ సమన్తతః ॥ 208

తదఙ్గజాతః కోఽప్యగ్నిః అద్రిమాహాత్మ్యతస్తదా ।
ప్రజజ్వాల దహన్ పాపం సురామాంసాశనోద్భవమ్॥ 209

తస్య దుర్గన్ధధూమేన వాసితాః సర్వదేవతాః ।
తద్భావం వేదితుం దేవాః బ్రహ్మరుద్రపురోగమాః ॥ 210

విమానాని విచిత్రాణి భాసయన్తః సమాగతాః ।
ఖమార్గే సంస్థితా స్సర్వే దృష్ట్వా తచ్చరితం నృప! ॥ 211

వవృషుః పుష్పవర్షాణి మాధవస్యోత్తమాఙ్గకే ।
దృష్ట్వా పితామహః శ్రీమాన్ విమానాదవరుహ్య సః ॥ 212

మాధవం గతాపాప్మానం యథా హరిరజామిలమ్ ।
కృపయోద్ధృతవానేనం కృపాలుర్ద్విజపుఙ్గవమ్ ॥ 213

శేషాచలము నందవతరించిన శ్రీనివాసుని యొక్కయు, నా పుణ్యక్షేత్రము యొక్కయు, నా పుష్కరిణి యొక్కయు మహిమ నెంతిని వర్ణింతుము? ఆ మట్టితో నొనరించిన పిండప్రదానముననే మాధవుని పితృదేవతలును శ్రీమన్నారాయణుని యాజ్ఞచే మోక్షమును బడసిరి. 204

సుప్రభాతమయినంతనే రాజులందరును తమ తమ పుత్రమిత్ర కళత్రములతో పర్వతము నధిరోహించిరి. 205

మాధవుడును వారి వెనువెంట నేగుచు వేంకటాచలమును సమీపించెను. అందరు నచ్చటచ్చట విశ్రమించిరి. 206

మాధవుడును పర్వతశిఖరమున విశ్రమించెను పర్వతమును తాకినంతనే మాధుని పాపమంతయు గజ గజ వడంకెను. 207

సాలిపురుగువలె మాధవుని పాపమంతయు బయటకేతెంచి యాతనిని చుట్టివైచుటచే నాతడు చాల కష్టపడెను. 208

శేషాచలమాహాత్మ్యమున మాధవుని శరీరమునుండి యావిర్భవించిన యగ్ని, మద్యపానము మాంస భక్షణములచే సంభవించిన పాపమును దహించివేయుచు ప్రజ్వరిల్లెను. 209

ఆ సమయమునందలి దుర్గంధ మన్నిదిక్కుల యందు వ్యాపింపగా బ్రహ్మరుద్రాది దేవత లందరును దాని కారణము నెఱుంగగోరి 210

కాంతివంతములగు విచిత్ర విమానములతో విచ్చేసి యాకాశముననుండి యా చరిత్ర నవలోకించి 211

మాధవుని శిరమున పుష్పవర్షమును కురిపించిరి. బ్రహ్మ దానిని జూచి విమానము నుండి దిగివచ్చి 212

"శ్రీమన్నారాయణు డజామీళుని బ్రోచినటులనే శ్రీనివాసుడు మాధవుని దయతో నుద్ధరించెనుకదా!" యని 213

ఇతి సఞ్చిన్తయంస్తస్య నికటం ప్రాప సాదరమ్ ।
జిఘ్రంశ్చ తచ్ఛిరః శ్రీమాన్ బ్రహ్మ వాణీ మథాబ్రవీత్॥ 214

భో భో! మాధవ! విప్రేన్ద్ర! గతపాపోఽసి కేవలమ్ ।
స్వామితీర్థస్య నికటం గత్వా స్నాత్వా చ తజ్జలే ॥ 215

వరాహవదనం నత్వా త్యజ దేహం మహీసుర ।
మహీపాలోఽథ భూత్వాఽత్ర కురు రాజ్యమకణ్టకమ్ ॥ 216

పాణ్డవానాఞ్చ దౌహిత్ర కులే జాతోఽసి కీర్తిమాన్ ।
సుధర్మస్య సుతో భూత్వాఽఽకాశనామాథ దక్షిణే॥ 217

నారాయణపురే వీర! తొణ్డదేశాధిపో భవ ।
తవ పుత్రీ జగన్మాతా జామాతా చ జగత్పతిః ॥ 218

భవిష్యతి మహారాజ! పశ్చాద్వైకుణ్ఠమాప్నుహి ।
ఇతి తస్య వరం దత్వా చతురశ్చతురాననః ॥ 219

తదా నామ చకారాద్రేః “వేఙ్కటాచల” ఇత్యపి ।
సర్వపాపాని “వేం” ప్రాహుః “కటః”తద్దాహ ఉచ్యతే॥ 220

తస్మాద్వేఙ్కటశైలోఽయం లోకే విఖ్యాతకీర్తిమాన్ ।
ప్రభాతకాలే రాజేన్ద్ర! యః కీర్తయతి భూధరమ్ ॥ 221

తస్య పుణ్యఫలం వక్ష్యే శృణు రాజన్! యథా స్థితమ్।
ఫలం భవే ద్ధ్రువం గఙ్గా సేతుయాత్రాసహస్రజమ్ ॥ 222

ఇతిహాసమిదం ప్రోక్తం గౌతమేనోదితం హి మే ।
పుణ్యం పరమకల్యాణం శ్రవణాద్భద్రదాయకమ్ ॥ 223

ఇతి శ్రీ భవిష్యోత్తరపురాణే తీర్థఖణ్డే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
భగవత్క్రీడాద్రేర్యుగభేదేన వృషభాద్రినామభేదవర్ణనం నామ ప్రథమోఽధ్యాయః.

మనమున నాలోచించుచు పాపవిదూరుడగు మాధవుని సమీపించి వాని శిరము నాఘ్రాణించుచు మాధవునితో– 214

బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుడవగు మాధవా! నీ పాపమంతయు సమసి పోయినది. స్వామి పుష్కరిణికేగి యా తీర్థమున స్నానము నొనరించి 215

వరాహస్వామిని సేవించి నీ శరీరమును వదలి వేయుము. అనంతరము క్షత్రియుడవై నిరాటంకముగ రాజ్యపాలన మొనరింపుము. 216

పాండవులకు మనుమడగు పరీక్షిన్మహారాజు కులమున నావిర్భవించితివి. దక్షిణ దేశమున నారాయణపురమున సుధర్ముని పుత్రుడవై యాకాశరాజను పేరుతో కీర్తిమంతుడవై తొండదేశమున కధిపతివి కమ్ము. 217

లోకమాతయగు లక్ష్మి నీ కుమార్తెయు, సకలలోక ప్రభువగు శ్రీమన్నారాయణు డల్లుడును కాగలరు. 218

అనంతరము నీవు వైకుంఠమున కేగెద” వనివరము నొసంగి 219

పర్వతమునకు “వేంకటాచల”మను నామము నుంచెను. “వేం” అనగా పాపములు. “కట” అనగా దహింప జేయున”దనియు శబ్దార్థముకదా! 220

కావున నీ పర్వతము ప్రపంచమున వేంకటాద్రియని ఖ్యాతిని గడించెను. వేకువజామున మేల్కాంచి నంతనే యీ పర్వత నామము ననుసంధించు వానికి221

గంగ, సేతు స్నానములు వేలకొలది పర్యాయము లాచరించిన కలుగు ఫలితమును తప్పక పొందకలుగుదురని యదార్థముగా తెలుపుచున్నాను, వినుము. 222

ఈ చెప్పబడిన ఇతిహాసమును (చరితమును) గౌతముడు నాకు తెలిపెను. ఈ చరితము మిక్కిలి శుభదాయకము. వినుటవలన మంగళప్రదమునై వెలయుచున్నది. 223

ఇది శ్రీ భవిషోత్తర పురాణమున తీర్థఖండమున శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమున భగవంతుని క్రీడాచలమునకు యుగముల తారతమ్యముచే వృషభాద్రి మొదలగు పేరులు కలుగు వృత్తాంతమును వర్ణించుట యనెడి మొదటి యధ్యాయము.

అథ ద్వితీయోఽధ్యాయః

భగవతః శ్రీవైకుణ్ఠాత్ వేఙ్కటాచలాగమనమ్

జనకః-

మరుత్ప్రాహాహిరాజం తం భగవానాగమిష్యతి ।
ఇతి త్వయోదితం పూర్వం తన్మమాచక్ష్వ విస్తరాత్ ॥ 1

కథం నారాయణః ప్రాప్తః కేన వా కారణేన భోః! ।
తత్రాగత్య కృతం కిం తు తన్మమాచక్ష్వ విస్తరాత్ ॥ 2

కథం వైకుణ్ఠలోకన్తు త్యక్తవాన్ పురుషోత్తమః ।
చరితం తస్య మాహాత్మ్యం తీర్థానాం పర్వతస్య చ ॥ 3

వరాహరూపిణో విష్ణోః మాహాత్మ్యం వద విస్తరాత్ ।
ఆకాశనామ్నః చరితం రాజ్ఞస్తస్య మహాత్మనః ॥ 4

యస్య పుత్రీ రమాదేవీ జామాతా చ జగత్పతిః ।
దేవానాఞ్చ ఋషీణాఞ్చ దేవస్త్రీణాం సమాగమమ్॥ 5

సాత్త్వికదేవతాత్వపరీక్షార్థం భృగోః సత్యలోకాదిగమనమ్

శతానన్దః-

పురా తు ఋషయ స్సర్వే కశ్యపాద్యా మునీశ్వరాః ।
సన్మఖం జాహ్నవీతీరే సన్తోషాత్ చక్రిరే ద్విజాః ॥ 6

తస్మిన్కాలే మునిశ్రేష్ఠో నారదో మునిసత్తమః ।
ఉవాచవచనం విప్రాన్ కిమర్థోఽయం క్రతూత్తమః ॥ 7

రెండవ అధ్యాయము

భగవంతుడు శ్రీవైకుంఠమునుండి వేంకటాచలమున కేతెంచుట

జనకుడు :-

జనకుడు శతానందునితో – భగవంతుడు వేంకటాచలమున కేతెంచునని యాదిశేషునితో వాయువు వచించెనని నీవు తెలియజేయుము. 1

ఏ కారణమున నెట్లు శ్రీమన్నారాయణుడు వేంకటా చలమున కేతెంచెను? అచ్చటనేమి యొనరించెనో దానిని కూడ నాకు సవిస్తరముగ వివరింపుము. 2

శ్రీమన్నారాయణుడు వైకుంఠమును వదలుట కేమి హేతువు? ఆ చరిత్రను, వేంకటాచలమున విలసిల్లు తీర్థమాహాత్మ్య మును, పర్వతవైభవమును 3

వరాహరూపధారియగు శ్రీమన్నారాయణుని వైభవమును, మహాత్ముడగు ఆకాశరాజు చరితమును 4

లక్ష్మి యాకాశరాజునకు కుమార్తెయు, శ్రీమన్నారాయణు డల్లుడునయిన విధమును, ఆ కొండకు దేవతలు, ఋషులు, దేవస్త్రీలరుదెంచిన వృత్తాంతమును విస్తారముగా నా కెఱింగింపు"మని యడిగెను. 5

దేవతలలో సత్త్వగుణప్రధానులగు దేవతలెవరని పరీక్షించుటకై భృగుమహర్షి సత్యలోకాదులకేగుట

శతానందుడు-

శతానందుడిట్లు చెప్పనారంభించెను. మున్నొకానొక సమయమున కశ్యపాది మహామునులందరును గంగాతీరమున నొక మంచియాగము నానందముగా నొనరించిరి. 6

ఆ సమయమున నారదమునీంద్రు దేతెంచి "ఈ క్రతువు నెందుల కొనరించు చున్నారు? 7

కోవా భుఙ్క్తే యజ్ఞఫలం కోవా ధ్యేయః సురోత్తమః ।
కృతయజ్ఞఫలం కస్య చార్ప్యతే మునిసత్తమాః ॥ 8

ఇతి నారదవాక్యన్తు శ్రుత్వా తే మునిపుఙ్గవాః ।
సంశయార్థం సమాపన్నాః కథమత్ర విచార్యతామ్ ॥ 9

సమ్మిలిత్వా తదా సర్వే భృగుం బ్రహ్మవిదాం వరమ్।
తమూచుర్భక్తినమ్రాఙ్గాః కృతాఞ్జలిపుటాః స్థితాః ॥ 10

గచ్ఛ శీఘ్రం మహాబుద్ధే పరీక్షార్థం సురోత్తమాన్ ।
ఇతి తేషాం వచః శ్రుత్వా యయౌ కఞ్జజమన్దిరమ్॥ 11

తత్ర దృష్ట్వాఽష్టబాహుం తం సాక్షాద్బ్రహ్మాణమగ్రజమ్ ।
చతుర్ముఖ ముదారాఙ్గం సరస్వత్యా సుసేవితమ్ ॥ 12

చతురాస్య సముద్భూత వేదఘోషవిరాజితమ్ ।
దిక్పాలకగణైస్సార్ధం కిరీటమకుటోజ్జ్వలమ్ ॥ 13

స్తువన్తం జగదీశానం నారాయణమనామయమ్ ।
ప్రణమద్భక్తిభావేన మదదీప్తివిరాజితమ్ ॥ 14

పాతయామాస కాయం స్వం పురతః కఞ్జజన్మనః ।
పతితం స భృగుం దృష్ట్వా నోవాచ వచనం విధిః ॥ 15

తం మత్వా కిఞ్చిదజ్ఞానాత్ అపూజ్యం మునిపుఙ్గవః ।
అలబ్ధ్వా స్వాత్మనః కార్యం కైలాసం స ఋషిర్యయౌ॥ 16

కైలాసగిరిమాసాద్య తత్రాద్రాక్షీత్ త్రిలోచనమ్ ।
కాముకం పార్వతీదేవ్యా క్రీడన్తం నిజమన్దిరే ॥ 17

ఈ యజ్ఞఫలము నందుకొనువాడును, ధ్యానింప తగిన వాడునగు దైవమెవ్వరు? చేసిన యజ్ఞము యొక్క ఫలము నెవ్వరికర్పించవలెనని 8

ప్రశ్నింపగా మునీంద్రులందరును సంశయాందోళిత మనస్కులై దీనినెట్లు నిర్ధారింతు"మని యాలోచించి 9

అందరును గుమిగూడి బ్రహ్మజ్ఞానులలో మిన్నయగు భృగుమహర్షిని సమీపించి భక్తిచే వినయ వినమిత గాత్రులై చేతులుజోడించి 10

"మహాత్మా! దేవతలను పరీక్షించుటకు నీవే సమర్థుడవు. వెంటనే బయలుదేరు"మని ప్రార్థింపగా భృగుమహర్షి చతుర్ముఖుని మందిరమున కేగెను. 11

అచ్చట నెనిమిది భుజములచే ప్రకాశించుచు సృష్టికాద్యుడై సుదృఢావయవములు కలిగినవాడై సరస్వతీ దేవిచే నారాధింప బడుచున్నట్టియు 12

నాల్గు ముఖములనుండియు వేదఘోషలు వెలువడుచు, అష్టదిక్పాలురతో గూడి 13

జగత్ప్రభువగు శ్రీమన్నారాయణుని కీర్తించుచున్నట్టియు, ఉజ్జ్వల కిరీటముచే నొప్పారుచు శ్రీమన్నారాయణుని భక్తిపూర్వకముగ నమస్కరించుచు రజోగుణజనిత యహంకారముచే ప్రకాశించెడు చతుర్ముఖునకు 14

సాష్టాంగముగ నమస్కరించెను. కాని చతురానను డాతనని పలుకరింపకుండెను. 15

భృగుహర్షి బ్రహ్మనుగాంచి "ఈతనికి గల యజ్ఞాన లేశమున నీతడు పూజ్యుడుకాడని" తలంచి తన పని పూర్తి కాకుండుటచే కైలాసమున కేగెను. 16

అచ్చటికేగి కాముకుడై పార్వతీదేవితో క్రీడించుచున్న ముక్కంటిని గాంచెను. 17

తస్మిన్ కాలే తమాయాతం నాజానాత్కాముకో హరః।
ఆగతం సా మునిం దృష్ట్వా పార్వతీ లజ్జయాఽవదత్ ॥ 18

“త్యజ శీఘ్రం మహాబాహో హ్యాగతో మునిపుఙ్గవః” ।
ఇతి తస్యా వచః శ్రుత్వా క్రోధాత్తామ్రవిలోచనః ॥ 19

తం హన్తుమద్రవచ్ఛీఘ్రం ఋషిః శాపాన్నిరాకరోత్ ।
శశాప స ఋషిః శమ్భుం “లోకే త్వం నైవ పూజ్యసే” ॥ 20

త్వం శేఫఃపూజనేనై వ లోకే ఖ్యాతిం గమిష్యసి”।
ఇత్యుక్త్వా స ఋషి శ్చాగాత్ వైకుణ్ఠం హరిమన్దిరమ్॥ 21

ప్రాకారగోపురద్వార నవతోరణభూషితమ్ ।
చతుర్దిక్షు చతుర్ద్వార పాలకైరుపశోభితమ్ ॥ 22

తత్ర శయ్యాగృహే రమ్యే శేషమఞ్చకశాయినమ్ ।
లక్ష్మ్యా సమేతం దేవేశం దదర్శ స భృగుస్తదా॥ 23

తతాడోరసి గోవిన్దం భృగుః పాదతలేన తమ్ ।
తాడ్యమానో హరిః సాక్షాత్ ఉత్థాయ వినయాన్వితః ॥ 24

పపాత భగవాన్ భక్త్యా ఋషిపాదసరోరుహే ॥
ఆలిలిఙ్గేఽథ భక్త్యైవ చోవాచ ఋషిపుఙ్గవమ్ ॥ 25

భృగుం ప్రతి శ్రీవైకుణ్ఠనాథోక్తవినీతవచనమ్

శ్రీ భగవాన్-
“కిమర్థం త్వం ఋషిశ్రేష్ఠ!” మచ్ఛరీరం కఠోరకమ్ ।
అతాడయోఽజరాయుక్తం అభేద్యం దేవమానవైః ॥ 26

మన్మథావిష్టుడగు రుద్రుడు భృగుమహర్షి రాకను గుర్తింపకుండెను. పార్వతి మాత్రమా మహర్షిని గాంచి సిగ్గుపడుచు శివునితో 18

“మహేశ్వరా! భృగుమహర్షి వేంచేసియున్నాడు. నన్ను విడువు” మని పలుకగా యామె మాటలను విని శంకరుడు కోపముచే కనులెఱ్ఱబారగా 19

భృగుమహర్షిని చంపుటకై యాతనని సమీపించెను. భృగుమహర్షి శంకరుని “లోకమున నీవు పూజింపబడ కుందువు గాక। 20

నీవు లింగాకారముననే పూజింపబడుదు” వని శపించి శ్రీమన్నారాయణు నివాస భూమియు, 21

ప్రాకారములును, గోపురములును, ద్వారములు కలిగి క్రొంగ్రొత్త తోరణములచే నలంకరింపబడి నాల్గు దిశల యందును నలుగురు ద్వారపాలురచే విరాజిల్లుచుండు

వైకుంఠమున నింపగు పడకటింటిలో నాదిశేషునిచే నమర్చబడిన పాన్పుపై పవళించి శ్రీదేవితో కూడియున్న శ్రీమన్నారాయణుని గాంచెను. 23

వెంటనే భృగుమహర్షి తన యరికాలితో శ్రీమన్నారాయణుని వక్షస్థలమున తన్నెను. అంతట అట్లాతనిచే తన్నబడిన శ్రీమహావిష్ణువు పాన్పునుండి లేచి వినయముతో

భృగుమునీంద్రుని పాదపద్మములకు ప్రణమిల్లి భక్తితో నాతని నాలింగన మొనర్చుకొనెను. 25

భృగుమహర్షితో శ్రీమన్నారాయణుడు వినయోక్తులనాడుట

శ్రీ భగవానుడు-
మరియు భృగుమహర్షితో – మునిసత్తమా! మిక్కిలి కఠినమును, యౌవనముచే సుదృఢమును భేదింప శక్యముగానిదియు 26

వజ్రాదష్టగుణాం విద్ధి మచ్ఛరీరే కఠోరతామ్ ।
కిమర్థం తాడితం విప్ర! కోమలాఙ్ఘ్రితలేన తత్ ॥ 27

పాదౌ తే కోమలౌ దివ్యౌ మచ్ఛరీరసమాగమాత్ ।
కియద్దుఃఖం సమాపన్నౌ న జానామి ద్విజోత్తమ! ॥" 28

ఇత్యుక్త్వా ద్విజపాదౌ తౌ ప్రక్షాళ్యోష్ణోదకేన వై ।
దధార శిరసా భక్త్యా విప్రపాదోదకం శుభమ్ ॥ 29

జగృహే సకుటుమ్బశ్చ సర్వలోకం విడమ్బయన్ ।
"విబుధా దర్శనేనైవ పునన్తి చ జగత్త్రయమ్ ।"
ఇత్యుక్తో దేవదేవేన ఋషిశ్చాగాద్ధరాతలమ్ ॥ 30

భగవతో భృగుకృతసాత్త్వికదేవతాత్వ సమర్థనమ్

ఋషీణామగ్రజాతీనాం సభాయాం స ఋషిస్తదా ।
బోధయామాస తాన్ సర్వాన్ హరిః సర్వోత్తమః స్వయమ్ ॥ 31

హరిః సర్వోత్తమః సాక్షాత్ రమాదేవీ తదన్తరా ।
తదధో విధివాణ్యౌ చ తదధః శర్వపూర్వకాః ॥ 32

ఏవం తరతమాత్ జ్ఞేయాః సురదైత్యనరేషు చ ।
ఇత్యేవం బోధితా విప్రాః భృగుణా తత్త్వవేదినా ।
హరిం నిశ్చిత్య సర్వేశం చక్రుస్తస్మై మఖార్పణమ్॥ 33

భృగుపాదాహతికుపితాయాః లక్ష్మ్యాః కరవీరపురగమనమ్

తతస్తు భగవాన్ దేవః ఏకాన్తే నిజమన్దిరే ।
సార్ధఞ్చ రమయాऽతిష్ఠత్ తదోవాచ రమా హరిమ్ ॥ 34

శ్రీరమా :-
గచ్ఛామి దేవదేవేశ! త్యక్త్వా త్వాం జగదీశ్వర! ।
తాడితోऽసి జగన్నాథః ఋషిణా త్వం జగన్మయః ॥ 35

వజ్రముకంటే నెనిమిది రెట్లధిక కఠోరమగు నా శరీరమును నీ మృదువగు పాదముచే నేల తన్నితివి? 27

విప్రోత్తమా! మృదువగు మీ దివ్యపాదములు నా శరీరమును తాకుటచే నెంతనొచ్చినవో యెఱుంగజాలను కదా! 28

అని పలికి భృగుమహర్షి పాదములను గోరువెచ్చని యుదకముచే కడిగి ఆ పవిత్రపాదోదకమును శిరమున భక్తితో జల్లుకొనెను. 29

సకల లోకనివాసులు నాశ్చర్యమును చెందునటుల తన వారందరిపై నా యుదకమును జల్లి "సజ్జనులు దర్శనము చేతనే ముల్లోకములను పవిత్రత నొందింతు"రని స్తుతింపగా భృగుమహర్షి భూలోకమునకు మరలి పోయెను. 30

శ్రీమన్నారాయణుడే సత్వగుణప్రధాన దైవమని భృగుమహర్షి సమర్థించుట

బ్రాహ్మణోత్తములగు మునీంద్రులచే నమరియుండు సభలో భృగుమహర్షి "శ్రీమన్నారాయణుడే సకలదేవతాశ్రేష్ఠుడ నియు. 31

శ్రీ లక్ష్మీసమేత శ్రీమన్నారాయణుడే సర్వశ్రేష్ఠు డనియు, బ్రహ్మ సరస్వతులు వారి క్రిందవారనియు, రుద్రాదులందరు వారి క్రిందవారనియు 32

నిట్లే దేవతలలోను, రాక్షసులలోను, మనుష్యులలోను నొకరి కంటె నొకరు తక్కువ వారుందురనియు, తెలుపగా మహర్షు లందరును జగదీశ్వరుడు శ్రీమన్నారాయణుడే యని నిశ్చయించి యాతనికే యజ్ఞఫలము నర్పించిరి. 33

భృగుమహర్షి తన్నుటచే శ్రీ మహాలక్ష్మి కోపించి కరవీరపురమున కేగుట

భృగుమహర్షి వెడలినపిమ్మట శ్రీమన్నారాయణుడు లక్ష్మీ దేవితో వైకుంఠమున నేకాంతముగ నుండగా నాతనితో లక్ష్మి 34

శ్రీ రమాదేవి :-
దేవాదిదేవా! జగన్నియన్తా! సకల చరాచర ప్రపంచ వ్యాప్తుడవగు 35

మదాలిఙ్గస్థలే దేవ! పాదేనైవ జగత్పతే! ।
కరవీరపురం దివ్యం గచ్ఛామి గరుడధ్వజ! ॥ 36

ఇతి ప్రేమ్ణా చ కలహం కృత్వా తు హరిణా సహ ।
రమా జగామ తత్క్షేత్రం కరవీరపురాహ్వయమ్ ॥ 37

లక్ష్మ్యన్వేషణార్థం శ్రీవేఙ్కటాచలం ప్రతి భగవదాగమనమ్

యదా గతా మహాలక్ష్మీః తదా నారాయణో హరిః ।
అష్టావింశతితమే ప్రాప్తే ద్వాపరాన్తే కలౌయుగే ।
యస్మిన్ దేశే యదా ప్రేమ కలహోఽస్యాః ప్రశామ్యతి ॥ 38

కర్మణా యేన చ యథా తత్తథా చ కరోమి తత్ ।
ఇతి సఙ్కల్ప్య గోవిన్దో లీలామానుషవిగ్రహః ॥ 39

మాయావీ పరమానన్దం త్యక్త్వా వైకుణ్ఠముత్తమమ్।
గఙ్గాయా దక్షిణే దేశే యోజనానాం శతత్రయే ॥ 40

సువర్ణముఖరీ నామ నదీనాం ప్రవరా నదీ ।
శుకస్య వరదా పుణ్యా హ్యగస్త్యమునిపూజితా ॥ 41

తస్యా ఏవోత్తరే తీరే క్రోశార్ధద్వయమాత్రకే ।
శ్రీవేఙ్కటగిరిర్నామ వర్తతే పుణ్యకాననః ॥ 42

సువర్ణగిరిపుత్రస్తు సర్వతీర్థసమన్వితః ।
సాక్షాచ్ఛేషావతారోఽసౌ సర్వధాతువిరాజితః ॥ 43

వైకుణ్ఠసదృశో దివ్యో నారాయణసమాశ్రయః ।
శేషమారుతసంవాదాత్ ఆగతఃపుణ్యకాననః ॥ 44

నీ వక్షస్థలముపై నేను నిత్యనివాసము నొనరించు స్థానమున భృగుమహర్షి తన పాదముచే తన్నుటంజేసి నేను నిన్ను విడచి దివ్యమగు కరవీరపురి కేగెద'ననెను 36

శ్రీమన్నారాయణునితో ప్రణయకలహము నాచరించి కరవీరపురి కేగెను. 37

లక్ష్మిని వెదకుటకై శ్రీ వేంకటాచలమునకు శ్రీమన్నారాయణుడు వచ్చుట

అంతట శ్రీమన్నారాయణుడు ద్వాపరయుగము గతించిన పిమ్మట యిరువది యెనిమిదవ కలియుగమున లక్ష్మిదేవితో తనకు కలిగిన ప్రణయకలహ మేదేశమున నుపశమించునో 38

యే కృత్యమొనరించిన నే దేశమున ప్రణయకలహము వీడి లక్ష్మి ప్రసన్నురాలగునో యట్లొనరింతు'నని తరించి విలాసముగా మనుష్య శరీరమును ధరించి విచిత్ర సృష్టికర్తయగు 39

శ్రియఃపతి పరిపూర్ణానందనిలయమగు పరమపదమును వీడి దక్షిణదేశమున గంగకు మూడువందల యోజనముల దూరమున 40

నదీశ్రేష్ఠమును, శుకమహర్షికి వరమునొసంగి నదియు, ఆగస్త్యమౌనీంద్రునిచే పూజింపబడిన సువర్ణముఖరీ యను నదికి 41

ఉత్తరతీరమున రెండున్నర క్రోశుల దూరమున పవిత్రములగు విపినములచే కూడి42

సువర్ణగిరికి (మేరువునకు) పుత్రుడై సకలతీర్థ రాజోజ్వలమై సాక్షాత్తు ఆదిశేషుని యవతారమై సకల ధాతుసంకలితమై, 43

వైకుంఠమువలె విలసిల్లుచు, విలక్షమైనదై శ్రీమన్నారాయణుని నివాస ప్రదేశమై ఆదిశేష వాయు సంవాదమువలన భూలోకమునకు కొనిరాబడినదై 44

యోజనత్రయవిస్తీర్ణః త్రింశద్యోజనమాయతః ।
వదనం వేఙ్కటగిరిః నృసింహాద్రిశ్చ మధ్యమః ॥ 45

శ్రీశైలః పుచ్ఛభాగస్థః సర్వక్షేత్రమయో గిరిః ।
సర్వవృక్షసమాకీర్ణః సర్వధాతువిభూషితః ॥ 46

కున్దమన్దారపనసప్లక్షోదుమ్బరకింశుకైః ।
పిచుమన్దైః పారిజాతైః తిన్త్రిణీజమ్బుమణ్డలైః ॥ 47

సరలైశ్చ మహావృక్షైః కృష్ణాగరుభిరఞ్చితః ।
తాలహిన్తాలపున్నాగైః దేవదారుభిరాశ్రితః ॥ 48

హంసకారణ్డవాకీర్ణః బకకోకశుకైర్యుతః ।
కపోతైః క్షీరహంసాద్యైః మృగషణ్డైశ్చ భూషితః ॥ 49

సింహశార్దూలశరభ క్రోడమాతఙ్గవానరైః ।
జమ్బుకైశ్చైవ భల్లూకైః కస్తూరీమృగమాహిషైః ॥ 50

ఉరగైర్వ్యాలఖడ్గైశ్చ గోమాయుభిరపి శ్రితః ।
మల్లికామాలతీజాతి నన్ద్యావర్తైర్విరాజితః ॥ 51

చమ్పకాశోకపున్నాగ కేతకైః స్వర్ణకేతకైః ।
ఏవం మనోహరః శ్రీమాన్ పర్వతః పుణ్యకాననః ॥ 52

తరవో దైవతగణాః మృగాశ్చ ఋషిపుఙ్గవాః ।
పితరః పక్షిణస్సర్వే పాషాణా యక్షకిన్నరాః ॥ 53

ఏవం ప్రభావోఽస్య గిరీన్ద్రజన్మనః శ్రీవేఙ్కటాద్రేస్తు హరేస్తథైవ ।
జానన్తి న బ్రహ్మశివేన్ద్రపూర్వకాః అత్యల్పవీర్యా మనుజాస్తు కిం పునః? ॥54

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే తీర్థఖణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే భగవతః శ్రీవైకుణ్ఠాత్ వేఙ్కటాచలాగమనవర్ణనం నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః

మూడు యోజనముల వెడల్పుకలిగి ముప్పది పుణ్యక్షేత్రముల పొడవు కలిగి వేంకటాచలము ముఖముగను, నృసింహ పర్వతము నడుముగను 45

శ్రీశైలము వెనుకభాగముగా గలిగి, సకలపుణ్యక్షేత్ర విరాజితమై, నానావిధ తరుమండితమై, సకల ధాతుసంకలితమై 46

మల్లి, మందార, పనస, జువ్వి, మేడి, మోదుగ, వేప, పారిజాత, చింత, నేరేడు తరు సముదాయములచే నలంకృతమై 47

విరివిగా పెరిగిన టేకు వృక్షములు, నీలిచందన వృక్షముల చేతను, తాటి, గిరకతాటి, కొండమల్లి వృక్షములచేతను, దేవదారు తరువులచే నలరారుచున్నదై 48

హంసలు, కన్నెలేడి పక్షులచే నిండినదియు, కొంగలు చక్రవాకములు చిలుకలు మొదలగువానిచే కూడినదియు, పావురములు, పాలపిట్టలు, జింకలు మున్నగు గుంపులచే నలంకరింపబడినదియు 49

సింహములు, పెద్దపులులు, ఖడ్గమృగములు, అడవి పందులు, ఏనుగులు, కోతులు, నక్కలు, ఎలుగుగొడ్డులు, కస్తూరి మృగములు, అడవి దున్నలు 50

కొండచిలువలు మున్నగు పెద్దపాములచేతను, నాగుబాములచేతను, ఖడ్గమృగముల చేత నాశ్రయింప బడినదియు, మల్లె మాలతీ జాజి నందవర్ధన మొదలగు పుష్పతరుమండితమును, 51

సంపంగి, అశోక, నాగకేసర, పచ్చపూమొగలి బంగారు రంగుకల మొగలి పొదలచే నలంకృతమై హృద్యమగు వేంకటాచలము కలదు. 52

ఆ కొండపై వృక్షములు, దేవతాసమూహములు, మృగములు, మునీంద్రులు, పితృదేవతలు, పక్షులు, వివిధశిలలు, యక్షులు, కిన్నరులు నివసింతురు. 53

ఇట్టి మహాత్మ్యోపేతమగు నీ వేంకటాచల వైభవమును, ఇచ్చట వేంచేసి యుండు శ్రీనివాసుని వైభవమును, బ్రహ్మ, శివ, ఇంద్రాది దేవతలైన నెఱుంగజాలరని చెప్పవలెనా? 54

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున తీర్థఖండమున శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమున శ్రీమన్నారాయణుడు వైకుంఠమునుండి వేంకటాచలమునకు విచ్చేయుటయనెడు రెండవ అధ్యాయము సంపూర్ణము.

అథ తృతీయోఽధ్యాయః

శ్రీ స్వామిపుష్కరిణీ మాహాత్మ్యమ్

శతానన్దః-

తస్యోపరి వరా దివ్యా స్వామిపుష్కరిణీ శుభా ।
మత్స్యకచ్ఛపసమ్బాధా జలకుక్కుటభూషితా ॥ 1

శింశుమారగణాకీర్ణా మణ్డూకస్వరహుఙ్కృతా ।
తీరజైర్వృక్షసఙ్ఘైశ్చ తుఙ్గైరాచుమ్బితామ్బరా ॥ 2

గఙ్గాదిసర్వతీర్థానాం జన్మభూమిర్విరాజతే ।
తస్యాం యే స్నాన్తి మనుజాః తే ధన్యాః పుణ్యవర్ధనాః ॥ 3

ధనుర్మాసే సితే పక్షే ద్వాదశ్యామరుణోదయే ।
కాఙ్క్షన్తి విబుధశ్రేష్ఠాః మజ్జనం తజ్జలే శుభే ॥ 4

కాఙ్క్షన్తి మనుజాః స్నానం ఇతి భోః కిం వదామి తే।
యేఽత్ర శ్రాద్ధాదికర్మాణి పితౄణాం కుర్వతే ద్విజాః॥ 5

తేషాఞ్చ పితర స్తుష్టాః నృత్యన్తి హరిమన్దిరే ।
జన్మనా కిమనేనేహ వ్యర్థేన భవతామహో! ॥ 6

స్నానదానేన తత్తీర్థే మనుజా భాగ్యశాలినః ।
శఙ్ఖోనామ నృపః కశ్చిత్ స్నానమాత్రేణ రాజ్యగః ॥ 7

పురా నారాయణోనామ బ్రాహ్మణోఽఙ్గిరసః సుతః ।
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థే మహిమ్నా స్నానజేన హి ॥ 8

మూడవ అధ్యాయము

శ్రీస్వామిపుష్కరిణీమాహాత్మ్యము

శతానందుడు -

ఆ శ్రీవేంకటాచలముపై చేపలు తాబేళ్ళచే నలరు నదియు, నీటికోళ్ళచే నొప్పారునదియు, 1

అసంఖ్యాకములగు మొసళ్ళచే వ్యాపింపబడి నదియు, కప్పల బెకబెకలచే ప్రతిధ్వనించునదియు, ఆకసము నందుకొను నంతటి నిడివిగల వృక్ష సముదాయములచే తీరము నిండియున్నదియు 2

గంగ మొదలగు సకల తీర్థరాజముల యావిర్భావమునకు కారణమై విలసిల్లు స్వామి పుష్కరిణియను పవిత్ర పుష్కరిణి రాజిల్లుచుండెను. ఆ స్వామిపుష్కరిణిలో 3

ధనుర్మాసమున శుక్లపక్షమున ద్వాదశిరోజున సూర్యోదయమునకు ముందుగా స్నానము నాచరించిన మనుజులు ధన్యులు పుణ్యశీలురు నగుదురు. దేవవరులు నీ పుష్కరిణీ స్నానము నభిలషింతురనిన నిక 4

మనుజులాతీర్థమున మునుంగగోరుదురని ప్రత్యేకముగా చెప్పవలసినది లేదుకదా! ఈ స్వామి పుష్కరిణీ తీరమున శ్రాద్ధాది కర్మలను పితరుల నుద్దేశించి యాచరించువారి 5

పితృదేవతలు సంతసించి పరమపదమున నాట్యమొనరింతురు. శ్రీ వేంకటా చలక్షేత్రమున నావిర్భవించని మీ జన్మవ్యర్థము. 6

ఆ పుష్కరిణిలో స్నానమొనరించిన, దాన మాచరించిన మనుష్యు లదృష్టవంతులు. శంఖుడను నొక రాజు పుష్కరిణీ స్నానమాత్రముననే రాజ్యమును పొందెను. 7

అంగిరస పుత్రుడగు నారాయణుడను బ్రాహ్మణుడు స్వామిపుష్కరిణీ స్నాన మహిమచే 8

వరం లబ్ధ్వా హరిం దృష్ట్వా జగామ హరిమన్దిరమ్ ।
రామోఽపి తత్ర స్నానేన హృతాం సీతామగాత్పురా॥ 9

ఏవం తీర్థవరా తత్ర స్వామిపుష్కరిణీ శుభా ।
తస్యాః పశ్చిమదిగ్భాగే వరాహవదనో హరిః ॥ 10

ధరామాలిఙ్గ్య వల్మీకే ఆస్తే పిప్పలరాజితే ।
త్రికోటితీర్థజాతానాం జన్మస్థానం స భూధరః ॥ 11

ఏనం గిరివరం ప్రాప్య భగవాన్వేఙ్కటాచలమ్ ।
వైకుణ్ఠాదధికం మత్వా విచచార తతస్తతః ।
న ప్రాప కిఞ్చిదాస్థానం గూహనార్థం రమాపతిః ॥ 12

శ్రీనివాసస్య స్వామితీర్థపశ్చిమతీరస్థవల్మీక ప్రవేశప్రకారః

ఇత్థం విచార్యమాణే తు స్వామిపుష్కరిణీతటే ।
దక్షిణే విమలం దివ్యం వల్మీకం దృష్టవాన్ ముదా ॥ 13

తిన్త్రిణీవృక్షమూలస్థం భగవాన్ జగదీశ్వరః ।
మత్వేఽదం పరమం స్థానం తత్ర లీనో భవద్ధరిః ।
ఏవం దేవే స్థితే తత్ర విగతం వత్సరాయుతమ్ ॥ 14

అతీతే ద్వాపరే చైవ త్వష్టావింశతిమే కలౌ ।
అతీతే వత్సరే కశ్చిత్ చోళరాజో నృపోత్తమః ॥ 15

అవతారం సమాపన్నే నాగకన్యోదరే తథా ।
తస్మిఞ్ఛాసతి భూఖణ్డం బహుపుణ్యఫలప్రదమ్ ॥ 16

బహుక్షీరప్రదా గావః పుత్రా వై పితృవత్సలాః ।
కాలే వవర్ష పర్జన్యః సస్యా వై బహుధాన్యదాః ॥ 17

వరమునుబడసి శ్రీనివాసుని దర్శించి వైకుంఠ ధామమునకు చేరెను. శ్రీరామచంద్రుదును పుష్కరిణీ స్నానముచే రావణునిచే నపహరింపబడిన సీతను పొందెను. 9

ఇట్లు స్వామిపుష్కరిణినదీ శ్రేష్ఠమై యలరారుచున్నది. ఆ నదికి పశ్చిమ దిక్కున వరాహరూపుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు 10

భూదేవితో గూడి రావిచెట్టుక్రింది పుట్టలో ప్రకాశించుచున్నాడు. శ్రీ వేంకటాచలము మూడుకోట్ల నదీమతల్లుల కవతార కారణమై యున్నది. 11

ఇట్టి శ్రీ వేంకటాచలమునుజేరి శ్రీమన్నారాయణుడా పర్వతమునే వైకుంఠముకంటే నధికముగా తలంచి యిటునటు సంచరించుచు తాను తలదాచుకొనుటకొక ప్రదేశమును చూచుచుండ 12

శ్రీనివాసుడు స్వామిపుష్కరిణికి పడమటి తీరముననున్న పుట్టలో ప్రవేశించుట

నా పుష్కరిణికి దక్షిణమున నొక నిర్మలమైన గొప్ప పుట్టను 13

చింతచెట్టు క్రింద సంతోషముతో గాంచి యదియే తన కనువగు ప్రదేశమని తలచి యందు దాగియుండెను. ఆ పుట్టలో శ్రీమన్నారాయణునకు పదివేల సంవత్సరములు గడచెను. 14

ద్వాపరయుగము పూర్తిగా గడచి కలియుగమున నిరువది యెనిమిది సంవత్సరములు గడువగా నొకానొక 15

చోళరాజేంద్రుడు నాగకన్య గర్భమునుండి యవతరించి అనేక పుణ్యఫలముల నొసంగు భూమండలమునుపాలించుచుండెను. 16

అతని పరిపాలనమున గోవులు మిక్కుటముగా పాలనొసంగు చుండెడివి. బిడ్డలు తల్లిదండ్రుల కత్యంత ప్రీతిపాత్రులై యుండిరి. సరియగు సమయమునకు వర్షములు వర్షించుచుండెను. పొలములలో మిక్కిలిగా ధాన్యము పండుచుండెను. 17

నార్యః పతివ్రతాః సర్వాః పురుషాశ్చ సతీవ్రతాః ।
ఇత్థం శాసతి రాజ్ఞ్యస్మిన్ జనా ఆనన్దతత్పరాః ॥ 18

ఆకాశనృపగృహే బ్రహ్మాదీనాం ధేన్వాదిరూపేణా స్థితిః

తస్మిన్కాలే విధిః సాక్షాత్ ధేనురూపం సమాశ్రితః ।
బ్రహ్మా ధేనోఃపాలికాఽభూత్ గోపాలీ కమలాఽలయా ॥ 19

సాక్షాద్రుద్రో వత్సరూపీ తాభ్యాశ్చేయం సమాగతా।
పశ్యన్తీ పతిమార్గన్తు చోళరాజం సమభ్యగాత్ ॥ 20

చోళరాజగృహం ప్రాప్య సామౌల్యేన సవత్సకామ్ ।
విక్రీయ గాం మహాలక్ష్మీః జగామ నిజధామ చ ॥ 21

గృహీత్వా తాం మహీపాలో ముదమాప ప్రియాన్వితః।
బహుక్షీరప్రదాం తాం సః పుత్రార్థమకరోత్తదా ॥ 22

తతో ధేనుసహస్రేణ సాకం శ్రీవేఙ్కటాచలే ।
సా గౌర్జగామ నిత్యస్తు రమానాథం విచిన్వతీ ॥ 23

తత్ర తత్ర సమాజిఘ్రన్ భూధరేన్ద్రే వృషాకపిమ్ ।
విచినోతి స్మ సర్వత్రః ధేనురూపీ విధిస్తదా ॥ 24

తతః కాలేన మహతా స్వామిపుష్కరిణీతటే ।
వల్మీకస్థం హరిం జ్ఞాత్వా తుతోష మనసా విధిః ॥ 25

సమసిఞ్చచ్చ వల్మీకం సమన్తాత్ క్షీరధారయా ।
తదా ప్రభృతి నిత్యం తు రాజధేనుగణై స్సహ ॥ 26

తత్ర గత్వా చ భక్త్యైవ వల్మీకే క్షీరసేచనమ్ ।
జగన్నాథస్య సమ్ప్రీత్యై ధేనురూపీ పితామహః ॥ 27

స్త్రీలు పతివ్రతలై మెలగుచుండిరి. పురుషు లేకపత్నీవ్రతులై యుండిరి. ఇట్లా రాజుయొక్క రాజ్యపాలనమున జనులా నందపరవశులై యుండిరి. 18

ఆకాశరాజ గృహమున బ్రహ్మాదిదేవతలు ఆవు మొదలగు రూపములతో నవతరించుట

ఆ సమయమున బ్రహ్మ ఆవుగను, లక్ష్మిదేవి ఆ యావును గాపాడు గొల్లదానిగను19

శివుడు దూడగను రూపునొందిరి. లక్ష్మి గొల్లభామ రూపమున ఆవును దూడను వెంటబెట్టుకొని తన భర్త మార్గము నన్వేషించుచు చోళరాజును సమీపించి20

ఆవును దూడను మూల్యమున కాతనికమ్మివేసి తన గృహమున కేగెను. 21

చోళరాజు వాటిని గొని సంతసించి చాల పాలనొసంగు నా యావును తన పుత్రుని పాలకై యుపయోగించెను. 22

ఆ గోవు రూపమునన్న బ్రహ్మ చోళరాజు వేయి గోవులతో కలిసి శ్రీ వేంకటాచలమున ప్రతినిత్యము శ్రీనివాసుని వెదకుచు తిరుగుచుండెను. 23

శ్రీవేంకటాచలమున శ్రియఃపతికై యచ్చటచ్చట స్థలమును వాసన చూచుచు వెదకుచు 24

చాల కాలమునకు స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున పుట్టలోనున్న ట్లుగా నెఱింగి బ్రహ్మ మనమున సంతసించుచు 25

ఆ పుట్టనంతను పాలతో తడిపివైచెను. ఆ దినము మొదలుకొని యా గోరూపి బ్రహ్మ ప్రతినిత్యము చోళరాజన్యుని ఆలమందతో 26

ఆ కొండపై కేగి భక్తితో శ్రీమన్నారాయణుడు సంతసించుటకై పుట్టను పాలతో తడపుచు 27

చకారానుదినం గేహే నైవ క్షీరం దదౌతదా ।
చిరమేవం గతే కాలే చోళరాజసతీ స్వయమ్ ॥ 28

ధేనుపాలం సమాహూయ వచనం చేదమబ్రవీత్ ।
గవాం పాలక! దుర్బుద్ధే! పయోఽస్యాః కిం కరోషిరే? ॥ 29

కిం త్వం భుఙ్క్ష్యేఽథవా వత్సో భుఙ్క్తే? తద్వద మే ద్రుతమ్।
ఇతి తస్యాః వచః శ్రుత్వా గోపాలో భయవిహ్వలః ।
ఉవాచ వచనం మన్దం రాజభార్యాం సగద్గదమ్ ॥ 30

గోక్షీరపాయినం శ్రీనివాసం ప్రతి గోపాలకృతతాడనమ్

న జానేఽహఞ్చ తత్కర్మ న మయా పీయతే పయః ।
స్వయం పిబతి వా ధేనుః వత్సో వేతి న విద్మహే ॥ 31

సత్యం వచనమేతద్ధి విచారం కురు భామిని! ।
ఇతి గోపవచః శ్రుత్వా సా సతీ విహ్వలేక్షణా ॥ 32

తాడయామాస తం గోపం రజ్జుభిః చర్మనిర్మితైః ।
తతః పరదినే ప్రాప్తే తాడితో రాజభార్యయా ॥ 33

కణ్ఠాఙ్ఘ్రిబద్ధరజ్జుం తాం త్యక్త్వా తత్పృష్ఠతో యయౌ ॥
ధేనుః ప్రాప్యాథ వల్మీకం దివ్యం తద్ధరిమన్దిరమ్ ॥ 34

అభ్యషిఞ్చత్పయోభిశ్చ స్వపయోధరసమ్భవైః ।
తాం దృష్ట్వా ధేనుపః కోపాత్ కుఠారం హస్తమాత్రకమ్ ॥ 35

ఉద్ధృత్య తరసా తస్యాః వధోద్యోగం సమాచరత్ ।
తదా వల్మీకగః స్వామీ వాత్సల్యం దర్శయన్ హరిః ॥ 36

"స్వభక్తహననం లోకే స్వాత్మార్థం సహతే తు యః ।
స ఏవ నరకం భుఙ్క్తే యావ దాచన్ద్రతారకమ్" ॥ 37

గృహమునకేగిన పిమ్మట పాలనీయకుండెను. ఇట్లు చాలకాలము గడచిన పిమ్మట చోళనరేంద్రుని భార్య 28

గొల్లవానిని పిలచి "గోపాలా! దురాత్మా! ఈ ఆవుపాల నేమిచేయుచున్నావురా? 29

నీవు త్రాగుచున్నావా? దూడ త్రాగుతున్నదా? నాకు వెంటనే బదులు పలుకు" మని యడుగగా గొల్లవాడు భయముచే వడంకుచు నామెతో 30

ఆవుపాల నారగించుచున్న శ్రీనివాసుని గొల్లవాడు దండించుట

అమ్మా! నేనేమియు నెఱుంగను. నేను పాలను త్రాగుటలేదు. ఆవు తానే త్రాగివేయుచున్నదో యెఱుంగ జాలను 31

నేను నిజమునే పలుకుచున్నాను. నీవు పరీక్షింపుమ"ని పలుకగా నా రాణి కోపముచే కనులు చలించుచుండ 32

తోలుచే చేయబడిన త్రాళ్ళతో నా గొల్లవానిని దండించెను. ఇట్లు రాజుభార్యచే కొట్టబడిన నా గొల్ల మరుసటి దినమున 33

గొల్లవాడా యావునకు మెడకును కాలికిని యొకే త్రాటితో బంధమువైచి విడచి దాని వెనువెంట నేగెను. ఆవు తిన్నగా శ్రీనివాస నిలయమగు పుట్టచెంతకేగి34

తన పొదుగునుండి కారుచున్న పాలనా పుట్టపై స్రవింపజేసెను. దానిని గని గొల్లవాడు కోపముతో చేతి పొడవుననున్న గండ్రగొడ్డలి నెత్తి 35

వెంటనే దానిని చంప ప్రయత్నించెను. అపుడు పుట్టలోనున్న శ్రీనివాసుడు "తమను రక్షించుకొనుటకై తమ భక్తులను హింసించుటను గాంచియు మిన్నకున్నవారు నక్షత్రాదు లుండునంత కాలము నరకము ననుభవింతు"రను నార్యోక్తిననుసరించి (36-37)

మదర్థే చ కుఠారేణ హనిష్యతి చ గాం ఖలః ।
ఇతి మత్వా రమాకాన్తః శ్రీనివాసో నిరామయః ॥ 38

“తులసీదళమాత్రేణ మామకేనైవ యః పుమాన్ ।
పూజయేద్భ క్తిభావేన తం రక్షామీతి మత్పణః ॥ 39

ఇయం తు భక్త్యా మాం నిత్యం సిఞ్చతి క్షీరధారయా।
ఇత్థం విచార్య గోవిన్దః తత్ప్రహారం నిగృహ్య చ ॥ 40

స్వయం జగ్రాహ తం ఘాతం మౌలౌ స్వే చ జగత్పతిః ।
కుఠారేణాతితీక్ష్ణేన తాడితే వేఙ్కటేశ్వరే ॥ 41

శిరఃస్ఫోటం సమాపన్నే కుఠారేణ తదోత్థితా ।
సప్తతాళప్రమాణేన రక్తవృద్ధిరభూత్తదా ॥ 42

స తం కోలాహలం దృష్ట్వా గోపాలో మరణం యయౌ।
హతే గోపే తదా సా గౌః అవరుహ్య గిరేస్తటాత్ ॥ 43

రాజానం సమనుప్రాప్య వత్సహీనేన దుఃఖితా ।
లుణ్ఠనం పరిచక్రేఽథ రాజాగ్రే రాజమన్దిరే ॥ 44

మృతగోపవిలోకనార్థం శ్రీవేంకటాచలం ప్రతి నృపాగమనమ్

తాం దృష్ట్వా విహ్వలాం గాం సః లుఠన్తీం చారమబ్రవీత్ ।
కిమర్థం లుఠతీయం గౌః త్యక్త్వా గోసన్తతిః కుతః ॥ 45

గవాసార్ధం గచ్ఛ చారః మేలయైనాం గవాం గణే ।
ఇతి రాజ్ఞా సమాజ్ఞప్తః చారః తత్పృష్ఠతో యయౌ ॥ 46

ఆరుహ్య వేఙ్కటగిరిం వల్మీకాగ్రముపాశ్రితః ।
పతితం ధేనుపం దృష్ట్వా వల్మీకాగ్రాత్ సముత్థితామ్॥ 47

నా కొఱకై పాలనర్పించు నీ గోవును దుర్మార్గుడు పరశువుతో చంపబోవనున్నాడుగదా యని తలంచి, 38

“తులసీదళము మాత్రముచే భక్తితో నన్ను పూజించువానిని సైతము రక్షింతునను” తన ప్రతిజ్ఞను స్మరించి 39

ఈ గోవు ప్రతినిత్యము భక్తితో పాలధార నొసంగుచున్నది కదా! దీనిని రక్షింపవలెనని యాలోచించి యా గండ్రగొడ్డలి వ్రేటునడ్డి 40

తన తలపై వేసికొనెను. అట్లా పదునుగల గండ్రగొడ్డలి తగులుటచే 41

శ్రీనివాసుని తలపగిలి యేడు తాటిచెట్ల ప్రమాణమున రక్తము స్రవింప నారంభించెను. 42

ఆ భయంకర దృశ్యమును గాంచి గొల్లవాడు మరణింపగా నా గోవు వేంకటాచలము నుండి వంటరిగనే దిగి 43

రాజును సమీపించి రాజునకెదురుగా రాజమందిరమున తన దూడ చనిపోయెనో యన్నట్లు భూమిపై బడి దుఃఖముతో పొరలసాగెను. 44

చనిపోయిన గొల్లవానిని గాంచుటకు శ్రీ వేంకటాచలము నకు రాజేగుట

అట్లు పొరలుచున్న గోవునుగాంచి రాజు చారునితో “ఈ ఆవు ఇట్లు పొరలుటకేమి హేతువు? గోమందనేల విడచి వచ్చినది? 45

నీవీ గోవు వెంటజని దీని నాలమందలో కలుపుమ”ని యాజ్ఞాపింపగా నా చారు డావు వెంటజని 46

శ్రీ వేంకటాచలముపైకెక్కి పుట్టదరిజేరి పడియున్న గొల్లవానిని పుట్టలోనుండి వచ్చిన 47

రక్తవృద్ధిం ఘోరతరాం సప్తతాళప్రమాణికామ్ ।
సంవీక్ష్య నృపచారోఽథ జగామ నృపమన్దిరమ్ ॥ 48

చారస్తమానమ్య నరేన్ద్రసన్నిధౌ గోపాలకృత్యం సకలం జగాద ।
గోపాలఘాతేన కృతం సరక్తం వల్మీకరన్ధ్రం తమువాచ ధీరః ॥ 49

రక్తవృద్ధిం తతః శ్రుత్వా రాజా విస్మితమానసః ।
ఆరుహ్య నరయానఞ్చ శీఘ్రమగాత్ వృషాచలమ్॥ 50

వల్మీకస్యాన్తికే స్థిత్వా స ఇదం వాక్యమబ్రవీత్ ।
కి మిదం భోః మహత్కష్టం కేన పాపేన వై కృతమ్ ॥ 51

ధేనుపాలస్య మరణం వల్మీకం రక్తపూరితమ్ ।
గవా వృత్తాన్తకథనం కిమిదం వేఙ్కటాచలే ।
ఇతి రాజవచోఽశ్రౌషీత్ వల్మీకస్థో జగత్పతిః ॥ 52

ఉద్భిద్య వల్మీకమనన్తవీర్యవాన్ అనన్తశైలేన్ద్రతలం సమాశ్రితః ।
శ్రీస్వామితీర్థస్య చ దక్షిణేతటే వల్మీకగః శ్రీభగవానువాచ ॥ 53

సగద్గదోత్కణ్ఠసమాకులాననః సరక్తబాష్పోదకపూర్ణలోచనః ।
చోళం నృపేన్ద్రం బహునిష్ఠురం గిరా సశఙ్ఖచక్రప్రతిమాం సమాశ్రితః ॥ 54

నృపం ప్రతి వల్మీకనిర్గతశ్రీనివాసశాపః

శ్రీ భగవాన్ :-

పాపిష్ఠోఽసి దురాచార! రాజ్యగర్వమదోన్నతః ।
అనాథం భక్తహీనం మాం దరిద్రం వనచారిణమ్ ॥ 55

పితృమాతృవిహీనఞ్చ భార్యబన్ధువివర్జితమ్ ।
సుభ్రాతృహీనం కుటిలః కుఠారేణాసిధారిణా ॥ 56

ఏడు తాటిచెట్ల ప్రమాణమున ప్రవహించుచున్న గొప్ప రక్తప్రవాహమును గాంచి యా రాజకింకరుడు పరుగు పరుగున రాజమందిరమున కేగి 48

రాజునకు ప్రణమిల్లి యా గోపాలుని సమాచారము నంతను తెలిపెను. గొల్లవాడు కొట్టుటచే పుట్ట ప్రవేశద్వార మంతయును రక్తముతో తడసియుండుటను కూడ రాజునకు జెప్పెను. 49

రాజును యా వృత్తాంతము నెఱింగి యాశ్చర్యచకితుడై వెంటనే శ్రీవేంకటాచలమునకు పల్లకిపై జని 50

పుట్టదరిజేరి "ఇట్టి ఘోరకృత్యము నొనరించిన దుర్మార్గుడెవడు? 51

గొల్లవాడు చనిపోవుటకు హేతువేమి? పుట్ట రక్తమయ మెట్లయ్యెను? గోవువలన నీ వృత్తాంతము తెలియుట యెట్లు? శ్రీ వేంకటాచలమున నిట్లు జరుగనేల?" యని పలుకగా 52

శ్రీ స్వామిపుష్కరిణికి దక్షిణతీరమునందలి పుట్టలో వేంచేసియున్న మహాపరాక్రమ వంతుడగు శ్రీనివాసుడు పుట్టను భేదించుకొని శేషశైలశిఖరమున శంఖచక్రధారి యగు మూర్తితో ప్రత్యక్షమగుచు కంఠము వణకుచుండ బాధచే ముఖము ముకుళించియుండ కనులనుండి రక్తాశ్రువులు స్రవించుచుండ చోళరాజుతో అతితీక్షణముగా (53-54)

పుట్టనుండి వచ్చిన శ్రీనివాసుడు రాజును శపించుట

శ్రీ భగవానుడు-

"దురాత్మా! నీవు పాపాత్ముడవు. రాజ్యగర్వ మదాంధుడవు. అనాథుడనై, భక్తబృందము లేనివాడనై, దరిద్రుడనై, వనమున సంచరించువాడనై 55

తల్లిదండ్రులు లేనివాడనై, భార్యచేతను బంధువుల చేతను విడుబడినవాడనై, మంచి సోదరులు లేనివాడనై యున్న నన్ను కత్తివలె పదునుగలిగిన గండ్రగొడ్డలితో 56

అతాడయత్ నృపశ్రేష్ఠ! తద్దుఃఖమతులం హ్యభూత్ ।
ధేనుపాలాయుధాఘాతా జ్జాతం దుఃఖంమహోద్భుతమ్॥ 57

శిరో భిన్నం ధేనుపేన దయాహీనేన దుర్మతే! ।
యజమానో గృహే యస్తు న విచారపరో భవేత్ ॥ 58

స్త్రీపుత్రాద్యైః కృతం కర్మ తస్యానిష్టకరం విదుః ।
ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ దేవః శశాప నృపపుఙ్గవమ్ ॥ 59

పిశాచో భవ దుర్బుద్ధే! మద్దుఃఖాధానకర్మణా ।
ఇత్థం శప్తో నృపశ్రేష్ఠః పతితః శాపమూర్ఛితః ।
ముహూర్తాన్తే సముత్థాయ ప్రోవాచ జగదీశ్వరమ్ ॥ 60

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే తీర్థఖణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే స్వామితీర్థపశ్చిమతీరస్థ వల్మీకాత్ శ్రీనివాసావిర్భావవర్ణనం నామ తృతీయోఽధ్యాయః

అథ చతుర్థోఽధ్యాయః

నృపం ప్రతి శ్రీనివాసకృతశాపహేతూపన్యాసః

రాజా :-

కిమర్థమశపో దేవ! మాఽపరాధవివర్జితమ్ ।
అవిచార్య జగన్నాథ! కిం మయాఽఽచరితం తవ॥ 1

న జానేఽహం కిఞ్చిదపి దుఃఖదం తే రమాపతే! ।
హా కష్టమతులం ప్రాప్తం కథమత్ర జగత్పతే! ॥ 2

ఇతి తేన స విజ్ఞప్తః శ్రీనివాసోఽతిదుఃఖితః ।
ఉవాచ మన్దం వచనం రాజానం శాపమూర్ఛితమ్ ॥ 3

దురాత్ముడు, నిర్దయుడునగు గొల్లవాడు కొట్టిన దెబ్బచే గొప్పదుఃఖము సంభవించినది. వాని గొడ్డలిదెబ్బ సామాన్యమైనదికాదు గొప్పది. 57

ఆ దెబ్బచే నాతల పగిలినది. అనాలోచితముగ కర్మల నాచరించు యజమాని ఇంటనుండగా 58

ఆతని భార్యాపుత్రులు, భృత్యులొనరించు పనులవలన కలిగిన ఫలితము యజమానికే చెందునని పలికి 59

నాకు దుఃఖము నొనగూర్చుపనికి నీవే కారణమగుటంజేసి నీవు పిశాచ రూపుడవగుమని శపించగా నా రాజా శాపమును విని మూర్ఛనొంది ఒక్కక్షణకాలము పిమ్మటలేచి శ్రీమన్నారాయణు నితో నిట్లు పలికెను. 60

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున తీర్థఖండమున శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యమున స్వామి పుష్కరిణి పశ్చిమ తీరముననున్న పుట్టనుండి శ్రీనివాసు దవతరించుటను వర్ణించుట యనెడి మూడవ యధ్యాయము.

నాల్గవ అధ్యాయము

రాజుతో శ్రీనివాసుడు శాపకారణమును వచించుట

రాజు :-

సకలలోకైకనాథా! శ్రీనివాసా! అపరాధము నొనరింపని నన్నేల అనాలోచితముగా శపించితివి? నేను నీకేమి ఎగ్గొనరించితిని? 1

నీకు దుఃఖమును కలిగించు కృత్యమును నే నెఱుంగను. ఇట్టి ఘోరశాపము నొసంగితివి. ఇది తీరు నుపాయమెద్ది? 2

అని రాజు ప్రార్థింపగా – శ్రీనివాసుడు మిక్కిలి దుఃఖించి శాపమును విని మూర్ఛనొందిన రాజుతో– 3

శ్రీనివాసః :-

పాపిష్ఠోऽహం దురాచారోऽ స్త్వవిచారీ నృపోత్తమ!।
అజ్ఞానేనాతిదుఃఖేన వృథా శాపో మయాऽర్పితః ॥ 4

తథాऽపి మాం విదుర్దేవాః భగవన్తం సనాతనమ్ ।
యతోऽతో మద్వచః సత్యం మద్భక్తా మాముపాసతే॥ 5

మచ్ఛాపో హ్యనృతో న స్యాత్ ఇతి వేదవిదో విదుః ।
భ క్తవాత్సల్యదోషేణ దుఃఖితోऽహం భవామి చ ॥ 6

యావత్కలియుగం తిష్ఠేత్ తావద్దుఃఖీ భవాన్ నృప! ।
ఉభౌ దుఃఖం సమాపన్నౌ సత్యసఙ్కల్పదోషతః ॥ 7

భవిష్యతి నృపశ్రేష్ఠ! ఆకాశ ఇతి నామవాన్ ।
సోऽపి మే దాస్యతే కన్యాం నామ్నా పద్మావతీంశుభామ్॥ 8

కన్యాదానస్య కాలే చ దదాతి వరదక్షిణామ్ ।
కిరీటం శతభారఞ్చ రత్నవజ్రసమాకులమ్ ॥ 9

శుక్రవారే తు సాయాహ్నే కిరీటం ధారయామ్యహమ్।
కిరీటధారణే స్యాతాం నేత్రే మే జలపూరితే ॥ 10

ఘటికాషట్కమాత్రం తే సుఖం తత్ర భవిష్యతి ।
ఇతి కాలావధిం కృత్వా రాజ్ఞః స్వస్య చ మాధవః ॥ 11

సుఖస్య కాలం సంసూచ్య స్వావతారప్రయోజనమ్ ।
స్వావతారస్య చరితం కలౌ కన్యాపరిగ్రహమ్ ॥ 12

ఇతి సమ్భాష్య రాజానం తత్రాऽస్తే భగవాన్ హరిః ।
క్షతశ్యాన్త్యర్థమాకాంక్షన్ వైద్యశాస్త్రవిశారదమ్ ॥ 13

శ్రీనివాసుడు :-

రాజా! నేను పాపాత్ముడను. దుర్మార్గ ప్రవర్తనశీలుడను. మంచి చెడ్డల నరయజాలని వాడను. మందబుద్ధితో మహాదుఃఖముతో ననవసరముగా నిన్ను శపించితిని. 4

నన్ను దేవతలు, వేదవేత్తలు, నా భక్తులు భగవంతుడనియు, పురాణ పురుషుడనియు ధ్యానింతురు. అందుచే నా మాట తిరుగజాలదు. 5

నా శాప మసత్యమును కాజాలదు. భక్తుడవగు నీయందు నాకుగల వాత్సల్యమనెడు దోషముచే నేనును దుఃఖింతును. 6

కలియుగాంతమువరకు నీవును దుఃఖింతువు. నేను తలచినది జరిగియే తీరును గాన నీకును నాకును దుఃఖించు టనివార్యము. 7

కొంతకాలము పిమ్మట ఆకాశరాజావిర్భవించును. ఆతడు పద్మావతియను కన్నియను నా కొసంగును. 8

కన్యాదాన కాలమున వరదక్షిణగా రత్నవజ్ర ఖచితమగు నూర్లకొలది బరువుగల కిరీటమును నా కొసంగును. 9

శుక్రవారము రోజున సాయంసమయమున నే నా కిరీటమును ధరింతును. అపుడు నా కన్నులలో నీరు నిండును. 10

ఆ సమయమున నారు ఘడియల కాలము నీవు సుఖింతువు అని యిట్లు రాజునకును, తనకును సుఖసమయ పరిమితి నేర్పాటు గావించి 11

తన అవతార ప్రయోజనమును, కలియుగమున తన అవతారచరితమును, కన్యను పరిణయ మాడుటయును 12

రాజుతో సంభాషించెను. అనంతరము శ్రియఃపతి యచ్చటనే యుండి తన గాయము మానుటకై వైద్యశాస్త్ర నిపుణుడగు 13

గురుం సురపతీనాఞ్చ సస్మార జగదీశ్వరః ।
ఆగతఞ్చ గురుం దృష్ట్వా స్వౌషధం వద మే ద్రుతమ్॥ 14

భగవత్ క్షతాపనోదాయ గురుకృతచికిత్సాప్రకారః

ఇతి తేన సమాజ్ఞప్తో జీవో జీవవతాం వరః ।
క్షీరమౌదుమ్బరం దేవ! తథా కార్పాసమర్కజమ్ ॥ 15

మేళయిత్వా రమాకాన్తః తత్క్షతోపరి ధార్యతామ్ ।
ఇత్యేవం గురుణాఽఽజ్ఞప్తః తచ్చకార యథోదితమ్॥ 16

శ్రీవేంకటాచలస్య అయోధ్యామధురాదితౌల్యవర్ణనమ్

ఏవం కుర్వన్ రమానాథః తత్ర లీనోఽభవద్ధరిః ।
కౌసల్యా కీటకగృహం తిన్త్రిణీ దశదిగ్రథః ॥ 17

గిరిరూపోఽనుజః సాక్షాత్ అయోధ్యాఽభూదధిత్యకా।
ఇత్థం రామావతారేణ సమాం క్రీడామకల్పయత్ ॥ 18

వల్మీకం దేవకీ సాక్షాత్ వసుదేవోఽథ తిన్త్రిణీ ।
బలభద్రః శేషశైలో మధురాఽభూదధిత్యకా ॥ 19

స్వామిపుష్కరిణీ తత్ర యమునా చ వ్యరాజత ।
యాదవాశ్చ మృగాస్సర్వే ఖగా వై గోపికాదయః ॥ 20

ఏవం శ్రీకృష్ణరూపేణ క్రీడితో వేఙ్కటాచలే ।
అరాయికాణే వికటే గిరిం గచ్ఛేతి తం విదుః ॥ 21

ఏవం వేదమయః సాక్షాత్ గిరీన్ద్రః పన్నగాచలః ।
ఛన్నవల్మీకదేహోఽథో వైకుణ్ఠాదధికో హ్యభూత్ ॥ 22

సువర్ణముఖరీ నామ నదీ సా విరజా నదీ ।
వైకుణ్ఠో వేఙ్కటగిరిః వాసుదేవో రమాపతిః ॥ 23

దేవేంద్రాదుల కాచార్యుడగు బృహస్పతిని తలంచెను. గురువు వచ్చినంతనే తన వ్రణమున కౌషధము త్వరలో తెలుపుమని యాజ్ఞాపించగా 14

శ్రీనివాసుని గాయము మానుటకు గురు వొనరించిన చికిత్సా విధానము

ప్రాణము కలవారలలో శ్రేష్ఠుడగు నా బృహస్పతి, "దేవా! మేడిచెట్టు పాలతో జిల్లేడు ప్రత్తిని 15

కలిపి ఆ గాయముపై నుంచిన గాయము మానును. అట్లు చేయుమని యాజ్ఞపింపగా నాతడు చెప్పినట్లే యొనర్చుచు 16

శ్రీ వేంకటాచలమును అయోధ్యా మధురాపట్టణములతో పోల్చుట

అచ్చటనే ఎవరికిని కానరాకుండ ఉండెను. పుట్టనే కౌసల్యగను, చింతచెట్టునే దశరథుడుగను 17

శ్రీ వేంకటాచలమునే తమ్మునిగను, పర్వత ప్రదేశమునే అయోధ్యగను తననే శ్రీరామ చంద్రునిగను భావించి క్రీడించెను. 18

మరికొన్ని దినములు సాక్షాత్తు పుట్టయే దేవకిగను, చింతచెట్టే వసుదేవుడుగను, వేంకటాచలమే బలభద్రుడుగను, శ్రీ వేంకటాచలశిఖర ప్రదేశమే మధురగను, 19

స్వామిపుష్కరిణీయే యమునానదిగను, మృగములే యాదవులుగను, పక్షులే గోపికలుగను, 20

తాను శ్రీకృష్ణుడుగను వేంకటాచలమున విహరించెను. 21

ఈ విధముగా వేదస్వరూపమై శేషశైల మలరారుచున్నది. ఆ పర్వతమున పుట్ట యందు తనను దాచుకొని వైకుంఠములో నుండుకంటె యధికానందముతో నుండెను. 22

సువర్ణముఖీనదియే విరజానది. శ్రీ వేంకటాచలమే వైకుంఠము; శ్రీనివాసుడే శ్రీమన్నారాయణుడు. 23

ముక్తా అజాః పక్షిగణాః ముక్తా రుద్రామృగోత్తమాః ।
సనత్కుమారప్రముఖాః వానరాద్యా ద్విజోత్తమాః ॥ 24

మానుషం జన్మ చాఽఽస్థాయ యః పుమాన్ వేఙ్కటాచలమ్ ।
గన్తుమిచ్ఛతి ధర్మిష్ఠః దేన సర్వమనుష్ఠితమ్ ।
ప్రీతో భవేద్రమానాథః సర్వదేవనమస్కృతః ॥ 25

శ్రీవేఙ్కటాద్రేర్మహిమాన ముత్తమం జానన్తి న బ్రహ్మశివేన్ద్రపూర్వకాః ।
కిమల్పవీర్యా మనుజాస్తమోగతాః జానన్తి విష్ణోః స్థలమద్భుతం హి తత్॥ 26

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే తీర్థఖణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
నృపం ప్రతి శ్రీనివాసకృతశాపహేతూపన్యాసాదివర్ణనం నామ
చతుర్థోఽధ్యాయః

అథ పఞ్చమోఽధ్యాయః

పద్మావతీపరిణయోపోద్ఘాతః

ఋషయః :-

సూత! సూత! మహాభాగ! సర్వశాస్త్రవిశారద! ।
శ్రుతం శ్రీవేఙ్కటేశస్య మాహాత్మ్యం పాపనాశనమ్ ॥ 1

అవతారప్రభావశ్చ చోళరాజనిబన్ధనమ్ ।
వైకుణ్ఠాచ్చైవాగమనం చరితం లౌకికం పరమ్ ॥ 2

కృపలోఽసి దయాసారః శిష్యప్రీతిపరాయణః ।
తత్కల్యాణవిధిం బ్రూహి కోవాఽఽకాశనృపోత్తమః ॥ 3

ఆ పర్వతమునందలి పక్షులే ముక్తులైన చతుర్ముఖులు. మృగరాజములే ముక్తులైన రుద్రులు. వానరులే సనత్కుమారుడు మున్నగు బ్రాహ్మణ పుంగవులు. 24

మనుష్య శరీరమును ధరించి శ్రీ వేంకటాచలమున కేగగోరు పుణ్యపురుషుడు సకలధర్మముల ననుష్ఠించిన ధర్మమూర్తి. సకల దేవతారాధ్యుడగు శ్రీమన్నారాయణు డాతనియం దధికప్రీతి కలిగియుండును. 25

గొప్పదైన ఈ శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమును బ్రహ్మ రుద్రేంద్రాది దేవతలు సైతము తెలియజాల కున్నారు. ఇక అజ్ఞానావృతులై అశక్తులగు మనుష్యులు తెలియజాల కున్నారనుట సహజమేకదా! (తెలియ జాలుదురా?) 26

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున తీర్థఖండమున
శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమున చోళరాజును శ్రీనివాసుడు శపించుటకు గల హేతువును
వివరించుటయనెడి నాల్గవ అధ్యాయము.

అయిదవ అధ్యాయము

పద్మావతీ వివాహమునకు కారణము

మహర్షులు-

శౌనకాది మహామునులందరును సూతునితో సూతా! పుణ్యచరితా! సకల శాస్త్రవిశేషజ్ఞా! పాపముల నశింప జేయునట్టియు, 1

శ్రీ వేంకటాచలపతియవతార మాహాత్మ్యమును, చోళరాజుతో జరిగిన యేర్పాటులను, వైకుంతము నుండి స్వామి వెడలివచ్చుటయు మొదలగు నాశ్చర్యకరమగు శ్రీ వేంకటాచలపతి చరితమును వింటిమి. 2

కరుణాసాగరా! శిష్యులయందనురాగముకల సూతా! శ్రీనివాసుని కల్యాణ ప్రకారమును తెలుపుము. ఆకాశరాజెవరు? 3

కథం పుత్ర్యభవత్పూర్వం కథం జామాతృతాం గతః।
యోగినాం మనసాఽచిన్త్యః శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 4

తత్త్వేన బ్రూహి భగవన్! సాఙ్గం వైవాహికం శుభమ్।
యః పుమాన్ వేఙ్కటేశస్య మహిమక్షీరసాగరే ।
స్నానాచారపరో నిత్యం స ధన్యః పుణ్యవర్ధనః ॥ 5

ఏవం మునీనాం వచనం నిశమ్య సూతో నితాన్తం నిజశిష్యసఙ్ఘాన్ ।
ఉవాచ భక్త్యా హ్యతినమ్రదేహః సాధ్విత్యసౌ తాన్ కృపయాఽభినన్దన్ ॥ 6

శ్రీసూతః-

శృణ్వన్తు మునయ స్సర్వే భక్తిభావేన సంయుతాః ।
పన్నగాచలనాథస్య కన్యాసఙ్గ్రహణం శుభమ్ ॥ 7

కదాచిద్వేఙ్కటేశస్తు స్వౌషధార్థం స్వయం హరిః ।
గమనాభిముఖో భూత్వా నిర్జగామారుణోదయే ॥ 8

తస్మిన్కాలే వరాహస్తు మృగయాయాం స సూకరః ।
శ్యామాకహారిణం జిత్వా దైత్యం వృషభనాయకమ్ ॥ 9

సమాగచ్ఛత్తదా దేవో వేఙ్కటేశం దదర్శ సః ।
గర్జన్తః కోఽసి కోఽసీతి సూకరా స్తత్ర చాఽయయుః ॥ 10

తాన్ దృష్ట్వా జగదీశస్తు తత్ర లీనో ఽభవ ద్ధరిః ।
లీనం తం వేఙ్కటే దృష్ట్వా వరాహవదనో హరిః ॥ 11

వైకుణ్ఠాదాగతం మత్వా వేఙ్కటేశం శ్రియఃపతిమ్ ।
ఉవాచ వచనం దేవం ధైర్యమాలమ్బ్య బుద్ధిమాన్ ॥ 12

లక్ష్మియాతని పుత్రికగా నెట్లాయెను? సాధుజన సంరక్షకుడును యోగులకైన మనసుననైన నూహింపనశక్యుడగు శ్రీనివాసు డల్లుడగుటకు కారణమేమి? 4

శ్రీనివాసుని వివాహ విధానమునంతను మాకు చక్కగా నెఱింగింపుము. శ్రీ వేంకటేశుని మహిమయనెడు పాలకడలిలో నిత్యము స్నానమొనరించు (శ్రీ వేంకటేశుని మహిమ ననవరత మనుసంధించు) మనుజుడు పుణ్యము నధికముగా పొందుననుట తథ్యము. ఆతడే ధన్యజీవి. 5

అని మునీంద్రులడుగగా సూతుడు తన శిష్యులనందరగాంచి మిక్కిలి భక్తికలవాడై "చక్కగా నడిగితిర"ని వారిని దయతో ప్రశంసించుచు 6

శ్రీ సూతుడు -

మునీంద్రులారా! భక్తితో శ్రీ వేంకటేశుని మంగళకరమైన పరిణయగాథను వినుడు. 7

ఒకానొకతరి శ్రీ వేంకటాచలపతి తన గాయము మాను నౌషధము నన్వేషించుటకై ప్రాతఃకాలముననే బయలు దేరెను. 8

ఆ సమయమున శ్వేతవరాహరూపధారియగు శ్రీమన్నారాయణుడును వేటలో శ్యామాకధాన్యము (చామల) నపహరించు వృషభాసురుని జయించి 9

వచ్చుచు వేంకటాచలపతిని చూచెను. అంతలో అనేక అడవిపందులు 'నీవు ఎవడవు, ఎవడవ'ని గర్జించుచు నచ్చటికి వచ్చిపడెను. 10

ఆ సూకరములను గాంచి వేంకటేశుడు పుట్టలో దాగెను. అంతట శ్వేతవరాహ రూపియగు శ్రీమన్నారాయణుడు పుట్టలో దాగియున్న శ్రీనివాసుని గాంచి 11

వైకుంఠమునుండి చనుదెంచిన శ్రియఃపతినిగా నెఱింగి ధైర్యముతో నా బుద్ధిమంతుడు పలుకరించగా 12

సోఽపి శ్వేతవరాహం తం జానన్ వల్మీకతస్తదా ।
నిరీక్షమాణః సోత్కణ్ఠం నిర్గత్యోత్తరమభ్యధాత్ ॥ 13

తతోఽన్యోన్యవిలోకోత్థ బాష్పసన్దిగ్ధలోచనౌ ।
క్రోడనారాయణౌ సాక్షాత్ రూపద్వన్ద్వవిరాజితౌ ॥ 14

ఊచతుర్భాషణశ్చోభౌ కృతలోకవిడమ్బనౌ ।
తయోస్తదద్భుతం కర్మ దృష్ట్వా బ్రహ్మపురోగమాః ।
వవృషుః పుష్పవర్షాణి క్రోడ నారాయణోపరి ॥ 15

యథా యుగం యథా దేశం యథా కాలం యథా వయః ।
తథాఽవతారమాకాఙ్క్షన్ రమతే ప్రాకృతో యథా ॥ 16

ఏవం వదన్తః సురపుఙ్గవాస్తే విచిత్రమాయాం జగదీశచేష్టామ్ ।
స్తువన్త ఊచుస్తమనన్తవీర్యం అనన్తశైలఞ్చ రమాపతిఞ్చ ॥ 17

శ్రీవరాహానుజ్ఞయా శ్రీనివాసస్య శేషాచలప్రాప్తిః

ఇత్యన్యోన్యం భాషమాణౌ సాక్షాన్నారాయణావుభౌ ।
సకౌతుకఞ్చ సంవీక్ష్య స్తుత్వా స్వంస్వం పదం తతః ॥ 18

శ్రీవరాహః-

గతే దేవగణే తత్ర వరాహో హరిమబ్రవీత్ ।
త్యక్త్వా వైకుణ్ఠలోకన్తు కిమర్థం త్వమిహాగతః? ॥ 19

తద్వదస్వ మహాభాగ! జగదానన్దకారణః ।
ఇతి తేన సమాజ్ఞప్తో న్యగదత్కోలరూపిణా ॥ 20

శ్రీనివాసః :-

భృగోరఙ్ఘ్రిప్రపాతాచ్చ రమా కౌల్హాపురం గతా ।
తేన దుఃఖేన సన్తప్తః త్యక్త్వా వైకుణ్ఠముత్తమమ్ ॥ 21

పుట్టలోనుండి సంతసమున గాంచి యాతనిని శ్వేతవరాహ రూపునిగా తెలిసికొని బయటకు చనుదెంచి 13

ఒకరినొకరు గాంచుటచే నానందాశ్రువులు కనుల నిండి యుండ వరాహ శ్రీనివాస రూపములతో ప్రకాశించు చున్న వా రిరువురును 14

లోకమున మనుష్యుల ననుకరింపగోరి పరస్పరము సంభాషించుకొనసాగిరి. వారి యా అలౌకిక కృత్యమును గాంచి బ్రహ్మాదిదేవతలా యిరువురిపై పుష్పవర్షములను కురిపించిరి. 15

మరియు యుగానుసారముగా, నుచితదేశమున, కాలము ననుసరించి, వయోభేదములచే నవతరింపగోరు కర్మాను సారము జనించి కర్మఫలము ననుభవించు మనుజుని వలె సంచరించునుకదా! 16

యని శ్రీమన్నారాయణుని అద్భుత కృత్యములను, అపార పరాక్రమశాలియు, శేషాచలవాసియగు శ్రీనివాసుని ఆ పర్వతమును వరాహరూపుడగు శ్రీమన్నారాయణుని స్తుతించుచు 17

శ్రీ వరాహస్వామి యనుమతితో శ్రీనివాసుడు శేషాద్రియందు నివసించుట

తమలో తాము మాటలాడుకొనుచున్న సాక్షాన్నారాయణ స్వరూపులగు వరాహ శ్రీనివాసులను కుతూహలముతో దర్శించుచు స్తుతించి తమతమ నిలయములకు జనిరి. 18

శ్రీ వరాహస్వామి :-

అంత వరాహస్వామి – శ్రీనివాసా! నీవు వైకుంఠమును వీడి యిచటికెందులకు వచ్చితివని యడుగగా 19

శ్రీనివాసుడు :-

శ్రియఃపతి యాతనితో – భృగుమహర్షి పాదప్రహారముచే లక్ష్మీదేవి కోల్హాపురమునకు వెడలి పోయినది. ఆ దుఃఖ పీడితుడనై వైకుంఠమును వీడి (20–21)

ఆగతోఽస్మి ధరాకాన్త! వల్మీకే తవ దక్షిణే ।
నివసన్తఞ్చ మాం దేవ! ధేనుపాలో హ్యతాడయత్ ॥ 22

కుఠారేణాసిధారేణ తత్ర తం మాం ప్రబాధతే ।
ఔషధార్థం వరాహాత్మన్ గచ్ఛామీ హ నిర న్తరమ్ ॥ 23

దైవేన దృష్టవానస్మి త్వామద్యేహ ధరాధరమ్ ।
అత్రైవ నివసామీతి సఙ్కల్పో మమ వర్తతే ॥ 24

స్థలం దేహ్యవనీకాన్తః యావత్కలియుగం భవేత్ ।
ఇతి తేన స విజ్ఞప్తో వరాహవదనో హరిః ॥ 25

ఉవాచ వచనం దేవః స్థలం మౌల్యేన గృహ్యతామ్ ।
ఇతి వాక్యం తతః శ్రుత్వా ప్రోవాచ మధురం వచః ॥ 26

ప్రథమం దర్శనఞ్చ స్యాత్ నైవేద్యం క్షీరసేచనమ్ ।
ఇదమేవ పరం ద్రవ్యం దదామి కరుణానిధే! ॥ 27

దాస్యామి యత్తే భూకాన్త! తదఙ్గీకురు మాధవ! ।
వరం ద్రవ్యమిదం తాత! కృపాం కురు కృపానిధే! ॥ 28

ఇత్యుక్తో హరిణా పోత్రీ హరయే స్థానకాంక్షిణే ।
తదా దదౌ స్థలం పాద శతమాత్రం రమాపతేః ॥ 29

పరస్పరం వినోదేన కుర్వాణావేకరూపిణౌ ।
మోహనార్థమభక్తానాం భక్తానాం భక్తిస్థియే ॥ 30

సఙ్క్రీడాతే వేఙ్కటేశ క్రోడరూపౌ సురోత్తమౌ ।
తదారభ్య ధరాకాన్తో వకుళాం పాకకారిణీమ్ ॥ 31

అర్పయామాస దేవస్య సేవార్థం వేఙ్కటేశితుః ।
భోజనార్థం రమేశస్య శ్యామాకాన్నం నిరన్తరమ్ ॥ 32

వచ్చి, నీకు దక్షిణ దిశయందున్న పుట్టయందు నివసించు చున్న నన్ను పశువుల కాపరి 22

కత్తివలె పదునగు గండ్రగొడ్డలిచే కొట్టెను. ఆ దెబ్బనన్ను మిక్కిలి బాధించు చుండుటచే ఔషధమునకై అనవరతము సంచరించుచున్నావు. 23

అదృష్టవశమున వరాహరూపివగు నిన్ను దర్శింప గలిగితిని. ఇచ్చటనే నివసింపవలెనని నాకు కోర్కెగా నున్నది. 24

కలియుగము గడుచునంతవరకు నాకు స్థలమునిమ్మ'ని యడుగగా 25

వరాహస్వామి మూల్యమిచ్చిన స్థలము నిచ్చెదనని పలికెను. ఆ మాటలకు శ్రియః పతి 26

జనులు నన్ను దర్శించుటకంటే ముందు నీ దర్శన మొనరించుటయు, నిత్యము నీకు పాలతో నభిషేకమును, నైవేద్యమును ముందు గావించుటయు మహద్ధనముగా నొసంగెదను. 27

నేనిచ్చు నీ శ్రేష్ఠమగు ద్రవ్యము నంగీకరించుము. దయ చూపుమ'ని 28

తన నివాసమునకు భూమినడుగుచున్న శ్రియఃపతికి వరాహస్వామి నూరడుగుల స్థలము నొసంగెను. 29

వారిరువురు నొకే స్వరూపులైనను భక్తిలేని వారలను మోహింపజేయుటకును, భక్తులకు భక్తినభివృద్ధిపరచుట కన్యోన్యము సరసాలాప క్రీడల నొనరించుచుండిరి. 30

ఆ నాటినుండియు వరాహస్వామి "వకుళ" యను వంటకత్తెను శ్రీనివాసునకు 31

ఉపచారముల నొనర్చుటకై నియమించి శ్రీనివాసునకు భోజనమునకై ప్రతి నిత్యము శ్యామాకధాన్యమును 32

సమధు ప్రేషయన్నిత్యం తయా వకుళమాలయా ।
సా బాలా భక్తినిరతా శ్రీనివాసస్య సన్నిధౌ ॥ 33

అన్నపానౌషధాద్యైశ్చ పాదసంవాహనాదిభిః ।
పూజయామాస గోవిన్దం శ్రీనివాసం నిరామయమ్॥ 34

ఋషయః :-
శ్రుతం సూత మహాభాగ! దేవాగమనముత్తమమ్ ।
న శ్రుతం శ్రీవరాహస్య ప్రథమం దర్శనే ఫలమ్ ॥ 35

శ్రీనివాసస్య కృష్ణస్య కల్యాణం శుభదం మహత్ ।
పునః శ్రీవేఙ్కటగిరౌ వాసః శ్రీశాంర్గధారిణః ।
వకుళా సేవికా ప్రోక్తా కా సా పూర్వం వదస్వ నః ॥ 36

వకుళమాలికాఖ్య భగవత్పరిచారికా పూర్వజన్మవృత్తాన్తః

శ్రీసూతః-
పురా యశోదా వకుళా కృష్ణస్య జననీ హ్యభూత్ ।
అదృష్ట్వాఽనన్తరూపస్య కృష్ణస్య తనయస్య సా ।
కల్యాణం సుఖదం స్వస్య తదయాచత తం హరిమ్ ॥ 37

యశోదా-
మనః సీదతి మే కృష్ణ! తవ కల్యాణవీక్షణే ।
దర్శయస్వ రమానాథ! యశోదానన్దవర్ధన! ॥ 38

కల్యాణాది మహాపుణ్యం పావనం చరితం తవ ।
తయేత్యుక్తో రమానాథః సోఽవదన్మధురం వచః ॥ 39

తేనెను వకుళమాల ద్వారా పంపించుచుండెను. ఆ వకుళ మాలయు నత్యంత భక్తితో శ్రీనివాసుని సన్నిధానమున మెలంగుచు 33

అన్నపానాదులచేతను, ఔషధము నొసంగుట చేతను, పాదమునొత్తుట మొదలగు శుశ్రూషల చేతను పూజించు చుండెను. 34

మహర్షులు :-

అని సూతుడు తెలుపగా శౌనకాది మునీంద్రులు సూతా! నీవు తెలిపిన శ్రియఃపతి వైకుంఠమునుండి భూలోకమునకు వచ్చిన కారణమును వింటిమి. శ్రీ వరాహస్వామిని మొదట చూచుటవలన కలుగు ఫలితమును 35

సంపత్కరమగు శ్రీనివాసుని కల్యాణమును శ్రీ వేంకటా చలమున శ్రీనివాస నివాసమును, ఆతనికి సేవలొనరించు చున్న వకుళాదేవి పూర్వ చరితమును మేము వినలేదు. వానిని మాకెఱిగింపుమ”ని యడిగిరి. 36

వకుళమాలికయను శ్రీనివాసుని పరిచారికయొక్క పూర్వజన్మ వృత్తాంతము

శ్రీ సూతుడు :-

సూతుడు వారితో - పూర్వము శ్రీకృష్ణుని తల్లియగు యశోద తన పుత్రుడుగా నవతరించిన శ్రీమన్నారాయణుని శుభకరము తన కానందదాయకమునగు కల్యాణమును గాంచకుండుటచే నాతనితో- 37

యశోద :-

కృష్ణా! నీ కల్యాణమును గాంచవలెనని నా మనసు శిథిలమగుచున్నది. 38

మహాపవిత్రమగు కల్యాణము మున్నగు నీ పవిత్ర చరితమును నాకు దర్శింప జేయుమ”ని ప్రార్థింపగా శ్రియఃపతి యామెతో- 39

శ్రీ భగవాన్-
జన్మన్యనన్తరే దేవి! తావకీనం మనోరథమ్ ।
శ్రీశైలే పూరయిష్యామి కిఞ్చిత్కాలాదనన్తరమ్ ॥ 40

దేవేనే త్థం దత్తవరా సాఽ త్యజత్తేన హేతునా ।
కలేవరం తు కల్యాణీ యశోదా నన్దవల్లభా ॥ 41

తస్యాః ప్రీత్యై వాసుదేవో హ్యష్టావింశే కలౌ యుగే ।
ఆవిర్భూయ యశోదాయాః తోషకైర్గుణకర్మభిః ॥ 42

క్రీడన్నాస్తే జగద్యోనిః నిర్దోషోఽపీశ్వరోఽపి చ ।
దైత్యానాం వఞ్చనాయైవ సురాణాం ము క్తిహేతవే ॥ 43

స్వభక్తానాం హితార్థాయ విరక్తానాం విశేషతః ।
ము క్తిమాపాదయన్ దేవః క్రీడతే ప్రాకృతాకృతిః ॥ 44

ఇత్యేవం కారణాదేవ యశోదా వకుళాఽభవత్ ।
సా కరిష్యతి కల్యాణం హరేర్వేఙ్కటవాసినః ॥ 45

కిమలభ్యా హరౌ తుష్టే జ్ఞానవిజ్ఞానసమ్పదః ।
కశ్చిద్దేవం పూజయతి కశ్చి ద్దేవేన పూజ్యతే ॥ 46

హనూమతా పూజితోఽపి స్వయమర్జునమర్చతి ।
కో వర్ణయేద్ధరేః క్రీడాం విచిత్రాం జనపావనీమ్ ॥ 47

నిత్యశుద్ధస్య వై విష్ణోః యతోఽముష్యాభివన్దనే ।
కృతే పుణ్యమృషీణామ ప్యకృతే దోషసఙ్గ్రహః ॥ 48

తస్మాత్పూజ్యో హరి స్సర్వైః ఋషిభిసత్త్వకోవిదైః ।
పితృభిర్భూమిపైర్విప్రైః మానవైః రాక్షసైర్జడైః ॥ 49

శ్రీ భగవానుడు :-
నీ కోర్కెను కొంతకాలము జరిగిన పిమ్మట మరియొక జన్మలో శ్రీశైలమున తీర్చగలను. 40

అని ఇట్లు శ్రీకృష్ణుడు వరము నొసంగగనే నందుని భార్య యగు యశోద తన శరీరమును విడచెను. 41

ఆమెను సంతోషపెట్టుటకై శ్రీమన్నారాయణుడు యిరువది యెనిమిదవ కలియుగమున యశోదను సంతసింపజేయు గుణములచేతను కర్మలచేతను42

సకల జగన్నియంతయైనను, హేయగుణ రహితుడైనను రాక్షససంపన్నులను వంచించుటకు, దైవీసంపన్నులకు మోక్షము నొసంగుటకును 43

తన భక్తులకు హితము నొనగూర్చుటకును, సంసార విముఖులగు వారికి ముక్తినొసంగుటకును, మనుష్య రూపధారియై విహరించుచున్నాడు. 44

ఈ కారణముచే యశోద వకుళమాలికయై యవతరించెను. శ్రీ వేంకటాచల నివాసియగు శ్రీమన్నారాయణున కామె కల్యాణము నొనరించును. 45

శ్రీమన్నారాయణుడు సంతసించిన జ్ఞానవిజ్ఞాన సంపదలు సుకరముగా సిద్ధించును. ఒకడు దేవునిచే పూజింపబడును. ఒకడు దేవుని పూజించును. 46

శ్రీరాముడు హనుమంతునిచే పూజింపబడినను తానర్జునుని పూజించెను. లోకమును పవిత్రము నొందింపజాలు ఆశ్చర్య కరమగు శ్రీమన్నారాయణుని క్రీడనెవరు వర్ణంపగలరు? 47

ఋషిశ్రేష్ఠులైనను నిత్యశుద్ధుడగు శ్రీమన్నారాయణుని సేవించిననే పుణ్యము హస్తంగతమగును. సేవించనిచో పాపము పెరుగును. 48

కావున శ్రీమన్నారాయణుడు సత్వగుణ సంపన్నులగు మునీంద్రులచేతను, పితృదేవతల చేతను, రాజులచేతను, బ్రాహ్మణులచేతను, మనుజులచేతను, రాక్షసులచేతను, మూఢాత్ముల చేతను పూజింపబడతగియున్నాడు. 49

కలౌ కలుషచిత్తానాం పాపాచారరతాత్మనామ్ ।
రక్షణార్థం రమాకాన్తో రమతే ప్రాకృతో యథా ॥ 50

దైత్యానాం మోహనార్థాయ సురాణాం మోదనాయ చ।
క్రీడతే బాలకైర్బాలో జగత్పాలకబాలకః ॥ 51

జగన్మోహనసౌన్దర్య- లీలామానుషవిగ్రహః ।
నైతద్రూపం కృతం దేవైః న కృతం విశ్వకర్మణా ॥ 52

స్వేచ్ఛయా క్రీడతే తత్ర స్వేచ్ఛారూపవిరాజితః ।
క్షేత్రస్య మహిమా దివ్యః తథా తీర్థస్య వైభవమ్ ॥ 53

తత్ర సాక్షాద్రమాకాన్తః కిం తత్ర సుకృతం కృతమ్ ।
బహుజన్మార్జితైః పుణ్యైః లభ్యతే క్షేత్రదర్శనమ్ ॥ 54

తత్రాపి వేఙ్కటగిరేః దర్శనం ముక్తిదం పరమ్ ।
దుర్లభం దేవసఙ్ఘానాం మనుష్యాణాన్తు కా కథా? ॥ 55

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే తీర్థఖణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే పద్మావతీపరిణయో
పోద్ఘాతాదివర్ణనం నామ పఞ్చమోఽధ్యాయః

కలియుగమున పాపపంకిలమనస్కులై పాపముల నొనరించుటయందే సంలగ్నచిత్తులగు వారిని రక్షించుటకు శ్రీమన్నారాయణుడు మనుష్యుల వలెనే నటించును. 50

రాక్షసులను మోహపరచుటకును, దేవతలను సంతసింప జయుటకును శ్రీమన్నారాయణుడు జగత్తును బ్రోచు బాలుడై బాలురతో క్రీడించును. 51

శ్రీమన్నారాయణుడు జగత్తును మోహింపజేయు సౌందర్యము కలిగి లీలకై ధరించిన మనుష్య శరీరము కలవాడగును. ఇట్టి రూపమును దేవతలుగాని, విశ్వకర్మగాని నిర్మింప జాలరు. 52

ఆతడు భూలోకమున తన సంకల్పమున క్రీడించుచు, తన సంకల్పముతో రూపముల ధరించుచు ప్రకాశించు చుండును. శ్రీ వేంకటాచలమహిమ దివ్యమైనది. అట్లే నదీ మాహాత్మ్యమును దివ్యమైనది. 53

సాక్షాత్తు శ్రియఃపతియే యచ్చట అవతరించుట కేమి పుణ్యమోగదా! అనేక జన్మలచే నార్జించిన పుణ్యములచే పుణ్యస్థల దర్శనము సిద్ధించును. 54

అందున శ్రీ వేంకటాచలమును దర్శించుట మోక్షహేతువు. ఈ వేంకటాచల దర్శనము దేవతా సమూహములకే సంభవించుట కష్టమనిన నిక మనుజుల మాట చెప్పనేల? 55

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున తీర్థఖండమున
శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమున పద్మావతీ వివాహ కారణముల వర్ణించుట యనెడి
అయిదవ యధ్యాయము సంపూర్ణము.

అథ షష్ఠోఽధ్యాయః

మృగయావిహారోద్యుక్త శ్రీనివాసాలఙ్కార వర్ణనమ్

శ్రీ సూతః-

స కదాచిద్రమేశస్తు చిన్తయామాస వై హయమ్ ।
మనసా చిన్త్యమానే తు హయః ప్రత్యక్షతాం గతః ॥ 1

వాయురశ్వత్వమాపన్నో రజ్జుస్తత్త్వాభిమానినీ ।
ఉపాసర్పత్స్వయం లక్ష్మీః తతోఽశ్వం తం స పూజయన్ ॥ 2

తస్యోపరి సమాతిష్ఠత్ సర్వాభరణభూషితః ।
శుభ్రవస్త్రం పఞ్చదశహస్తం బిభ్రత్తథోపరి ॥ 3

కాఞ్చీం బద్ధ్వా రమాకాన్తః కాఞ్చీదామవిభూషితః ।
శుభ్రవర్ణఞ్చోత్తరీయం పఞ్చహస్తం తథా దధత్ ॥ 4

ఆదర్శాలోకితే వక్త్రే ధృత్వా శుభ్రాఞ్చ మృత్తికామ్ ।
తన్మధ్యే కుఙ్కుమేనాపి తిలకం సుమనోహరమ్ ॥ 5

పూగీఫలఞ్చ తామ్బూలం చూర్ణనిక్షేపపాత్రకమ్ ।
కర్పూరవాసితైః పూగ కాచైర్జాతీఫలైః శుభైః ॥ 6

లవఙ్గైః పత్రసమ్మిశ్రైః గర్భితాం రత్నపేటికామ్ ।
ఆదర్శమృత్తికాంశుభ్రాం కణ్ఠాభరణభూషితః ॥ 7

స్వర్ణనిర్మితవస్త్రేణ బద్ధ్వా తు కటిమధ్యతః ।
స్వర్ణయజ్ఞోపవీతాఙ్గః తథా కుఙ్కుమభాజనమ్ ॥ 8

ఆరవ అధ్యాయము

వేట కొరకు వేంచేయు శ్రీనివాసుని అలంకారమును వర్ణించుట

శ్రీ సూతుడు :-

ఒకానొకతరి శ్రీనివాసుడు గుఱ్ఱము కావలెనని సంకల్పించగా ననే గుఱ్ఱము ప్రత్యక్షమాయెను. 1

వాయుదేవుడు గుఱ్ఱమయ్యెను. తత్వములకు అభిమానియగు లక్ష్మీదేవి కళ్ళెమై సమీపించెను. శ్రీనివాసుడా గుఱ్ఱమును పూజించినవాడగుచు దానిపైనెక్కెను. 2

ఆతడు సమస్తాభరణముల నలంకరించుకొని పదునైదు మూరల పొడవైన తెల్లని వస్త్రమును ధరించి దానిపై 3

పటకానుగట్టి దానిక్రింద బంగరు త్రాటిచే నలంకృతుడై అయిదు మూరల తెల్లని కండువను పైనవేసికొని 4

అద్దమును చూచుకొని తెల్లని మట్టిని (తిరుమణిని) ముఖమున ధరించి దాని మధ్యలో కుంకుమచే చక్కని బొట్టు నమర్చుకొని 5

వక్కలను, తాంబూలమును, సుగంధ ద్రవ్యముల నుంచు భరిణను, పచ్చకర్పూరముతో పరిమళించు కాచును, మంచి జాజికాయలతోను, 6

ఆకుపత్రితో కలసిన లవంగములతో నిండియున్న రత్నములచే కూర్చబడిన పెట్టెలో తెల్లని మట్టిని (సున్నమును) కుంకుమపువ్వు భరిణిని 7

బంగారముచే నేసిన వస్త్రముతో మొలకుకట్టుకొని బంగారు యజ్ఞోపవీతమును ధరించి, మెడయందా భరణముల నలంకరించుకొని 8

కఙ్కణాఙ్కితదోర్భ్యాఞ్చ సమ్పూర్ణవరగాత్రకః ।
భుజకీర్త్యా రత్నమయ్యా రాజమానోఽఙ్గులీయకైః ॥ 9

కుఙ్కుమాక్తసుగన్ధేన లిప్తోరోబాహురఞ్జితః ।
కబరీకృతకేశేషు రక్తవస్త్రం సువేష్ట్య చ ॥ 10

లమ్బితైః పుష్పజాలైశ్చ స్కన్ధగైః పరిభూషితః ।
సువర్ణరత్నసమ్బద్ధ పాదుకాగూహితాఙ్ఘ్రికః ॥ 11

ధనుర్బాణధరశ్శ్రీమాన్ సాక్షాన్మన్మథమన్మథః ।
ఏవం మనోహరం రూపం ధృత్వా శ్రీవేఙ్కటేశ్వరః ॥ 12

హయం రత్నసమాకీర్ణైః ఉపబర్హైర్విభూషితమ్ ।
సువర్ణతిలకోల్లాసి వక్త్రం వాయుమనోజవమ్ ॥
నీలవర్ణం పాణ్డుపాదం హస్తపఞ్చదశోన్నతమ్ ॥ 13

ఆరుహ్య దేవమణ్యాది సర్వలక్షణసంయుతమ్ ।
అవరుహ్య గిరిశ్రేష్ఠాత్ మృగయార్థం జగామ సః ॥ 14

మృగయావిహారసమయే శ్రీనివాసస్య కన్యాదర్శనమ్

మృగాన్ బహువిధాకారాన్ సింహశార్దూలజమ్బుకాన్।
మాతఙ్గాన్ శరభాన్ ఘోరాన్ తథా వై మహిషానపి ॥ 15

జఘాన తాన్ వనే దేవః సఞ్చరన్ స ఇతస్తతః ।
తత్రైకం హస్తినం దృష్ట్వా మదోన్మత్తం వనేచరమ్ ॥ 16

తం హన్తుమగమత్పృష్ఠం అనుసృత్య రమాపతిః ।
స జగామ వనే దూరం భయాద్భీతో వృషాకపిః ॥ 17

స యోజనార్థం గత్వా తు తత్ర దేవం జనార్దనమ్ ।
దణ్డవత్ప్రతితో భూత్వా శుణ్డాముద్ధృత్య గర్జయన్ ।
యదా గతస్తదా కన్యా దృష్టిమార్గముపాశ్రితా ॥ 18

బాహు మూలములయందు రత్నజటిత భుజకీర్తులను సొంపుగా ధరించి, శరీరము నందంతట నింపగు నాభరణముల ధరించి, ఉంగరములచే ప్రకాశించుచు,9

కుంకుమముచే కూడి పరిమళించు చందనమును వక్షస్థలమునను బాహువుల యం దలముకొని, ముడిగా వేసికొనిన జుట్టునందెఱ్ఱని వస్త్రమును చుట్టుకొని10

మూపున వ్రేలాడుతున్న పుష్పసమూహములచే విరాజిల్లుచు, బంగారముచేత కప్పబడిన పాదములు కలిగి 11

ధనుర్బాణముల ధరించి, శోభాయుక్తుడై మన్మధుని మించిన సోయగము కలిగి, మనోహరమగు రూపమును ధరించి శ్రీనివాసుడు 12

రత్నములచేనిండిన దిండ్లతో నలంకరింపబడి నట్టియు, బంగారు బొట్టుతో ప్రకాశించు ముఖము కలిగినట్టియు, వాయువు వలెను, మనస్సువలెను వేగము కలిగినట్టియు నల్లని రంగుకలిగి, తెల్లనిపాదములు కలిగి పదునైదు చేతుల ఎత్తుకలిగి 13

మెడయందు సుడికలిగియుండుట మొదలగు సకల లక్షణములచే నొప్పుచున్నదగు గుఱ్ఱమునెక్కి కొండనుండి దిగి వేటకొరకేగెను. 14

వేట సమయమున శ్రీనివాసుడు కన్నియను గాంచుట

ఆ వేటలో అనేక విధములగు మృగములను, సింహములను, పులులను, నక్కలను, ఏనుగులను, శరభమృగములను, అడవి దున్నలను 15

సంహరించి యిటునటు తిరుగుచు నచ్చట మదముచే మదించి అడవిలో సంచరించుచున్న యేనుగును గాంచి 16

దానిని వేటాడుటకై వెంబడించెను. ఆ మదపుటేనుగు మిక్కిలి భయపడి యడవిలో 17

రెండున్నర మైళ్ళ దూరమేగి యచటనున్న జనార్దనస్వామికి సాష్టాంగముగా నమస్కరించి తొండమును పైకెత్తి గర్జించుచుండగా నొక కన్నియ దాని కంటికగుపడెను. 18

ఋషయః -

సా కన్యా తస్య సమ్బుద్ధా కిమర్థం వనమాగతా? ।
కస్యేయం తనయా కన్యా తద్వదస్వ మహామునే! ॥ 19

ఇతి తైశ్చ స విజ్ఞప్తః సూతః పరమధార్మికః ।
ఉవాచ వచనం భక్త్యా సన్తోషోద్యుక్తమానసః ॥ 20

శ్రీ సూతః-

శృణ్వన్తు మునయస్సర్వే కన్యాయా జన్మపావనమ్ ।
పురా తు ద్వాపరస్యాన్తే పాణ్డవానాం మహాత్మనామ్ ॥ 21

యుద్ధే తు భారతేఽతీతే త్వష్టావింశే కలౌ యుగే ।
విక్రమార్కాదయోభూపాః స్వర్గలోకం యదాయయుః ॥ 22

తత్కాలాన్తే వత్సరేషు సాహస్రేషు గతేషు వై ।
చన్ద్రవంశే నృపః కశ్చిత్ సువీర ఇతి విశ్రుతః ॥ 23

జజ్ఞే సుధర్మస్తత్పుత్రః తత్సుతౌ నృపపుఙ్గవౌ ।
ఆకాశతొణ్డమానాఖ్యౌ జాతౌ లోకయశస్కరౌ ॥ 24

ధర్మిష్ఠౌ దృఢభక్తౌ తు నారాయణపరాయణౌ ।
జ్యేష్ఠో వియన్నృపః సాధుః కనిష్ఠః తొణ్డమాన్ నృపః ॥ 25

తొణ్డదేశాధిపో భూత్వా శశాస పృథివీమిమామ్ ।
తస్మిన్ శాసతి భూచక్రం ఇదం స్వర్గ ఇవాభవత్ ।
నిరాతఙ్కమభూత్సర్వం జగత్ స్థావరజఙ్గమమ్ ॥ 26

గావో బహుపయోదాశ్చ నార్యః పతిపరాయణాః ।
కదాచిత్ పుత్రకాఙ్క్షీ స హ్యేకాన్తే భవనే స్థితః ।
అపుత్రో నృపతిర్దుఃఖాత్ గురుం ప్రోవాచ భక్తితః ॥ 27

మహర్షులు :-

ఇట్లు సూతుడు తెలిపినంతనే ఋషులాతనితో – ఆ కన్నియ ఎవరు? ఎందులకు వనమున కేతెంచినది? ఎవరి పుత్రిక ? మాకెఱింగింపుమ'ని యడుగగా 19

పరమధర్మాత్ముడగు సూతుడు మిక్కిలి సంతుష్టాంత రంగుడై భక్తితో 20

శ్రీ సూతుడు :-

మునీంద్రులారా! ఆ బాలికయొక్క పవిత్ర జన్మ వృత్తాంతమును వినుడు. పూర్వము ద్వాపరయుగము గడుచుచుండగా పాండవులకు కౌరవులకు జరిగిన 21

భారత యుద్ధమన కలియుగమున నిరువది యెనిమిదవ సంవత్సరము గడువగా, విక్రమార్కాది రాజులు స్వర్గమునకేగగా 22

ఆ కాలము చివరి సంవత్సరములు వేయి గడువగా చంద్రవంశమున సువీరుడను రాజు ప్రఖ్యాతినిబడసెను. 23

ఆతనికి సుధర్ముడను పుత్రుడును, ఆతనికి ఆకాశరాజు, తొండమానులను యిరువురు పుత్రులు కలిగి లోకమున విఖ్యాతినార్జించిరి. 24

వారిరువురును ధర్మనిష్ఠులై, దృఢమగు భక్తిగలవారై శ్రీమన్నారాయణుని యందత్యంతాసక్తచిత్తులై యుండిరి. పెద్దకుమారుని పేరాకాశరాజు. చిన్నవానిపేరు తొండ మాను దనియు వ్యవహరించుచుండిరి. 25

ఆకారాజు తొండదేశాధిపతియై భూమండలము నంతను పాలించెను. ఆతడు భూమిని పరిపాలించుచుండగా భూలోకము స్వర్గలోకమువలె భాసిల్లెను. చేతనాచేతన రూప మగు ప్రపంచమునంతయు (నిరంకుశమాయెను) నేకచ్ఛత్రాధి పత్యముగా నేలుచుండెను 26

ఆవులు మిక్కుటముగా పాలనొసంగుచుండెను. స్త్రీలు పతివ్రతలై యుండిరి. ఒకానొకతరి రాజు సంతానాభిలాషియై దుఃఖించుచు రహస్యముగా గురువుతో–27

పుత్రాలాభేన వియన్నృపానుభూత చిన్తాప్రకారః

ఆకాశరాజః :-

అనుభూతమిదం రాజ్యం హస్త్యశ్వరథసఙ్కులమ్ ।
నానాదానమకార్షఞ్చ తీర్థయాత్రాం విశేషతః ॥ 28

నానుభూతం పుత్రసుఖం పితౄణాం ముక్తిదం ద్విజః ।
కిం మయాऽऽచరితం పాపం కస్యపుత్రో హతః పురా?॥ 29

కేన పాపేన విప్రేన్ద్ర! న ప్రాప్తం పుత్రజన్మ మే ।
నేత్రాభ్యాం నైవ దృష్టఞ్చ పుత్రస్య ముఖపఙ్కజమ్ ॥ 30

కర్ణాభ్యాం న శ్రుతః శబ్దః పుత్రేణ రుదతా కృతః ।
ద్విజేన్ద్రః పితృబన్ధూనాం దుర్గతిశ్చ భవేత్తథా ॥ 31

అపుత్రస్య గతిర్నాస్తీ త్యేవం వేదవిదా విదుః ।
పుత్రేణ రుక్మపాత్రే తు నాన్నం భుక్తం మయా సహ ॥ 32

కృతదోషేణ న మయా కదాచిల్లాళితః సుతః ।
భూషణాన్యాదరాత్కృత్వా న పుత్రోऽలఙ్కృతో మయా॥ 33

న సఞ్జాతో న మే యః స్యాత్ పుత్రః పితృహితే రతః ।
సుతార్థం కవచం కృత్వా త్వమేహీతి సనోదితః ॥ 34

పుత్రహీనఞ్చ మాం దృష్ట్వా కర్షన్తి యమకిఙ్కరాః ।
గచ్ఛరాజన్! జవేనై వ యమస్య భవనం త్వితి ॥ 35

పాశకుణ్ఠితసర్వాఙ్గః కిము వక్ష్యామ్యపుత్రవాన్ ।
చిత్రగుప్తేన లిఖితం అపుత్రత్వం మహామతే ॥ 36

మద్గర్భజేన సుకులం మార్జితం తు కదా భవేత్ ।
దురాచారోऽసి దుర్బుద్ధిః అపుత్రే తి యమేన చ ॥ 37

పుత్రులు లేకుండుటచే ఆకాశరాజనుభవించిన విచారము

ఆకాశరాజు:-

గుఱ్ఱములతోను, ఏనుగులతోను నిబిడముగా నున్న రాజ్యము ననుభవించితిని. అనేక దానముల నొనర్చితిని. పెక్కు తీర్థయాత్రల గావించితిని. 28

పితృదేవతలకు ముక్తినొసంగు పుత్రసుఖము ననుభవించ నైతిని, నేనొనర్చిన పాపమేమి? క్రిందటి జన్మమున నేనెవరి పుత్రుని సంహరించితినో కదా! 29

నాకు సంతానము కలుగకుండుటకు కారణమేమి? పుత్రుని ముఖకమలమును గాంచు భాగ్యము నందనైతిని. 30

తనయుని ఆక్రందన ధ్వనిని వీనులార విననైతిని. బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠులకు, పితృదేవతలకు బంధువులకు నేను నిస్సంతానుడ నగుటచే నధోగతి ప్రాప్తించును. 31

పుత్రులులేనివారి కుత్తమగతులు ప్రాప్తించవని వేదశాస్త్రము లెఱింగినవారందురు. నా పుత్రునితో గూడి బంగారు పాత్రమున భుజించు భాగ్యము నందనైతినికదా! 32

పాపాత్ముడనగు నాచే పుత్రుడు ప్రేమాతిశయముచే నాడింపబడ లేదు. పలు విధాభరణములతో పుత్రుల నలంకరించు నదృష్టమును గాంచనైతిని. 33

తండ్రి మేలును కాంక్షించు పుత్రుని బడయనైతిని, పిల్లవానికై కవచమును (చొక్కాను) చేయించి నాయనా! రమ్మని పిలువజాలనైతిని. 34

పుత్రులులేని నన్ను యమకింకరులు "రాజా! శీఘ్రముగా నరకమునకు నడువుమ"ని పట్టిలాగుదురు. 35

అవయవములన్నియు పాశముచే నొప్పించబడుచుండగా పుత్రులులేని నే నేమని మారుపలుకుదును? నాకు చిత్రగుప్తుడు సంతానహీనతను వ్రాసియున్నాడు. 36

నా సంతానముచే నా పవిత్రమగు వంశమంతయు శుద్ధమగుట యెన్నడోకదా! చెడ్డనడతకలవాడవు, దుర్బుద్ధికలవాడవు, పుత్రులులేనివాడవ'ని యముడు 37

భాషితం వచనం శ్రుత్వా కః పుమాన్ సుఖమాప్నుయాత్ ।
నష్టదీపోఽతినైష్ఠుర్యః కష్టోద్భూతకలేబరః ॥ 38

వృథా జాతోఽతిపాపాత్మాఽస్యాత్మనో నరకావహః।
తన్తుహీనం కులఞ్చాపి విగతామ్బుఞ్చ వాపికామ్ ॥ 39

అఙ్గనాం భర్తృహీనాఞ్చ సన్తో నిన్దన్తి సంసది ।
కిం కరోమి మహీదేవ! క్వ గచ్ఛామీ హ కా గతిః ॥ 40

కం దేవం శరణం గత్వా భవాబ్ధిం ప్రతరామ్యహమ్।
రుదన్తం పుత్రమాలోక్య కదా ప్రేమ్ణా తమాహ్వయే ॥ 41

ఘణ్టాఞ్చ ప్రతిమాం దత్త్వా పుత్రస్య ఫలకన్దుకౌ ।
గజమారోప్య మాం తాత! కుర్వన్ గ్రామప్రదక్షిణమ్॥ 42

సభాం గచ్ఛాథ రాజేన్ద్ర! తథా తాలస్వనేన చ ।
ఇతి పుత్రేణ సోత్కణ్ఠం కృతాం మఞ్జులభాషిణా ॥ 43

కదాచిదపి నైవాహం శ్రుతవాన్ ప్రార్థనామితి ।
అజాతపుత్రః శోకేన మూర్ఛామాప మహీపతిః ॥ 44

పునః సంజ్ఞామవాప్యాథ విలలాప సుదుఃఖితః ।
కవచం కారయిత్వా తు శిరోభూషణమప్యథ ॥ 45

కేశభూషణమత్యర్థం రత్నవజ్రసమాకులమ్ ।
కదాచిదఙ్కమారోప్య న మయాలఙ్కృతః సుతః ॥ 46

నోపనీతోఽపి చ ప్రీత్యా సుతో మే పఞ్చవార్షికః ।
అష్టమే వాఽథ దశమే న కృతో దారసఙ్గ్రహః ॥ 47

పలుకు మాటలను వినుచు నే పురుషుడు సుఖమునందును? తేజోవిహీనుడై మిక్కిలి క్రూరుడై కష్టముల ననుభవించుటకే జనించిన దేహముకలవాడై 38

మిక్కిలి పాపముల నాచరించువాడై, తనకు నరకము నాపాదించుకొను ప్రవృత్తిగల మనుజుని జీవితము వ్యర్థము. నేనట్టివాడనైతినిగదా! సంతానములేని కులమును, నీరులేని దిగుడుబావిని, 39

భర్తలేని స్త్రీని సత్పురుషులు బాహాటముగా నిందింతురు. బ్రాహ్మణోత్తమా! ఏమి చేయుదును? ఎచటికేగుదును? నా గతియేమి? 40

ఏ దేవుని శరణువేడి యీ సంసారసాగరమును తరింతును? ఏడ్చుచున్న బిడ్డనుగాంచి ప్రేమతో పిలచి 41

ఘంటను, బొమ్మలను, పండ్లను, బంతుల నొసంగి లాలించు భాగ్యమెన్నడో గదా! 'నన్ను ఏనుగుపై నెక్కించి గ్రామము చుట్టును ప్రదక్షిణ మాచరించుచు 42

తాళవాయిద్యములతో సభకేగుమ'ని మిక్కిలి తహతహతో మృదుమధురముగా పలుకు 43

ప్రార్థన నెన్నటికి వినునట్టి భాగ్యమునకు నేను నోచుకొనలేదు కదా! అని యిట్లు విలపించుచు రాజు మూర్ఛాక్రాంతుడాయెను. 44

మరల కొంతసేపటికి తెలివినొందినవాడై మిక్కిలి యేడ్చి కవచమును, తలను ధరించు నాభరణములను, 45

జుట్టున నలంకరించు నగలను, రత్నములతోను, వజ్రములతోను సమకూర్చి పుత్రునివడిలో కూర్చుండ బెట్టుకొని అలంకరించున దెన్నటికైన లభ్యమగునా?

బిడ్డకయిదు సంవత్సరములు వచ్చినంతనే ఉపనయనము నాచరించుట, ఎనిమిది లేక పదియవ సంవత్సర మరుదెంచి నంతనే వివాహమొనరించుట 47

బాలస్య జాతకర్మాఽపి నాకార్షం నాపి చాభిధామ్ ।
పుత్రార్జితం ధనం బ్రహ్మన్! నోపజీవితమద్య మే ॥ 48

అభిషిచ్య సుతం రాజ్యే భార్యయా కృతభోజినా ।
న గతశ్చ వనం విద్వన్! పారమ్పర్యక్రమాన్మయా ॥ 49

అహో దరిద్రస్య మహానుభావ! మే పుత్రేణ హీనస్య కథం గతిర్భవేత్
వృథా శరీరం ఘటకుడ్యసన్నిభం జాతం సుధర్మస్య కులే సుపావనే ॥ 50

మనుష్యాణామనాథానాం దుర్లభం పుత్రజన్మ చ ।
బహుపుణ్యవశాత్పుత్రో జాయతే మానవోదరే ॥ 51

కన్యకాఽపి న సమ్భూతా హ్యస్మాకమతిపాప్మనామ్।
సత్పుత్రాః క్వ ను జాయేరన్ ధర్మసన్తానసంజ్ఞికాః ॥ 52

వరదాచ్యుత! రఙ్గేశ! జగన్నాథ! జగద్గురో! ।
సుబ్రహ్మణ్య! సురాధీశ! రామ! కృష్ణ! నమోఽస్తు తే ॥ 53

వేఙ్కటేశ! రమాకాన్త! వరాహవదనాచ్యుత! ।
నారాయణ! రమాధీశ! కృపాం కురు కృపానిధే! ॥ 54

సుపుత్రవన్తః ఖలు భాగ్యవన్తో! హ్యపుత్రవన్త భువి దుఃఖవన్తః ।
సంసారసిన్ధోస్తరణేఽస్మ్యశక్తః కా మే గతిః కర్మఫలానుభోగినః ॥ 55

ఏవముక్త్వా మహీదేవం విరరామ మహీపతిః ।
పాపిష్ఠోఽహం దురాచారః పుత్రేణాహం దరిద్రితః ॥ 56

జాతకర్మ (బారసాల) నామకరణాదుల నొనర్చు నదృష్టము నాకు లభింపలేదు. వయసు గడచుచున్న నాకు పుత్రుడు సంపాదించి యొసంగు ధనముతో కాలక్షేపము నొనరించు భాగ్యమబ్బకున్నది. 48

భోగముల ననుభవించిన పిమ్మట నా పుత్రుని రాజ్యము నందు పట్టాభిషిక్తునొనరించి మా వంశాచారముగ వచ్చు "వృద్ధులు అడవులకేగి వానప్రస్థాశ్రమమును స్వీకరింపవలెన" ను పద్ధతి నవలంబింపనోచనైతిని. 49

మహాత్మా! సంతానమను సంపదలేని నాకు సద్గతి ఎట్లు కలుగును? కుండవలె గోడవలె నా శరీరము వ్యర్థము. పరమ పవిత్రమగు సుధర్ముని కులమున జనించిను నా జన్మ వ్యర్థము. 50

నావంటి దరిద్రులకు పుత్రులు కలుగుట యసంభవము. పెక్కు పుణ్యవిశేషములచే మనుజుని గర్భమున పుత్రుడు జనించును. 51

మిక్కిలి పాపాత్ములమగు మాకు కన్నియయైనను కలుగలేదు. పుణ్యసంతానము బుద్ధిమంతులునగు పుత్రులెచట జన్మింతురోకదా! 52

వరములనొసంగు ప్రభూ! అచ్యుతా! శ్రీరంగనాథా! జగత్ప్రభూ! జగదాచార్యా! చేతనాచేతనములకు సర్వావస్థల యందును హితమై యుండువాడా! దేవాదిదేవా! శ్రీరామా! శ్రీకృష్ణా! నీకు నమస్కారము. 53

శ్రీ వేఙ్కటాచలాధీశా! శ్రియఃపతే! వరాహావతారా! అచ్యుతా! నారాయణా! రమాపతే! దయాసముద్రా! దయయుంచుము. 54

భూలోకమున సత్సంతానము కలవారే అదృష్టవంతులు. సంతానరహితులే దుఃఖభాజనులు. నా కర్మఫలము ననుభవించుచు జీవించుచున్న నేను సంసారసాగరమును దాటు సామర్థ్యము లేనివాడను. నాకు దిక్కెవ్వరు? 55

నేను పాపాత్ముడను. దుష్కర్మనిరతుడను. సంతాన భాగ్యము లేనివాడనుగా చేయబడితిని. 56

హా! కాన్ లోకాన్ గమిష్యామి కౄరం వా నరకం గురో।
క ఉపాయో మహాప్రాజ్ఞ! పుత్రలాభే ద్విజోత్తమ! ।
ఇతి రాజవచః శ్రుత్వా గురుర్వాక్యమువాచ హ ॥ 57

ధరణీతలాత్ పద్మావత్యుత్పత్తివర్ణనమ్

గురుః :-

యజ్ఞం కురు నృపశ్రేష్ఠ! పుత్రస్తేన భవిష్యతి ।
గురోర్వాక్యం సమాకర్ణ్య యజ్ఞాయాశోధయద్ధరామ్ ॥ 58

స్వర్ణలాఙ్గలసఙ్ఘైశ్చ ద్విజమన్త్రిగణై స్తథా ।
శోధ్యమానే ధరాపృష్ఠే తత్ర పద్మం దదర్శ సః ।
సహస్రపత్రం రాజేన్ద్రః కిమేత దితి విస్మితః ॥ 59

కన్యాఞ్చ ప్రత్రేషు రమాకృతిం శుభాం దృష్ట్వాఽతి సన్తుష్టమనా బభాషే ।
"దేవేన దత్తా త్వియమిన్దిరాభా కన్యాకుమారీ కమలాభనేత్రీ" ॥ 60

ఇత్థం సమాభాష్య నృపోత్తమోఽసౌ
హస్తే ప్రగృహ్యాఽశు బభాణ దీనః ।
మాయా మహేశస్య దురత్యయా హరేః
కేయం తు యా సమ్ప్రతి గృహ్యతే మయా ॥ 61

ఇత్యేవం సంశయానం తం ఆకాశాఖ్యం నరాధిపమ్ ।
ఉవాచాఽకాశగా వాణీ పుత్రీయం తవ వల్లభా ॥ 62

సంరక్షైనాం మహాభాగ! బహుకీర్తిఫలప్రదామ్ ।
ఇత్యనన్తగతాం వాణీ శ్రుత్వా రాజాఽతిహర్షితః ॥ 63

తాం కన్యాం ప్రతిగృహ్యాఽశు స్వభార్యాం ప్రత్యువాచ హ ।
శృణు భద్రే! మహాప్రాజ్ఞే! దేవదత్తామిమాం శుభామ్ ॥ 64

సంవర్ధయ వరాం పుత్రీం గర్భజాతాం సుతామివ ।
ఇత్యుక్త్వా తత్కరే దత్త్వా బహుదాన మథాకరోత్ ॥ 65

నే నేలోకముల కేగుదనోకదా! భయంకర నరకమే నాకు ప్రాప్తించునేమో? నాకు సంతానము కలుగు నుపాయమును తెలుపుమ'ని విలపింపగా గురువాతనిని గాంచి 57

భూమినుండి పద్మావతి ఆవిర్భావమును వర్ణించుట

గురుడు :-

రాజా! నీవు యజ్ఞము నాచరించిన పుత్రుని బడయగలవ'ని యూరడించగా రాజు యజ్ఞమెనరించుటకై 58

బంగారు నాగళ్ళచే బ్రాహ్మణ మంత్రి సంఘములతో భూమిని పావనమొనరించు చుండగా నచ్చట రాజునకు వేయిదళములు గల పద్మము కనుపించినంతనే "ఇదియేమి" యని ఆశ్చర్యము నంది 59

ఆ రేకులలో లక్ష్మీరూపమున నున్న కన్నియ నాలోకించి మిక్కిలి సంతుష్టాంతరంగుడై "కమలపత్రములవంటి కనులుగలిగి, లక్ష్మివంటి కాంతిగల ఈ బాలికను నాకు భగవంతుడే ప్రసాదించెన"ని 60

సంతసముతో పలుకుచు నా బాలికనెత్తుకొని ఈశ్వరుని మాయ దాటశక్యము కానిది. నాకిట్లు దొరికిన ఈ బాలిక యెవ్వరోకదా! అని యిట్లు 61

సంశయించుచున్న ఆకాశరాజుతో ఆకాశవాణి – ఈమె నీ ప్రియ పుత్రిక. 62

ఈమెవలన నీకు చాల కీర్తి కలుగును. ఈమెను సంరక్షింపుమ'ని పలుకగా ఆకాశరాజు మిక్కిలి సంతసించుచు 63

ఆ కన్యను స్వీకరించి తన భార్యతో – "కల్యాణీ! వినుము. భగవంతుడొసంగిన మంగళావహయగు 64

ఈ పుత్రికారత్నమును నీవు కన్నబిడ్డవలె పోషింపుమ"ని యామెకొసంగి పుత్రిక దొరికినదను సంతోషముతో పెక్కు దానముల నొసంగెను. 65

వియన్నృపస్య వసుదానాఖ్యసుతోత్పత్తిః

కన్యాఽఽగమన పుణ్యేన సా దేవీ గర్భమాదధే ।
గర్భిణీం స్వసతీం దృష్ట్వా చక్రే పుంసవనం పతిః ॥ 66

పఞ్చమాసే తు సఞ్జాతే సీమన్తం నృపపుఙ్గవః ।
కారయామాస విధినా బ్రాహ్మణై ర్యజుషాం గణైః ॥ 67

తతః కాలేన సా సాధ్వీ నవమాసే గతే సతీ ।
మాసే తు దశమే ప్రాప్తే సుషువే పుత్ర ముత్తమమ్ ॥ 68

కన్యారాశిగతే భానౌ దశమ్యాం రోహిణీయుజి ।
పక్షే తు ప్రథమే దేవీ సాయఙ్కాలే గురోర్దినే ॥ 69

పుత్రోత్పత్తి ప్రవక్తౄణాం సర్వస్వం దత్తవాంస్తదా ।
గవాం కోటిసహస్రాణి చాశ్వానామయుతం తథా ॥ 70

నవధాన్యాని వస్త్రాణి వినా స్వే ఛత్రచామరే ।
దానం కృత్వా నృపశ్రేష్ఠః స్వస్తివాచనమాచరత్ ॥ 71

జాతకర్మాదికం కర్మ కృతవాంస్తత్క్షణం నృపః ।
దినే చ ద్వాదశే ప్రాప్తే కృత్వా పుత్రాభిధాం తథా ॥ 72

యన్నామ్నా వసుదాతేతి లోకే ఖ్యాతిం గమిష్యతి ।
తద్దినే బహువిప్రౌఘాన్ అన్నాద్యైః పర్యతోషయత్ ॥ 73

ఋషయః-
శ్రుతం పుత్రస్య చరితం న శ్రుతం వ్యాసవల్లభ ।
అయోనిజాయాస్తత్పుత్ర్యాః కిం నామ చ తదాఽఽకరోత్॥ 74

శ్రీసూతః-
పద్మోదరీం పద్మగర్భాం పద్మజాతాం! వరాననామ్ ।
పద్మాయా అవతారాం తాం మత్వా తస్యాస్తదాఽఽకరోత్॥ 75

ఆకాశరాజునకు వసుదానుడను పుత్రుడు కలుగుట

కన్నియ దొరికిన వేళావిశేషమున నాకాశరాజు పత్ని గర్భమును దాల్చెను. రాజామెకు పుంసవనమును గావించెను. 66

అయిదవ మాసము రాగానే శ్రేష్ఠులగు వేలాది ఋత్విక్కులచే యథావిధిగా సీమంతమును చేయించెను. 67

అంతట నా సతీతిలకమునకు తొమ్మిది మాసములు నిండి పదియవమాసము వచ్చినంతనే 68

సూర్యుడు కన్యారాశియందుండగా రోహిణి నక్షత్రముతో కూడిన దశమి తిథియందు శుక్లపక్షమున సాయం సమయమున గురువారమున 69

పుత్రరత్నమును కనెను. పుత్రుని యావిర్భావ వృత్తాంతమును తెలిసినవారి కందరకు రాజు, వేలకొలది కోట్లకొలది యావులను, పదివేల గుఱ్ఱములను 70

నవధాన్యములను, తన ఛత్రచామరములను దక్క తన కున్నదంతను దానమొనరించి మంగళాచరణమును గావించెను. 71

బాలునకు వెంటనే జాతకర్మాదుల నాచరించి పండ్రెండవ దినమున "వసుదానుడ"ను నామకరణ మాచరించి 72

ఆ దినమున చాలమంది బ్రాహ్మణులను అన్నము, వస్త్రము, రూప్యకాది దానములతో సంతసపరచెను. 73

మహర్షులు :-
వ్యాసమహర్షి కిష్టుడవగు సూతమహర్షే ! రాజపుత్రుని చరితమును వింటిమి. రాజు భూమినుండుద్భవించిన యా బాలిక కేమని నామకరణ మాచరించెను. 74

శ్రీ సూతుడు :-
ఆకాశరాజా బాలికను పద్మమువంటి నడ్జముకలదియు, పద్మముయొక్క గర్భమున (మధ్య) నుండునదియు, పద్మమునుండి పుట్టినదియు, సుందరముఖాబ్జము కలిగి లక్ష్మీదేవి యవతారురాలుగా నా కన్నియను తలంచి 75

అనురూపం నామకర్మ నామ్నా పద్మావతీతి చ ।
వర్ధమానౌ సుతౌ దృష్ట్వా రాజా సన్తోషమాగతః ॥ 76

అకలఙ్కేన్దుసదృశౌ రమాచన్ద్రమసావివ ।
కిం తేన సుకృతం రాజ్ఞా బహుజన్మసు సఞ్చితమ్ ॥ 77

అగ్రజాం పుత్రికాం దృష్ట్వా తదన్తే పుత్రముత్తమమ్ ।
దృష్ట్వా తుతోష మనసా సమ్పూర్ణానన్దవిభ్రమః ॥ 78

ఇత్థం కాలే గతే తస్మిన్ సా బాలా యౌవనం గతా ।
యౌవనాఢ్యాం విశాలాక్షీం దృష్ట్వా రాజాఽప్యచిన్తయత్॥ 79

విచారయన్ స నృపతిః పుత్ర్యర్థం వరముత్తమమ్ ।
న ప్రాప దుఃఖసన్తప్తః "కస్మై దేయా మయా సుతా" ॥ 80

ఇతి చిన్తాబ్ధిమగ్నోఽసౌ పుత్రీపరిణయే తదా ।
అసమ్మతోఽకరోత్పుత్రం పరం సంస్కారసంస్కృతమ్॥ 81

శ్రుత్వా రాజసుతా బాలా బ్రాహ్మణైరనుజం పరమ్ ।
తదోపనీతం సద్యోఽభూత్ పుత్రీ యౌవనపీడితా ॥ 82

సా కదాచిద్వనం బాలా సఖీభిః పరివారితా ।
జగామ పుష్పాణ్యా హర్తుం కన్యా కమలలోచనా ॥ 83

వసన్త మాగతం వీక్ష్య వనే తాభిర్భయాకులా ।
పుష్పాణ్యాహారయామాస తరుమూలముపాశ్రితా ॥ 84

తదాఽఽగతో నారదస్తు వృద్ధో భూత్వా జటాధరః ।
ధూళిధూసరితాఙ్గశ్చ కర్పూరసదృశద్యుతిః ॥ 85

ఆమెకు తగినవిధముగా పద్మావతి యను నామము నుంచెను. పుత్రుడను, పుత్రికయు దినదినాభివృద్ధిని గాంచుచుండగా రాజు మిక్కిలి సంతసించుచుండెను.

బాలబాలిక లిరువురును కళంకములేని చంద్రునివలెను, లక్ష్మీ బాలచంద్రులవలెను విరాజిల్లుచుండిరి. ఆ రాజిట్టి సంతాన మును బడయుటకు పెక్కు జన్మలనుండియు నెంతపుణ్యము నార్జించెనోకదా! 77

ముందు జనించిన పుత్రికను ఆ వెంబడిని జనించిన పుత్ర రత్నమునుగాంచి మహదానందనిర్భరుడై మనమున నతి మోదమునందెను. 78

ఇట్లు కాలము గడుచుచుండగా ఆ బాలిక యౌవన వతియు, విశాలనేత్రయునగు పద్మావతిని గాంచి 79

"ఈమె నెవరికిచ్చి వివాహమొనరింతును" ని యాలోచించుచు శ్రేష్ఠుడగు వరుని గానక మిక్కిలి దుఃఖించెను. 80

ఇట్లు పద్మావతీ వివాహ చింతాక్రాంతమనస్కుడై తన కిష్టములేకున్నను బాలున కుపనయనాది సంస్కారముల నొనరించెను. 81

ఉత్తముడగు తన తమ్మున కుపనయనము జరిగెనను వార్తను బ్రాహ్మణుల వలన నెఱింగినంతనే పద్మావతి యౌవనముచే పీడితురాలాయెను. 82

ఆ కమలాక్షి యొకానొక దినమున చెలికత్తెలం గూడి పుష్పములను కోసి తెచ్చుటకై వనమునకేగెను. 83

ఆ పుష్పవనమున వసంతర్తుసమాగమమును గాంచి యౌవనపీడితయగుచు సఖియలతో భయపడుచు పుష్పములను కోసి యొక చెట్టునీడలో నిలచెను. 84

ఆ సమయమునకు నారదుడు జడలను ధరించి ఒడలంత యును భస్మమును రాచికొని తెల్లని కాంతి కలిగి వృద్ధరూపమున చనుదెంచెను. 85

ఆగతం తం మునిం దృష్ట్వా విస్మయాఽఽకులమానసా।
పద్మావతీ సఖీః ప్రాహ చటులా భృశకాతరా ॥ 86

కోఽసౌ భయఙ్కరో బాలాః! క్వ యాత్యత్ర విచార్యతామ్ ।
ఇత్యుక్తాస్తాస్తదా కన్యాః పప్రచ్ఛుః స్థవిరం ద్విజమ్ ॥ 87

కోఽసి విప్ర మహాప్రాజ్ఞ! కిమర్థం త్వమిహాఽఽగతః।
వాక్యం తాసాం సమాకర్ణ్య గురుః ప్రోవాచ సద్వచః ॥ 88

నారదః-
అహం కులగురు స్సాక్షాత్ యుష్మాకం వరయోషితామ్ ।
హస్తం దర్శయ మే పుత్రిః లక్షణాని వదామి తే ॥
ఉవాచ లజ్జయా దేవీ కిం వదిష్యసి హేద్విజ! ॥ 89

విద్ధి త్వం పితృతుల్యం మాం మనసా నిర్మలేన చ ।
ఇత్యుక్త్వా మునినా తేన దత్త్వా హస్తం వరాఙ్గనా ।
ప్రాహ భావి శుభం శ్రోతుం నిజలక్షణలక్షితమ్ ॥ 90

పద్మావతీ-
సత్యం వద మహాప్రాజ్ఞ! లక్షణాని విలోక్య మే ।
తతో దృష్ట్వా పాణితలం ప్రాహస్మాజతనూభవః ॥ 91

నారదోక్త పద్మావతీశరీరసల్లక్షణాని

నారదః-
పతిర్భవతి ధర్మజ్ఞో త్రిలోకేశో రమాపతిః ।
పాణీ పద్మదళోపేతౌ పాదౌ తే స్వస్తికాయతౌ ॥ 92

ముఖం చన్ద్రసమాకారం చక్షుః కమలకుడ్మలమ్ ।
తిలపుష్పసమాకారా నాసికా తే విరాజతే ॥ 93

ఆతనిని గాంచ పద్మావతి ఆశ్చర్యచకితమానసయై చలించుచు మిక్కిలి భయవిహ్వలయగుచు చెలికత్తెలతో– 86

"సఖులారా! ఈ భయంకరమూర్తి యెవరు? ఎచ్చటకేగు చున్నాడో? కనుగొనుడ"ని పలుకగా నా బాలిక లా ముసలి బ్రాహ్మణునితో 87

విదుషాగ్రేసరా! బ్రాహ్మణోత్తమా! నీవెవరు? ఎందుల కిచ్చటకేతెంచితివ'ని యడిగిరి. వారిమాటలకా బ్రాహ్మణ వేషధారియగు నారదుడు 88

నారదుడు :-
మీవంటి నారీతిలకములకు నేను కులగురువును. అమ్మా! నీ చేయిచూపిన నీ శుభలక్షణములను తెలిపెదననగా పద్మావతి సిగ్గుతో "బ్రాహ్మణోత్తమా? ఏమి తెలుపుదువ"ని యడిగెను. 89

బ్రాహ్మణుడు "బాలా! నీవు నన్ను నీ తండ్రివలెనే నిర్మలమైన మనస్సుతో తలంపు" మనగా పద్మావతి యాతనికి తన చేతిని జూపి తన చేతిలోని రేఖల ననుసరించి తనకు రాబోవు శుభమును వినవలెనని 90

పద్మావతి:-
"మునీంద్రా! నా రేఖలనుగాంచి నిజమును తెలుపుమ"ని కోరగా బ్రహ్మ మానసపుత్రుడగు నారదు డామె యరచేతిని జూచి 91

నారదుడు పద్మావతీ శరీర శుభలక్షణముల వర్ణించుట

నారదుడు :-
అమ్మా! ధర్మవేత్తయు, ముల్లోకనాథుడునగు శ్రియఃపతి నీకు భర్తకాగలడు. నీ యరచేతులు తామరరేకులవలె యెఱ్ఱగను మృదువుగనున్నవి. నీ పాదములు స్వస్తిక చిహ్నములతో చక్కని వంపుకలిగియున్నవి. 92

మోము నిండుచంద్రునివలె నొప్పుచున్నది. నేత్రములు తామర మొగ్గలవలెనున్నవి. నీ ముక్కు నూవుపూవువలె విలసిల్లు చున్నది. 93

కపోలౌ ముకురాభౌ తే భ్రువౌ తే ధనుషా సమే ।
దన్తా దాడిమబీజాభాః ఆస్యం కర్పూరభాజనమ్ ॥ 94

అధరం రక్తపద్మాభం జిహ్వా మృదుతరా శుభా ।
అరాలాలకసమ్బద్ధా శ్యామలా భాతి వేణికా ॥ 95

లలాటం రత్నపీఠాభం శ్రోత్రే శష్కులికాసమే ।
తనుస్తే మన్మథాకార ప్రతిమాఽప్రతిమప్రభా ॥ 96

కణ్ఠః సూర్యాంశుసదృశ తామ్బూలరసదర్శకః ।
స్తనౌ పీనౌ ఘనౌ కుబ్జౌ శుభౌ తే మగ్నచూచుకౌ ॥ 97

ఉదరం కదలీపర్ణ సదృశం నిమ్ననాభికమ్ ।
కటిస్తవ కరిధ్వంసి కటిసామ్యయుతా శుభా ॥ 98

రమ్భాస్తమ్భసమాకారం తవోరుయుగళం రమే! ।
పృష్ఠం తే వేదివద్భాతి కిం త్వయా సుకృతం కృతమ్॥ 99

గమనం కరిరాజస్య సదృశం తే వరాననే! ।
క్షతి సమ్భాష్య తాం దేవీం దేవర్షిః పద్మసమ్భవామ్॥ 100

అన్తర్దధే నారదస్తు సర్వాసాం పురతో మునిః ।
సంస్తుత్య కమలాం దేవీం మనసా చిన్తయన్ రమామ్॥
మనసా వన్దనం కృత్వా జగామాథ ఋషిస్తదా ॥ 101

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
మృగయావిహారోద్యుక్త శ్రీనివాసాలఙ్కారాది వర్ణనపూర్వకం ఆకాశనృపతేః
కన్యాపుత్రప్రాప్తివర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః

నీ చెక్కిలద్దమువలె నున్నది. నీ కనుబొమలు ధనురాకారమున ప్రకాశించుచున్నవి. నీ పలువరస దానిమ్మగింజలవలె రాజిల్లుచున్నది. నీ నోరు కర్పూర భరిణెవలె యలరారుచున్నది. 94

నీ యధరోష్ఠమెఱ్ఱని కాంతికలదై కలకల లాడుచున్నది. నాలుక మిక్కిలి మార్దవము, పవిత్రత కలిగి భాసిల్లు చున్నది. నీ జడ వంపుతిరిగిన ముంగురతో నల్లని వర్ణము కలిగియున్నది. 95

నీ ఫాలప్రదేశము రత్నపీఠమువలె నమరియున్నది. చెవులు చక్కిలములవలె నందగించుచున్నవి. నీ శరీరము మన్మథుని వలె చక్కదనముకలిగి సాటిలేని కాంతిపుంజముతో నలరారుచున్నది. 96

నీ మెడ సూర్యకిరణమువలె మెరయుచు మ్రింగిన తాంబూలరస వర్ణమును పైకి జూపుచు నెట్టనిదై కాంతి నింపుచున్నది. స్తనములు బలసి పెద్దవై, అణగి లోనణగిన చనుమొనలుకలవై మంగళావహములై యున్నవి. 97

నీ కడుపు అరటియాకువలె సొంపుగనున్నది. నీ బొడ్డు మిక్కిలి లోతుగా నున్నది. నీ నడుము సింహపు నడుమువలె మిక్కిలి సన్నముగ నొప్పుచున్నది. 98

నీ తొడలు అరటిబోదెవలె తెల్లగ నునుపుగా నింపొసగుచున్నవి. నీ పృష్ఠభాగము యజ్ఞవేదికవలె విశాలమైయున్నది. నీవొనర్చిన పుణ్యవిశేష మత్యధికమైనది. 99

ఓ సుందరముఖీ! నీ నడక మదగజ గమనము బోలియున్నది. అని ఇట్లా పద్మమున బుట్టిన యామెను గారవించి పలికి 100

మౌనీంద్రుడు పద్మావతిని స్తుతించి లక్ష్మీదేవిని మనసున తలంచుచు మనసులోనే నమస్కరించి అంగనామణు లందరు గాంచుచుండగా నంతర్హితుడాయెను. 101

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమున వేటాడుటకేగనున్న శ్రీనివాసుని యలంకారమును వర్ణించుచు ఆకాశరాజునకు పుత్రిక పుత్రుడు కలుగుటను వివరించుట యనెడి ఆరవ అధ్యాయము సంపూర్ణము.

అథ సప్తమోஉధ్యాయః

పద్మావత్యాః పుష్పాపచయసమయే శ్రీనివాసదర్శనమ్

శ్రీసూతః :-

కన్యాయా జననం ప్రోక్తం కుమారస్యాపి వై తతః ।
తస్యా వదామి చారిత్రం వైవాహం పుణ్యవర్ధనమ్ ॥ 1

శ్రీ సూతః :-

కరీన్ద్రసజ్జేన సమాగతో హరిః తురఙ్గమాస్థాయ వరాఙ్గనానామ్ ।
శ్రీగన్ధలేపారుణచారువక్షాః బాలార్కభాః సోஉథ సమీపమాయయౌ ॥ 2

గర్జన్తం గజరాజం తం దృష్ట్వా పద్మావతీముఖాః ।
వనస్పతిముపాశ్రిత్య తత్ర లీనా స్తదాஉభవన్ ॥ 3

నిమీల్య నేత్రవర్త్మాని వ్యూహం కృత్వా వరాఙ్గనాః ।
పశ్యన్త్యోஉథ తరుచ్ఛన్నాః పునః పునరవస్థితాః ॥ 4

తదన్తరేஉబలాస్సర్వాః దదృశుర్హయముత్తమమ్ ।
బాలార్కసదృశాకారం స్వర్ణాభరణభూషితమ్ ॥ 5

పురుషేణ సమాయుక్తం మన్మథాకారతేజసా।
తం దృష్ట్వా గజరాజోஉపి హయస్థం పురుషోత్తమమ్॥ 6

నమస్కృత్య యథాన్యాయం జగామ విపినం నదన్।
తం దృష్ట్వా యోషితః సర్వాః విస్మయాஉకులమానసాః ॥ 7

కరసమ్పుటమాపన్నాః చలితాస్తు భయాతురాః ।
వృక్షమూలం గతా బాలాః అన్యోన్యం వాక్యమబ్రువన్ ॥ 8

కోஉయ మత్ర వరారోహే! సఖి! కఞ్జాయతేక్షణే! ।
కోஉసౌ కిరాతరూపీ చ కిం న దృష్టస్త్వయా పురః ॥ 9

ఏడవ అధ్యాయము

పద్మావతి పూలుకోయుచున్న సమయమున శ్రీనివాసుని గాంచుట

శ్రీ సూతుడు :–

పుత్రుడు పుత్రిక జనించుటను తెలిపితిని. పుణ్యము నభివృద్ధిపరచు పద్మావతీ కల్యాణ చరితము తెలిపెదను; 1

ఎఱ్ఱని శ్రీగంధము నలందిన చక్కని వక్షస్థలముతో బాల సూర్యునివలె భాసిల్లుచు శ్రీనివాసుడు గుఱ్ఱమునెక్కి మత్తగజమును వెంబడించుచు యువతులచెంత కేతెంచెను. 2

పద్మావతి మున్నగు నంగనామణులు గర్జించుచున్న మదకరీంద్రమును గాంచి యొక వృక్షము వెనుక దాగియుండి 3

గుంపుగగూడి కనులను మూసికొనుచు తెరచుచు మాటిమాటి కిని ఆ గజమును గాంచుచుండగా 4

బాలసూర్యునివలె తేజరిల్లుచు బంగారు ఆభరణములచే నలంకరింపబడి నవమన్మథునివలె నున్న పురుషునిచే నధిష్ఠింప బడిన ఉత్తమాశ్వమును గాంచిరి. మదేభము గుఱ్ఱముపై కూర్చునియున్న శ్రీనివాసుని గాంచి (5,6)

తన స్వభావానుసారముగ నమస్కరించి గర్జించుచు నడవిలోనికి వెడలిపోయెను, చెట్టుక్రిందనున్న అంగనామణులందరు నాశ్చర్యచకితమానసులై శ్రీనివాసునిగాంచి 7

భయముచే రెండు చేతులను కలిపికొనుచు వణకుచు చెట్టు మొదలునచేరి తమలో తాము 8

పద్మాక్షీ! సుందరీ! కోయవాని వేషమున నిచ్చటికేతెంచిన ఈ పురుషుడెవరు? గుఱ్ఱముపై నధిష్ఠించి వచ్చుచున్న నీ యెదుటనున్న పురుషుని నీవు చూచుటలేదా! 9

తురజ్గోపరి సంస్థాయ య ఆగచ్ఛతి హే సఖి!"
ఏవం వద న్త్యస్తాస్తస్థుః సా చ పద్మావతీ శుభా ॥ 10

ఉవాచ మన్దం వచనం సఖీస్తాస్తు తతో ద్విజాః ।
పృచ్ఛన్తు తస్య వృత్తాన్తం పితృమాతృస్వబాన్ధవాన్ ॥ 11

దేశం వృత్తం కులం శీలం నామగోత్రాదికం తథా ।
ఇతి సఖ్యా స్సమాజ్ఞప్తాః తా ఊచుర్వచనం స్త్రియః ॥
ఆగతం పురుషం దృష్ట్వా కోఽసి కోఽసీతి చాబ్రువన్॥ 12

కన్యాః-
కిమర్థ మాగతోఽసి త్వం కిం తే కార్యం వద ప్రభో! ।
న సన్తి పురుషా హ్యత్ర గచ్ఛ గచ్ఛేతి చాబ్రువన్ ।
తాసాం తద్వచనం శ్రుత్వా హయస్థో వాచ మూచివాన్॥ 13

శ్రీ భగవాన్-
అస్తి కార్యం వరారోహాః! రాజపుత్ర్యాః సమీపకే ॥ 14

స్త్రియః-
కిం కార్యం వద శీఘ్రం త్వం యత్తే మనసి వర్తతే ।
క్వ తే వాసశ్చ కిం నామ కా తే మాతా చ కః పితా॥ 15

కో భ్రాతా కా చ భగినీ కిం కులం గోత్రమేవ చ ।
ఇతి తాసాం వచః శ్రుత్వా న్యగదజ్జగదీశ్వరః ॥ 16

పద్మావతీ శ్రీనివాసయోః పరస్పరసంవాదః

శ్రీనివాసః-
కన్యాపేక్షా ముఖ్యకార్యం తదన్తే ప్రవదామి వః ।
ఇతి తాః ప్రోచ్య చోవాచ దేవీం పద్మావతీమథ ॥ 17

అని సంభాషించుచు నిలచియుండగా పద్మావతి వారితో "సఖులారా! 10

ఆ వచ్చిన పురుషుని వృత్తాంతమును, ఆతని తలిదండ్రు లెవ్వరైనదియు, ఆతని బంధువులను గూర్చియు, 11

ఆతని దేశమును వ్యాపారమును, కులమును, శీలమును, నామమును, గోత్రమును అడిగి తెలిసికొనుడ'ని రహస్యముగా నాజ్ఞాపించగా నా నారీమణులు శ్రీనివాసుని చెంతకేగి నీ వెవడవు? 12

కన్యకలు :–
ఎందులకు వచ్చితివి? నీకిచట పనియేమి? ఇచ్చట పురుషులులేరు. పొమ్ము పొమ్మ'ని పలికిరి. వారి మాటలకు శ్రీనివాసుడు గుఱ్ఱముమీద నుండియే నీ వెవడ? వని యడిగిరి. 13

శ్రీ భగవానుడు :-
సుందరీమణులారా! మీ రాజపుత్రితోనే నాకు పనియున్నద'నెను. 14

స్త్రీలు :-
దానిని విని మా లలనామణులు "మా రాజపుత్రికతో నీ కేమిపని? నీ మనసులోని మాటయేమి! నీ నివాసమెచ్చట? నీపేరేమి? నీ తలిదద్రులెవరు? నీ సోదర సోదరీమణులెవరు? నీ కులగోత్రములేమి?" యని ప్రశ్నించగా శ్రీనివాసుడు 15

నీ సోదర సోదరీమణులెవరు? నీ కులగోత్రములేమి?" యని ప్రశ్నించగా శ్రీనివాసుడు 16

పద్మావతీ శ్రీనివాసుల సంవాదము

శ్రీనివాసుడు :-
కన్నియను కోరి యన్వేషించుట నా ప్రధాన కృత్యము. దానిని మీకు నా పని గడచిన పిమ్మట తెలుపగలన'ని వారితో పలికి పద్మావతితో 17

సిన్ధుపుత్రకులం ప్రాహుః అస్మాకం తు పురావిదః ।
జనకో వసుదేవస్తు దేవకీ జననీ మమ ॥ 18

అగ్రజః శ్వేతకేశస్తు సుభద్రా భగినీ మమ ।
పార్థోఽపి మే సఖా దేవి! పాణ్డవా మమ బాన్ధవాః ॥ 19

షణ్ణాం తు మృతపుత్రాణాం కృతనామ్నాం మహాత్మనామ్ ।
వియోగతప్తౌ పితరౌ సప్తమం రామ ఇత్యథ ॥ 20

చక్రతుః సంస్కృతం నామ్నా పితృలిఙ్గముపాగతమ్ ।
జాతోఽహమష్టమోఽష్టమ్యాం సుభద్రా మదనన్తరమ్ ॥ 21

మాతృవర్ణశ్చ మే దేవి! కృష్ణపక్షే జనిర్మమ ।
తస్మాత్కృష్ణేతి మాం దేవి! చక్రతుర్నామ సంస్కృతమ్ ॥ 22

వర్ణతో నామతశ్చాపి కృష్ణం ప్రాహుర్మనీషిణః ।
వృత్తాన్తో హ్యఖిలో మత్తో జ్ఞాతః పణ్డితనన్దిని! ॥ 23

యుష్మాభిరుచ్యతాం వార్తా గోత్రనామకులాదికమ్ ।
ఇతి తేన సమాజ్ఞప్తా ప్రోవాచ నృపనన్దినీ ॥ 24

పద్మావతీ-
ఆకాశరాజతనయాం నిషాదాధిప! విద్ధి మాం ।
నామ్నా పద్మావతీం కృష్ణ! కులం శీతకరస్య చ।
అత్రిగోత్రం కిరాతేన్ద్రః శీఘ్రం గచ్ఛేతి చాబ్రవీత్ ॥ 25

శ్రీనివాసః-
కిమర్థం నిష్ఠురం వాక్యం మన్దం కిం న ప్రభాషసే।
అన్నం కాఙ్క్షన్తి వై లోకాః యో దదాతి నరోత్తమః ॥ 26

మా పెద్దలు మాది యదువంశమందురు. తండ్రి వసుదేవుడు. నా తల్లి దేవకి. 18

నా అన్న శ్వేతకేతువు (బలరాముడు) సుభద్ర నా సోదరి. అర్జునుడు నా స్నేహితుడు. పాండవులు నా బంధువులు. 19

నామకరణము లొనరింపబడిన మహాత్ములగు ఆర్గురు పుత్రులు చనిపోయిన వియోగముచే తలిదండ్రులు పీడింపబడుచుండిరి. 20

తండ్రివలె రూపసాదృశ్యముగల ఏడవ బాలునకు బల రాముడను నామకరణము నొనరించిరి. నే నష్టమి దినమున నెనిమిదవ వాడుగా జనింతిని. నా తరువాత సుభద్ర జనించెను. 21

నేను నా తల్లిరంగులో కృష్ణపక్షమున జనించుటచే నాకు కృష్ణుడను పేరు నుంచిరి.

రంగు ననుసరించియు, పేరు ననుసరించియు నన్ను ప్రాజ్ఞులు కృష్ణుడందురు. పద్మావతీ! నీ వలన నా వృత్తాంతము నంతయు వింటివి కదా! 23

మీ కులమును గోత్రమును పేరును చెప్పుమ'ని యడుగగా నామె 24

పద్మావతి-
కోయరాజా! నన్నాకాశరాజ పుత్రినిగా నెఱుంగుము. నా పేరు పద్మావతి యందురు. మాది చంద్రవంశము. అత్రిగోత్రము, మా వార్త నెఱింగితివికదా! ఇక వెంటనే వెడలిపొమ్మ'ని నుడువగా 25

శ్రీనివాసుడు-
రాజపుత్రీ! అంత నిష్ఠురవాక్కులేల? మెల్లగా పలుకరాదా? ప్రజలన్నము నభిలషింతురు. అట్టివారి కన్న మొసంగువాడు 26

స పుమాన్ పుణ్యమాప్నోతి జలదోఽపి ఫలం లభేత్।
అదిశన్ మృదుభాషీ చ న తు నిష్ఠురభాషణః ॥ 27

అథాహం కామముద్దిశ్య పాత్రభూతోఽస్మి సామ్ప్రతమ్।
సుఖమేష్యసి దానేన త్వన్తే స్వర్గం గమిష్యసి ॥ 28

ఆత్మానం దిశ మహ్యం త్వం కిం వృథానిష్ఠురోక్తిభిః ।
సా తస్య వచనం శ్రుత్వా క్రోధా త్తామ్రవిలోచనా ॥ 29

పద్మావతీ :-
అవాచ్యం వదసే మూఢ! జీవనేచ్ఛా న విద్యతే ।
ఆకాశరాజస్త్వాం దృష్ట్వా హనిష్యతి న సంశయః ।
యావన్నాయాతి తావత్త్వం గచ్ఛ శీఘ్రం స్వమాలయమ్ ॥ 30

శ్రీనివాసః-
కార్యాన్తే మరణం సౌఖ్యం కార్యహానౌ మృతిః కుతః ।
కథం హన్యాత్ సరాజేన్ద్ర స్త్వధర్మాభిముఖో హి మామ్।
త్వం కన్యాఽహం వరో దేవి! కోఽత్రాన్యాయో మహీపతేః ॥ 31

పద్మావతీ-
శృణు మూఢ! న జానాసి బాలభావేన కిం వృథా।
త్వాం దృష్ట్వాఽకాశరాజోఽపి కృత్వా తే గలబన్ధనమ్।
బధ్నీయాన్నిగళైర్మూర్ఖ! భవిష్యత్ప్రవదామ్యహమ్ ॥ 32

శ్రీనివాసః
నిశ్చిత్య మరణం దేవి! రన్తుకామోఽస్మ్యహం త్వయా।
జాతస్య మరణం నిత్యం పూర్వకర్మఫలానుగమ్ ।
ఆకాశరాజో ధర్మాత్మా కథం హన్యాదనాగసమ్ ॥ 33

పుణ్యమును పొందును. దాహముగొన్నవారి కుదకము నిచ్చినను పుణ్యలోకము నొందును. అన్నమును, జలము నీయకున్నను మర్యాదగా మాటాడిన వారికి పుణ్యము లభించును, కాని నిష్ఠురోక్తులనాడు వారికి పుణ్యము కలుగనేరదు. 27

నే నిపుడు కామార్తుడనైతిని. నా కోర్కెను తీర్చి సుఖమును పొంది అంతమున స్వర్గమున కేగుము. 28

నీవు నిన్ను నా యధీనము గావించుకొనుము, కఠినోక్తుల నాడకుమ'ని అనునయముగ పలుక పద్మావతి కోపముచే కనులెఱ్ఱవారగా 29

పద్మావతి :-
"దురాత్మా! ఇట్టి దుర్భాషల నాడుచుంటివేల? నీకు ప్రాణములపై నాశలేనటులున్నది. మా తండ్రియగు ఆకాశరాజు నిన్ను గాంచిన తప్పక చంపివేయును. ఆతడు వచ్చునంతలో నీ ఇంటికిపొమ్మ'ని గద్దించగా 30

శ్రీనివాసుడు :-
నా పని పూర్తి అయిన పిమ్మట చనిపోయిన నాకు సుఖముగ నుండును గాని పని జరుగకుండ చనిపోయిన ఫలితమేమి? రాజు అధర్మశాలియై నన్నెందులకు వధించును? నీవు పెండ్లి కావలసిన బాలికవు. నేను నీకు తగిన పెండ్లికుమారుడను. నేను నిన్ను కోరుటలో నన్యాయమేమున్నద" ని యనినంతనే పద్మావతి 31

పద్మావతి-
మూఢాత్మా! నీవు చిన్నతనముచే నేమియు నెఱుంగ జాలకున్నావు. ఆకాశరాజు నిన్నుగాంచిన నీ కంఠమును బంధించి సంకెళ్ళతో నిన్ను బంధించును. ఇది తప్పక జరిగియే తీరున'ని పలుకగా శ్రీనివాసుడు 32

శ్రీనివాసుడు:-
నాకు మరణము సంభవించినను నీతో రమింపవలెనను నాశను వీడజాలను. దానిని నిశ్చయించుకొనియే వచ్చితిని. పుట్టినవానికి గిట్టకతప్పదు. పూర్వకర్మ ఫలముననుసరించి శుభాశుభము లనుభవించియే తీరవలెను. నిరపరాధినగు నన్ను ధర్మాత్ముడగు ఆకాశరాజెట్లు చంపున' ని తన నిశ్చయమును తెలుపగా పద్మావతి 33

పద్మావతీ-

గౌరవం యన్నిషాదేన్ద్ర! నృపస్యాస్య హరేర్యథా ।
వరదస్యాథ రఙ్గస్య వేఙ్కటాచలవాసినః ॥ 34

తద్రక్ష త్వం మహాబాహో! సుఖం గచ్ఛ స్వమాలయమ్
ఇత్యుక్తోఽపి తయా దేవ్యా నిషాదేన్ద్రాకృతిర్హరిః ॥ 35

పద్మావతీ :-

నిరాకృత్య చ తద్వాక్యం హయస్థః పునరాపతత్ ।
హయమగ్రాగతం వీక్ష్య సా బాలా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 36

పద్మావతీ-

త్యక్త్వా చ పితరౌ బన్ధూన్ భ్రాతృముఖ్యాన్ వనేచరన్।
అనాథో మ్రియసే వ్యర్థం కిమర్థం కాకభాజనమ్ ।
ఇతి తస్యా వచః శ్రుత్వా తామూచే వారిజేక్షణః ॥ 37

శ్రీనివాసః-

విధానా లిఖితం యత్తు న తద్వ్యర్థం భవిష్యతి ।
జయో వాఽపజయో వా స్యాత్ త్వయి భోగం కరోమ్యహమ్ ॥ 38

ఇత్యుక్త్వా కోపతామ్రాక్షీ సఖీభిః పరివారితా ।
తర్జయన్తీ జగద్యోనిం శిలాపాణిః సమాగమత్ ॥ 39

తాడయామాస గోవిన్దం శిలౌఘైః శీఘ్రగత్వరైః ।
తాడ్యమానః శిలావర్షైః నృపతద్ఘోటరాట్ స్వయమ్ ॥ 40

త్యక్తాఽసుం స హయం దృష్ట్వా ముక్తకేశో ముహుర్ముహుః ।
పశ్యన్ పశ్యన్ దిశ స్సర్వాః అభ్రమద్విభ్రమన్నివ ॥ 41

పద్మావతి :-

కిరాతరాజా! శ్రీమన్నారాయణుని యొక్కయు, వరదరాజుని యొక్కయు, శ్రీరంగనాథుని యొక్కయు, శ్రీ వేంకటాచలపతి యొక్క గౌరవమువలెనే ఈ రాజునకును గొప్ప గౌరవమున్నది కావున నాతని యాజ్ఞననుసరించియే మనమందరము 34

మెలంగవలెను. కావున నీవు సుఖముగా నీ ఇంటికేగుమ'ని తెలిపినను కిరాతరాజు వేషముననున్న శ్రీనివాసుడు 35

పద్మావతి :-

పద్మావతీ వచనముల తిరస్కరించి యామెకు దగ్గరగా గుఱ్ఱమును నడుపించగా తనకెదురుగా సమీపించిన గుఱ్ఱమును గాంచి పద్మావతి 36

పద్మావతి:-

"అయ్యో! కిరాతరాజా! తలిదండ్రులను, బంధువులను, ప్రియ సోదరులను విడచి అడవిలో సంచరించుచు కాకివలె దిక్కులేని మృతినందెదవ"ని మందలింపగా

శ్రీనివాసుడు :-

"బ్రహ్మ వ్రాసిన దానినెవరును తప్పింపజాలరు. నాకు జయము కలిగినను, అపజయము కలిగినను నిన్ననుభవించియే తీరుదున"ని నిశ్చయము నెఱింగింపగా

పద్మావతి కోపముచే కనులెఱ్ఱవారగా చెలికత్తెలతో గూడి రాళ్ళను చేతగొని శ్రీనివాసుని భయపెట్టుచు 39

వెంటవెంటనే చాల రాళ్ళతో రాళ్ళవర్షమో యనునటుల కొట్టెను. ఆ రాతి దెబ్బలకు అశ్వరాజము నేలకూలెను. 40

శ్రీనివాసుడు చనిపోయిన గుఱ్ఱమునుగాంచి జుట్టువిప్పికొని మాటిమాటికి దిక్కులను జూచుచు పిచ్చిపట్టినవానివలె తిరుగుచు 41

హాయో వై సఙ్కటం ప్రాప్తో మమాత్రకృతసన్నిధేః ।
ఇత్యుచ్చరన్ రమాకాన్తో జగామోత్తరదిఙ్ముఖః ॥ 42

ఆరూఢసోపానగణో గిరేర్విభుః విడమ్బయన్ లోకమవాప శయ్యామ్ ।
ప్రాప్యాధిమానన్దయుతోఽపి మాధవో యథా యుగాన్తే వటపత్రశాయీ ॥43

ఇతి భవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
పద్మావతీ శ్రీనివాసయోః పరస్పరం సంవాదాదివర్ణనం
నామ సప్తమోఽధ్యాయః

అథ అష్టమోఽధ్యాయః

పద్మావతీపరాజితశ్రీనివాసం ప్రతి వకుళమాలికా సాన్త్వవచనమ్

శ్రీసూతః-

శయనం ప్రాప పర్యఙ్కే శ్రీనివాసో వృషాకపిః ।
తదా గతా చ సా దేవీ సేవార్థం వకుళా శుభా ॥ 1

షడ్విధాన్నం సమాదాయ సూపాపూపరసాన్వితమ్ ।
రమాపతేస్తు బహుళ భక్తిభావేన సంయుతా ॥ 2

శయానం శ్రీనివాసఞ్చ వల్మీకస్థానసంస్థితమ్ ।
శ్వసన్తం దీర్ఘనిఃశ్వాసం రుదన్తం నేత్రబిన్దుభిః ।
అభాషమాణం శ్రీకాన్తం బభాషే వకుళా శుభా ॥ 3

వకుళా :-

ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ గోవిందః! కిం శేషే పురుషోత్తమ! ।
న కదాఽపి దివాఽస్వాప్సీః నాకార్షీః రోదనం హరే!॥ 4

కిమర్థం దుఃఖమేణాక్షి! ఆర్తవత్ దృశ్యసే కుతః ।
మనోగతం వా కిం దేవ! తద్వదస్వ యథార్థతః ॥ 5

నేను దగ్గరలో నుండగనే గుఱ్ఱము చనిపోయినదికదా! అని విలపించుచు నుత్తరదిక్కున కేగెను. 42

నిరవధికానందమయుడైనను లోకులు తనను సాధారణ మానవుడని తలంచ వలెనను నుద్దేశముతో మెట్లమీదుగా శ్రీ వేంకటాచలమున కేగి వ్యాధిని నటించుచు ప్రళయకాలము నందు మఱ్ఱియాకుపై పవళించు పరమాత్మవలె పక్కపై పవళించెను.

ఇది భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమున పద్మావతీ శ్రీనివాసుల సంభాషణను వర్ణించుట యనెడి ఏడవ యధ్యాయము.

ఎనిమిదవ అధ్యాయము

పద్మావతిచే పరాభవింపబడిన శ్రీనివాసుని వకుళమాలిక ఊరడించుట

శ్రీసూతుడు:-

శ్రీనివాసుడిట్లు పక్కపై పరుండినంతనే వకుళమాలిక యాతని శుశ్రూషకై యాతని చెంతకు 1

పప్పు అప్పడములు పులుసులతోగూడి కారము, ఉప్పు, పులుపు, వగరు, తీపి, చేదు అనెడు ఆరు రకముల పదార్థము లతో గూడిన అన్నమును మిక్కిలి భక్తిసంభరితాంతరంగయై తీసికొని వచ్చి 2

పుట్టకు దగ్గరగా పవళించి నిడుద నిట్టూర్పులు విడచుచు కన్నుల నీరు కారుచుండ నేడ్చుచు మాటలాడక యున్న శ్రీనివాసుని గాంచి వకుళ 3

వకుళ :-

గోవిందా! లెమ్ము, లెమ్ము. పరుండి యుంటివేల నయ్యా? నాయనా! నీ వెన్నడును పగటివేళ నిద్రించెడివాడవు కావు గదా! ఎన్నడును నీవు విచారించుటను గాంచి యెరుంగను. 4

నీ దుఃఖకారణమేమి? నీవెందులకు దీనునివలె కనుపించు చున్నావు? నీ మనస్సునందున్న దానిని నాకు నిజముగా నెఱింగింపుము. 5

పరమాన్నం కృతం దేవ! భోక్తుమాగచ్ఛ మాధవ! ।
ఇత్యుక్తం వచనం శ్రుత్వా నోవాచ వచనం హరిః ।
హరిం దృష్ట్వా హిరణ్యాక్షీ పునర్వాచమువాచ హ ॥ 6

కిం దృష్టం విపినే కృష్ణ! కిమర్థం దుఃఖముల్బణమ్ ।
ఆర్తిహీనోఽపి దేవ! త్వం ఆర్తవద్దృశ్యసే కుతః ॥ 7

మనోగతం వదాఽఽదేశం గౌరవం మయి మా కృథాః ।
గౌరవం బలరామే స్యాత్ దేవకీవసుదేవయోః ॥ 8

దుఃఖం భవతి దృష్ట్వా త్వాం అభుక్తం భూతభావన!।
సర్వలోకార్తిసంహర్త! పుణ్యమూర్తే! నమోఽస్తుతే ॥ 9

కా దృష్టా కన్యకా కృష్ణ! గాన్ధర్వీ వా సురోత్తమ! ।
కస్యాః సఙ్గం సమాపేక్ష్య చిత్తవైకల్యమద్య తే ॥ 10

కా చ పుణ్యవతీ బాలా బాలం భక్తవశం హరిమ్ ।
మోహయామాస కామార్తా న జానామి జగద్గురో! ॥ 11

వద గోవిన్ద! తే కార్యం క్షణమాత్రాత్కరోమ్యహమ్ ।
మృగం దృష్ట్వా భయం వాఽఽప్తం చోరం వా క్రూరరూపిణమ్ ॥ 12

పిశాచభూతప్రేతాన్ వా న జానామి రమాపతే! ।
మన్త్రం వా యన్త్రపూగాన్వా మూలికాఔషధాన్యపి ॥ 13

కారయిత్వా యథాశాస్త్రం తత్సర్వం శమయామ్యహమ్ ।
ఇత్యు క్తేఽపి హారౌ తూష్ణీం స్థితే వకుళమాలికా ॥ 14

ఆనీతం తత్ర నిక్షిప్య తత్సమీపముపాశ్రితా ।
పాదసంవాహనం కృత్వా సాన్త్వయామాస చాసకృత్॥ 15

నీకై పరమాన్నమును చేసి తెచ్చితిని. ఆరగించుటకు రమ్మని పిలువగా నాతడు బదులు పలుకకుండుటచే మరల 6

కృష్ణా! అడవిలో నీకేమి గోచరించెను? నీకు మిక్కుటమగు దుఃఖము కలుగుటకేమి హేతువు? నీకిసుమంత కష్టములేకున్నను పీడతునివలె కనుపించుట కేమి హేతువు? 7

నీ మనస్సునందలి యాదేశమును వినిపింపుము. నాయందు గౌరవభావముంచి తెలియ జేయుటకు సంకోచింపకుము, దేవకీ వసుదేవులందుగాని, బలరామునియందుగాని నీకు గౌరవమున్న నుండుగాక. 8

సకలప్రాణి సృష్టికర్తా! భోజనముచేయక శయనించియున్న నిన్నుగాంచి దుఃఖమును కలుగును, సకలలోక దుఃఖపరిహారకా! పుణ్యచరితా! నీకు నమస్కారము. 9

నీ వేకన్నియను గాంచితివి? గంధర్వ కన్యనా! ఏ కన్నియను పొందగోరి నీ మనస్సు కలతచెందుచున్నది? 10

అదృష్టశాలియగు నే బాలిక మదనసంతప్తురాలై భక్తులకు వశుడగు శ్రీనివాసుని మోహింపజేసినది? 11

నీవు చేయమనిన పనిని నిమిషమాత్రములో చేసి వేయుదును. ఘోర మృగమును గాంచి గాని ఘోర కృత్యముల నొనరించు దొంగ కనుపట్టినగాని నాకు భయము కలుగనేరదు. 12

భూతప్రేత పిశాచముల నేనెఱుగను. మంత్రములను జపించిగాని, మంత్రించి యొసంగిన వస్తువులనుగాని, మూలికలనుగాని, ఔషధములనుగాని 13

శాస్త్రానుసారముగా చేయించి నీ బాధనంతను తీర్చివేతున'ని తెల్పినను శ్రీనివాసుడు మాటలాడకుండుట చూసి 14

తెచ్చిన పదార్థముల నచ్చటనే యుంచి పాదము లొత్తుచు మాటి మాటికి నోదార్చసాగెను. 15

సాన్త్వయన్త్యాతయాఽఽయాస స్విన్నందేహంసమస్తతః ।
ఆపాదమౌలిపర్యన్తం కరాభ్యాం పరిమృజ్య చ ॥ 16

బోధితోఽపి రమాకాన్తో నోవాచ వచనం యదా ।
తదా సా వకుళా ఖేదాత్ ఉవాచ వచనం హరిమ్ ॥ 17

పృథక్కృత్వా ఛన్నవస్త్రం హస్తేన పరిమృజ్య చ ।
దేవదేవ! జగన్నాథ! పురాణపురుషోత్తమ ॥ 18

మనోగతం కరిష్యామి నాత్ర కార్యా విచారణా ।
సత్యం వద మనఃస్థం తే మా లజ్జాం మా భయం కృథాః॥ 19

పూరయామ్యవిలమ్బేన యావన్మే వర్తతే బలమ్ ।
ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా హరిరుష్ణం సముచ్ఛ్వసన్ ।
ఉవాచ చాతిదుఃఖేన మన్దం మన్దం మనోగతమ్ ॥ 20

వకుళాంప్రతి శ్రీనివాసోక్తస్వమనోనిర్వేద హేతువర్ణనమ్

నామోహయన్మాం గాన్ధర్వీ నర్షిపుత్రీ న రాక్షసీ ।
న పిశాచా భూతగణాః ప్రేతా వా మే భయావహాః ॥ 21

మృగాశ్చారణ్యకాశ్చోరాః న క్రూరా మే కదాచన ।
మన్నామస్మరణాదేతే విద్రవన్తి దిశో దశ ॥ 22

తతస్తేభ్యో భయం నేహ మృత్యుమృత్యోర్మమానఘే ।
మయా దృష్టా వరా కన్యా నామ్నా పద్మావతీ శుభా ॥ 23

తాం దృష్ట్వా మే మనో భ్రాన్తం కామమోహవశం గతమ్ ।
సురూపాం సున్దరీం సుభ్రూం నీలాలకవిరాజితామ్ ॥ 24

మిక్కిలి వెతచెందుచున్న దేహమంతను చేతులతో నిమురుచు లాలించినను మాటలాడ కుండుటచే వకుళాదేవి దుఃఖముతో 16

శ్రీనివాసుని దుప్పటిని తొలగించి చేతితో నొడలు నిమిరి జగన్నాథా! దేవదేవా!

నీ మనోరథమును తీర్చెదను. నీవీ విషయమున శంకించ కుము. నీ మనస్సులో నున్న దానిని నిజముగా తెలుపుము. సిగ్గుజెందకుము, భయపడకుము. 19

నా శక్త్యానుసార మాలసించక పూర్తిచేసెదన'ని పలుకగా శ్రీనివాసుడు వేడి నిట్టూర్పులు విడచుచు మెల్లమెల్లగా 20

వకుళమాలికతో శ్రీనివాసుడు తన మనస్సునందలి దుఃఖకారణమును తెలుపుట

వకుళమాలికా! నన్ను గంధర్వకన్యగాని, ఋషిపుత్రికగాని, రాక్షసాంగనకాని మోహపరుపలేదు. పిశాచములుగాని, భూతములుగాని, ప్రేతములుగాని నన్ను భయపెట్టజాలవు. 21

అడవి మృగములుగాని, దొంగలుగాని నాకెట్టి కీడునొనరింప జాలరు. నాపేరును తలచినంతనే వారు పదిదిక్కులకును పారిపోదురు. 22

అంతకునకును అంతకుడనగు నాకు వాటివలన భయము కలుగజాలదు. 23

చక్కని రూపము కలదియు, సుందరియు, అందమగు కనుబొమలు కలదియు, నల్లని ముంగురులతో నొప్పునదియు 24

పూర్ణేన్దువదనాం శ్యామాం నీలమాణిక్యవిగ్రహామ్ ।
సాక్షాద్రమాసమాం కన్యాం ఘటయాఽఽశు వరాననే! ॥ 25

బహుజన్మార్జితేనైవ పుణ్యేనైషా హి లభ్యతే ।
మత్పుణ్యం పక్వతాం యాతం దర్శనేన సులోచనే ॥ 26

మానుషం దేహమాసాద్య తాం కన్యాం కః పుమాంస్త్యజేత్ ।
లోకే వినా జడమతిం అన్నపానవివర్జితమ్ ॥ 27

జీవనేన కిమేతేన కార్యహీనేన మే సఖి! ।
ఘటయాఽఽశు వరాఙ్గీం తాం ఆకాశనృపనన్దినీమ్ ॥ 28

తాం వినా న హి జీవామి సత్యమిత్యవధారయ ।
తాడితోఽహం శిలావర్షైః హతాశ్వోఽస్మి వరాననే! ॥ 29

మజ్జీవనం వృథా మాతః జాతం వై వేఙ్కటాచలే ।
యతోఽభూదవతారోఽత్ర పద్మావత్యర్థమేవ మే ॥ 30

పుత్రో మే వైరమాపన్నః కిం కృతం పూర్వజన్మని? ।
దృష్టిహీనేన విధినా నిర్మితా కన్యకా వరా ॥ 31

అనాయాసేన మే సా స్యాత్ ఇతి మే నిశ్చితా మతిః ।
కిం దృష్టం బ్రహ్మణా పూర్వం మత్పాపం ఘోరదర్శనమ్ ॥ 32

యత్పాపమనుసృత్యైవం ఘటనం నాకరోద్విధిః ।
మద్భాగస్థో విధిస్త్వం హి సాహాయ్యం కురు మేఽఙ్గనే! ॥ 33

న కరోషి యదా బాలే! తదా మే మరణం ధ్రువమ్ ।
మరణే జీవనోపాయం యే కుర్వన్తి నరోత్తమాః ॥ 34

పూర్ణచంద్రునిబోలు మోముకలదియు, యౌవన మధ్యస్థురాలును, ఇంద్రనీల మాణిక్యమువలె నిగ నిగ మెఱయుచున్న శరీరము కలదియు, సాక్షాత్తు లక్ష్మీదేవి వంటి పద్మావతియను పేరుగల కన్నియను గాంచినంతనే నా మనసు వికారమును చెందినది. నా కా కన్నియను శీఘ్రముగా చేకూర్చుము. 25

పలుజన్మలచే సంపాదించిన పుణ్యముచే నామె లభించును. ఆ కన్నియను గాంచుటచే నా పుణ్యము ఫలించినది. 26

ఈ లోకమున అన్నపానాదులను వీడిన మందబుద్ధిగల పురుషుడు తక్క మనుష్య జన్మమునొందిన పురుషుడెవడు నా కన్నియను వీడజాలడు. 27

నా కోర్కె ఫలించనిచో నాకీ జీవితమే వలదు. ఆకాశరాజ కుమార్తెయగు పద్మావతిని నాకు శీఘ్రముగా చేకూర్చుము. 28

ఆమె లేనిదే నేను జీవింపజాలను. నామాట నిజమని నమ్ముము. ఆకన్నియలు రాలవర్షముచే నన్ను కొట్టిరి. నా గుఱ్ఱమును చంపివైచిరి. 29

నా అవతార మీ వెంకటాచలమున పద్మావతికొఱకే గాన అది లభించనిచో నా జీవితము వ్యర్థము. 30

నాయందా పద్మావతి కనురాగము గలుగకుండుటకు నా పుత్రుడగు మదనుడు నాతో శత్రుత్వమును వహించుట వలననేకదా! విచక్షణాజ్ఞానములేక తొలిజన్మమున నేమిపాప మొనరించెనో కదా! అంధుడగు బ్రహ్మచే సృష్టింపబడిన యా కన్నియ 31

నాకు సులభముగ లభించునని నా నమ్మకము. భయంకర మగు పాపమేమి యొనర్చితినో? బ్రహ్మ నాయందే పాపమును జూచెనోకదా! 32

నా పాపమును దేనిననుసరించియో బ్రహ్మ మాకిరువురకును సంధాన మొనరించ కున్నాడు. నీవే నా భాగధేయము. నాకు నీవు సహాయము నొనరింపుము. 33

నీ వనుకూలించనిచో నాకు మరణము నిశ్చయము. చనిపోవనున్న వారిని బ్రతికించు నుపాయము నొనరించు మానవులు 34

తే దివం యాన్తి యానేన పుణ్యమార్గేణ కన్యకే! ।
ఇత్థం ధర్మార్థకామాత్త్వం ధర్మమార్గముపాశ్రయ ॥ 35

కిముక్తేన విశేషేణ విదితాశాఽసి సజ్జమే
త్వం మే మాతా పితా దేవి! భ్రాతా మాతుల ఏవ చ ॥ 36

త్వం ప్రహ్లాదస్త్వమక్రూరః త్వం ధ్రువస్త్వం గణేశ్వరః ।
త్వముద్ధవోఽతిభక్తో మే త్వం కిరీటీ బలిస్తథా ॥ 37

అజామిలో ద్రౌపదీ చ భక్తో మే త్వం విభీషణః ।
త్వాం దృష్ట్వా మే మనో హర్షం గచ్ఛతీహ నిరన్తరమ్॥ 38

మద్దుఃఖవ్యపనోదాయ నిర్మితా విధినాఽఙ్గనా ।
గవాం కోటిసహస్రేణ హయనామయుతై స్తథా ॥ 39

సువర్ణతిలదానైశ్చ సమం మాఙ్గల్యవర్ధనమ్ ।
కన్యాం దృష్ట్వా తు సన్తోషం లభసే నాత్ర సంశయః ।
ఇతి తేన సమాజ్ఞప్తా వకులా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 40

వకులా-
కుత్రాఽస్తే జగదాధార! త్వయా యాఽత్ర నిరీక్షితా।
తన్మార్గం వద గోవిన్ద! గచ్ఛామి కరుణానిధే! ॥ 41

కా సా పూర్వం కిమర్థఞ్చ కన్యకా జనితా భువి ।
తద్వృత్తమఖిలం బ్రూహి సత్యేన మమ కేశవ! ॥ 42

ఇత్యాజ్ఞప్తో విరిఞ్చేశ వినతాఙ్ఘ్రి సరోరుహః ।
ఉవాచ మన్దం వచనం వకులాం ధరణీధరః ॥ 43

వకులాం ప్రతి శ్రీనివాసవర్ణితపద్మావతీ పూర్వజన్మోదన్తః

శ్రీనివాసః-
శృణు బాలే పురావృత్తం పద్మావత్యా జనేః శుభమ్।
త్రేతాయాం రామరూపేణ త్వవతారమహం గతః ॥ 44

విమానములో పుణ్యమార్గమున స్వర్గము నలంకరింతురు. ఇది ధర్మార్థకామముల తత్త్వము. నీవు ధర్మమార్గమున అనుసరించుము. 35

ఇంకను పెక్కు వచనములేల? నా కోర్కె నెరింగించితిని నీవే నాకు తల్లివి. నీవే తండ్రివి. సోదరుడవు, మేనమామవు నీవే. 36

నీవు నాభక్తులై నా కత్యంత ప్రియులగు ప్రహ్లాద, అక్రూర, ధ్రువ, గణాధిపతుల కోటిలో జేరదగినదానవు. నీవు భక్తులలో శ్రేష్ఠురాలవు. నాయందత్యంత భక్తి కలదానవు. నీ వర్జునుని వంటి దానవు. బలిచక్రవర్తితో నుపమింప తగినదానవు. 37

అజామీళుడు, ద్రౌపది, విభీషణులతో పోల్పతగిన భక్తురాలవు నిన్ను గాంచినంతనే నా మనస్సత్యంతా నందము నందుచున్నది. 38

నా దుఃఖమును పోగొట్టుటకై బ్రహ్మచే నా నారీరత్నముగా నిర్మింపబడితివి. కోటిగోవుల దానమొనర్చుటయు, పదివేల గుఱ్ఱముల దానమిచ్చుటయు, 39

బంగారము, నువ్వుల దానమొనర్చుటయు, నొక వివాహ మొనరించుటయు సమానముగా ఫలితము నొసంగు పుణ్యకర్మలు, నీవాకన్నియను గాంచిన సంతసింతు వనుటలో సందియములేద'ని తన మనోరథమును వ్యక్తమొనరించి నంతనే వకుళమాలిక 40

వకుళా :–
జగత్ప్రభూ ! నీవు గాంచిన కన్నియ యెచ్చట నున్నది? ఆ మార్గమును తెలుపుము. తప్పక వెళ్ళగలను. 41

ఆమె పూర్వజన్మ వృత్తాంత మేమి? ఎందులకు భూమిపై జనించినది? ఆ కన్నియ వృత్తాతమునంతను పూర్తిగా వివరింపుమ'ని యడుగగా 42

బ్రహ్మరుద్రాదులచే నమస్కరింపబడు పాదపద్మములు గల శ్రీనివాసుడు 43

శ్రీనివాసుడు వకుళాదేవికి పద్మావతీ పూర్వజన్మ వృత్తాంతమూతింగించుట

శ్రీనివాసుడు :-
పాపరహితురాలా! పుణ్యప్రదమగు పద్మావతీ పూర్వజన్మ వృత్తాంతమును వినుము, నేను త్రేతాయుగమున శ్రీరామచంద్రునిగా నవతరించితిని. 44

పితృ మాతృ వచః శ్రుత్వా దణ్డకారణ్యమాగతః ।
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా వకుళే! శుభే! ॥ 45

తదా తు రావణో నామ రాక్షసో లోకకణ్టకః ।
లోకభర్తుః సతీం హృత్వా లఙ్కాం గన్తు మవర్తత ।
లక్ష్మణోఽ ప్యగ్రజం ద్రష్టుం సీతయాప్రేషితో బలాత్ ॥ 46

తత్కాలమాలక్ష్య స రాక్షసేన్ద్రో విమానమారోపయితుం హి సీతామ్ ।
ప్రావర్తతైషా చ తదా రురావ "హా రామ హాలక్ష్మణ రాఘవే"తి ॥ 47

తదార్తరావేణ తదా వనౌకసో విచుక్రుశుస్తత్ర వనాన్తరస్థితాః ।
తద్వాక్యమాకర్ణ్య చ హవ్యవాహనః పాతాళలోకాదుదగాద్ధరాతలమ్ ॥ 48

సమాయాన్తం దురాధర్షం ఆకర్షన్తఇఛ జానకీమ్ ।
సమ్భాష్య రావణం కౄరం పాతాళాదుపగమ్య చ ॥ 49

రావణేన చ పాపేన సహితః సీతయా తయా ।
రావణం బోధయామాస నానావాక్యగణైస్తదా ॥ 50

ఇయం జనకపుత్రీ న విప్రపత్నీ తు ఖేచర ।
రాఘవస్త్వద్భయాద్రక్షన్ జానకీం మమ సన్నిధౌ ॥ 51

సంస్థాప్య విపినే రామో! వ్యచరత్సహలక్ష్మణః ।
శిష్యోఽసి పరమోదార! మమ కల్యాణ రావణ! ॥ 52

ప్రియోఽసి మా గమో విప్రపత్న్యాం సీతాభ్రమం వృథా।
ఇతి ప్రతారయన్ రక్షః ఛద్మనా జనకాత్మజామ్ ॥ 53

ఇత్థం స్వలోకమాదాయ తాం సమ్పూజయితుం ద్రుతమ్ ।
స్వాహాయాం సన్నివేశ్యాథ నామ్నా వేదవతీం శుభామ్ ॥ 54

ప్రాగ్రావణాపచారేణ ప్రతిశ్రుత్య చ తద్వధమ్ ।
కృతప్రవేశాం క్రోధేన సమిద్ధే జాతవేదసి ॥ 55

తలిదండ్రులయాజ్ఞ ననుసరించి సీతతోను సోదరుడగు లక్ష్మణునితోను దండకారణ్యమునకు వచ్చితిని. 45

ఆ సమయమున లోకములను బాధించు రావణుడను రాక్షసుడు జగన్నాథుడగు శ్రీరామచంద్రుని భార్యయగు సీత నపహరించి లంకకు గొనిపోవ నుద్యుక్తుడాయెను. లక్ష్మణుడు సీతచే బలవంత పెట్టబడి సోదరుని చూచుటకు వెళ్ళెను. 46

రావణుడా సమయమును చూచుకొని సీతను విమానముపై నెక్కించుకొనుట కారంభించగానే ఆమె "హా రామా! హా లక్ష్మణా! హా రాఘవా!" అని ఏడ్చుట ఆరంభించెను.

ఆ రోదనధ్వనిని విని అడవియందు నివసించు వారందరు బిట్టుగా విలపించిరి. దీనిని విని గొఱ్ఱె వాహనముగాగల అగ్నిహోత్రుడు పాతాళలోకము నుండి భూమిపైకి వచ్చి 48

వారింప శక్యముకానివాడై జానకిని లాగుకొనుచు వచ్చుచున్న కౄరుడగు రాణుని కుశలప్రశ్నలచే పలుకరించి 49

పాపాత్ముడగు రావణునితోను సీతతోను కలిపినవాడై గగనచారి వగు రావణా! ఈమె జనకమహారాజు కుమార్తెకాదు. బ్రాహ్మణ పుత్రిక. శ్రీరామచంద్రుడు నీవలన భయపడి జానకిని నావద్దదాచి 50,51

లక్ష్మణునితో గూడ నడవిలో సంచరించు చున్నాడు. ఈమె బ్రాహ్మణుని భార్య. కాని సీతకాదు. సద్గుణములు కల రావణా! ఔదార్యశాలీ! నా శిష్యుడవు. 52

అనవసరముగా బ్రాహ్మణుని భార్యయందు సీతయను తలంపు నుంచకుమ'ని మాయమాటలచే సీతను రావణుని నుండి వంచించి 53

ఆమెను పూజించుటకు శీఘ్రముగా తన లోకమునకు తోడ్కొనిచని స్వాహా దేవియందు ప్రవేశపెట్టెను. పవిత్రురాలై 54

మున్ను రావణుడొనరించిన అపచారమువలన రావణుని చంపునటుల ప్రతిజ్ఞచేసి కోపముతో మిక్కిలి ప్రజ్వలించు చున్న అగ్నిహోత్రమున ప్రవేశించినదై 55

తత ఆరభ్య సమయం ఆకాంక్షన్తీం స్థితాం సతీమ్ ।
సీతాఽఽకృతిధరాం కృత్వా మాయయా మేషవాహనః ॥ 56

ప్రదర్శయన్నువాచాథ రావణం ప్రీణయన్నివ ।
"ఇమాం సీతాం సమాదాయ గచ్ఛశీఘ్రం నిశాచర"॥ 57

ఇత్యుక్తః పావకేనాయం తామాదాయాగమద్ద్రుతమ్ ।
హరే చాగ్నౌ విశేషేణ భక్తిర్వై రావణస్య చ ॥ 58

తస్మాదగ్నివచః శ్రుత్వా త్వేవం తాం జానకీం తదా ।
అజ్ఞానాన్మన్యమానోఽసౌ రావణో మోహదర్పితః ॥ 59

లఙ్కాం గత్వాఽశోకవనే శింశుపావృక్షమూలతః ।
సీతాకృతిం తాం సంస్థాప్య విష్ణ్వావిష్టాం స రాక్షసః ॥ 60

కృతకృత్యం తదాఽఽత్మానం మేనే వై కాలచోదితః ।
రామో గత్వా తు తం హత్వా రావణం సగణం ఖలమ్ ॥ 61

సీతాం ప్రాప్య జగన్నాథో యుద్ధాన్తే పర్యచిన్తయత్ ।
తాన్తు లోకాపవాదేన పావకేన విశోధితామ్ ॥ 62

జిఘృక్షుణా రాఘవేణ సీతా చాగ్నౌ ప్రవేశితా ।
సీతాద్వన్ద్వం తత్ర దృష్ట్వా ప్రోవాచ నిజభామినీమ్ ॥ 63

కా సా దేవీ తవ సమా తవ రూపమన్వితా ।
న జానేఽహం వరాఙ్గీం తాం తవబిమ్బనిభాం శుభామ్।
రాఘవేణైవముక్తా సా జానకీ వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 64

జానకీ :-

మద్దుఃఖం హ్యేతయా భుక్తం నిర్నిమిత్తం దయాళునా।
సా వేదవతీ దేవ! స్వాహాయాః సన్నిధౌ స్థితా ॥ 65

తామఙ్గీకురు గోవిన్ద! వివాహం విధిపూర్వకమ్ ।
ఇతి సీతావచః శ్రుత్వా రామో వచనమబ్రవీత్ ॥ 66

ఆనాటినుండియు రావణునివధకై నిరీక్షించుచున్న వేదవతికి సీతరూపమును ధరింపజేసి 56

రావణునకు చూపించుచు ఆతనిని సంతోషపరచుచున్నటుల "రావణా! ఈ సీతను తీసికొని శీఘ్రముగా నేగుమ'ని 57

పలుకగా రుద్రునియందును అగ్నియందును తనకు గల భక్తి విశేషముచే58

ఆతని మాటలను నిజమని నమ్మి మోహాంధుడై అజ్ఞానముచే వేదవతిని సీతమ్మగా తలంచి 59

లంకకేగి అశోకవనమున ఇరుగుడు చెట్టుక్రింద విష్ణునియందే సంలగ్నమైయున్న ఆమెనుంచి 60

మృత్యువు సమీపించుటంజేసి తన కార్యభారము తీరినటుల తలంచెను. రాముడు కొంతకాలము పిమ్మట బంధుపుత్ర మిత్ర కళత్ర సహితముగా రావణుని చంపి

యుద్ధము జరిగిన పిమ్మట లోకాపవాదముచే నగ్ని హోత్రమున దుమికి పవిత్రత నొందింపబడిన సీతను 62

గ్రహింపగోరగా సీత అగ్నిలో ప్రవేశించెను రామచంద్రు డగ్నిహోత్రమున నిరువురి సీతలను గాంచి తన భార్యతో 63

నీతో సమానముగా ఉన్న ఆ దేవి ఎవరు? నిన్ను బోలియుండుట కేమి హేతువు? నీ పోలికగనున్న ఆమెను నే నెఱుంగ'ని పలుకగా జానకి యాతనితో 64

జానకి :-

కారణమేమియు లేకుండా నా కొఱకై నా దుఃఖమును తానునుభవించిన ఈ వేదవతి ఎవరు? స్వాహాదేవి సన్నిధిలో ఎందులకున్నది? 65

రామచంద్రా! యథాశాస్త్రముగా నామెను పరిణయమాడుమ'ని ప్రార్థించెను. దానికి శ్రీరాముడు ఆమెతో-- 66

శ్రీరామః :-

ఏకపత్నీవ్రతం మేఽద్య కృతం జానాసి భామిని! ।
ద్వాపరేఽఙ్గీకరోమీతి బహూనాం వరదో యతః ॥ 67

తవ వాక్యం కరిష్యామి త్వష్టావింశే కలౌ యుగే ।
తావ దేషా బ్రహ్మలోకే బ్రహ్మణా పూజితా భవేత్ ॥ 68

శ్రుత్వైవం రామవాక్యం సా జగామ భవనం విధేః ।
పద్మావత్యాః కారణం తు భణితం తవ సువ్రతే ॥ 69

న మే వాక్యమసత్యం స్యాత్ ఇతి వేదవిదో విదుః ।
శ్రుత్వా తజ్జననే హేతుం వకుళాఽఽనన్దనిర్భరా ।
కౌతూహలసమావిష్టా శ్రీనివాసమభాషత ॥ 70

శ్రీనివాసానుజ్ఞయా నారాయణపురం ప్రతి వకుళాగమనమ్

గచ్ఛామి రాజేన్ద్రసభాం సభాసదో
యత్రాఽసతే సర్వకళావిశారదాః ।
ఆకాశరాజస్య పురీం సురోత్తమైః
సంస్తూయమానాఙ్చ రమాం విగూహితామ్ ॥ 71

ఇత్యేవముక్తో భగవాన్ జగద్గురుః సమ్ప్రేషయిష్యన్ వకుళాం స్వకారణాత్ ।
ఉత్థాయ తల్పస్తిమితాన్తరఙ్గః తస్థౌ తదానీం భృశహృష్టచేతాః ॥ 72

భుక్త్వాఽన్నముత్తమమసౌ వకుళాప్రదత్తం
ఆనన్దపూర్ణసుమనాః సురవృన్దవన్ద్యః ।
తస్థావలఙ్కృతవపుశ్చ విభూషణౌఘైః ।
ముక్తాఫలైః సురుచిరై రథ పుష్పసఙ్ఘైః ॥ 73

శ్రీరాముడు :-

జానకీ! నే నీ యవతారమున నొకే యువతిని పరిణయ మాడి భార్యగా నంగీకరింతును. ఇది నావ్రతము. చాలమందికి వరముల నొసంగి యుండుటంజేసి ద్వాపర యుగమున తప్పక వేదవతిని భార్యగా నంగీకరింతును. 67

ఇరువది యెనిమిదవ కలియుగమున అంతవర కీమె బ్రహ్మలోకమున బ్రహ్మచే పూజింపబడును. 68

అని రామచంద్రుడు పలుకగా విని వేదవతి బ్రహ్మలోకమున కేగెను. వకుళమాలికా! పద్మావతీ జన్మవృత్తాంతమును తెలిపితిని. 69

నామాట అబద్ధము కాజాలదని వేదశాస్త్రజ్ఞులు పలుకుదురని తెలుపగా వకుళ ఆనంద పరవశురాలై పద్మావతీ జన్మ వృత్తాంతమును విని కుతూహలముకలదై యాతనితో 70

శ్రీనివాసుని యాజ్ఞచే వకుళ నారాయణపురమున కేగుట

శ్రీనివాసా! పదునాల్గు కళలయందు నిపుణులగు సభికులచే సంశోభితమును, దేవతోత్తములచే స్తుతింపబడునదియు, ధనధాన్యలసితమునగు ఆకాశ రాజసభ కేగెదనని 71

చెప్పగా లోకనాథుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు తనకొఱకై వకుళమాలిక నాకాశరాజు నొద్దకు పంపి మిక్కిలి సంతసించుచు మనస్సు కుదుటబడగా ప్రక్కనుండి లేచి72

వకుళమాలిక యొసంగిన సరసభోజనము నారగించి ఆనందపరిపూరితాంతరంగుడై ఆభరణములచేతను ముత్యములచేతను మిక్కిలి అందమగు పువ్వులతోను శరీరము నలంకరించు కొనెను. 73

దివ్యాం తురఙ్గీమారుహ్య నిర్మితాం దేవమాయయా ।
మార్గం విజ్ఞాతు కామా తం ఆపృచ్ఛ్య వకుళాఽవదత్ ॥ 74

మార్గం వద రమాధీశ! గచ్ఛామి నృపసత్తమమ్ ॥ 75

శ్రీనివాసః-
అస్మాదేవ వరాన్మార్గాత్ అవరుహ్య గిరేస్తటాత్ ।
త్వం గచ్ఛాధః ప్రదేశే చ కాపిలం లిఙ్గముత్తమమ్ ॥ 76

తత్రాఽస్తే తీర్థరాజో యః కపిలేశ్వరసన్నిధౌ ।
తత్ర స్నాత్వా యథా యోగ్యం మదర్థం తీర్థపుఙ్గవే ॥ 77

కపిలేశ్వరమాసాద్య యాచ్యతాం వరమవ్యయమ్ ।
శ్రీనివాసేన బాలేన సదా కల్యాణకాంక్షిణా ॥ 78

ప్రేషితాఽహం తదర్థం వై కురు మేఽభీప్సితం ప్రియమ్ ।
ఏవముక్త్వా శివం దేవి! తతః పద్మతటం గతా ॥ 79

తత్ర దృష్ట్వా కృష్ణరామౌ నత్వా తౌ భక్తిభావతః ।
పద్మతీర్థసముద్భూతైః కమలైః కమలాననే! ॥ 80

పూజాం కురు మదర్థం తౌ భ్రాతృభూతౌ హి మే మతౌ।
సువర్ణముఖరీం తీర్త్వా తత్ర గచ్ఛ యథా సుఖమ్ ॥ 81

ఉచితం కురు కల్యాణి! కన్యాఽర్థే కమలాననే! ।
ఆజ్ఞప్తా దేవదేవేన త్విత్థం వకుళమాలికా ॥ 82

జగామ శనకైః శేష శైలాదుత్తీర్యచాఙ్గనా ।
యదు క్తం శ్రీనివాసేన త చ్చకార తదాఽబలా ॥ 83

దేవమాయచే నిర్మింపబడిన దివ్యమగు నాడగుఱ్ఱము నెక్కి దారి నెఱుంగుటకై శ్రీనివాసునితో 74

నే నాకాశరాజగృహమున కేగెదను. నా కా పట్టణమునకు మార్గము నెఱింగింపు మనగా నాతడు 75

శ్రీనివాసుడు-
సుందరీ! ఈ మార్గముననే పర్వత పార్శ్వమునుండి దిగి క్రింద కపిలేశ్వరుని వద్దకేగుము. 76

ఆతని సన్నిధానముననున్న పుష్కరిణిలో నా కొఱకై యథాశాస్త్రముగా స్నానమాచరించి 77

కపిలేశ్వరునితో "బాలుడగు శ్రీనివాసు డెల్లవేళల యందును కల్యాణమునే కోరుచు78

ఆ ఫలసిద్ధికై నన్ను పంపినాడు. నా కోర్కెను నెరవేర్పుమని వరమునుకోరి పిమ్మట పద్మసరోవర తీరమున కేగి 79

అచట బలరామకృష్ణులను పద్మసరోవరమున వికసించిన తామరపుష్పములతో భక్తియుక్తముగా సేవించి 80

నాకు సోదరులగు వారిని నా కొఱకై పూజించి సువర్ణ ముఖరీనదిని దాటి సుఖముగా నేగి 81

కన్యకామణికై తగినటుల ప్రవర్తింపుమ'ని శ్రీనివాసునిచే ఆజ్ఞాపింపబడినదై82

శేషాచలమునుండి మెల్లగా దిగి శ్రీనివాసుడు చెప్పినట్లుగా వెళ్ళి 83

హయమారుహ్యా వకుళా సువర్ణముఖరీం తదా ।
తీర్త్వాఽగస్త్యాశ్రమం ప్రాప్య సఖీస్తస్యా వ్యలోకయత్ ॥ 84

శివాలయే శివం ద్రష్టుం ఆగతాయాస్తు తత్ర వై ।
తత్ర దృష్ట్వా వరాః కన్యాః కా యూయ మితి చాబ్రవీత్।
తయా సమ్భాషితా బాలాః ఊచురేనాం తథోత్తరమ్ ॥ 85

వకుళాంప్రతిపద్మావతీసఖీజ్ఞాపితపద్మావత్యుదన్తః

కన్యాః-
వయమాకాశరాజస్య సన్నిధానగతాః సదా।
ఇతః పూర్వదినే కశ్చి త్పురుషం తురగాస్థితమ్ ॥ 86

పద్మావత్యాః సమీపఞ్చ సమ్ప్రాప్తం మన్మథాఽకృతిమ్।
దృష్టవత్యో వయం సర్వాః కిరాతాకృతిశోభనమ్ ॥ 87

దృష్ట్వా పద్మావతీ భీత్యా జ్వరతాపవిమూర్ఛితా ।
తత్తాపస్యోపశాన్త్యర్థం రాజ్ఞాఽజ్ఞప్తా వయస్త్విహ ॥ 88

అగస్త్యేశాభిషేకార్థం వసామోఽద్య సమాగతాః ।
ఇదానీం కన్యకారూపాం త్వాన్తు వీక్షామహే వయమ్।
ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా వకుళా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 89

వకుళా-
కోఽసౌ కిరాతరూపీ చ భవతీభిశ్చ సఙ్గతః ।
వదధ్వం కన్యకాస్సర్వాః తద్వృత్తమఖిలం మమ ॥ 90

కన్యాః-
పద్మావత్యా చ సహితాః కదాచిద్వయమాగతాః ।
పుష్పాపచయనం కర్తుం ఆరబ్ధాస్తు వనాన్తరే ॥ 91

గుఱ్ఱమును దిగి సువర్ణముఖరీనదిని దాటి అగస్త్యాశ్రమమున కేగి పద్మావతి చెలియకత్తెయలు

శివదర్శనమునకై శివాలయమునకు రాగా వారిని గాంచి “ మీ రెవర’ని ప్రశ్నించెను, ఆ బాలిక లామెతో 85

పద్మావతి చెలికత్తెలు తమ సఖి చరితమును వకుళమాలిక కెఱింగించుట

కన్యకలు :-
మే మాకాశరాజు పోషణమున నున్నవారము. ఇంతకు ముందురోజున గుఱ్ఱముపై నెక్కి 86

మన్మధునిబోలిన ఆకారముకలిగి, కిరాత వేషమున మిక్కిలి యందగాడైన మా పద్మావతివద్ద కేతెంచిన యువకుని మే మందరము గాంచితిమి. 87

పద్మావతి యాతనిని గాంచినంతనే భయపడి జ్వరము వలనను దానివలన కలిగిన తాపము వలను మూర్ఛ చెందెను. ఆ జ్వర ముపశమించుటకై మేము రాజుచే నాజ్ఞాపింపబడి 88

అగస్త్యేశున కభిషేకము నొనర్చుటకై వచ్చియున్నాము. కన్యకారూపమున నున్న నిన్నిపుడు గాంచితిమ’ని తెలుపగా విని వకుళమాలిక వారితో 89

వకుళ:-
ఆ కిరాతరూపముననున్న పురుషుడెవడు? మీతో నెట్లు కలసెను? ఆ వృత్తాంతము నంతయు నాకు తెలియ జెప్పుడ’ని యడుగగా 90

కన్యకలు:-
నా కన్నియ లామెతో మే మొక దినమున పద్మావతితో కలిసి యుద్యానవనమున పువ్వులను కోయుచుండగా 91

తత్ర కశ్చిత్ పుమాన్ ప్రాప్తః విచిత్రతురగాన్వితః ।
అస్మాన్ ప్రత్యుదితం తేన హ్యవాచ్యవచనం తదా ॥ 92

తచ్ఛ్రుత్వా తనయా రాజ్ఞో రుష్టా వచనమబ్రవీత్ ।
తయోః కలహ ఆపన్నః కలహే తాడితో హయః ॥ 93

నిపపాత తదాఽశ్వస్తు శిలాభిరతచేతనః ।
స ఘోటం సమ్పరిత్యజ్య జగామోత్తరదిఙ్ముఖః ॥ 94

గతే కిరాతే కమలోద్భవాఽథ మూర్ఛాముపాగమ్య పపాత భూమౌ ।
కన్యాం తతస్తాం ఉపవేశ్య యానే వయం స్వకం రాజపురం గతాః స్మః ॥95

తామాగతాం యానగతాం సుతాం నృపః
చిన్తాముపాగమ్య రురోద దీనః ।
అఙ్కే నిధాయాఽత్మసుతాఞ్చ పశ్యన్ ।
ముఖం ముదా హీనమభాషణఞ్చ ॥ 96

కా వాఽభవ న్మే దుహితుర్దురాసదా విభీషికా విశ్వవినాశకారిణీ ।
తస్యా వినాశం న విజానతే నరాః గురుం వినేతి ప్రసమీక్ష్య భూమిపః ॥97

తతః సురాణాం గురుమాత్తకమ్పః సమానయత్తత్ర సుతేన శీఘ్రమ్ ।
శీఘ్రం ప్రపన్నే నృపమన్దిరఞ్చ తద్వాక్యమాకర్ణ్య గురుర్ధరాతలమ్ ॥ 98

ప్రాప్తం గురుం ప్రాణమివాగతం తదా
ప్రాప్యేవ పుణ్యం పరిపక్వమాగతమ్ ।
దత్త్వాఽఽసనం రత్నమయం సమర్పయన్
సుసాధనైః సార్ఘ్యసుపుష్పభోజనైః ॥ 99

కృతాఽతిథేయో ద్విజమాబభాషే
సుతానిమిత్తం గగనాభిదో నృపః ।
ద్వాక్య మాకర్ణ్య గురుః సతాం పతిః
సమ్ప్రీణయన్ వాక్యమువాచ భూపమ్ ॥ 100

అచటికొక పురుషుడు మిక్కిలి సుందరమగు గుఱ్ఱముపై నధిష్టించివచ్చి మాతో ననరానిమాటల నాడగా 92

మా రాజకుమార్తె మిక్కిలి కోపించెను. వా రిరువురకు జగడము సంభవింపగా నా కలహమున నాతని గుఱ్ఱమును రాళ్ళతో గొట్టుటచే 93

నది భూమిపై పడిపోయెను. దానిచే నాతడు చింతాక్రాంతచిత్తుడై గుఱ్ఱమును వదలి ఉత్తరదిశగా వెడలిపోయెను. 94

ఆ కిరాతరూపియగు పురుషుడు వెడలినంతనే మా పద్మావతి మూర్ఛాక్రాంతయై నేలకొరిగెను. మేమామెను పల్లకిందిడుకొని రాజసౌధమున కేగితిమి. 95

అంత ఆకాశరాజు పల్లకియందుండి సంతసములేక మాటాడక వెలవెలబారుచున్న ముఖమును బాలికను గాంచి యామెను తన యొడిలో పరుండబెట్టుకొని మిగుల చింతించుచు దీనుడై యేడ్వసాగెను. 96

నా కుమార్తెకు సంభవింపరానిదై భయంకరమయి, జగద్విలయము నొనరించు నీ యవస్థ యెద్దియోకదా! దీనికి తగిన విధానమును బహస్పతి తక్క యితరు లెవ్వరు నెఱుంగ జాలర'ని 97

కలవరపాటునంది తన పుత్రుని దేవగురువగు బృహస్పతిని తోడ్కొని రమ్మని పంపెను. ఆ వార్తను వినినంతనే బృహస్పతి భూలోకమున కరుగుదెంచి రాజమందిరమునకు చను దెంచెను. 98

తన పుణ్యము ఫలించినటులను ప్రాణమువలె వచ్చి నిలచిన బృహస్పతిని గాంచి రత్నసింహాసనమున నాసీను నొనరించి చక్కని యుపకరణములతోడను అర్ఘ్య పాద్యములతోను పుష్పఫలాదులతోను 99

ఆతిధ్యమును నెరవేర్చి తన పుత్రికనుగూర్చి యాకాశ రాజడిగెను. అంత సజ్జన శ్రేష్ఠుడగు బృహస్పతి ఆకాశరాజును తన మాటలచే సంతసింపచేయుచు100

బృహస్పతిః :-

దుహితుస్తవ సఙ్కష్ట నిమిత్తం శ్రుణు భూమిప! ।
పుష్పార్థన్తు గతా బాలా భీతా పురుషదర్శనాత్ ॥ 101

తస్య శాన్తిం ప్రవక్ష్యామి శ్రూయతామవధానతః ।
కారయన్త్వధునా విప్రాః అభిషేకం శివస్య చ ॥ 102

అగస్త్యేశస్య వై రుద్రైః త్వమేకాదశభిః ప్రభో! ।
ఏవముక్తోఽథ గురుణా రాజా విప్రాన్ సమాదిశత్ ॥ 103

సమ్పాద్య సర్వసమ్భారాన్ వయం విప్రసమన్వితాః ।
తత్పుత్రీజ్వరతాపేన శాయితా నిజమన్దిరే ॥ 104

తచ్ఛాన్త్యర్థం వయం ప్రాప్తాః అభిషేకార్థమఙ్గనే! ।
ధిషణేన సమాజ్ఞప్తాః ద్విజవర్యాః సమాగతాః ॥ 105

తస్మద్దేశాద్వయం ప్రాప్తాః కైలాసపతిమన్దిరమ్ ।
గచ్ఛసి త్వం కుత్ర బాలే! కిమర్థం త్వమిహాఽఽగతా॥ 106

వకుళా :-

వదాదేశ మితి స్త్రీభిః వకుళా చోదితాఽబ్రవీత్ ।
శృణ్వన్తు కన్యకా స్సర్వాః మద్వాక్య మవిచారతః ॥ 107

పద్మావతీసఖీః ప్రతి వకుళాఽఽవేదితస్వాగమన వృత్తాన్తః

ప్రభావమాత్మానుభవస్య విష్ణోః
యూయం న జానీథ పురాణపుంసః ।
కృష్ణం ముకున్దం తనయం విదన్త్యాః
వృథా శరీరం పునరాగతం మమ ॥ 108

జగద్విధీశానమహేన్ద్రపూర్వం
సృజన్నయం మానుషవ ద్విభాతి ।
యుష్మాన్ సహాస్మాభిరిహాన్యదైవతన్
సమ్ప్రార్థయన్తీః స్వశుభం కరోత్యసౌ ॥ 109

బృహస్పతి :-

రాజా! నీ కుమార్తె కాపద సంభవించిన కారణమును వినుము. నీ కుమార్తె పుష్పములను కోసుకొనుటకై యేగి యొక పురుషుని దర్శించి భయపడినది. 101

దానికి శాంతిని తెలిపెదను, జాగరూకుడవై వినుము. నీవు విప్రులను రావించి శివునకును, 102

పదకొండుగురు రుద్రులతో గూడ అగస్త్యేశున కభిషేకమును చేయించుమ'ని పలుకగా రాజు బ్రాహ్మణుల కాజ్ఞాపించెను. 103

మేము బ్రాహ్మణునితో గూడ సకలవిధ పూజా ద్రవ్యములను సంపాదించితిమి. రాజపుత్రి జ్వరతీవ్రతచే తన మందిరమున పవళించియున్నది. 104

మేమామెజ్వరముపశమించుటకై శివాలయమున కేగుచున్నాము. బృహస్పతి చేత పంపబడిన బ్రాహ్మణులు కూడ వచ్చిరి. 105

ఆ నారాయణపురంనుండి శివాలయమును గూర్చి మేము వచ్చితిమి. ఓ బాలా! నీవు యెచటికేగు చున్నావు? ఇచటికి యేల వచ్చితివి? 106

వకుళాదేవి :-

నీ రాకకుగల కారణమును తెలుపుమ'ని యడిగిరి. అంత వకుళమాలిక వారితో బాలికలారా! నా మాటలయందు సందియములేక వినుడు. 107

పద్మావతి చెలికాండ్రతో వకుళాదేవి తనరాకకుగల కారణము నెఱింగించుట నారాయణుని విడిచి దేవతలను భజించరాదని చెప్పుట

అనాది పురుషుడును స్వయంప్రకాశమానుడగు శ్రీమన్నారాయణుని ప్రభావమును మీ రెఱుంగజాలరు. భగవంతుని పుత్రునిగా పొందగోరి నేను మరల జన్మించితిని. 108

బ్రహ్మరుద్రేంద్రాదులతో నారంభించి యీ జగత్తును సృజించిన పరమాత్మ మనుష్యుని వలె విరాజిల్లుచున్నాడు. ఆతనిని శరణువేడుచున్న మాతోపాటు ఇతర దేవతల ప్రార్థించుచున్న మీకును శుభంకరు డాతడే. 109

హరిరేవ బలం యస్మాత్ సర్వార్థానా మలం భవేత్।
ధ్రువం తతో నృణాం మోహాత్ కుపథోఽన్యసమాశ్రయః ॥ 110

హరేర్వ్యమృతం యస్మాత్ కుపదఞ్చ తదాశ్రయమ్ ।
లాలయామి తతో మాం వై వకుళామవగచ్ఛతామ్ ॥ 111

మా మాం లాలయతీత్యేవం మాలా మప్యవగచ్ఛత।
అహం శ్రీవేఙ్కటాధీశ దాసీభూతాఽస్మి సామ్ప్రతమ్॥ 112

ధరణ్యాశ్చ సమీపే మే కిఞ్చిత్కార్యన్తు వర్తతే ।
నారాయణపురం దివ్యం అభేద్యం పరదేశిభిః ॥ 113

భవతీసఙ్గమాత్రేణ కరిష్యన్తి ప్రవేశనమ్ ।
ఇత్థ ముక్త్వా స్థితా బాలా కన్యాభిః సా చ సఙ్గతా ॥ 114

శ్రీనివాసస్య పుల్కసీరూపేణ నారాయణపురగమనమ్

ఏవం గతాయాం తస్యాన్తు న విశ్వాసమగాద్ధరిః ।
"ఏకపుత్రో హ్యపుత్రః స్యాత్! ఏకనేత్రో హ్యనేత్రవాన్ ॥ 115

స్త్రీభిస్తు యత్కృతం కర్మ న తత్కార్యం ఫలప్రదమ్" ।
ఇతి సఞ్చిన్త్య గోవిన్దో లీలామానుషవిగ్రహః ॥ 116

స్వయం శ్రీవేఙ్కటాధీశో వనితారూపమాయయా ।
చీరవస్త్రం తతో బద్ధ్వా ఛిద్రకఞ్చుకరఞ్జితా ॥ 117

బ్రహ్మాణఞ్చ శిశుంకృత్వా యష్టిం కృత్వా మహేశ్వరమ్।
బ్రహ్మాణ్డం జగదాధారం త్రైగుణ్యం గుల్మమేవ చ ॥ 118

ఆకీర్య కేశపుఞ్జాని పఞ్చాశద్వర్షసంయుతా ।
గుఞ్జామణివిభూషాఙ్గ శఙ్ఖబద్ధసుహారికా ॥ 119

సకలాభీష్టసిద్ధికిని శ్రీమన్నారాయణుడే సమర్థుడై యుండ, మనుష్యులజ్ఞానములచే నితర దేవతల నారాధించుట దుర్మార్గగమనమేకదా! 110

కావున నది నారాయణునిపట్ల అనాదరణమే కాగలదు. అందుచే నితర దేవతల నారాధించుట దుర్మార్గమే. అందుచే మిమ్ముల మందలించు చున్నాను. నేను వకుళను, 111

లక్ష్మి నన్ను కాపాడుచున్నది కాన నా పేరు "మాల" యనియు నెఱుంగుడు. నేనిపుడు శ్రీ వేంకటాచలపతికి దాసురాలనై యున్నాను. 112

నాకు ఆకాశరాజపత్నియగు ధరణీదేవివద్ద కొంచెము పనియున్నది. దివ్యమగు నారాయణపుర మితర దేశీయులచే ప్రవేశింప శక్యముకానిది. 113

మీ సహాయమున మీరు నన్ను ప్రవేశపెట్టగలర'ని పలికి యా కన్నియలతో స్నేహ మొనరించెను. 114

శ్రీనివాసుడు శోదికత్తియ వేషమున నారాయణపురమున కేగుట

ఇట్లు వకుళమాలిక వెళ్ళగానే శ్రీనివాసు డామె మాటలను నమ్మజాలక ఒక పుత్రుడు కలవాడు సంతానము లేనివానితోనే సమానుడు. ఒక కన్ను కలిగినవాడు గ్రుడ్డివానితో సమానుడు. 115

ఆడవారొనరించిన పనులు సాఫల్యము నొందనేరవుకదా! అని యాలోచించి విలాసార్థముగా మనుష్య శరీరమును ధరించు 116

నా వేంకటాచలపతి నారబట్టను చినిగిన రవికను ధరించి 117

బ్రహ్మను చంటిపాపనిగను, ఈశ్వరుని మంత్ర దండముగను, జగత్తునకాధారమై సర్వరజస్తమోగుణాత్మకమగు బ్రహ్మాండమును బుట్టగా జేసికొని 118

జట్టు విరయబోసికొని యేబది సంవత్సరములు వయస్సుగలదియై గురివెంద పూసల యాభరణముల నలంకరించుకొని శంఖములచే కూర్చిన చిన్నమాలలను ధరించి 119

వేణుగుల్మం స్వశిరసి దధానా ధాన్యపూరితమ్ ।
లమ్బోదరీ లమ్బకర్ణా లమ్బితార్థపయోధరా ॥ 120

అదన్తా శుష్కవదనా తదాऽభూద్ధర్మదేవతా ।
బ్రహ్మాణం నాభిసఞ్జాతం సప్తమాసవయోయుతమ్॥ 121

రుదన్తం శుష్కవదనం కృశాఙ్గీ దీర్ఘ బాహుకమ్ ।
శిశుం బద్ధ్వా చీరవస్త్రే నృత్యన్తీ జగదీశ్వరీ ॥ 122

యష్టిం ధృత్వా కరే చాऽగాత్ స బాలా ధర్మదేవతా।
నారాయణపురం ప్రాప్తా నారదాబ్జజవన్దితా ॥ 123

పురీం సమాగత్య జగర్జ చేత్థం
పతీన్ సుతాన్ బన్ధుగణాన్ దదామి ।
శ్రుత్వా వచస్తద్గదితం పురాఙ్గనాః
ఊచుస్తదా తాం నృపవల్లభాం ప్రతి ॥ 124

పుల్కసీరూపధారిభగవతా పద్మావతీజనన్యాశ్చ అన్యోన్యసంవాదః

గ్రామికాః-
ధర్మదేవీ సమాయాతా నరనారాయణాశ్రమాత్ ।
వృద్ధా సా వర్తతే హ్యమ్బ మితభాషేవ దృశ్యతే ॥ 125

మనోగతం వదామీతి వదతీయం పునః పునః ।
తా మాహ్వాయ మహాభాగే! ధర్మదేవీం పతివ్రతామ్॥ 126

తామిత్థమావేదితచిత్తవేదితా విద్యాం నిజగ్రామభవాఙ్గనాగణైః ।
ఆహ్వాపయత్తత్ర సఖీభిరాదరాత్ సమ్ప్రాప్తభాగ్యాహమితి స్మరన్త్యసౌ ॥ 127

ఆజ్ఞప్తా ధరణీదేవ్యా వశీభూతా వరాఙ్గనాః ।
ఊచు స్తామగ్రగాస్సర్వాః సబాలాం ధర్మదేవతామ్ ॥ 128

ధాన్యముతో నిండిన వెదురుబుట్టను తన తలపై నిడికొని పెద్దపొట్ట వ్రేలాడుచుండ చెవులు చేటలవలె నల్లాడుచుండ, స్తనములు దిగజారగా 120

పండ్లు ఊడిపోవుటచే బోసినోరు కలదై చూచుటకు సోది కత్తియవలె నుండు స్త్రీ రూపమును దాల్చెను. తన బొడ్డునుండి పుట్టిన బ్రహ్మ ఏడు మాసముల బిడ్డదై

పొడవగు చేతులుకలిగి నోరెండునట్లు యేడ్చుచుండగా తన పమిటచెంగుతో కట్టి చిక్కిన దేహము కలదై నాట్య మొనరించుచు 122

కర్రను చేతబూని నారద, బ్రహ్మలు తనకు నమస్కరించు చుండగా నారాయణ పురమున కేతెంచి 123

“అమ్మలారా! భర్తలను, బిడ్డలను, బంధువులను మీకు సమకూర్చగలన’ని గట్టిగా నరచెను. ఆమె మాటలను పురంధ్రీమణులందరును విని రాణితో 124

సోదికత్తియ వేషముననున్న శ్రీనివాసునితో పద్మావతి తల్లి సంభాషించుట

గ్రామిక :-
అమ్మా ! నరనారాయణాశ్రమమునుండి ధర్మదేవి వచ్చినది. ముదుసలిది. మితముగా మాట్లాడునది వలెనున్నది. 125

ఆమె మన మనస్సునందలి విషయములను తెలుపగలనని మాటిమాటికి పలుకుచున్నది. ఆ పతివ్రతను పిలవనంపుమ” నిరి. 126

తన గ్రామమునందలి నారీమణులందరును మనోగత సంకల్పముల నెఱుంగ జాలెడు సోదికత్తియను గురించి తెలుపగా ధరణీదేవి యాదరముతో “నా అదృష్టము ఫలించె”నని తలంచుచు నా సోదికత్తియను పిలువుడ’ని 127

ఆజ్ఞాపించగా నా సోదికత్తియకు వశపడిన నారీమణు లందరు ధర్మదేవతను సమీపించి 128

గ్రామికాః-

యాహి మఙ్గళదే! దేవి! రాజభార్యామిమా మితి ।
సా శ్రుత్వా వచనం తాసాం మన్దమాహ మనస్వినీ ॥ 129

ధర్మదేవీ-

అహం దరిద్రా కుటిలా సబాలా ఽభాగ్యసంయుతా ।
ఆహ్వాం కిం వినోదార్థం హాస్యార్థం హసితాననాః ॥ 130

మద్వస్త్రం పశ్యతచ్ఛిద్రం మదాభరణమణ్డలమ్ ।
నవధాన్యసమాకీర్ణ గుల్మం గుఞ్జావిభూషితమ్ ॥ 131

అన్నహీనం శిశుం మాఙ్చ దృష్ట్వా దేవ్యేతి నోధ్రువమ్।
నాగచ్ఛామి విశాలాక్ష్యః కిం కార్యం రాజమన్దిరే ॥ 132

ధర్మదేవీవచః శ్రుత్వా జగ్ముస్తా ధరణీం ప్రతి ।
యథోక్తం ధర్మదేవ్యా తు తదాచఖ్యుశ్చ తాం ప్రతి ॥ 133

తాసాం తద్వచనం శ్రుత్వా ధరణీ తాం యయౌ స్వయమ్ ।
ఉవాచ ధర్మదేవీం తాం ధరణీ రాజసున్దరీ ॥ 134

ధరణీ-

ఏహి భద్రే! మహాభాగే! సాక్షాత్త్వం ధర్మదేవతా ।
దైవయోగాదాగతాఽసి మమ కల్యాణవర్ధినీ ॥ 135

మనోరథో మనఃసంస్థః తథ్యం మే కథ్యతా మితి ।
భాషితా రాజపత్న్యా సా సత్యమాహ ధరాం ప్రతి ॥ 136

ధర్మదేవీ-

కఠినం మమ వాక్యన్తు శృణు రాజస్యవల్లభే ।
మయా తు గదితం వాక్యం అసత్యఞ్చేన్మనస్విని! ॥ 137

గ్రామిక :-

శుభప్రదురాలవగు నోదేవీ! రమ్ము. ఇదుగో, రాజపత్నిని సమీపించుమ'ని యనగా
నా ధర్మదేవత వారి మాటలను విని మెల్లగా 129

ధర్మదేవత :-

అమ్మలారా! నేను దరిద్రురాలను. నాగరికత నెఱుంగని దానను. పిల్లవానిని వెంటనిడుకొని వచ్చినదానను. దురదృష్టవంతురాలను. మీరు నన్ను పిలచుట మీ వినోదమునకా? లేక నన్ను పరిహసించుటకా? 130

నా చిరిగిపోయిన చీరను చూడుడు. నా ఆభరణములను గాంచుడు. నవధాన్యములతో నిండిన నా బుట్ట. గురివిందగింజలతో చేయబడిన ఆభరణములచే నలంకరింపబడిన నన్ను 131

అన్నములేక నల్లాడు నా బిడ్డను చూచి తప్పక నామె సంతసించదు. ఓ స్త్రీలారా! రాజగృహముతో నాకేమిపని? నేను రానునెను. 132

ధర్మదేవి పలుకుల నాలకించి ఆ నారీమణులు ధరిణీదేవిని సమీపించి ధర్మదేవి పలికిన మాటల న్నింటిని తెలుపగా 133

ధరణీదేవి తాను స్వయముగా ధర్మదేవివద్ద కేగి యామెతో 134

ధరణీదేవి :-

పుణ్యశీలీ! నీవు సాక్షాత్తుగా ధర్మదేవతవు. నాకు మంగళ ప్రవర్ధకురాలవై నా భాగ్యవశమున వచ్చితివి. 135

నా మనసుననున్న కోరికను నాకు యదార్ధముగా నెఱింగింపుమని యడుగగా ధర్మదేవత నిస్సంకోచముగా 136

ధర్మదేవత:-

రాజపత్నీ! వినుటకు కఠినముగానుండు నామాటను వినుము. నేను చెప్పిన మాట యసత్యమగునేని 137

పురా న్నిష్కాస్య మాం దేవి! జిహ్వాయాశ్ఛేదనం కురు।
నరనారాయణః స్వామీ మద్భర్తా రాజసున్దరి! ॥ 138

తద్వీర్యజాతపుత్రస్తు ప్రజాపతిమిమం విదుః ।
తేనాఽజ్ఞప్తా త్వదర్థే చ సమ్ప్రాప్తా తవ మన్దిరమ్ ॥ 139

భూతం భవ్యం భవిష్యచ్చ జానామి జగదీశ్వరి! ।
ఇత్యుక్త్వా ధర్మదేవ్యా సా రాజపత్నీ పతివ్రతా ॥ 140

సువచోభిః సాన్త్వయిత్వా ధరణీ ధర్మదేవతామ్ ।
ప్రాపయద్భవనం స్వస్యాఃమన్దం మన్దం ముదాఽన్వితా॥ 141

తామాదాయ గృహం ప్రాప్య వరం సింహాసనం దదౌ।
సింహాసనగతా సా చ ధర్మదేవీ వచో ఽబ్రవీత్ ॥ 142

ధర్మదేవీ-
మజ్జనం కురు కల్యాణి! వస్త్రాలఙ్కారభూషితా ।
గురుదేవనమస్కారం కురు దేవి! హరిప్రియమ్ ॥ 143

ఏవముక్తాఽథ కల్యాణీ తథా చక్రే యథోదితమ్ ॥
తస్యాశ్చాభిముఖీభూయ పశ్చాద్వాక్యమువాచ సా ॥ 144

ధరణీ :-
కిం కార్యం వద భద్రం మే కరోమి తవ శాసనాత్ ।
పులిందా :-
వాయనం దేహి కల్యాణి దేవానాం ప్రీతిసాధకమ్ ॥ 145

ఇత్థం పులిన్దావచనం శ్రుత్వా సా ధరణీ తదా ।
స్వర్ణశూర్పం సమాదాయ ముక్తాతణ్డులపూరితమ్ ।
నిక్షిప్య పురతః శీఘ్రం ధర్మదేవీం వచోఽబ్రవీత్ ॥ 146

నన్ను పట్టణమునుండి వెడలగొట్టి నా నాలుకను ఛేదింపుము. నరనారాయణుడు నా ప్రభువు. (నరుని రూపమును ధరించి నారాయణుడే నా భర్త) 138

ఆతనివలన పుట్టిన యీ బాలునిపేరు ప్రజాపతి. ఆ నారాయణునిచే నాజ్ఞాపింపబడి నీతో సంభాషించుటకై నీ యింటికి వచ్చితిని. 139

జరిగినదానిని జరుగుచున్నదానిని జరుగబోవు దాని నెఱుంగ జాలుదున'ని తెలిపెను. ఆ మాట లాలించి పతివ్రతయు రాజు భార్యయునగు ధరణీదేవి 140

ధర్మదేవతను మృదుభాషణములచే ననునయించి మెల్లమెల్లగా తన భవనమునకు తోడ్కొనిపోయి 141

మంచి పీఠముపై నామెను కూర్చుండ జేసెను. అట్లు సింహాసనముపై కూర్చున్న ఆ ధర్మదేవి యంతట ధరణీదేవితో 142

ధర్మదేవత:-
కల్యాణీ! నీవు చక్కగా స్నానమొనరించి వస్త్రాలంకారముల నలంకరించుకొని శ్రీమన్నారాయణుని అనుగ్రహపాత్రురాల వగునట్లు గురువులకు దేవతలకు నమస్కరించి రమ్మ'ని పలికెను. 143

ధరణీదేవి యట్లే యొనర్చి వచ్చి 144

ధరణీదేవి :-
యామెకెదురుగా కూర్చుని మరల నామెతో "నింకేమి చేయవలెనో తెలిపిన నీ యాజ్ఞ ననుసరించి యట్లే చేయుదున'నగా ధర్మదేవత రాజపత్నితో – దేవతలకు ప్రీతి నొసంగునట్లు నాకు వాయనము నిమ్మ'ని యడిగెను. 145

ఆ మాటల కంగీకరించి ధరణీదేవి బంగారు చేటయందు ముత్యములను బియ్యము నుంచి తెచ్చి ధర్మదేవత యెదుట నుంచి 146

ధరణీ:-

సత్యం వద మహాప్రాజ్ఞే! మమ దుఃఖం ప్రణోదయ ।
ధరణీవాక్య మాకర్ణ్య ధర్మదేవీ వచోఽబ్రవీత్ ॥ 147

ధర్మదేవీ:-

సత్యం వదామి సుశ్రోణి! శిశోరన్నం ప్రయచ్ఛ మే ।
అహః కృతం రాత్రికృతం సుపక్వరససంయుతమ్ ॥ 148

శ్రుత్వా తద్వచనం రమ్యం త్వరయాఽఽనీయ భామినీ ।
క్షీరాన్నం స్వర్ణపాత్రస్థం అర్భకాయ దదౌ నృప! ॥ 149

తద్దృష్ట్వా స్వర్ణపాత్రస్థం మానుషాన్నం న భు క్తవాన్।
రురోద చ శిశుస్తస్యాః ధర్మదేవ్యాః స భూమిప! ॥ 150

రుదన్తమాత్మజం దృష్ట్వా వినిన్ద్య చ తతాడ సా ।
"దరిద్రోఽసి దురాచారః కన్దమూలఫలాశనః ॥ 151

కథం న భోక్ష్యసే మృష్టం క్షీరాన్నం రాజనిర్మితమ్ ।
సదాఽపి రోదనం మాతః కిం కరోమీ" తి భూమిప!॥ 152

శిశుం తం భర్త్సయిత్వాఽథ సమ్భోజ్యాన్నమనుత్తమమ్ ।
"మమోదరగతం చాన్నం పుత్రస్య హితకారణమ్ ॥ 153

ఇత్యుక్త్వా సా ధర్మదేవీ శిశోర్దత్తం నృపోత్తమ! ।
క్షీరాన్నం స్వర్ణపాత్రస్థం భుక్త్వా స్వస్థాతదాఽబ్రవీత్ ॥ 154

సత్యం వదామి సుశ్రోణి! తామ్బూలం దేహిమేఽఙ్గనే।"
ఇత్యుక్తా ధరణీదేవీ ధర్మదేవ్యా పులిన్దయా ॥ 155

ఏలాలవఙ్గకర్పూర నాగవల్లీదళైర్యుతమ్ ।
తామ్బూలమర్పయామాస పులిన్దాయై పతివ్రతా ॥ 156

ధరణీదేవి :-

"నిజమును తెలిపి నా దుఃఖమును పోగొట్టుమ'ని యడుగగా ధర్మదేవత ఆమె మాటలను విని యామెతో 147

ధర్మదేవత :-

అమ్మా! నిజమునే తెలిపెదను. నా బాలునకు పగటివేళ చేసినట్టియు రాత్రివేళయందు చేసినట్టియు, మంచి వంటకముల రుచులతో గూడిన యన్నము నొసంగుమ'ని యడుగగా 148

శీఘ్రముగా ధరణీదేవి బంగారుపాత్రతో పాయసాన్నమును తెచ్చి బాలునకొసంగెను. 149

కాని ఓరాజా! ఆ బాలుడు బంగారు పాత్రముననున్న ఆ మనుష్యులు భుజించు నాహారమును భుజింపక ఏడ్వసాగెను. 150

అట్లేడ్చుచున్న బాలునిగాంచి "దరిద్రుడా! దుష్టస్వభావము కలవాడా! అడవిలోని దుంపలను మూలములను భుజించువాడా! 151

రాజులు వండిన రుచికరమగు పాయసాన్నమును భుజింప వేల? ఎప్పుడును ఏడ్చుచునే యుండును. అమ్మా! ఈ బిడ్డనేమి చేయుదును? 152

అని ఆ పిల్లవానిని భయపెట్టి ఆ యన్నమును తినుపించి "నేను భుజించినను బాలునకే హితమును చేకుర్చున'ని 153

పలికి బాలునకై యొసంగబడిన బంగరు పాత్రలోని పాయసాన్నమును తాను తిని స్వస్థత చెంది 154

అమ్మా! నిజముగా చెప్పెదను నాకొక తాంబూలమును కూడ యొసంగుమ'ని మ్లేచ్ఛజాతికి చెందిన ఆ ధర్మదేవి (సోదెకత్తె) యడుగగా 155

ఏలకులు, లవంగములు, పచ్చకర్పూరము, తమలపాకులతో కూడిన తాంబూలము నా యెఱుకలదాని కొసంగెను. 156

తతః సా ప్రాఙ్ముఖీ భూత్వా పుత్రమఙ్కే నిధాయ చ ।
నిక్షిప్య పురతో గుల్మం పాదావాస్తీర్య సంస్థితా ॥ 157

ఏవం రూపం గతం కృష్ణం శ్రీనివాసం సురోత్తమాః ।
ద్రష్టుకామాః సమాయాతాః వైఖరీం ప్రాకృతోచితామ్॥ 158

సమ్పశ్యన్తస్తస్య ఖస్థాః సవిమానగణా స్తథా ।
సల్లాపం చక్రురన్యోన్యం సమ్భ్రమాత్ కౌతుకాన్వితాః ॥ 159

కిం తయా సుకృతం రాజ్ఞ్యా కృతం పూర్వం యయాఽధునా ।
లక్ష్మీసహాయో భగవాన్ క్రీడతే ప్రాకృతో యథా ॥ 160

ఏవం హరేశ్చిత్రవిచిత్రకర్మ గాయన్తి కఞ్జోద్భవశమ్భుశక్రాః ।
కలౌ యుగే పాపకృతాం నరాణాం హ్యుద్ధారణార్థా జగదీశచేష్టాః ॥161

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే శ్రీనివాసస్య
పులిన్దస్త్రీరూప వర్ణనం నామ అష్టమోఽధ్యాయః

సోదికత్తియు పిల్లవానిని తొడపై కూర్చుండ బెట్టుకొని తూర్పుదిశ వైపు తిరిగి ఎదురుగా గంప నుంచుకొని కాళ్ళు జాపుకొని కూర్చుండెను. 157

ఇట్లు సోదికత్తియ వేషములోనున్న శ్రీనివాసుని చూచు కుతూహలముతో దేవతలందరు వచ్చి 158

ఆకాశమునందు విమానములపైనుండి చూచుచు కుతూహలముతో కూడిన సంభ్రమముతో తమలో తాము మాటలాడు కొనసాగిరి. 159

శ్రియఃపతి సాధారణ మనష్యునివలె ధరణీదేవితో ఆడుకొనుచుండుటకు ఆమె పూర్వజన్మమున నెంత పుణ్యమొనరించెనో కదా! 160

అని యిట్లు బ్రహ్మరుద్రేంద్రాది దేవతలు శ్రీనివాసుని అద్భుతకృత్యములను కీర్తింపసాగిరి. కలియుగమున పాపాత్ములకీ శ్రీమన్నారాయణుని చేష్టలే పాపములను పోగొట్టి ఉత్తమగతి నొసంగును. 161

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమున శ్రీనివాసుడు
యెఱుకలదాని వేషమును ధరించుట యనెడు ఎనిమిదవ యధ్యాయము.

అథ నవమోఽ ధ్యాయః

ధరణ్యై పులిన్ద్యోక్త పద్మావతీ దేహశోషణనివృత్త్యుపాయః

శతానన్దః-

భోజనాన్తే స్మరద్దేవీ దేవాన్ స్వకులపూజితాన్ ।
ఆదౌ నారాయణం ధ్యాత్వా పశ్చాల్లక్ష్మీం పితామహమ్॥ 1

సరస్వతీముమాకాన్తం ఉమామిన్ద్రమతః పరమ్ ।
శచీ మగ్నియమాద్యాంశ్చ సదారాన్ దిక్పతీనథ ॥ 2

దేవాన్ ఋషీన్ పితౄన్ రాజన్! గన్ధర్వాన్ రాజసత్తమాన్।
కాశీశం విశ్వనాథఞ్చ బిన్దుమాధవ మేవ చ ॥ 3

విష్ణుపాదం ప్రయాగఞ్చ గోదాతీరనివాసినమ్ ।
నారసింహం జగన్నాథం పాణ్డురఙ్గమహోబిలమ్ ॥ 4

పమ్పాధ్యక్షం విరూపాక్షం శ్రీశైలం పుణ్యకాననమ్ ।
శ్రీవేఙ్కటగిరీశఞ్చ కాళహస్తీశ్వరం హరమ్ ॥ 5

ఘటికాచలసంస్థానం వృద్ధాచలనివాసినమ్ ।
వరదం సర్వలోకేశం శ్రీరఙ్గం శ్వేతరూపిణమ్ ॥ 6

కుమ్భఘోషణాలయం కృష్ణం శార్ఙ్గపాణిం మహీపతే।
సేతుం రామకృతం రాజన్! పద్మనాభం జనార్దనమ్ ॥ 7

సుబ్రహ్మణ్యం కుమారాఖ్యం మధుసూదనశఙ్కరౌ ।
చన్ద్రేశ్వరఞ్చ గోకర్ణం తథా హరిహరౌ నృప! ॥ 8

గఙ్గాం గోదావరీం కృష్ణాం తుఙ్గభద్రాం మలాపహామ్।
కావేరీం కపిలాంక్షీరాం సువర్ణముఖరీంతథా ॥ 9

తొమ్మిదవ అధ్యాయము

సోదికత్తియ ధరణీదేవికి పద్మావతీ శరీరము కృశించుట మాన్పు నుపాయమును తెల్పుట

శతానందుడు :-

అన్నమును భుజించిన పిమ్మట ధర్మదేవి తన కులదేవతలను, ముందుముందుగా
శ్రీమన్నారాయణుని, పిమ్మట లక్ష్మిని, అనంతరము బ్రహ్మను 1

తదుపరి సరస్వతిని, అటుపిమ్మట రుద్రుని, పార్వతిని, ఇంద్రుని, శచీదేవిని, అగ్నిని,
యముడు మున్నగువారిని, వారి భార్యలతో గూడ దిక్పాలురను, 2

దేవతలను, ఋషులను, పితృదేవతలను, గంధర్వులను, రాజేంద్రులను, కాశీపురాధి
పతియగు విశ్వనాధుని, బిందు మాధవుని 3

విష్ణుపాదమును, ప్రయాగను, గోదావరీ తీరముననున్న నర సింహస్వామిని,
జగన్నాథుని, పాండురంగని, అహోబిలమును 4

పంపాధినేతయగు విరూపాక్షుని శ్రీశైలమును, నైమిశారణ్య మును,
శ్రీవేంకటాచలపతిని, కాళహస్తీశ్వరుడగు రుద్రుని, 5

చోళంగిరిని, వృద్ధాచలవాసిని, సకలలోకప్రభువగు వరద రాజులను, శ్రీరంగమును,
శ్వేతవరాహ మూర్తిని, 6

కుంభఘోషముననున్న కృష్ణను, శార్ఙ్గపాణీని, శ్రీరామ చంద్రునిచే నిర్మింపబడిన
సేతువును, పద్మనాభుని, జనార్దనుని, 7

సుబ్రహ్మణ్యుని, కుమారస్వామిని, మధుసూదనుని, శంకరుని, చంద్రేశ్వరుని,
గోకర్ణుని, హరిహరులను, 8

గంగానదిని, గోదావరిని, కృష్ణానదిని, పాపములను నశింప చేయు తుంగభద్రానదిని,
కావేరీనదిని, కపిలతీర్థమును, క్షీరనదిని, సువర్ణముఖరీనదిని, 9

మూకామ్బికాంభైరవఞ్చ కాల భైరవమేవ చ ।
కామాక్షీఞ్చ విశాలాక్షీం మత్స్యాక్షీమపి సౌఖ్యదామ్॥ 10

సస్మార లోకభావేన చోవాచ మధురం వచః ।
రమే కొల్హాపురాధ్యక్షే! పాహి మాం పరదేశగామ్ ॥ 11

ఇతి స్వకీయ భావేన స్మరన్తీ ధర్మదేవతా ।
కృత్వా మౌక్తికరాశీం స్త్రీన్ మధ్యరాశౌ విచిన్త్య తామ్॥ 12

హస్తే దత్త్వా పరాం యష్టిం "ఏష్వేకమనయా స్పృశ॥
ఇత్యుక్తయా తయా దేవ్యా మధ్యరాశౌ విలోడితే ।
భావసామ్యం తతో జ్ఞాత్వా ప్రహృష్టా వాక్యమబ్రవీత్॥ 13

ధర్మదేవీ-
వదేయం కారణం దేవి! దుహితుస్తేఽఙ్గశోషణే ।
ఆగతః పురుషేణాస్యాః యేనకేనాప్యుపద్రవః ॥ 14

ఇతః పూర్వదినే కంచిత్ పురుషం తురగాఽస్థితమ్ ।
దృష్ట్వా మోహవశం యాతా కామజ్వరసుపీడితా ॥ 15

శృణు మాతః! సవిస్తారం శపే గుల్మం సపుత్రకామ్ ।
భర్తారం బదరీవాసం మాతరం పితరం గురుమ్ ॥ 16

పతిం శ్రీ వేఙ్కటాధీశం కర్తుమిచ్ఛతి తే సుతా ।
తథా భవిష్యతి శుభం వాగియం నాన్యథా భవేత్ ॥ 17

స్వాత్మానం తు శపే రాజ్ఞి! సత్యమిత్యవధారయ ।
సత్యంవదామిసుశ్రోణి! తామ్బూలం దేహి మేఽఙ్గనే ॥ 18

ఏలాలవఙ్గకర్పూర జాతీపత్రైః సపూగకైః ।
నాగవల్లీదళైర్యుక్తం పునర్దేహి వరాననే! ॥ 19

మూకాంబికను, భైరవుని, కాలభైరవుని, కామాక్షిని, విశాలాక్షిని, సుఖప్రదయగు మీనాక్షిని, 10

లోకరీతిగా తలంచి "లక్ష్మీ! కోల్హాపురవాసినీ! పరదేశమున నున్న నన్ను రక్షింపుమ'ని

తన యెఱుకజాతికి తగినటుల లక్ష్మిని తలంచుచు చేటలోని ముత్తియములను మూడు భాగములుగా విభజించి మధ్యరాశిలో ధరణీదేవి పేరును తలంచి 12

యామె చేతికి మంత్రకర్ర నొసగి యీ ప్రోగులలో నొక భాగమును ముట్టుకొనుమ'నగా ధరణీదేవి మధ్యరాశినని కలియబెట్టగా తన అభిప్రాయమున కనుగుణముగా నామె మధ్యభాగమును స్పృశించుటకు సంతసించి 13

ధర్మదేవత:-
దేవీ! నీ కుమార్తె శరీరము కృశించుటకు గల కారణమును తెలిపెదను. ఒకానొక పురుషునిచే నీమె కిట్టి యుపదవము సంభవించినది. 14

ఇంతకు మున్నురోజుననే గుఱ్ఱముపై నధిష్ఠించి వచ్చిన పురుషునిగాంచి మదన తాపముచే పీడించబడుచు మోహమును చెందియున్నది. 15

అమ్మా! వివరముగా తెలిపెదను వినుము. నా బిడ్డనిమీదను, యీ వెదురు బుట్టమీదను ఒట్టుపెట్టు కొనుచున్నాను. సకల ప్రాణికోటిని భరించువాడును, బదరికాశ్రమ నివాసియు, సకల చరాచరములకు తల్లి తండ్రి గురువునునగు 16

శ్రీ వేంకటాచలపతి నీ కుమార్తె భర్తగా చేసికొనగోరుచున్నది. ఆమెకోరిక తప్పక నెరవేరును. నామాట అసత్యము కానేరదు. 17

నాపై శపథమొనర్చి చెప్పుచున్నాను. దీనిని తప్పక నిజమని నమ్ముము. 18

ఏలకులు, లవంగములు, కర్పూరము, జాపత్రి, వక్కలతో గూడిన లేత తమలపాకు లతో తాంబూలమును మరల నొసంగుమ"ని 19

ఇత్యుక్త్వా ధరణీదేవీ తామ్బూలం పునరప్యదాత్ ।
పున రాలోచయన్తీ సా పులిన్దా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 20

"యోఽసౌ తురగమారూఢః పురుషః పూర్వమాగతః ।
కిరాతరూపధారీ స సాక్షాన్మన్మథమన్మథః ॥ 21

తం దృష్ట్వా మోహమాయాతా కామజ్వరపీడితా ।
దుహితా తేఽభవ ద్రాజ్ఞి! తతోఽస్యా అఙ్గశోషణమ్॥ 22

తచ్ఛాన్త్యర్థం వరారోహే! తస్మై సా సమ్ప్రదీయతామ్॥"
ఇత్యుక్త్వా ధరణీదేవీ ధర్మదేవీం వచోఽబ్రవీత్ ॥ 23

ధరణీ :-
క్వాఽస్తే కిరాతరూపీ స దుహితుర్మేఽఙ్గశోషకః ।
వద తన్నామ కిం భద్రే! వరం దాస్యే తవేప్సితమ్ ।
ఇతి పృష్టా ధర్మదేవీ ధరణీం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 24

ధర్మదేవీ :-
"వైకుణ్ఠస్థో హరిః సాక్షాత్ వర్తతే వేఙ్కటాచలే" ।
"శ్రీనివాస" ఇతి ఖ్యాతో విద్యావాన్ ధనవాన్ బలీ ॥ 25

తస్యాశ్వం త్వత్సుతా బాలా తాడయామాస చాశ్మభిః ।
ఆరామద్వారనికటే పతితః స హయోత్తమః ॥ 26

అశ్మభిస్తాడితోఽత్యన్తం విహ్వలః పృచ్ఛ తత్సఖీః ।
గౌరవాద్రాజపుత్ర్యాస్తు క్షమేత పురుషః స తత్ ॥ 27

ఇతి మే సత్యవచనం దత్త్వా తాం సుఖమేష్యసి ।
అదత్త్వా దుఃఖమాప్నోషి న మే వాణి మృషా భవేత్ ॥ 28

అదానే దినమాత్రేణ సా మ్రియతే న సంశయః ।
ఇతి తస్యాః వచః శ్రుత్వా ధరణీ పునరబ్రవీత్ ॥ 29

సోదికత్తియ యడుగగా ధరణీదేవి తాంబూలము నొసంగెను. అటుపిమ్మట ధర్మదేవత మరల నాలోచించుచు నా రాజపత్నితో 20

"కిరాతవేషమును ధరించి సాక్షాత్తుగా మన్మథుని మించిన సుందరాకారుడై గుఱ్ఱమునెక్కి వచ్చిన పురుషుని 21

గాంచి నీ కుమార్తె మదజ్వరపీడితయై మోహమును గాంచినది. కావుననే యీామె శరీరము కృశించుచున్నది. 22

అది శమింపవలెనన్న నీ కుమార్తె నా పురుషునికే యొసంగి పరిణయమొనర్పుమ"ని తెలిపినంతనే ధరణీదేవి యా సోదెకత్తెతో 23

ధరణీదేవి :-
నా కుమార్తె శరీరమును కృశింపజేయు నా కిరాతరూపధారి యగు పురుషుడెచ్చట నున్నాడు? ఆతని పేరేమి? ఎఱింగించినచో నీ వడిగినదిత్తున"ని పలుకగా ధర్మదేవి

ధర్మదేవి :-
సాక్షాత్తు పరమపదవాసియగు శ్రీమన్నారాయణుడే శ్రీ వేంకటాచలమున నివసించు చున్నాడు. ఆతని పేరు శ్రీనివాసుడందురు. విద్యలనేర్చినవాడు, ధనవంతుడు, బలశాలి. 25

ఆతని గుఱ్ఱమును నీ పుత్రిక రాళ్ళతో కొట్టగా ఉద్యానవన ద్వార ప్రదేశమున నా గుఱ్ఱము చైతన్యరహితముగా పడియున్నది. 26

ఈ సంగతిని నీపుత్రిక చెలిమికత్తియల నడుగుము. రాజపుత్రిక యందలి గౌరవముతో నా పురుషుడద్దానిని క్షమించియున్నాడు. 27

కావున నీవాతనికి నీ పుత్రిక నొసంగిననే సుఖపడుదువు. లేనిచో దుఃఖింతువు. నామాటలెన్నటికి, నసత్యములు కాజాలవు. 28

ఈ దినముననే నీ వాతనికి నీ పుత్రికనిచ్చుటకు నిశ్చయింప నిచో నామె తప్పక చనిపోవున'ని తెలుపగా 29

ధరణీ:-

కిం మాం వదసి దుర్వాక్యం అసత్యం వామలోచనే! ।
ఇతి తస్యా వచః శ్రుత్వా పునరాహ మనస్వినీ ॥ 30

ధర్మదేవీ :-

నాసత్యం వచనం దేవి మయోక్తం పూర్వమేవ తత్।
ఇతిభీతా తద్వచనాత్ రాజ్ఞీ వాక్యమథాబ్రవీత్ ॥ 31

ధరణీ :-

"అయాచితా మయా కన్యా కథం దేయా భవిష్యతి" ।
ఇతి చిన్తాపరా రాజ్ఞీ ధర్మదేవీం వచోఽబ్రవీత్ ॥ 32

అద్యైవ ఘటికాన్తే త్వాం ఆగమిష్యతి కాచన ।
అబలా బహువృద్ధాచ ధర్మార్థకుశలా భువి ॥ 33

మద్వాక్యం విశ్వసన్తీ త్వం రాజానం పరిచోదయ ।
తొణ్డమానఞ్చ తే భర్తుః భ్రాతరం ససుహృద్గణమ్ ॥ 34

సమ్బోధ్య సాధుమార్గం త్వం సమాశ్రయ నృపప్రియే! ।
సన్నిధౌ మమ సఙ్కల్పం కురు కన్యానిమిత్తకమ్ ॥ 35

ధరణీ-

యేన కేనాప్యుపాయేన జీవితా స్యాత్ సుతా మమ ।
సుతాం తస్యైవ దాస్యామి గిరిగహ్వరవాసినః ॥ 36

ధర్మదేవీ:-

ఏవం చేత్ తే సుతా రాజ్ఞి! జీవిష్యతి న సంశయః ।
పతిర్మే వర్తతే యత్ర దేవి! తత్ర వ్రజామ్యహమ్ ॥ 37

ధరణీదేవి:-

సోదికత్తియతో – ఎందులకిట్లు నన్ను దుర్భాషలాడెదవు? అసత్యము లేలపలికెదవ'ని యడిగెను. అంత నా యెఱుకవనిత 30

ధర్మదేవత:-

అమ్మా! నామాట లసత్యములు కాజాలవు. నేను ముందే చెప్పితిని కదా! అనెను. ఆ మాటలను విని ధరణీదేవి మిక్కిలి భయపడుచు 31

ధరణీదేవి :-

కన్నియనిమ్మని నన్నడుగకుండగనే నేనెట్లీయగలనని చింతించు ధరణీదేవితో

నే డిరువదినాలుగు నిమిషముల కాలములో దుర్బలురాలును ధర్మార్థములయందు చాతుర్యము గల నొక వృద్ధురాలు నీవద్దకు చనుదెంచును. 33

నీవు నామాటను నమ్మి నీ భర్తను, నీ భర్త సోదరుడగు తొండమానుని సపరివారముగా 34

పిలచి నీవు సన్మార్గము నవలంబింపుము ప్రస్తుతము నాతో "కన్యనిత్తున'ని సంకల్పించు కొనుమ'ని చెప్పగా 35

ధరణీదేవి :-

నా పుత్రికేయుపాయముచేనైనను బ్రతికినచో నా కొండగుహల యందు నివసించు నా కిరాతరూపధారికే నామె నొసంగెదన'ని తన సంకల్పము నెఱింగించెను. 36

ధర్మదేవత :-

అంత ధర్మదేవి "రాణీ! నీవిట్లు సంకల్పించితివిగాన నీ పుత్రిక తప్పక బ్రతుకును. నా భర్త నాకై వేచియున్నాడు. నేనేగెదన'ని చెప్పెను. 37

ఇత్యుక్త్వా తద్వచః సత్యం ద్రష్టుకామా ధరాऽబ్రవీత్ ।
ధరణీ:-
తదా తే వచనం సత్యం యద్యేవం సమ్భవిష్యతి ॥ 38

ఇత్యుక్తాऽసౌ జగామాశు నిజధామ వరాఙ్గనా ।
సాऽపి తాం"బాఢ"మిత్యుక్త్వా నిర్జగామ పురాద్బహిః ॥ 39

కక్షే బద్ధ్వా సుతం రాజన్! స్వర్ణశూర్పం సగుల్మకమ్ ।
జగామోత్తరమభ్యేత్య పులిన్దా మిథిలేశ్వర! ॥ 40

పులిన్దాయాం గతాయాన్తు ధరణీ వామలోచనా ।
పుత్ర్యా నికేతనం ప్రాప్య రుదన్తీ భృశదుఃఖితా ॥ 41

కిం తే మనోగతం పుత్రి! యత్త్వమిచ్ఛసి తద్వద ।
న చ మాతృసమం మిత్రం పుత్రీణామస్తి నన్దిని! ॥ 42

కిన్ను కార్యమకార్యం వా తన్మమాచక్ష్వ భామిని! ।
పూరయామి మనఃస్థఞ్చ కిమర్థం తవ శోషణమ్ ॥ 43

అభాగ్యాऽహం మహాభాగే విషపానం కరోమి చ ।
ఇత్యుక్త్వా సా పరాధీనా దుఃఖితారుదితాऽభవత్ ॥ 44

పద్మావతీ:-
దుఃఖితాం జననీం దృష్ట్వా మన్దమహ మనోగతమ్ ।
కిం వదిష్యామి హే మాతః! సూతికాదుఃఖమాగతమ్ ॥ 45

అథవా పుత్రలాభం కిం ప్రవదామి నిగూఢజమ్ ॥
నాకృత్యం తాదృశం కిఞ్చిత్ జాతాక్వాపి తు మే వరే॥ 46

కాఙ్క్షా సమ్ప్రతి తామద్య వక్తుం శక్నోమి న స్వయమ్।
తథాऽపి తవ వక్ష్యామి మాతృత్వాత్ శృణు భామిని!॥ 47

ధరణీదేవి :-
ధరణీదేవి యా సోదెకత్తియ మాటలలోని యదార్థము నెఱుంగగోరి యామెతో

"ఈ వృత్తాంతము జరిగినచో నీమాట సత్యమే యగున'ని పలుకుచు తన సౌధమునకేగెను. ఆ ఎఱుక వనితయు "అట్లే" యని 39

ఆ సోదెకత్తె చంకలో పిల్లవానిని కట్టుకొని బంగరు చాటను, వెదురుబుట్టను తీసికొని నగరము వెలుపలకు వచ్చి ఉత్తరదిశగా నేగెను. 40

సోదికత్తియ యేగినంతనే ధరణీదేవి కుమార్తె యంతఃపురమునకేగి మిక్కిలి దుఃఖించుచు 41

అమ్మా! నీ మనోరథమేమి? నీ కోరిక నెఱింగింపుము. తల్లివంటి స్నేహితురాలు బాలికలకింకెవరు నుండబోరు కదా! 42

చేయదగిన కృత్యమెద్దియో, చేయరానిదెద్దియో నా కెఱింగింపుము. నీ కోరికను సఫలమొనరింతును. నీవు కృశించు కారణమేమి? 43

నీవు తెలుపనిచో మందభాగ్యురాలనగు నేను విషమును మ్రింగెద'నని తనను నిలవరించు కొనజాలనిదై బిట్టుగా నేడ్వసాగెను. 44

పద్మావతీ:-
అంత పద్మావతి విలపించుచున్న తల్లినిగాంచి అమ్మా! ఏమని చెప్పమందువు? నావలన బాలెంత దుఃఖముగాని, 45

అతి రహస్యముగా జనించిన పుత్రలాభమనెడు కూడని పనియెద్దియు జరుగలేదు.

నా కోర్కెను నేను స్వయముగా నెఱింగింప జాలకున్నాను. నీవు తల్లివగుటం జేసి తెలిపెదను వినుము. 47

పద్మావతీ కథిత భగవల్లక్షణ తద్భక్తలక్షణాని

త్వయాఽజ్ఞప్తాఽగమం మాతః! పుణ్యారామం సఖీయుతా ।
తత్రాఽయాతః పుమాన్ కశ్చిత్ పురాణపురుషోత్తమః ॥ 48

మాతః! స్మరామి ద్వక్త్రం పుణ్డరీకనిభేక్షణమ్ ।
తం వినా న హి జీవామి సత్యమిత్యవధారయ ॥ 49

చరితం తస్య కృష్ణస్య జానన్తి విబుధేశ్వరాః ।
పాతాళజాశ్చ మనుజాః న జానన్తి హరిం పరమ్ ॥ 50

సత్యం సర్వోత్తమః సాక్షాత్ స ఏవ పురుషోత్తమః ।
దక్షిణం పాణిమాశ్రిత్య రాజతే చక్రముత్తమమ్ ॥ 51

తథా సవ్యే శఙ్ఖ రాజో రాజతే రాజవల్లభే ।
యత్కణ్ఠే కౌస్తుభం రత్నం శ్రుత్యోర్మకరకుణ్డలే ॥ 52

యస్య చక్రప్రభావేణ దగ్ధా వారాణసీ పురీ ।
యస్య శఙ్ఖ ధ్వనిం శ్రుత్వా విద్రవన్త్యసురాదయః ॥ 53

భాగవత లక్షణ కథనమ్

తద్భక్తలక్షణం వక్ష్యే శృణు మాతః సవిస్తరమ్ ।
వేదశాస్త్రపరా యే చ స్వధర్మాచరణే రతాః ॥ 54

వేదోక్తం కర్మ కుర్వన్తి తద్భక్తాన్ విద్ధి వైష్ణవాన్ ।
శఙ్ఖచక్రాఙ్కితా యే చా హ్యూర్ధ్వపుణ్డ్రధరాశ్చ యే॥ 55

నాసత్యవచనా యే తు పితృమాతృమతే స్థితాః ।
తద్భక్తలక్షణం త్వేతత్ తం వినా కో ను జీవతి? ॥ 56

పద్మావతి భగవంతుని చిహ్నములనూతని భక్తుల చిహ్నముల నెఱింగించుట

అమ్మా! నీ యాజ్ఞానుసారము చెలిమి కత్తియలతో పుష్పోద్యానమున కేగితిని. అచ్చట కొక ఆదిమంధ్యాంత రహితుడగు నొక పురుషపుంగవు డేతెంచెను 48

తామర రేకులవంటి నేత్రములుగల ఆతని ముఖము నెల్లపుడును నేను తలంచుచునే యున్నాను. ఆతడు లేనిచో బ్రతుకజాలను. ఇది నిక్కమని నమ్ముము. 49

ఆ శ్రీకృష్ణుని చరిత్రమును విజ్ఞాననిధులెఱుంగుదురుగాని పాతాళలోకనివాసులు గాని, మానవులుగాని యెఱుంగ జాలరు. 50

ఆతడే పురుషోత్తముడు, ఇది నిజము. ఆతని కుడిచేతిలో చక్రము మెరయుచున్నది. 51

ఎడమ చేతియందు శంఖము, కంఠమున కౌస్తుభమణియు, చెవులకు మకర కుండలములను విలసిల్లుచున్నవి. 52

ఆతని చక్రప్రభావముచే మున్ను వారణాసి (కాశికా పట్టణము) భస్మమాయెను. ఆతని శంఖధ్వనిని విని రాక్షసులు పర్వులెత్తుదురు. 53

భగవద్భక్తుల లక్షణములను జెప్పుట

ఆ భగవంతుని భక్తుల లక్షణములను తెలిపెదను వినుము. భగవంతుని భక్తులు వేదశాస్త్రములయందాసక్తి కలిగి యుందురు. తమ ధర్మానుష్ఠానమున శ్రద్ధకలిగియుందురు. 54

విష్ణుభక్తులై వేదశాస్త్రములందు చెప్పబడిన కర్మల నాచరింతురు. శంఖచక్రములచే భుజమూలముల యందు చిహ్నితులై, ఊర్ధ్వపుండ్రముల ధరింతురు 55

అసత్యములాడజాలరు, తల్లిదండ్రుల యభిప్రాయముల తెలిసి మసలుకొందురు. అట్టి లక్షణములు కలవారే విష్ణుభక్తులు. అట్టి భగవంతుని వీడి యెవరు బ్రతుకజాలుదుర'ని పద్మావతి తెలుపగా 56

ధరణీ :-

తనయావచనం శ్రుత్వా సాఽనన్దా వాక్యమబ్రవీత్।
సత్యం వద మహాప్రాజ్ఞే భ్రమో వా జ్వరకారణమ్ ॥ 57

పద్మావతీ :-

సత్యం వదామి మాతర్యః దృష్టపూర్వో మహాప్రభుః ।
తద్దర్శనధియా మేఽద్య జాయతే దేహశోషణమ్ ॥ 58

శతానన్దః :-

సాన్త్వయిత్వా సుతాం భద్రా భర్తుర్భవనమభ్యగాత్।
పాకార్థం పరమానన్దా భరితా భాగ్యసమ్పదా ॥ 59

పుత్ర్యఙ్గశోషసంక్షుబ్ధం కృచ్ఛ్రసన్తాపసంయుతమ్ ।
అవదత్స్వపతిం ప్రాప్య పుత్రీకాయవిశోషణే ॥ 60

కారణం ధర్మదేవ్యుక్తం అథ తచ్ఛాన్తికారణమ్ ।
సర్వం సమ్బోధయామాస పుత్ర్యా హృద్గతమాదరాత్॥ 61

ధరణీశం ప్రతి పద్మావతీసఖీభిః సహ వకులాగమనమ్

ఏతస్మిన్నేవ సమయే కన్యాశ్చ వకులాన్వితాః ।
అభిషిచ్యాప్యగస్త్యేశ్యం శఙ్కరం బ్రాహ్మణైస్సహ ॥ 62

సమ్భారాన్ శిరసా ధృత్వా బ్రాహ్మణై స్సపురోహితైః ।
రాజధానీం సమాసాద్య భర్తుర్భవనమభ్యయుః ॥ 63

సమాగతాన్ ద్విజాన్ సర్వాన్ సమ్పూజ్య విధిపూర్వకమ్।
గన్ధపుష్పాక్షతాద్యైశ్చ వస్త్రాలఙ్కారభూషణైః ॥ 64

విప్రాశీర్వాదమన్త్రైశ్చ మార్జయిత్వా స్వకాం సుతామ్ ।
అభుఙ్క్త చ స్వయం రాజా బ్రాహ్మణానామథాఽజ్ఞయా॥ 65

ధరణీదేవి :-

ధరణీదేవి సంతసించి 'ఇది నిజమా? లేక నీవు భ్రమచే నిట్టి సంతాపమును చెందుచుంటివా' అని యడుగగా 57

పద్మావతి :-

"అమ్మా! నామాట నిజము ఆ పురుషోత్తముని చూచిననాటి నుండియు నాతనిని మరల గాంచవలెనను తలంపుతో నా శరీరము కృశించుచున్నద'ని తన మనోభీష్టమును తెలుపగా 58

శతానందుడు :-

ధరణీదేవి పద్మావతి నూరడించి అదృష్టసంపదతో నిండినదై మిక్కిలి సంతసించుచు కుమార్తె కోరికను సఫలత నొనరించుటకై తన పతి గృహమునకేగెను. 59

పుత్రిక శరీరము కృశించుటచే దుఃఖించు చున్నట్టియు, దానిని పోగొట్టు నుపాయంనెఱుంగక మనస్తాపము చెందుచున్నట్టి తన భర్తతో కుమార్తె చిక్కిపోవుటకు కారణమును, 60

దానికి చేయవలసిన శాంతిని ధర్మదేవి చెప్పినటుల నంతయు నాకతని కెఱింగించి పద్మావతి మనోభీష్టమును కూడ తెలియజేసెను. 61

ఆకాశరాజువద్దకు పద్మావతి చెలికత్తెలతో వకుళాదేవి వచ్చుట

ఇంతలో పద్మావతి చెలికత్తెలు వకుళాదేవితో గూడ అగస్త్యేశుడగు ఈశ్వరుని బ్రాహ్మణులతో గూడ నభిషేకించి 62

పురోహితులతోను, బ్రాహ్మణులతో గూడినవారై పూజా ద్రవ్యములను శిరస్సులపై నుంచుకొని రాజధానిని ప్రవేశించి యందలి రాజభవనమునకు వచ్చిరి. 63

రాజు వచ్చిన బ్రాహ్మణులనందరనూ యథావిధిగ పూజించి గంధపుష్ప అక్షతలతోను, నూతన వస్త్రాలంకారములతోను 64

బ్రాహ్మణుల ఆశీర్వాదమంత్రములతో తన కుమార్తె శరీరమును తుడచి బ్రాహ్మణుల యాజ్ఞనుపొంది తాను భుజించెను. 65

సా భుక్త్వాఽథ మహాభాగ ధరణీ బహిరాగతా ।
దదర్శ తాం మహారాజ వకుళాం నవరూపిణీమ్ ॥ 66

ధర్మదేవ్యా వచః స్మృత్వా తత్సమీపముపాగమత్ ।
పప్రచ్ఛ తాస్తదా కన్యాః ఏతద్వృత్తాన్తకోవిదాః ॥ 67

ధరణీ :-
కైషాకస్మాదుపాయాతా పూజ్యేవ ప్రతిభాతి మే ।
పృచ్ఛతాం కన్యకాః అస్యాః కిమాగమనకారణమ్ ॥ 68

ఏవముక్తాః కన్యకాస్తు ధరణీమబ్రువంస్తదా ।
వాసః పన్నగశైలేఽస్యాః స్వామీ శ్రీవేఙ్కటేశ్వరః ॥ 69

తదాజ్ఞాకారికా కాచిత్ నామ్నా వకుళమాలికా ।
అనయా 'ధరణీదేవ్యాః సన్నిధౌ మమ కిఞ్చన ॥ 70

కార్యమస్తీ'తి కథితం తతస్తు సహితాస్తయా ।
వయం ప్రాప్తా మహాభాగే! త్వత్సమీపమిహాధునా ॥ 71

పృచ్ఛ్యతాం సైవవృత్తాన్తం తదాగమనకారణమ్ ।
ఏవముక్తా ఽథ కల్యాణీ వకుళాం సమభాషత ॥ 72

తిష్ఠ భద్రే! వరారోహే! రత్నపీఠే సునిర్మలే ।
ఇత్యుక్తా ఽఽనన్దభరితా వకుళా తత్ర సంస్థితా ॥ 73

మేనే కృతార్థమాత్మానం సాఫల్యం జన్మనో ఽపి చ ।
ధరణీ :-
స్వాగతం తే వరారోహే! మమ పుణ్యసముచ్చయాత్॥ 74

మన్యే కృతార్థమాత్మానం సఫలం సాధుసఙ్గమాత్ ।
నిర్దేష్టవ్యం భవత్కర్మ తదద్య విదధీమహి ॥ 75

అనంతరము ధరణీదేవియు భుజించి వెలుపలకురాగా నూతన సౌందర్యవతియగు వకుళమాలికను గాంచెను. 66

అంత ధరణీదేవి ధర్మదేవి మాటను తలంచుచు వకుళాదేవిని సమీపించి యాపై వృత్తాంతమును చక్కగా నెఱింగిన నా కన్నియ నిట్లడిగెను. 67

ధరణీదేవి :-
ఈమె ఎవరు? ఎటనుండి వచ్చినది? పవిత్రురాలువలె తోచుచున్నది. బాలికలారా! ఈమె రాకకుగల కారణమును తెలిసికొనుడ'ని నంతనే 68

కన్నియలందరు ధరణీదేవితో – ఈమె శేషశైలమున నివసించును, శ్రీ వేంకటాచలపతి యామెకు ప్రభువు. 69

ఆతని ఆజ్ఞలనాచరించుచుండును. ఈమె పేరు వకుళమాలిక. ఈమె 'ధరణీదేవితో కొంత మాట్లాడవలసి యున్నద'ని 70

పలుకుటచే నామెను తోడ్కొని మీ సమీపమున కిప్పుడు వచ్చితిమి. 71

మీరే యామె రాకకుగల కారణము నడిగి తెలిసికొనుడ'ని పలికిరి. అంత ధరణీదేవి వకుళమాలికతో– 72

'శుభాంగీ! ఈ నిర్మలమగు రత్నపీఠము నలంకరింపుమ'ని నంతనే వకుళమాలిక యా పీఠముపై నధిష్ఠించి 73

ధరణీదేవి :-
తనను కృతార్థురాలయినట్లును, తన జన్మ తరించినట్లును తలపోయసాగెను. ఇంతలో ధరణీదేవి – అమ్మా! నీకు స్వాగతము నా భాగ్యవశమున చనుదెంచితివి.

సజ్జనసాంగత్యమున నేను కృతార్థురాల నయినట్లును, నాజన్మ సఫలమయినట్లును తలంచెదను. నీ రాకకు కారణమును తెలుపుము. దానినిపుడే నెరవేర్తుము. 75

"కిమర్థమాగమో మాతః! శీఘ్రంతత్కథ్యతా" మితి।
బభాషే వకుళాం భార్యా రాజ్ఞస్తస్య మహాత్మనః ॥ 76

ధరణీం ప్రతి వకుళోక్తస్వాగమనకారణమ్

కన్యాపేక్షా ముఖ్యకార్యం పునః కార్యశతేన కిమ్ ।
ముఖ్యకార్యం తతః శ్రుత్వా వకుళామబ్రవీదిదమ్ ॥ 77

ధరణీ :-

సమ్యగుక్తం త్వయా దేవి! వరాపేక్షాఽపి వర్తతే ।
కో వరః కశ్చ దేశోఽస్య గోత్రం నక్షత్రకఞ్చ కిమ్?॥ 78

కిం నామ? జనకశ్చాస్య మాతా చాపి మహాత్మనః ।
కిం కులం? కోఽస్య చాఽచారో? జాతిర్వా తస్యకా? వద।
కులాఽచారాదికం పృష్టా వకుళా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 79

వకుళా:-

శ్రుణు రాజ్ఞి! సవిస్తారం గోత్రం బన్ధుజనం తథా ।
దేవకీ జననీ తస్య జనకః శూరనన్దనః ॥ 80

నిశాకరకులం తస్య నామ కృష్ణ ఇతి స్మృతమ్ ।
వసిష్ఠగోత్రే చోత్పత్తిః నక్షత్రం శ్రవణం తథా ॥ 81

ఆవాసో వేఙ్కటగిరిః విద్యావాన్ ధనవాన్ బలీ ।
బహుళాఽచారసమ్పన్నో వయసా పఞ్చవింశకః ॥ 82

పాణిగ్రహణకాలే తు తం దృష్ట్వా తోషమేష్యసి ।
కిమత్ర బహునోక్తేన దర్శనాత్తే సుఖం భవేత్ ।
తద్వృత్తమఖిలం శ్రుత్వా తామాహాఽనన్దనిర్భరా ॥ 83

త్వరలో మీ రాకకుగల కారణమును తెలుపుడ'ని యా రాజభార్యయగు ధరణీదేవి యడుగగా 76

ధరణీదేవితో వకుళాదేవి తన రాకకుగల కారణమును తెలుపుట

వకుళమాలిక వారితో నేననేక కార్యముల నాశించుచు వచ్చి నను వధువు నన్వేషించుటయే నా ముఖ్యోద్దేశమ'ని తెలిపెను 77

ధరణీదేవి :-

అంత ధరణీదేవి– దేవీ! బాగుగనే తెలిపితివి. నీవు వధువు నాశించినచో మేము వరుని కోరుచున్నాము. వరుడెవరు? ఈతని దేశమేమి? గోత్రమేమి? నక్షత్రమెద్ది?

ఈతని తల్లి దండ్రులెవరు? కులమేది? ప్రవర్తన ఎట్టిది? జాతియేమి? అని ప్రశ్నింపగా వకుళమాలిక యామెకు 79

వకుళమాలిక:-

విస్తారముగా గోత్రమును, బంధుజనమును తెలిపెదను. వినుము. వరునితల్లి దేవకి. శూరసేనుని పుత్రుడగు వసుదేవుడు తండ్రి. 80

ఆతనిది చంద్రవంశము. పేరు శ్రీకృష్ణుడు వాసిష్ఠగోత్రము. శ్రవణ నక్షత్రము.

శ్రీ వేంకటాచలము నివాసస్థానము. బాగుగా విద్యల నేర్చినవాడు. ధనవంతుడు. బలవంతుడు. గొప్ప సదాచార సంపన్నుడు. ఇరువదియైదు సంవత్సరముల ప్రాయమువాడు. 82

వివాహసమయమున నా వరుని గాంచిన సంతసించ గలవు. పెక్కు మాటలేల? ఆతనిని చూచినంతనే నీకు సుఖము చేకూరున'ని తెలుపగా – దానినంతను విని ఆనందపరవశయై 83

ధరణీ-

శఙ్కా జాతా వరారోహే మమ తే వచనాత్సఖీ ।
సభాగ్యశ్చ కులీనశ్చ బుద్ధిమాంశ్చ యువా బలీ ॥ 84

వాగ్మీ చోక్తో౽స్య చైతావత్ వివాహోన కృతః కుతః? ।
సా తద్వచనమాకర్ణ్యానపత్యమనుచిన్త్య తమ్ ।
ధైర్యేణ వచనం ప్రాహ ధరణీం రాజవల్లభామ్ ॥ 85

వకుళా :-

కృతవైవాహికో దేవి! బాల్యే భాగీరథీ పితా ।
తత్రాపత్యమనాలోక్య ద్వితీయం కర్తుముత్సుకః ॥ 86

న దోషమితరం విద్ధి శ్రీనివాసే నిరామయే ।
తద్వృత్తమఖిలం శ్రుత్వా సమాహూయ స్వకం సుతమ్॥ 87

నృప మాహ్వాపయామాస ధరణీ పతి మాత్మనః ।
ఏకాన్తే రాజశార్దూలం ఇదం వచన మబ్రవీత్ ॥ 88

ధరణ్యుక్త్యా వియన్నృపకృత పద్మావత్యాశ్వాసన ప్రకారః

ధరణీ-

కన్యార్థమాగతా రాజన్! వకుళా వేఙ్కటాచలాత్ ।
వరం (సుతం) సమ్ప్రేక్ష్య చాపి త్వం స్వపురోహితమన్త్రిభిః ॥ 89

వరస్యాపి విచార్యాశు కులవిద్యాబలాదికమ్ ।
గోత్రఋుక్షాద్యానుకూల్యం బ్రాహ్మణైర్వేదపారగైః ॥ 90

విచార్య వరధ్వాశ్చ యోనినాడీ సుసంగతిం ।
సర్వం సమ్యక్సమాలోచ్య కన్యాదానం కురు ప్రభో ॥ 91

కన్యార్థమాగతా సాధ్వీ దుహితుర్విదితం మనః ।
తమేవేచ్ఛతి తే పుత్రీ వేఙ్కటాచలవాసినమ్ ॥ 92

ధరణీదేవి :-

సఖీ! నీ పలుకులవలన నాకొక సందియము కలిగినది. భాగ్యశాలియై మంచి కులమున పుట్టినవాడై, బుద్ధిమంతుడై, యువకుడై, బలవంతుడై 84

చక్కని వాక్కుగల వరున కింతకాలమువరకును వివాహ మెందులకాచరింపలేద’ని యడుగగా వకుళాదేవి యా వరునకు సంతానము లేకుండుట నాలోచించి ధైర్యము నూని రాజపత్నితో- 85

వకుళమాలిక :-

గంగానది తండ్రియగు శ్రీనివాసునకు బాల్యముననే వివాహమాయెను. కాని సంతానము లేకుండుటచే మరియొక వివాహము నొనర్చుకొనుట కాసక్తికల వాడాయెను. 86

అవికారుడగు శ్రీనివాసునిలో నింకే దోషమునులేద’ని పలుకగా రాణి యా వృత్తాంతమునంతను విని తన పుత్రుని పిలచి 87

తన భర్తను పిలిపించి యాతనితో రహస్యముగా 88

ధరణీదేవి తెలుపగా ఆకాశరాజు పద్మావతి నూరడించుట

ధరణీదేవి :-

వేంకటాచలమునుండి కన్య కొఱకై వకుళమాలిక వచ్చినది, మీరు పురోహితుల తోను, మంత్రులతోను వరునిగాంచి 89

ఆతని కుల విద్య బలాదులను విచారించి గోత్రము నక్షత్రము మున్నగున వనుకూలముగా నున్న సంగతియు వేదశాస్త్రము నామూలాగ్రముగ నెఱింగిన బ్రాహ్మణులచే 90

చక్కగా నాలోచించి కన్యాదానము నొనరింపుము. 91

ఈమె మన కుమార్తెకొఱకే వచ్చియున్నది. మన పుత్రిక మనసు మనకు తెలిసినది. మీ పుత్రికయు వేంకటాచల నివాసియగు నాతనినే కోరుచున్నది. 92

ధర్మదేవీవచః సత్యం శుభం శీఘ్రం విధీయతామ్ ।
ఇతి పత్న్యా వచః శ్రుత్వా సోఽభూదానన్దనిర్భరః ॥ 93

ఆకాశరాజః :-
"అహో మఙ్గళమస్మాకం సమ్ప్రాప్తం పూర్వపుణ్యతః ।
అస్మాకం పితరః సర్వే కృతార్థాముక్తిభాగినః ॥ 94

త్వద్వాక్యామృతపానేన రోమహర్షస్తు జాయతే ।
కదా పశ్యామి కల్యాణం వధూవరసమాగతమ్ ॥ 95

సభర్తృకాం రాజపుత్రీం రాజసింహాసనే స్థితామ్ ।
కదా పశ్యామి నేత్రాభ్యాం బన్ధుమణ్డలమధ్యగామ్" ॥ 96

ఇత్యుక్త్వా భవనం చాగాత్ దుహితుర్దుహితృప్రియః ।
నృపః పద్మావతీం ప్రాహ సాన్త్వయన్ వచసాసుతామ్॥ 97

నృపః-
భద్రే! దుఃఖం మనస్థం తే త్యజ శీఘ్రమతః పరమ్ ।
హృదయే తవ కల్యాణి! కాఽపేక్షా వర్తతే వద ॥ 98

తామద్యాహం కరిష్యామి నాత్ర కార్యా విచారణా ।
జనకస్య వచః శ్రుత్వా జననీం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 99

పద్మా :-
మాతస్తే కథితం సర్వం జనకాయ వచో మమ ।
సమాచక్ష్వాద్య సఙ్కోచాత్ నాహం వక్తుం సముత్సహే।
పుత్రీగిరం విదిత్వా సా భర్తారం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 100

ధరణీ-
సాధయస్వ మహాభాగ వివాహం విధిపూర్వకమ్ ।
విలమ్బో నైవ కర్తవ్యః శుభార్థస్తు శుభానన! ॥ 101

ధర్మదేవి తెలిపిన మాట సత్యమైనది. శీఘ్రముగా శుభమును జరిపింపుడ'ని పలికెను. భార్య మాటలకాకాశరాజు మిక్కిలి సంతసించి 93

ఆకాశరాజు :–
మన పూర్వజన్మ పుణ్యవిశేషమున మనకు మంగళము చేకూరినది. మన పితృదేవత లందరును కృతార్థులైరి. ఇక నందరకు మోక్షము చేకూరినది. 94

నీ మధురములగు మాటలను వినినంతనే నాకు ఒడలు జలదరించుచున్నది. పెండ్లికుమార్తె, పెండ్లికుమారులతో కూడిన కల్యాణము నెపుడు గాంతునోకదా!

రాజపుత్రిక తన భర్తతోగూడ రాజసింహాసనమున కూర్చుండి బంధుజనులు చుట్టుముట్టియుండగా నా కనులతో నెపుడు గాంతునోకదా ! 96

అని పలికి పుత్రికా వాత్సల్యముకలవాడై పుత్రిక భవనమునకు జని పుత్రికయగు పద్మావతిని మృదువచనములతో నూరడించుచు 97

రాజు :-
కల్యాణీ! నీ మనస్సునందలి దుఃఖమును వీడుము, నీ హృదయమునందలి కోర్కెను తెలుపుము. 98

దాని నిపుడే నేను సఫలమొనరింతును విచారింప వలద'ని పలికెను. తండ్రి మాటలను విని పద్మావతి తన తల్లితో 99

పద్మావతీ :-
అమ్మా! నీతో నేను చెప్పినదానిని నీవు తండ్రికి తెలుపుము. నేను సిగ్గుతో చెప్పజాలకున్నాన'ని నుడువగా కొమరిత మాటలను తెలిసికొని భర్తతో 100

ధరణీదేవి :-
పూజ్యుడా! మనకు శుభము చేకూరవలెనన్న ఆలశింపక యథా శాస్త్రముగా వివాహమును జరిపింపుమ'ని యడుగగా 101

రాజా :-

తస్మై దాస్యామి కృష్ణాయ శ్రీనివాసాయ ధీమతే ॥ 102

ఇత్యాశ్వాస్య సుతాం రాజా పుత్రమిన్ద్రనికేతనమ్ ।
ప్రేషయామాసరాజేన్ద్ర! గుర్వానయనకాఙ్క్షయా ॥ 103

విలిఖ్య పత్రికాం రాజా పుత్రీ కల్యాణసూచికామ్ ।
సమ్ప్రేషయామాస తదా స్వపుత్రేణ వియన్నృప! ॥ 104

వియన్నృపాజ్ఞయా ధరాతలం ప్రతి బృహస్పత్యాగమనమ్

స గత్వా వాయువేగేన చన్ద్రాంశత్వాత్తు భూమిప ।
అవన్దతాஉనన్దపూర్ణో గురుమిన్ద్రస్య చ క్షణాత్ ॥ 105

స పత్రం రాజపుత్రఇ్చ సమాలోక్యాగతం గురుః ।
ప్రతిష్ఠాప్యాసనే తఇ్చ తేనానీతాం తదా శుభామ్ ॥ 106

పపాఠ చ మహారాజ! పత్రికాం శుభసూచికామ్ ।
తత్క్షణాదాగమద్రాజన్! రాజానం స పురోహితః ॥ 107

ప్రాప్తం పురోహితం దృష్ట్వా కృత్వార్చాం విధిపూర్వకమ్।
కాలోచితం వాచయిత్వా వందమాన ఉవాచ సః ।

రాజా:-

తవా జ్ఞయా కరిష్యామి వివాహం దుహితు ర్మమ ॥ 108

శ్రీనివాసస్య సమ్బన్ధో విదితస్య ప్రశస్యతే ।
కన్యార్థమాగతా సాధ్వీ విదితే గోత్రనామనీ ॥ 109

తథా உపి తవ వాక్యేన వివాహం కర్తుముత్సహే ।
స రాజ్ఞో వచనం శ్రుత్వా రాజానం ప్రత్యభాషత ॥ 110

రాజు :-

"శ్రీకృష్ణస్వరూపుడగు శ్రీనివాసునకే తన నొసంగెదన'ని పుత్రిక యగు పద్మావతి నూరడించి యింద్రుని భవనమునకు తన పుత్రుని 102

బృహస్పతిని తోడ్తెచ్చుటకై పంపించును. 103

తన పుత్రిక కల్యాణమును సూచించు శుభలేఖను కూడ వ్రాసి పంపెను. 104

ఆకాశరాజాజ్ఞచే బృహస్పతి భూమిపైకి వచ్చుట

రాజపుత్రుడును చంద్రుని యంశమున నవతరించిన వాడగుటంజేసి వాయువేగముతో నేగి దేవేంద్రునకును గురువగు బృహస్పతికి వందన మాచరించెను. 105

బృహస్పతి శుభలేఖను గొనివచ్చిన రాజపుత్రుని గాంచి యాతనిని ఆసనమున కూర్చుండజేసి ఆతడు తీసికొనివచ్చిన శుభమును సూచించు 106

శుభలేఖ చదివి వెంటనే పురోహితునితో గూడి ఆకాశరాజు వద్దకు అరుదెంచెను.

రాజు :-

రాజు బృహస్పతికి యథావిధిగా పూజలనొనర్చి సమయాను సారముగా నాతిథ్యము నొసంగి పత్రికను చదివించి నమస్క రించుచు తమ యాజ్ఞ అయినచో నా కుమార్తెకు వివాహమును జరిపింతును. 108

సర్వలోకవిదితుడైన శ్రీనివాసుని సంబంధము చాలా యుత్కృష్టమైనదేకదా! ఈ వకుళమాలిక కన్నియ నరయుటకై వచ్చినది. గోత్రము పేరులు తెలిసినవి. 109

అయినను మీ ఆజ్ఞ అయిన నే వివాహముచేయుట కిష్ట పడుదున'ని సవినయముగ పలుకగా, 110

గురుః-

సఫలం వృక్షమాశ్రిత్య జీవన్తి బహవో భువి ।
తథా వయఞ్చ జీవామః తవ భాగ్యావలమ్బినః ॥ 111

అహం కదాచిదేవాత్ర సమాగచ్ఛామి భూతలమ్ ।
న జానామి తతస్సమ్యక్ శుక ఆశ్రితవాన్ సదా ॥ 112

స జానాతి మహారాజ స్థితిమేతస్య శార్ఙ్గిణః ।
అత్రైవోత్తరదిగ్భాగే పఞ్చక్రోశమితే నృప! ॥ 113

శుకోఽస్తి వ్యాసతనయః శ్రీనివాసపరాయణః ।
తమాహ్వయ మహారాజ! శీఘ్రం తే పృథివీపతే! ।
స వక్ష్యత్యాత్మనః సౌఖ్యం వృత్తాన్తం తస్య చాదితః ॥ 114

బృహస్పత్యుక్త్యా వియన్నృపకృతశుకాహ్వానమ్

ఏవముక్తోఽథ గురుణా భ్రాతరం బ్రాహ్మణప్రియమ్।
సన్దిదేశ మహారాజ! శుకాశ్రమమరిన్దమః ॥ 115

స గత్వా వాయువేగేన రథేనాదిత్యవర్చసా ।
ధ్యానయోగాదుత్థితం తం దృష్ట్వా శుకమువాచ హ ॥ 116

తొణ్డమాన్ :-

శృణు తాపసశార్దూల! వచనం రాజభాషితమ్ ।
పద్మావతీ వివాహార్హా సమ్పన్నా గురుపూజితా ॥ 117

శ్రీనివాసాయ తాం కన్యాం ప్రదాతుం కాఙ్క్షతే నృపః ।
యుక్తాయుక్తవిచిన్తాయై గురుమాహూతవానపి ॥ 118

తదర్థమేవ చాద్య త్వాం సమాహ్వయతి భూమిపః ।
యుక్తాయుక్తే విచిన్త్యాథ లేఖితుం శుభపత్రికామ్ ॥ 119

బృహస్పతి :-

భూమిపై ననేక ప్రాణులు పండ్లతో గూడిన వృక్షము నాశ్రయించి బ్రతుకుచున్నట్లే మేమును నీభాగ్యముపై ఆధారపడి బ్రతుకువారముకదా! 111

నే నపుడపుడుగనేభూతలమునకు వచ్చుచున్నాను గాన నాకీ విషయము బాగుగా తెలియదు. శ్రీ శుకయోగీంద్రుడిటనే యుండుటంజేసి యాతడు శ్రీనివాసునిగూర్చి బాగుగా నెఱుంగును. 112

ఇచ్చటనుండి ఉత్తర దిక్కుగా నైదు క్రోశుల దూరమున 113

శ్రీనివాసునియందమిత భక్తి కలిగి వ్యాసమౌనీంద్రుని పుత్రుడగు శుకుడు నివసించుచున్నాడు. ఆతనిని వెంటనే పిలువ బంపుము. ఆతడు నీ శ్రేయస్సును శ్రీనివాసుని వృత్తాంతము నంతను నీకు మొదటినుండియు తెలుపునని పలికెను.

బృహస్పతి చెప్పగా ఆకాశరాజు శ్రీ శుకయోగీంద్రుని పిలచుట

బృహస్పతి మాటలను శిరసావహించి బ్రాహ్మణులయందు గౌరవముగల సోదరుడగు తొండమానును శుకాశ్రమమునకు పంపించెను. 115

ఆతడు సూర్యునివంటి తేజస్సుగల రథముపై వాయువేగముతో వేగి ధ్యానయోగము నుండి లేచియున్న శుకుని సేవించి 116

తొండమానుడు :-

మునీంద్రా! ఆకాశరాజు మీతో చెప్పుమనిన వార్తను వినుము. సజ్జనులచే పూజింపబడు పద్మావతి వివాహమునకు తగిన వయస్సు కలదాయెను. 117

ఆమెను శ్రీనివాసున కొసంగవలెనని రాజభిలషించు చున్నాడు. మంచిచెడ్డల నరయుటకు బృహస్పతిని పిలిపించెను. 118

మిమ్ములనుకూడ నందులకే రాజు పిలచుచున్నాడు. మీరు మంచిచెడ్డల నారసి శుభలేఖను వ్రాయవలెను గాన 119

అవకాశఞ్చ కృత్వాఽద్య గచ్ఛ తన్నగరీం ప్రతి ।
ఏవముక్తో మహీదేవ! మహీపాలేన భూమిప! ॥ 120

స సమ్భ్రమాత్ సముత్థాయ వ్యభ్రమద్విభ్రమన్నివ ।
భిన్దన్ కమణ్డలుం రాజన్! ఛిన్దన్ కృష్ణమృగత్వచమ్ ॥ 121

విచ్ఛిద్య మణిమాలాశ్చ స ననర్త మహామునిః ।
ముహూర్తమిత్థం రాజేన్ద్ర! తద్బుద్ధిరవశం గతా ।
ఉవాచ పశ్చాద్రాజానం కార్ష్ణద్వైపాయనిర్మునిః ॥ 122

శ్రీశుకః-
సాధూదితం వాక్యముదారవిక్రమ! త్వయా హరేర్వేఙ్కటశైలవాసినః ।
కన్యాప్రదానం పురుషార్థసాధనం సమస్తలోకస్య పవిత్రకారకమ్ ॥ 123

ఆకాశరాజధిషణౌ శ్రీనివాసకృపాబలాత్ ।
మహాదానపరావిత్థం భూయాస్తాఞ్చ దినే దినే ॥ 124

ఇత్యాశిషా ప్రశస్యాథ పద్మతీర్థేఽవగాహ్య చ ।
కృత్వా మాధ్యాహ్నికీం సన్ధ్యాం త్యక్త్వా జీర్ణోపబర్హణమ్ ॥ 125

స నవాని కుశాగ్రాణి నికృత్య మునిసత్తమః ।
కిరీటం బన్ధయిత్వా తైః ఉత్తమాఙ్గనిబన్ధనమ్ ॥ 126

కవచం కల్పయామాస కుశాగ్రైః కుసుమైస్తదా ।
తులసీమణిమాలాభిః కణ్ఠకర్ణవిభూషితః ॥ 127

ఆపాదలమ్బికృష్ణత్వ క్కవచైస్సమలఙ్కృతః ।
అశ్వయానేఽధిరోప్యైనం నినాయ స నృపానుజః ॥ 128

తమాయాన్తం మునిం దృష్ట్వా చతురఙ్గబలాన్వితః ।
పురోహితం పురస్కృత్య కుశమూలఫలోదకైః ॥ 129

మీరవకాశమును కల్పించుకొని మా నగరమునకు రావలయున'ని వార్త నందీయగా 120

శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు సంభ్రమముతో దిగ్గునలేచి గిరగిర తిరుగనారంభించెను. కమండలమును బ్రద్దలుకొట్టెను. కృష్ణాజినమును చింపివైచెను. 121

మణిమాలికలను త్రెంపివైచుచు నాట్యమొనరించుచు నొక క్షణకాలము తన శరీరమును మరచి తదనంతరము రాజు సోదరునితో 122

శ్రీ శుకుడు :-

మహాబలశాలీ! నీవు మంచిమాటను తెలిపితివి. శ్రీ వేంకటా చలనివాసియగు శ్రీనివాసునకు నీవు కన్నియ నొసంగుట పురుషార్థప్రదము. సకలలోకములను పవిత్ర మొనరింపజాలి యున్నది. 123

శ్రీనివాసుని కృపావిశేషముచే ఆకాశరాజు, బృహస్పతు లిరువు రును గొప్పదాతలై దినదినప్రవర్ధమానులై విలసిల్లుదురుగాక 124

అని ఆశీర్వదించి పద్మతీర్థమున స్నానమాచరించి మధ్యాహ్న సంధ్యావందనము నొనరించి చినిగిన పైపంచెను వీడి 125

క్రొత్త దర్భలను కోసికొని వాటితో తలపాగను చేసికొని తలపైనిడికొని 126

దర్భలతోను, పూవులతోను కవచమును నిర్మించుకొని, తులసీ పూసల మాలికలను గూర్చి కంఠమును చెవులకు అలంకరించుకొని 127

పాదములవరకు వ్రేలాడు కృష్ణాజినము చెట్టుపట్ట మొదలగు కవచములచే విభూషితుడై ప్రయాణమునకు సంసిద్ధుడుకాగా రాజ సోదరుడాతనిని గుఱ్ఱముపై నెక్కించుకొని తీసికొనివెళ్ళెను. 128

వచ్చుచున్న మునినిగాంచి ఆకాశరాజు రథ, గజ, తురగ, పదాతీబలములతో గూడి పురోహితుని ముందిడుకొని కుశమూల ఫలములను నీటిని తీసికొని 129

అభియాతస్తదా రాజా సన్తోషం ప్రాప సా పురీ ।
యానాదుత్తీర్య రాజేన్ద్ర! సాష్టాఙ్గం ప్రణిపత్య తమ్ ।
గజమారోప్య నగరీం సపురోహిత ఆనయత్ ॥ 130

నికేతనాన్తర్భవనే నివేశ్య నిధిం మునీనాం ప్రవరం స రాజా ।
సమ్పూజయామాస విధానవిత్తమో విద్యాగురుం జ్ఞానగురుఞ్చ నత్వా ॥131

రాజా-
తాపసం పరిపప్రచ్ఛ కన్యార్థం ధిషణాగ్రతః ।
పద్మావతీం ప్రదాస్యామి భవద్భ్యామనుమోదితః ।
శ్రీనివాసాయ కృష్ణాయ నిశ్చితో హి మయా వరః ॥ 132

స తద్వచన మాకర్ణ్య రాజానం రాజసత్తమ! ।
శుకోఽబ్రవీద్గిరం పుత్రీ కారణాత్కరుణాన్వితః ॥ 133

శ్రీశుకః-
మా కురుష్వ మహారాజ! సన్దేహం దానకర్మణి ।
ధన్యోఽసి త్వం మహీపాల! కులం పావనతాం గతమ్॥ 134

పితరస్తు దివం ప్రాప్తాః నాత్ర కార్యా విచారణా ।
కిం త్వయాఽచరితం పుణ్యం పూర్వజన్మని భూమిప! ॥ 135

భగవానరవిన్దాక్షః శ్రీనివాసః సతాం గతిః ।
జామాతృత్వం సమాపన్నః తస్మాన్నాస్తి తవాధికః ॥ 136

విలమ్బో నైవ కర్తవ్యః శుభం శీఘ్రం విధీయతామ్ ।
వయం ధన్యాః కృతార్థాః స్మః తవ సఙ్గేన భూమిప! ॥ 137

వయన్తు తపసాఽఽరాధ్య కన్దమూలఫలాశనాః ।
సర్వసఙ్గం పరిత్యజ్య న పశ్యామోఽత్ర తం విభుమ్॥ 138

ఎదురేగెను. పట్టణవాసులందరును సంతసించిరి. రాజు తన వాహనమునుండి దిగి శుకయోగీంద్రునకు సాష్టాంగముగా నమస్కరించి ఏనుగుపై నెక్కించుకొని తన పట్టణములోనికి తీసికొనివెళ్ళెను. 130

విద్యలకును, విజ్ఞానమునకును గురువును, మునిశ్రేష్ఠుడునగు శ్రీ శుకయోగీంద్రుని తన రాజభవనములోనికి గొనిపోయి యథాశాస్త్రముగా పూజించెను. 131

రాజు :-
అనంతరము బృహస్పతి యెదురుగా శ్రీ శుకయోగీంద్రునితో తామంగీకరించినచో పద్మావతిని శ్రీకృష్ణస్వరూపుడగు శ్రీనివాసున కొసంగెదను. నేను వరుని నిశ్చయించుకొనియే యుంటిన'ని పలుకగా 132

శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు రాజుతో – రాజా! నీవు నీ పుత్రికయందలి వాత్సల్యముతో

శ్రీ శుకుడు :-
శ్రీనివాసునకు నీ కన్నియ నొసంగు విషయమున సందేహింప వలదు. నీవిట్టి కృత్యముచే ధన్యుడవైతివి. నీ కులము పవిత్రమైనది. 134

నీ పితృదేవతలు స్వర్గమున కేగెదరు. నీ వీ విషయమున సందేహింపవలదు. నీవు పూర్వజన్మమున నెద్దియో మహా పుణ్యకార్యము నాచరించితివి. 135

పుండరీకాక్షుడగు శ్రీనివాసుడు సత్పురుషులకు ప్రాప్యమైనవాడు. నీ కట్టివాడల్లుడగుటంజేసి నిన్ను మించినవాడు కానరాడు. 136

ఆలశింపక వెంటనే శుభకార్యము నొనరింపుము. నీ స్నేహముచే మేము ధన్యులము, కృతార్థులమైతిమి. 137

మేము కందమూల ఫలముల భుజించుచు, నన్నిటియందు నాశను వీడి తపమాచరించియు భగవంతుని కానజాల కున్నాము. 138

సజ్గతేస్తవ పశ్యామః శ్రీనివాసం శ్రియాయుతమ్ ।
సజ్గతి స్తవ భద్రా నోఽ భవజ్జన్మని జన్మని ॥ 139

ఏవం తముక్త్వా రాజర్షిం తూష్ణీమాస స తాపసః ।
శుకవాక్యం తతః శ్రుత్వా స రాజాఽఽనన్దనిర్భరః ॥ 140

వైయాసకేర్వచః శ్రుత్వా ప్రశశంస ప్రజాపతిః ।
మన్యే కృతార్థమాత్మానం వ్యాసపుత్ర నమోఽస్తు తే ॥ 141

గ్రహాణాఞ్చ గతిస్తాత తయోర్యోగో విచిన్త్యతామ్ ।
ఋక్షయోగం గోత్రయోగం పశ్య విప్ర బలాబలమ్ ॥ 142

ఇతి రాజ్ఞో వచః శ్రుత్వా సురాచార్యః ససమ్భ్రమమ్ ।
ఛాయాశాస్త్రవిధానజ్ఞో వకుళాం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 143

గురుకృత పద్మావతీ శ్రీనివాస వివాహయోగాద్యానుకూల్యవిచారః

బృహస్పతిః :-

గోత్రం శ్రీవేఙ్కటేశస్య తన్నామాఽచక్ష్వ భామినిః ।
నక్షత్రఞ్చ వరారోహే కథ్యతామితి చాబ్రవీత్
సా తస్య వచనం శ్రుత్వా కిఞ్చి త్కోపాన్వితాఽబ్రవీత్ ॥ 144

వకుళా : -

బ్రాహ్మణా స్సత్యసమ్పన్నాః కలౌ మిథ్యా ప్రవాదినః ।
జానన్తోఽపి మహారాజ! న వదన్తి హితాహితమ్ ॥ 145

శ్రీశుకః-

అవిశ్వాసశ్చ విప్రేషు క్షత్రియాణాం వరాననే! ।
ధర్మోఽప్యధర్మతామేతి హ్యధర్మో ధర్మతాం గతః ॥ 146

తస్మాత్త్వయా మహాభాగే! కథనీయం హితాహితమ్ ।
నక్షత్రం శ్రవణం తస్య గోత్రం వాసిష్ఠసంజ్ఞకమ్ ॥ 147

నీ స్నేహముచే లక్ష్మిదేవితో గూడిన శ్రీనివాసుని గాంచగలుగు చున్నాము. నీ సాంగత్యము మాకన్ని జన్మలయందును మంగళప్రదమై యొప్పునుగాక 139

అని పలికి మిన్నకుండగా రాజు మిక్కిలి సంతసించుచు 140

శ్రీ శుకయోగీంద్రుని స్తుతించుచు మహాత్మా! నేను కృతార్థుడనైతిని. నీకు నమస్కారము. 141

గ్రహముల సంచారమును, గ్రహయోగమును, నక్షత్ర యోగ మును, గోత్ర ఆనుకూల్యతను, గోత్రముల బలాబలముల ను విచారించుడు. 142

అని పలికినంతనే జ్యోతిశ్శాస్త్రము నెఱింగిన బృహస్పతి తొట్రుపాటుతో వకుళాదేవిని చూచి 143

బృహస్పతి పద్మావతీ శ్రీనివాసుల వివాహమును అనుకూలతను విచారించుట

బృహస్పతి :-

వకుళాదేవీ! శ్రీ వేంకటేశుని గోత్రమేమిటి? ఆతని పేరేమి? ఆతని నక్షత్రమేమి? యని యడిగెను. వకుళ యాతని మాటలకు కొంచెము కోపించి 144

వకుళమాలిక :-

"కలియుగమున బ్రాహ్మణులు బలాఢ్యులై అసత్యములనే యాడుచుందురు. మంచిచెడ్డల నెఱింగియు మాటలాడర"ని కఠినముగాపలికెను. 145

శ్రీ శుకుడు :-

ఆ మాటలకు శుకయోగీంద్రుడు – కలియుగమున రాజులు బ్రాహ్మణులను నమ్మజాలరు. ధర్మ మధర్మముగాను, అధర్మము ధర్మముగాను పరిణమించును. 146

కావున నీవు మంచిచెడ్డలను తెలుపవలెను. అనినంతనే వకుళమాలిక– శ్రీనివాసుని నక్షత్రము శ్రవణము, గోత్రము వాసిష్ఠము. 147

వకుళా :-

ఊచుః పురాతనా మత్స్య కూర్మకృష్ణాదిరూపిణః ।
గోత్రమత్రేర్మహాభాగః నక్షత్రం మృగశీర్షకమ్ ॥ 148

సీతాసత్యాదిరూపాయాః పద్మావత్యా విదుర్బుధాః ।
ఉభయోర్వచనం శ్రుత్వా గురుర్యోగం విచిన్త్య సః ।
హర్షోద్రిక్తమనా భూత్వా సత్యమాహ మహామతిః ॥ 149

నాడీకూటం విశేషేణ సూత్రకూటం విశేషతః ।
యోనికూటం చానుకూలం గ్రహాశ్చ శుభదర్శనాః ॥ 150

సర్వం విచార్య భూపాలః స్వార్థభావం సమాశ్రితః ।
సమ్మన్త్ర్య బన్ధుమిత్రాద్యైః కన్యాదానం కురు ప్రభో! ॥ 151

ఏవం గురువచః శ్రుత్వా విచార్యాఽఽశు విచక్షణః ।
భక్త్యా పరమయా రాజా స్వార్యభావం సమాశ్రితః ॥ 152

జ్ఞాతిబాన్ధవసమ్బన్ధి సుహృన్మిత్రజనైర్యుతః ।
మన్త్రం చకార రాజేన్ద్ర! కన్యాదాననిమిత్తకమ్ ॥ 153

తే సర్వే బన్ధువర్గాశ్చ రాజానం ప్రత్యపూజయన్ ।
సభాఞ్చ కారయామాస రత్నసింహాసనే స్థితః ॥ 154

వాచయిత్వాఽథ పుణ్యాహం కన్యానిశ్చయకారణాత్ ।
తామ్బూలం దక్షిణాం చాదాత్ పూజయిత్వా గణాధిపమ్।
భుజముద్ధృత్య రాజేన్ద్రః సభామధ్యే వచోఽబ్రవీత్ ॥ 155

రాజా-

పద్మావతీం ప్రదాస్యామి శ్రీనివాసాయ శార్ఙ్గిణే ।
యూయం బన్ధుగణాశ్చాత్ర దయాం కురుత మాం ప్రతి॥ 156

వకుళమాలిక :-

శ్రీనివాసుని యవతారముకంటె ముందునుండు మత్స్య కూర్మ కృష్ణావతారములలో యున్నవని పూర్వులు చెప్పుదురు. 148

అట్లే సీత సత్యభామాది యవతారములను ధరించి పద్మావతిని గూర్చియు నత్రి గోత్రమును, మృగశిరా నక్షత్రమునే చెప్పుదురు. అని పలుకగానే బృహస్పతి సంతుష్టాంతరంగుడై సత్యమునే వచించుచు 149

విశేషించి నాడీకూటము, సూత్రకూటము, యోనికూటము కూడా చాలా అనుకూలంగా ఉన్నవి. గ్రహాలన్నీ శుభస్థానాల్లో ఉండి శుభ ఫలితములనే సూచించుచున్నవి. 150

రాజా! నీ వంతయును చక్కగా నాలోచించి నీ మంచి చెడుగులను చక్కగా నెఱింగి నీ బంధుమిత్రులతో విచారించి కన్యాదానము నొనరింపుమ'ని **151**

తెలిపినంతనే రాజు వెంటనే ఆలోచించి మిక్కిలి భక్తిగలవాడై తనకు స్వాభావికమైన సద్భావముతో 152

జ్ఞాతులు, బంధువులు, భిన్నవయస్కులై హితమును కోరువారును, సమవయస్కులై మేలును కోరువారుగను జనులతో గూడి పద్మావతీ కన్యాదానమునకై యాలోచన చేయసాగెను. 153

బంధుజనులలందరును రాజును పూజించిరి. రాజు రత్నసింహాసనమున నుండి సభచేయించెను. 154

కన్యాదానమును నిశ్చయించు నిమిత్తమై పుణ్యాహవచనమును గావించి గణాధిపతి యగు వినాయకుని పూజించి దక్షిణతో గూడ తాంబూలమునొసంగి చేతినెత్తి సభా మధ్యమున నిట్లుపల్కెను. 155

రాజు :-

శ్రీమన్నారాయణాంశ సంభూతుడగు శ్రీనివాసునకు పద్మావతి నొసంగెదను. మీరందరును నాయందు దయయుంచుడ'ని 156

ప్రతిజ్ఞామకరోదిత్థం కన్యార్థే వేఙ్కటేశితుః ।
స చోవాచ మహారాజో గురుం గురుజనప్రియః ॥ 157

కిం కార్యం వద విప్రేన్ద్ర! సఙ్కల్పానన్తరం మయా ।
రాజానమబ్రవీద్రాజన్ అఙ్గిరా దేవతాగురుః ॥ 158

బృహస్పతిః :-
విలిఖ్య పత్రికాం రాజన్! శ్రీనివాసాయ విష్ణవే ।
విప్రం ప్రేషయ రాజేన్ద్ర! తస్యాగమనకారణాత్ ।
స్వగురోర్వాక్యమాకర్ణ్య రాజా గురుమభాషత ॥ 159

రాజా :-
కిం లేఖ్యం ప్రాకృతై ర్విద్వన్! అప్రాకృతశరీరిణః ।
తథాఽపి లేఖనీయం యత్ తద్బ్రూహి గురుసత్తమః ॥ 160

ఆకాశరాజవచనం శ్రుత్వా గీష్పతిరాదరాత్ ।
లిఖిత్వా బోధయామాస రాజ్ఞస్తస్య మహాత్మనః ॥ 161

గురూపదిష్టమార్గేణ విలిలేఖ స పత్రికామ్ ।
అప్రాకృతాయ నిత్యాయ సచ్చిదానన్దమూర్తయే ॥ 162

శ్రీనివాసం ప్రతి వియన్నృపలిఖిత వివాహ పత్రికా ప్రకారః

స్వతన్త్రాయా ద్వితీయాయా నన్తరూపాయ శార్ఙ్గిణే ।
భక్తిప్రియాయ భక్త్యైక వేద్యోపాదేయరూపిణే ॥ 163

దేవాధిదేవపూజ్యాయ బ్రహ్మపూజ్యాయ విష్ణవే ।
శ్రీనివాసాయ కృష్ణాయ వేఙ్కటాచలవాసినే ॥ 164

సాఙ్గైః సర్వైశ్చ వేదాద్యైః ఆగమైః సపురాణకైః ।
అవేదితానన్తగుణకర్మణే శ్రీధరాయ తే ॥ 165

శ్రీనివాసునకు కన్యక నొసంగుటకై ప్రతిజ్ఞ నొనరించి బృహస్పతితో పెద్దలకు ప్రియమగు నా యాకాశరాజు 157

బ్రాహ్మణోత్తమా! ఈ సంకల్పము చేసిన పిమ్మట నేనేమి చేయవలెన'ని యడిగెను. అంత దేవగురువగు బృహస్పతి 158

బృహస్పతి :-
రాజా! విష్ణుస్వరూపుడగు శ్రీనివాసుని వేంచేయమని బ్రాహ్మణునకు శుభలేఖను వ్రాసియిచ్చి పంపుమ'ని చెప్పగా రాజు 159

రాజు :-
గురువర్యా! దివ్యశరీరధారియగు శ్రీనివాసునకు నావంటి ప్రాకృత జనులేమని వ్రాయవలెను? అయినను వ్రాయవలసిన దాని నాజ్ఞాపింపుడ'ని ప్రార్థింపగా 160

ప్రాజ్ఞుడగు బృహస్పతి తాను వ్రాసి రాజునకు తెలుపగా 161

బృహస్పతి యుపదేశానుసార మాకాశరాజు పత్రిక నిట్లు వ్రాసెను 162

ఆకాశరాజు శ్రీనివాసునకు లగ్నపత్రికను వ్రాసిన విధమును వర్ణించుట

దివ్యమంగళ విగ్రహస్వరూపుడును, సనాతనుడును, సచ్చిదానంద స్వరూపుడును, స్వతంత్రుడును, సాటిలేనివాడును, అనేక రూపములు కలవాడును, శార్ఙ్గమును ధరించినవాడును, భక్తికి వశమగువాడును, భక్తిచే మాత్రమే తెలియదగిన పొందదగిన స్వరూపము గలవాడును, 163

దేవాధిదేవులచేత పూజింపబడినవాడును, బ్రహ్మచే పూజింప బడినవాడును, సర్వవ్యాపియు, శ్రీనివాసుడును, కృష్ణుడును, శ్రీ వేంకటాచలమున నివసించువాడును, 164

అంగములతో గూడిన సకల వేదాదులచేతను, ఆగమముల చేతను, పురాణముల చేతను గూడ తెలియబడని యసంఖ్యాక గుణచేష్టితములు కలవాడును, శ్రియః పతియగు నీకు 165

ఆశీర్వాదం కరిష్యామి బన్ధుత్వాత్తే సురోత్తమ! ।
త్వత్పాదపద్మసంవీక్షా కామ ఆకాశనామకః ॥ 166

త్వదాశ్రయం సమాకాంక్షన్ లేఖయామ్యద్య మాధవ! ।
స్త్రీపుత్రభ్రాతృభిః సాకం సర్వే కుశలినో వయమ్ ॥ 167

త్వదనుగ్రహమాత్రేణ వసామోఽత్ర హరేః పురే ।
సర్వేషాం భవతాం క్షేమం పత్రద్వారా నిబోధయ ॥ 168

చైత్రశుక్లత్రయోదశ్యాం ఏతత్పత్రం విలిఖ్యతే ।
కన్యాం పద్మావతీం తుభ్యం దాస్యామీతి మతిర్మమ ॥ 169

తామఙ్గీకురు గోవిన్ద! వివాహవిధిపూర్వకమ్ ।
శుకో వేత్తి గురుర్వేత్తి హృదయం మమ సర్వతః ॥ 170

మా కురుష్వాత్ర సన్దేహం కన్యార్థం పురుషోత్తమ! ।
వైశాఖశుక్లదశమీ భృగువారే శుభే దినే ॥ 171

బన్ధుభిః సహ సమ్ప్రాప్య మాముద్ధృత్య గణైః సహ ।
హర్షేణ పాణిగ్రహణం కర్తవ్యం మే మనోగతమ్ ॥ 172

అధికం లేఖనీయం తే కిమస్తి పురుషోత్తమ!।
శుకోవదతి యత్సత్యం తత్సర్వం కురుకేశవ! ॥ 173

ఇత్యాశిషః సన్తు మహానుభావ!
తే సమస్త కళ్యాణ గుణార్ణవ! ప్రభో! ।
నిత్యాయ సత్యాయ సుఖస్వరూపిణే
సమస్తలోకప్రభవే మహాత్మనే ॥ 174

మన బాంధవ్యముచే (తాను మామయు శ్రీనివాసు డల్లుడగు నగుటచే) నాశీర్వాదము నొనరించుచున్నాను. నీ చరణకమల దర్శనోత్సుకుడనగు నా పేరు ఆకాశరాజందురు. 166

నీ బంధుత్వమును కోరుచు నే నిపుడీ లేఖను వ్రాయుచున్నాను. మేము మా కళత్ర పుత్ర భ్రాత్రలతో క్షేమముగానున్నాము. 167

నీ యనుగ్రహముచే నీ నారాయణపట్టణమున నివసించు చున్నాము. మీ అందరి క్షేమమును లేఖామూలమున తెలుపగోరెదము. 168

చైత్రశుక్లత్రయోదశిరోజున ఈలగ్నపత్రికను వ్రాయుచున్నాము. పద్మావతియను కన్యను నీకీయవలెనని నా సంకల్పము. 169

నా కన్యను పరిణయపూర్వకముగా నంగీకరింపుము. నా మనస్సు నన్నివిధములుగా శ్రీ శుకయోగీంద్రుడును, బృహస్పతియు తెలియజాలుదురు. 170

కన్నియను గురించి సందియమొందవలదు. వైశాఖ శుక్ల దశమీ శుక్రవారమున 171

బంధువులతోను పరివారముతోను నరుదెంచి నన్ను తరింపజేసి సంతోషముతో పద్మావతిని పరిణయమాడి నా యభీష్టమును నెరవేర్పుము. 172

పురుషోత్తమా! నీకు ఎక్కువగా వ్రాయవలసినది ఏమున్నది? కేశవా! శుకమహర్షి పలికెడిదంతయు సత్యము. కావున ఈ విధముగా చేయుము. 173

పరమ పూజ్యస్వభావా! సకల కల్యాణగుణనిధే! సనాతన పురుషుడవు. సత్య స్వరూపుడవు. సకల చరాచరాత్మక జగత్సృష్టి కర్తవు. మహాత్ముడవగు నీ కివియే అనేకములగు నాశీస్సులు. పురుషోత్తమా! నీకు ఎక్కువగా వ్రాయవలసినది ఏమున్నది? కేశవా! శుకమహర్షి పలికెడు దంతయు సత్యము. కావున ఆ విధముగా చేయుము. 174

ఇత్థం లిఖిత్వా వరపత్రికాం శుభాం ఆకాశరాజో జగదీశసన్నిధిమ్ ।
సమ్ప్రేషయామాస శుకం మహాన్తం సపుత్రమిత్రః సహబాన్ధవానుగః ॥ 175

క్రోశమాత్రముపాగమ్య శుకం వచనమబ్రవీత్ ।
యేన కేన ప్రకారేణ తస్య చిత్తం వశీకురు ॥ 176

అయుతం స్వర్ణలక్షం వా కోటిం వాఽర్బుద మేవ వా।
దాస్యామి ద్రవ్యనిచయం నాత్ర కార్యా విచారణా ॥
ఏవ ముక్తో మహీదేవో గతః శేషాచలం ప్రతి ॥ 177

మధ్యంగతే దీప్తకరే మహాత్మా
సమాగతస్తత్ర శుకస్సశిష్యః ।
హరేర్జనన్యాఽనుగతో విరాగీ
తద్దర్శనాహ్లాదగతాధ్వశేషః ॥ 178

అమ్బామవీక్ష్య చాయాన్తీం వేఙ్కటాద్రిశిఖామణిః ।
మాతా చ నాఽగతా కస్మా దితి చిన్తాపరో హరిః ॥ 179

ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు కృష్ణద్వైపాయనాత్మజమ్ ।
దదర్శ సశిరః పాణిం కృతకార్యవినిశ్చయమ్ ।
శుకం ప్రాహ స్మ భక్త్యై వ చాసనాదుత్థితో హరిః ॥ 180

శ్రీనివాసః-
కార్యం మదీయం విప్రేన్ద్ర! పక్వం వాఽపక్వమేవ వా।
కార్యం తవ కృపాసిన్ధో! పక్వమేవ న సంశయః ॥ 181

శుభం వాక్య మితి శ్రుత్వా దణ్డవత్ప్రణతం భువి ।
సమాలిఙ్గ్య శుకం కృష్ణో! భక్త్యా హర్షవశం గతః ॥ 182

అని యిట్లు లగ్నపత్రికను వ్రాసి పరమ పూజ్యుడగు శ్రీ శుకయోగీంద్రుని శ్రీనివాసుని
వద్దకు పంపుచు పుత్రులు, స్నేహితులు, బంధువులతో కూడి 175

క్రోశమాత్ర దూరమువరకేగి శ్రీ శుకునితో "యే విధముననైనను శ్రీనివాసుని
మనమును వశపరచు కొనుము. 176

పదివేలు నూరువేలు బంగారమునుకాని కోటి, పదికోట్ల ధనమునుగాని,
యీయగలను, ఈ విషయమున సందేహింపవలద'ని చెప్పెను. 177

విరాగియగు శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు మహాత్ముడగు చండకిరణు డాకాశమధ్య
భాగమునకు రాగా (అపరాహ్ణమయమునకు) శిష్యులతో వేంకటాచలమునకేగి
శ్రీనివాసుని జననియగు వకుళాదేవి వెంటరాగా శ్రీనివాసుని గాంచుటచే
మార్గాయాస ముపశమింపగా శ్రీనివాసుని చెంతకేతెంచెను. 178

శ్రీనివాసుడును వచ్చుచున్న తన తల్లిరాకను గమనింపక "తల్లియెందువలన రాలేద"ని
విచారించసాగెను. 179

ఇదే సమయమున తను వచ్చిన పనిని నిర్వహించుటలో నిశ్చయమును
సూచించునటుల శిరమున కరమునిడి వచ్చుచున్న శుకయోగీంద్రుని గాంచి భక్తితో
తన పీఠమునుండి లేచి 180

శ్రీనివాసుడు :-

బ్రాహ్మణోత్తమా! నా పని సఫలమగునా? కాదా? యని యడిగెను. అంత శ్రీ
శుకయోగీంద్రుడు – దయానిధే! నీ పని సఫలమైనది సందియములేద'ని బదులు
పలికి 181

భూమిపై దండమువలె పడియుండి నమస్కరించు చున్న శుకయోగీంద్రుని
శుభకరమగు వాక్యమును విని యాతని గట్టిగా ఆలింగన మొనరించుకొని భక్తితో
పరమానందము నందెను. 182

అతిచిత్రచరిత్రాஉ_త్మా శుకమాహ మహీపతే! ।
వదన్తి లోకా అనృతాన్ సహస్రాన్ వివాహకామా నరజన్మనో యే ।
తే యాన్తి మద్ధామ కిమత్ర వాచ్యం జగత్కుటుమ్బస్య వివాహకామే ॥ 183

నరో బిభర్తి స్వసుతం స్వభార్యాం స్వజనం గృహమ్।
బ్రహ్మాణ్డం భవనం విద్వన్! బ్రహ్మా మే నాభిసమ్భవః ।
యా లక్ష్మీర్మమ కల్యాణీ యే చాన్యే మమ చౌరసాః ॥ 184

చతుర్నవతిలక్షాణి జీవాస్సన్తి హ్యసఙ్ఖ్యకాః ।
ఏతేషాం రక్షణే బద్ధ దీక్షోஉ_హం మునిసత్తమ ॥ 185

మహాకుటుమ్బయుక్తస్య మమ కల్యాణకారణాత్ ।
యన్మిథ్యాభాషితం స్వామిన్! త్వయాஉ_ద్య మునిసత్తమ! ॥ 186

త్వత్కృతస్యోపకారస్య ప్రతిదాతుం న విద్యతే ।
తథాஉ_పి తవ దాస్యామి శరీరాలిఙ్గనం మునే! ॥ 187

మచ్ఛరీరాద్గరిష్ఠన్తు న విజానామి తే శుభమ్ ।
ఏవముక్త్వాஉ_ఙ్గసఙ్గఞ్చ తస్యాదాత్ పురుషోత్తమః ॥ 188

త్వత్పుణ్యస్యావధిర్నాస్తి మత్సఙ్గస్తవపుణ్యజః ।
యథా త్వయా కృతం కర్మ తథా పూర్వం కపీశ్వరః ॥ 189

సీతానిమిత్తం యః కర్మ కృతవాన్ మారుతాత్మజః ।
తస్మై ప్రాదాం మహీదేవ! సన్తుష్టః సహభోజనమ్ ॥ 190

సత్యలోకాధిపత్యఞ్చ సీతావార్తావలమ్బినే ।
తస్మాద్వరిష్ఠం తే కర్మ మునే! తాపసపుఙ్గవ! ॥ 191

మరియు మిక్కిలి విచిత్రమగు చరిత్రగల శ్రీనివాసుడు శ్రీ శుకునితో లోకులు ప్రపంచమునొక మనుష్యునకు వివాహ మొనరించు కోరికతో వేలకొలది యసత్యములను పలికినను నా పరమపదమును పొందుచున్నారు. అట్టితరి జగత్సృష్టికర్త యగు భగవంతుని వివాహము నాకాంక్షించు విషయమున నసత్యములాడినను నెట్టి దుర్గతియు కలుగజాలదు. 183

మనుజుడు తన పుత్రుని తన భార్యను తన బంధుజనమును, గృహమును మాత్రమే భరించును. నాకు బ్రహ్మాండమే ఇల్లు. బ్రహ్మ నా నాభికమలమునుండి పుట్టినవాడు. నాకు శుభప్రదురాలగు లక్ష్మి భార్య. మిగిలిన నా కడుపున పుట్టిన 184

తొంబదినాలుగు లక్షల జీవులు కలరు. అసంఖ్యాకములగు జీవకోటిని రక్షించుటకై నేను దీక్షను పూనియున్నాను. 185

ఇల్లు గొప్ప కుటుంబముతో కూడిన నాకు కల్యాణ మొనరించుటకై నీ విపుడు పలికిన యసత్య భాషణలనాడి 186

ఉపకారమొనర్చితివో దానికి ప్రత్యుపకారమొనర్ప శక్యము కాదు. అయినను నీకు దానికి ప్రతీకారముగా గాఢాలింగనము నొసంగెదను. 187

నా శరీరముకంటె విలువగలిగి నీకు శుభావహ మగునదేది యును లేద'ని పలికి శ్రీ శుకయోగీంద్రుని గాఢముగా నాలింగనమొనర్చుకొని 188

"మహాత్మా! నీ పుణ్యము నిరవధికమైనది. నా ఆలింగనము నీకు పుణ్యప్రదము. ఇట్లే మున్ను హనుమంతుడు 189

సీతాన్వేషణకై చేసిన సహాయమునకై సంతసించి యాతనితో భుజించితిని. 190

సీతాదేవియొక్క శుభవార్త నెరింగించుటచే నాతనిని సత్య లోకమున కధిపతిని గావించితిని. అంతకంటే నీ వొనరించిన కృత్యముత్కృష్టమైనది. 191

ఏవముక్త్వా సుభద్రాణి వాక్యాని వివిధాని చ ।
తతః ప్రోవాచ భగవాన్ కక్షే కిం భాతి భానువత్ ॥ 192

శ్రీనివాససన్నిధౌ వియన్నృపప్రేషితశుకోక్తవివాహోదన్తః

శ్రీశుకః :-
రాజరాజేన లిఖితా పత్రికా పురుషోత్తమ! ।
ప్రోక్తం తవ మహాభాగ! పూర్వమేవాస్య కారణమ్ ।
ఇత్యుక్తస్సన్రమాకాన్తః పత్రికాం శిరసా దధౌ ॥ 193

శ్రీనివాసః-
కుశలీ వర్తతే రాజా భార్యా తస్య పతివ్రతా ।
భ్రాతా తస్య మహాభాగ! పుత్రస్తస్య విశాం పతేః ॥
శ్రీశుకః-
సర్వస్తు కుశలం తస్య భగవాన్! భూతభావన! । 194

ఏవముక్తః పపాఠాథ పత్రికాం పురుషోత్తమః ।
పఠన్ హృష్టమనా భూత్వా వాచమూచే రమాపతిః ॥ 195

వియన్నృపం ప్రతి శ్రీనివాసవిలిఖిత శుభపత్రికా

పత్రికాలిఖ్యతే విప్ర! మయాऽऽకాశ నృపాయ చ ।
త్వద్వాచమనుసృత్యైవ రాజ్ఞః ప్రీతివిధాయికా ॥ 196

తతః స పత్రం పురుహూతమిత్రం స్వయం లిలేఖాథ మహార్థసంయుతమ్ ।
అత్యన్తసంహృష్టమనఃప్రసూచకం కృష్ణావతారే ప్రతి రుక్మిణీమివ ॥ 197

రాజాధిరాజపూజ్యాయ సుధర్మతనయాయ చ ।
నమో నమోऽతిభక్త్యైవ కృత్వేయం పత్రికాऽధునా॥ 198

అని యిట్లనేక మంగళవచనములను పలికి శుకయోగీంద్రా! నీ చంకలో సూర్యునివలె ప్రకాశించునదేమి'యని యడిగెను. 192

శ్రీనివాసున కాకాశరాజు పంపిన వివాహ వృత్తాంతమును శుకుడు తెలుపుట

శ్రీ శుకుడు :-
పురుషోత్తమా! ఇది రాజేంద్రుడగు నాకాశరాజు పంపిన లగ్నపత్రిక. దీనికి కారణమును ముందే తెలిపితిన'ని తెలుపగనే శ్రీనివాసుడా పత్రికను శిరస్సుపై నుంచుకొనెను. 193

శ్రీనివాసుడు :-
మరియు– ఆకాశరాజు క్షేమముగానున్నాడా? ఆతని పతివ్రత యగు భార్య కుశలమేకదా! ఆ రాజచంద్రుని సోదరుడును, పుత్రుడును సుఖముగనున్నారుకదా! అని ప్రశ్నించెను. 194

జగదీశ్వరా! అందరును కుశలముగనే యున్నారని శ్రీ శుకుడు బదులిడెను. 195

శ్రీ శ్రీనివాసుడాకాశరాజునకు శుభలేఖను వ్రాయుట

అంత శ్రీనివాసుడు శుభపత్రికను చదివి సంతుష్టాంతరంగుడై నేనాకాశరాజునకు లగ్నపత్రికను వ్రాయుచున్నాను. ఈ పత్రిక నీ మాటలననుసరించియే రాజునకు ప్రీతినొనగూర్చునని పలికి 196

ఇంద్రుని మిత్రుడగు ఆకాశరాజునకు గొప్ప భావ యుక్తముగా నొకలేఖను మున్ను కృష్ణావతారమున రుక్మిణీదేవికి వ్రాసినట్లు స్వయముగా తన సంతోషమును సూచించుచునిట్లు వ్రాసెను. 197

రాజాధిరాజులచే పూజింపబడునట్టియు, సుధర్ముని తనయుడగు నాకాశరాజు అతి భక్తిభావముతో నమస్కరించి 198

లిఖ్యతే శ్రీనివాసేన శుభవిజ్ఞప్తిగర్భిణీ ।
శ్రీమద్రాజాధిరాజేన్ద్ర కిరీటాఘృష్టపాదుక! ॥ 199

అస్మద్బన్ధువరేణాఢ్య గురుపూర్ణ సమృద్ధిమన్! ।
సుధర్మతనయాకాశ నామ్నాఽఽశాసు సుకీర్తిమన్! ॥ 200

నమో నమోఽస్తు తే రాజన్! శ్రీనివాసస్య శార్ఙ్గిణః ।
శ్రీనివాసేన బాలేన విజ్ఞప్తిః క్రియతే త్వియమ్ ॥ 201

భవద్భిర్లిఖితం దృష్ట్వా సన్తోషో హ్యభవ న్మమ ।
వైశాఖశుద్ధదశమీ భృగువారే మహోత్సవే ॥ 202

అఙ్గీకరోమి రాజేన్ద్ర! కన్యాం తవ విశాంపతే! ।
యథా పురా సాగరో మే కన్యాదానసుకీర్తిమాన్ ॥ 203

తథా దత్త్వాతు మే కన్యాం భవేస్త్వం బహుకీర్తిమాన్ ।
యథా వై సాగరాన్ పూర్వాన్ కపిలేన నిపాతితాన్ ॥ 204

భగీరథో మహారాజో గఙ్గామాదాయ వై పురా ।
ఉద్ధృత్య కీర్తిమాపేదే తథా త్వం రాజసత్తమ! ॥ 205

దత్త్వా మే సుభగాం కన్యాం తవ పూర్వోత్తరం కులమ్।
ఉద్ధృత్య బహుళాం కీర్తిం లభస్వేతరదుర్లభామ్ ॥ 206

లిఖితవ్యం విశేషేణ కిన్త్వేఽస్తి నృపసత్తమ! ।
విశేషజ్ఞోఽసి ధర్మాత్మా వేత్తి సర్వం శుకో మునిః ।
ఇతి విజ్ఞాపనం జ్ఞేయం మమ ప్రణతిపూర్వకమ్ ॥ 207

ఇత్థం లిఖిత్వా వరపత్రికాం శుభాం శేషాద్రినాథో మునినా శుకేన ।
సమ్ప్రేషయామాస సురేన్ద్రపూజ్యం పురం నృపేన్ద్రస్య వియన్నృపస్య ॥ 208

శుభమును తెలుపు నీ పత్రికను వ్రాయుచున్నాను. శ్రీ రాజాధి రాజుల కిరీటములచే నొరిపిడిచేయబడు పాదపద్మములు కలిగినట్టియు, 199

నా కాత్మబంధువులగు భక్తబృందముతో కూడినట్టియు, సకల కల్యాణగుణములతో నిండియున్నట్టియు, సకల సంపన్నుడై నట్టియు, సుధర్ముని పుత్రుడునునగు 'ఆకాశరాజు" అను పేరుతో దిక్కులయందు వ్యాపించిన కీర్తి కలవాడవును నగు 200

ఓ రాజచంద్రమా! ధనుర్ధారియగు శ్రీనివాసుడు నమస్కరించు చున్నాడు, బాలుడగు శ్రీనివాసుడు వ్రాసుకొన్న విన్నపము. 201

తమరు వ్రాసిన పత్రికను చూచి నాకు చాల సంతోషము కలిగినది. వైశాఖశుద్ధ దశమీ శుక్రవారమున మహోత్సవ సమయమున 202

నీ పుత్రికను పాణిగ్రహణ మొనర్చుట కంగీకరించుచున్నాను. పూర్వము సముద్రుడు నాకు కన్యాదానము నొనరించి సత్కీర్తి నార్జించినట్లే 203

నీవును నాకు కన్నియ నొసంగి చాల కీర్తిగలవాడవు కాగలవు. కపిలమహర్షిచే శపింపబడి భస్మముకాబడిన సగర పుత్రులను 204

భగీరథ చక్రవర్తి గంగను తీసికొనివచ్చి తరింపజేసి కీర్తిని పొందెను. అట్లే నీవును 205

నా కందమగు నీ కన్నియ నొసంగి మీ పూర్వీకుల నందరిని పునీతులను గావించి యితరులు పొందలేరని గొప్ప కీర్తిని పొందుము. 206

రాజేంద్రా ! నీకు వవిస్తరించి వ్రాయనవసరము లేదు. నీవు పెక్కు ధర్మముల నెఱింగినవాడవు. శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు సర్వమును నెఱింగిన ధర్మాత్ముడు. ఇట్లు నా నమస్కారపూర్వక మగు నీ జ్ఞాపనము నెఱుంగునది. 207

ఇట్లు శుభపత్రికను వ్రాసి శ్రీ శుకయోగీంద్రుని నింద్రాదుల కును, సేవింప దగినదియు ఆకాశరాజు పట్టణమగు నారాయణపురమునకు పంపించెను. మరియు శ్రీ శుకయోగీంద్రునితో 208

శ్రీనివాసః-
అవిదిత్వా కులం గోత్రం నామ సంస్థానమన్దిరమ్।
కథం దాస్యతి రాజేన్ద్రః కన్యాం మమ మహీసుర! ॥ 209

శ్రీశుకః-
న కులం న చ గోత్రం తే న జన్మమరణే హరే! ।
న జరా న చ వృద్ధిశ్చ న చ స్థానం న చాశ్రయః ॥ 210

విడమ్బమాత్రం గోవిన్ద! కురుషే పురుషోత్తమ! ।
న తేఽపేక్ష్యం కులం గోత్రం విదితస్య జగత్పతేః ॥ 211

మమ వాక్యాద్వియద్రాజః కన్యాం తే సమ్ప్రదాస్యతి ।
మమ వాక్యాజ్జగన్నాథ! దయాం కృత్వా వియన్నృపే ।
ఇయఞ్చ కన్యా గోవిన్ద! స్వీకార్యా కృపాయా త్వయా॥ 212

శ్రీనివాసాజ్ఞయా శుకస్య వియన్నృపనగరం ప్రత్యాగమనమ్

ఇతి స్తుత్వా శుకస్తీవ్రం విసృష్టో హరిణా పునః ।
హరిసన్దర్శనాల్లబ్ధ హర్షో రాజపురం యయౌ ॥ 213

గతే తు మునిశార్దూలే భగవాన్ భక్తవత్సలః ।
మాతరం సందదర్శాథ మార్గశ్రాన్తావయోగతామ్।
వకుళాం ప్రణిపత్యాథ మాధవో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 214

శ్రీనివాసాయ వకుళాకథితపద్మావతీ పరిణయోదన్తః

శ్రీనివాసః-
అమ్బ కాలవిలమ్బస్తే కిమర్థం కమలాననే! ।
కా తత్ర వార్తా నగరే తన్మమాచక్ష్వ భామిని! ॥ 215

శ్రీనివాసుడు :-
మౌనీంద్రా! నా కులమును, గోత్రమును, పేరును, దేశమును, భవనము నెఱుంగక రాజు నాకు కన్నియ నెట్లొసంగునని యడుగగా 209

శ్రీ శుకుడు :-
"శ్రీమన్నారాయణా! నీకు కులములేదు. గోత్రములేదు. జన్మమరణములు లేవు. ముసలితనము, వృద్ధిక్షయములు లేవు. ఒక నివాసము, ఒకేస్థలమున నివసించుటయనునవి నీకు లేకున్నను 210

శ్రీనివాసా! మనుష్యునివలె నటించుచున్నావు. సుప్రసిద్ధుడవగు నీకు కులగోత్రము లవసరములేవు. 211

నేను చెప్పుటచే నాకాశరాజు నీకు కన్నియనొసంగును. శ్రీనివాసా! నా ప్రార్థనానుసార మాకాశరాజునందు దయ యుంచి కన్నియను స్వీకరింపుమ'ని

శ్రీనివాసుని యాజ్ఞచే శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు ఆకాశరాజ నగరమునకు తిరిగి వచ్చుట

స్తుతించి బలవంతపరచి శ్రీనివాసుని యనుమతిని బడసి శ్రీనివాస దర్శనముచే సంతసించుచు రాజనగరమునకు బయలుదేరెను. 213

భక్తులయందధిక వాత్సల్యముగల శ్రీనివాసుడు శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు వెడలినంతనే ప్రయాణముచే నలపియున్న వృద్ధురాలగు తల్లియగు వకుళకు నమస్కరించి214

శ్రీనివాసునకు వకుళాదేవి పద్మావతీ కల్యాణ వృత్తాంతము నెఱింగించుట

శ్రీనివాసుడు :-
అమ్మా! ఇంత ఆలశ్యమగుటకు కారణమేమి? ఆ నగరము నందలి వార్తను నా కెఱింగింపుమ'ని యడుగగా 215

వకుళా-

సాధితా బహుయత్నేన కన్యా తే పురుషోత్తమ! ।
దైవమేవ పరం మన్యే పౌరుషం నైవ కారణమ్ ॥ 216

నారాయణాశ్రమాత్కృష్ణః ధర్మదేవీ సమాగతా ।
దైవయోగేన సా భద్రా సమ్ప్రాప్తా రాజమన్దిరమ్ ॥ 217

ఉవాచ తాం భవద్దానయోగ్యాం కన్యాం నృపాత్మజామ్ ।
కన్యాఽపి త్వదృతేఽన్యం సా నైవా కాఙ్క్షతి లౌకికమ్ ॥ 218

తయోర్వాక్యం సమాకర్ణ్య దాతుం తే సోఽన్వమన్యత ।
ఇమాం దాస్యామహే పుత్రీం వేఙ్కటాద్రినివాసినే ॥ 219

ఇత్థం సఙ్కల్పయామాస సభామధ్యే ముదా నృపః ।
త్వయైవ జాతమేతద్ధి న దైవం భవతః పరమ్ ॥ 220

ఇతి మాతృవచః శ్రుత్వా కిఞ్చిద్ధాస్యముఖో హరిః ।
మాతరం ప్రతినన్ద్యాథ చిన్తయన్ వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 221

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
పద్మావతీ పరిణయనిశ్చయో నామ నవమోఽధ్యాయః

వకుళమాలిక :-

యాతనితో– శ్రీనివాసా! మిక్కిలి ప్రయాసతో నీకు కన్నియను నిశ్చయించితిని. ప్రతి కార్యమునకును దైవమే అనుకూలించ వలెనేకాని పౌరుషము కారణము కాజాలదు. 216

నారాయణాశ్రమమునుండి ధర్మదేవీ అదృష్టవశమున రాజమందిరమునకు వచ్చి 217

ఆ రాజపుత్రిక నీ కొసంగదగినదని తెలిపినది. ఆ కన్నియ నిన్ను తప్ప సామాన్య మానవుని కోరకున్నది. 218

ధర్మదేవి, తన కుమార్తెల మాటలను విని రాజు నీకా కన్నియ నొసంగుటకే తలంచి “ఈనా పుత్రికను వేంకటాచల నివాసునకు యొసంగెదన’ని 219

సభ మధ్యలో నానందముతో సంకల్పించి యున్నాడు. ఇదియంతయు నీ సంకల్ప ప్రభావమే. నిన్ను మించిన దైవము లేద’ని 220

తల్లి చెప్పగా విని శ్రీనివాసుడు మందస్మిత వదనారవిందుడై తల్లి నభినందించుచు సాలోచనగా నిట్లు పలికెను. 221

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమున
పద్మావతికి కల్యాణమును నిశ్చయించుట యనెడి
తొమ్మిదవ యధ్యాయము

అథ దశమో౽ధ్యాయః

శ్రీనివాసాజ్ఞయా బ్రహ్మాద్యానయనార్థం శేషగరుడగమనమ్

జనకః :-

మాతుర్వచనమాకర్ణ్య కృతవాన్ కిం రమాపతిః? ।
తన్మమా చక్ష్వ భగవన్! సవిస్తారం సతాం ప్రియ! ॥ 1

శతానన్దః :-

త్వం హరేరసి భక్తేషు ప్రథమో౽తిప్రియః సదా ।
తస్మాద్ధరికథాసక్త మనాస్తే తు వదామి తత్ ॥ 2

స్వయమానన్దపూర్ణో౽పి కర్మభుఙ్నరవద్ధరిః ।
మాత్రాచోదితమాకర్ణ్య తామూచే మధురం వచః ॥ 3

శ్రీనివాసః :-

మహోత్సవం విధాతుం హి మమ బుద్ధి ర్న జాయతే ।
అబన్ధోర్బన్ధుయుక్తస్య సమ్బన్ధో న ప్రశస్యతే ॥ 4

యయోరేవ సమం విత్తం యయోరేవ సమం కులమ్ ।
తయోర్వివాహో మైత్రీ చ నోత్తమాధమయోః క్వచిత్ ॥ 5

వివాదశ్చ వివాహశ్చ సమయోరేవ శోభతే ।
అహమేకః సో౽పి బన్ధు సమేతో ధరణీపతిః ॥ 6

కథం నృపస్యాస్య మయోచితః స్యాత్ అబన్ధునా బన్ధుయుతస్య సఙ్గః ।
భవేత్సుఖం నేతి వదన్తి సన్తః ఇత్యద్య చిన్తా ఖలు బాధతే మామ్ ॥ 7

పదియవ అధ్యాయము

శ్రీనివాసుని యాజ్ఞచేబ్రహ్మాదులను తోడ్తెచ్చుటకు శేషుడు గరుడుడు వెళ్ళాడు

జనకుడు :-

ఈ చరిత్రమును వినుచున్న జనకుడు శతానందునితో తల్లిమాటలను విని శ్రీనివాసుడేమి చేసెనో నాకు విస్తరముగా నెఱింగింపుము'ని యడిగెను. 1

శతానందుడు :-

ఇట్లు చెప్పుట కారంభించెను– జనకచక్రవర్తీ! నీవు విష్ణుభక్తులలో నగ్రగణ్యుడవు. భగవంతునకు మిక్కిలి యిష్టుడవు. నీవు విష్ణు కథలయందాసక్తిని కలిగి యుండుటం జేసి నీకా చరితమును తెలిపెదను. 2

భగవంతుడగు శ్రీనివాసుడు చిదానంద స్వరూపుడైనను కర్మఫలము ననుభవించు మనుజునివలె తల్లి మాటలను విని యామెతో – 3

శ్రీనివాసుడు :-

అమ్మా ఈ కల్యాణోత్సవమును జరుపుకొనుటకు నా మనస్సు సమ్మతించుటలేదు. బంధుజనులతో కూడిన వారి సంబంధము మెచ్చతగినదికాదు. బంధుజనులు లేక యేకాకిగా నుండువారికి 4

సమానమైన సంపదకలవారికి సమానమైనజాతి కలవారికి పరస్పర వివాహములు స్నేహములు రాణించును గాని గొప్పవారితో బీదలకును. బీదలతో గొప్పవారికిని సంబంధబాంధవ్యములు తగినవికావు. 5

కలహమైనను, కల్యాణమైనను తమతో సరితూగగల మనుష్యులతోనే ఇంపుగా నుండును. నేను వంటరివాడను. ఆకాశరాజు బంధుజనులతో నలరారువాడు. 6

అట్టివానికి నాతో బాంధవ్యమెట్లు తగును. ఇట్లు బంధువులు లేనివానితో బంధువులుకలవానికి బాంధవ్యము వలన సుఖముచేకూరదని సజ్జనులు వక్కాణింతురు. ఈ విచారమే నన్నిపుడు బాధించుచున్నది. 7

బన్ధుహీనస్య మే రాజా కథం కన్యాం ప్రదాస్యతి ।
వాసుదేవవచః శ్రుత్వా వకుళా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 8

వకుళా :-
త్వాదృశః పురుషో లోకే నాసత్యం వదతి క్వచిత్ ।
సత్యమేవ ప్రశంసన్తి మునయో వీతకల్మషాః ॥ 9

శుకస్త్వత్కార్యనిష్ఠస్తు దేవానాం గురురఙ్గిరాః ।
సద్ధర్మిణో మహీశస్య తస్యాఽశాం మా వృథా కురు ॥ 10

స్మర బన్ధూన్ సురాన్ సర్వాన్ బ్రహ్మరుద్రపురోగమాన్ ।
పుత్రాన్ పౌత్రాంస్తథా భ్రాతౄన్ స్నుషాశ్చ పురుషోత్తమ! ॥ 11

తదాఽఽగతిస్తు గోవిన్ద! దుర్లభా చ కలౌ యుగే।
సోఽపి పశ్యతు రాజర్షిః త్వత్సమ్బన్ధిజనాని హ ॥ 12

మాతుర్వచనమాకర్ణ్య మనసా శేషపక్షిణౌ ।
సస్మార పృథివీపాల! శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 13

తావాగతౌ శేషవియచ్చరౌ తదా క్షణేన శేషాచలవల్లభాన్తికమ్ ।
దదర్శ భక్త్యా పురతః స్థితావిమౌ నిదేశయామాస పురాణపూరుషః ॥14

శ్రీనివాసః -
పక్షిరాట్! గచ్ఛ మే పుత్రం సత్యలోకేశ్వరం నృప! ।
గచ్ఛాహిభూషణం శేష! మమ పౌత్ర ముమాపతిమ్ ॥ 15

ఇత్యుక్త్వా పత్రికాం తాభ్యాం విలిఖ్యాదా చ్ఛుభాత్మికామ్ ।
ప్రణిపత్యాథ విశ్వేశం ఖగమార్గేణ జగ్మతుః ॥ 16

బంధువులులేని నాకు రాజు కన్నియ నెట్లొసంగు నని విచారించు శ్రీనివాసునితో 8

వకుళమాలిక :-
శ్రీనివాసా! నీవంటి పురుషుడు లోకమున నసత్యము లాడజాలడు. పాప విదూరులగు మునీంద్రులు సత్యమునే ప్రస్తుతింతురు. 9

శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు నీ కల్యాణమొనర్చు కృత్యములో దీక్షనుగొనియున్నాడు. దేవగురువగు బృహస్పతియు నీ కల్యాణమును నెరవేర్ప సంసిద్ధుడైయున్నాడు. మంచి ధర్మశీలుడగు రాజు కోరికను నీవు వ్యర్థపుచ్చవలదు. 10

నీకు పుత్రులు, మనుమలు,సోదరులు,కోడండ్రునగు బ్రహ్మరుద్రాది దేవతా స్వజనములను తలంచుకొనుము. 11

కలియుగమున బంధజనులు వచ్చుట అరుదు కాబట్టి నీ బంధుజనులనందరును రాజు చూడనిమ్ము. 12

అని చెప్పినంతనే సజ్జనులకు ప్రాప్యస్థానమగు శ్రీనివాసు డాదిశేషుని. గరుత్మంతుని మనస్సులో సంకల్పించుకొనెను. 13

ఆదిశేషుడును, గరుత్మంతుడును శ్రీనివాసుని సంకల్ప మాత్రముననే చిటిక మాత్ర వ్యవధానములో నాతనివద్దకు వచ్చిరి. శ్రీనివాసుడు భక్తితో తన ముందు నిలచిన వారిరువురను గాంచి 14

శ్రీనివాసుడు :-
గరుత్మంతా! నీవు సత్యలోకాధిపతియు, నా పుత్రుడునగు బ్రహ్మదేవుని వద్దకేగుము. ఆదిశేషా! నీవు పన్నగాభరణుడును, నా మనుమడునగు శివునివద్దకు వెళ్లుము.

అని పలికి శుభలేఖను వ్రాసి వారికిచ్చెను. వారిరువురును శ్రీవేంకటాచలపతికి నమస్కరించి ఆకాశమార్గమున వెడలిరి. 16

సత్యలోకం తతో గత్వా బ్రహ్మాణం భాస్కరోపమమ్।
దృష్ట్వా నత్వాఽథ భక్త్యైవ పక్షిరాట్ పత్రికామదాత్ ॥
పితామహస్తు తం దృష్ట్వా గరుడం ప్రత్యభాషత ॥ 17

బ్రహ్మో -
చిరకాలేన సమ్ప్రాప్తః పక్షిరాట్ కశ్యపాత్మజః ।
కుత్రాస్తి శ్రీనివాసః సః వాసుదేవః పితా మమ ।
పితామహవచః శ్రుత్వా పక్షిరాట్ వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 18

గరుడః :-
వాసుదేవో వసత్యజ్ఞ! వైకుణ్ఠగిరిమూర్ధని ।
తద్వివాహార్థమాయాన్తం మాం విద్ధి చతురానన! ॥ 19

నారాయణేన లిఖితాం పత్రికామవలోకయ ।
పపాఠ పత్రికామిత్థం చోదితోఽనేన వై విధిః ॥ 20

"చిరఞ్జీవాయ పుత్రాయ బ్రహ్మణే నాభిజన్మనే ।
శ్రీవేఙ్కటాద్రినాథస్య శ్రీనివాసస్య మఙ్గళాః ॥ 21

వైదిక్య ఆశిషస్సర్వాః సర్వదా సన్తు పుష్కలాః ।
కలావాకాశరాజో మే కన్యాదానం కరిష్యతి ॥ 22

పత్రికాదర్శనాదేవ సపుత్రః సపరిగ్రహః ।
సలోకపాలః సస్త్రీకః సగన్ధర్వః సహోరగః ॥ 23

సమాగత్యాశు కల్యాణం దృష్ట్వా గచ్ఛ యథాసుఖమ్ ।
పత్రికార్థమితి జ్ఞాత్వా కిఞ్చిద్ధ్యానముపాగతః ॥ 24

గరుత్మంతుడును సత్యలోకమునకు జని సూర్యసమానతేజుడగు బ్రహ్మను దర్శించి భక్తితో నమస్కరించి శుభలేఖ నొసంగెను. బ్రహ్మ ఆ లేఖను గాంచి గరుడునితో

బ్రహ్మ :-
కశ్యపపుత్రా। గరుత్మంతా। చాలకాలమునకు వచ్చితివి. నా తండ్రియగు శ్రీనివాసుడు ఎచ్చటనున్నాడ'ని యడుగగా- గరుడుడా బ్రహ్మమాట నాలకించి యాతనితో 18

గరుత్మంతుడు :-
శ్రీనివాసుడు శ్రీ వేంకటాచల శిఖరమున నివసించు చున్నాడు. ఆతని వివాహ శుభ సందేశమును నీకు తెల్పుటకై నేను వచ్చితినని యెఱుంగుము. 19

నారాయణుడు వ్రాసిఇచ్చిన శుభలేఖను చూడుమ'ని యొసగగా బ్రహ్మ ఆ శుభలేఖలో నీ క్రింది విధముగా చదివెను. 20

ఉత్కృష్ట నాభీపద్మమునుండి జన్మగల పుత్రుడగు చిరంజీవి బ్రహ్మకు శ్రీవేంకటాచల నివాసియగు శ్రీనివాసుని యనేక మంగళాశాసనములు. 21

వేదవిహిత మంగళాశాసనము లెల్లపుడు నిండుగా విలసిల్లునుగాక। కలియుగ మున నాకాశరాజు నాకు కన్నియ నొసంగును. 22

శుభలేఖను జూచినంతనే పుత్రులతోడను, బంధుజనము తోడను, లోకపాలురతోను, భార్యతోను, గంధర్వులతోను, నాగలోకనివాసులతోను 23

విచ్చేసి కల్యాణమును గాంచి సుఖముగా వెళ్లుమని చదువుకొని కొంచెము సేపు ధ్యానించి 24

సన్తోష మతులం లేభే విధిః కల్యాణకౌతుకీ ।
ద్వారపాలాన్ సమాహూయ చేదం వచన మబ్రవీత్ ॥ 25

శ్రీనివాసవివాహదర్శనార్థం శేషాచలం ప్రతి బ్రహ్మాద్యాగమనమ్

చతుర్ముఖః -

భేరీదున్దుభయశ్చాద్య వాద్యన్తాం సర్వతోముఖమ్ ।
భవద్భిర్మే ఖ్యాపయద్భిః గమనం ధరణీతలే ॥ 26

ఇత్యుక్తా ద్వారపాలాస్తే వాద్యాని సమవాదయన్ ।
బ్రహ్మాణం ప్రణిపత్యాథ నిదేశజ్ఞో వచోఽబ్రవీత్ ॥ 27

ప్రమాణభేరీనినదః సుమఙ్గళః సంశ్రూయతే సర్వజనైః కుతూహలాత్ ।
కం దేశ ముద్దిశ్య పితామహాద్య సన్తాడ్యతే వాద్యగణో వదాద్య ॥ 28

భారతేఽస్మిన్ మహావర్షే జమ్బూద్వీపస్య దక్షిణే ।
శేషాచలం సముద్దిశ్య నియుఙ్క్ష్వ చతురఙ్గిణీమ్ ॥ 29

సేనాం పరాం మమే త్యుక్త్వా సేనాపతిమథాబ్రవీత్ ।
స్కన్దా ఽహ్వాయ సురాన్ సర్వాన్ సర్వాన్ దిక్పాలకా నితి ॥ 30

సత్యలోకజనాన్ సర్వాన్ స్వయమాహ పితామహః ।
"భవన్తో రసికాః సర్వే కల్యాణార్థం కలౌ యుగే ॥ 31

శ్రీనివాసస్య కృష్ణస్య పితుర్మే పురుషోత్తమాః! ।
సమాగచ్ఛన్తు సర్వే మే సేనాధీశాః! మయా సహ ।
ఇతి బ్రహ్మవచః శ్రుత్వా సేనానాథాస్తమబ్రువన్ ॥ 32

కల్యాణమును గాంచవలెనను కుతూహలముతో మిక్కిలి సంతసించి 25

శ్రీనివాసుని వివామును గాంచుటకై శ్రీ వేంకటాచలమునకు బ్రహ్మాదులు వచ్చుట

బ్రహ్మ :-

ద్వారపాలకులను పిలచి "భేరీదుందుభి వాద్యములను భూలోకమునకు నేను వెళ్లుచుండునట్లు సూచించుటకై గట్టిగా మ్రోగించుడ" ని 26

ఆజ్ఞాపింపగా ద్వారపాలురు వాద్యములను మ్రోగించిరి. అంత నాజ్ఞాపాలుడు వచ్చి బ్రహ్మకు నమస్కరించి – 27

పితామహా! ప్రయాణసూచకముగా మంగళప్రదమగు భేరీ స్వరమును జనులందరును కుతూహలముగా వినుచున్నారు. ఏదేశమున కేగుటకీ భేరీనినాద మొనరింపబడెనో తెలుపుడ'ని యడిగెను. 28

అంత బ్రహ్మ "ఈ మహాభారత వర్షమున జంబూద్వీపమున దక్షిణదేశమున శేషాద్రికేగుటకై చతురంగబల సమేతమగు నా గొప్ప సేనను సిద్ధపరుపుమని చెప్పి 29

సేనాపతిని దేవతలనందరను. సకల దిక్పాలకులను పిలువవలసినదిగా నాజ్ఞాపించి 30

సత్యలోక నివాసులనందరను బ్రహ్మస్వయముగనే పిలచి "రసజ్ఞులగు మీరందరును కలియుగమున జరుగుచున్న 31

నా తండ్రియు శ్రీకృష్ణాపరావతారుడగు శ్రీనివాసుని కల్యాణము నవలోకించుటకై నాతో సేనాధిపతు లందరును రావలయునని యాజ్ఞాపింపగా సేనాపతులు ఆ బ్రహ్మ మాటను విని 32

సేనాపతయః :-

వార్షికం దేహి నో బ్రహ్మన్ ఆగచ్ఛామ స్త్వయా సహ ।
ఏవముక్తో ధనం తేషాం దత్తవాన్ స పితామహః ॥
వాహనాని విచిత్రాణి రథాంశ్చ వివిధానపి ॥ 33

భూషణాని చ వస్త్రాణి రత్నాని వివిధాని చ ।
పత్నీః సన్దేశయామాస వివాహార్థం పితామహః ॥ 34

స్వయమన్తర్గతః శ్రీమాన్ ఆత్మానం సమభూషయత్ ।
దధార శిరసా శీఘ్రం కిరీటం పశ్చిమేన తు ॥ 35

అన్యేన శిరసా ధాతా రక్తోష్ణీషమధారయత్ ।
దక్షిణేనోత్తమాఙ్గేన శిరోవేష్టమబన్ధయత్ ॥ 36

కుశకేతుం కుశశ్రేష్ఠైః ధృతవానన్యమూర్ధని ।
నీలమౌక్తికవైదూర్య యుతే మకరకుణ్డలే ॥
కర్ణయోర్భూషయామాస కరౌ కనకకఙ్కణైః ॥ 37

కవచం ధారయామాస నవరత్నసమాకులమ్ ।
కాఞ్చీదామసమాబద్ధాం ముక్తామణివిభూషితామ్ ॥
సరస్వతీఞ్చ సావిత్రీం గాయత్రీం వై తతః పరమ్ ॥ 38

పుత్రాన్ పౌత్రాన్ తథా సర్వాన్ సవాజిరథకుఞ్జరాన్ ।
మనః పుత్రాన్ వీర్యపుత్రాన్ సమాహూయ పితామహః ॥ 39

అలఙ్కారయుతాన్ కృత్వా గమనాభిముఖోఽభవత్ ।
స్వసేనాం పురతః కృత్వా నాభిజో నిర్యయౌ పురాత్ ॥ 40

సేనాపతులు :-

మాకు సంవత్సర జీతము నొసంగిన మేము నీతో రాగలమని పలికినంతనే వారికి ధనమును, విచిత్రములగు వాహనములను, అనేక రథములను 33

భూషణములను, వస్త్రములను, రత్నముల నొసంగి తన భార్యలకును వివాహ ప్రయాణమునకై సిద్ధముగా నుండుడని కబురుపంపి 34

తాను లోనికేగి తనను చక్కగ నలంకరించుకొని వెనుకనుండు తలకు కిరీటమును సింగారించి 35

మరియొక శిరమునకు ఎఱ్ఱని తలపాగను, దక్షిణము నందలి తలకు తలపాగను చుట్టెను. 36

మరియొక తలకు మంచిదర్భలతో కట్టిన ధ్వజము నలంకరించెను. నీల మాణిక్యములతోను ముత్యములతోను వైడూర్యములతో కూడిన మకరకుండనములను చెవులయందును, బంగరు కంకణములను చేతుల యందును ధరించెను. 37

నవరత్నములతో కూడిన కవచమును తొడుగుకొనెను. బంగరు మొలనూలుచే నలంకరింపబడినట్టియు, ముత్యములు, మణులచే సమకూర్చిన భూషణములను ధరించిన సరస్వతి, సావిత్రి,గాయత్రి యను భార్యలను 38

పుత్రులను, మనుమలను అటులనే గుఱ్ఱములతోను, రథములతోను, ఏనుగులతోను, రథములతోను, కూడిన జనులందరను, మనసు నుండి పుట్టినట్టియు, తన స్వంత పుత్రులైనట్టివారిని పిలచి 39

అలంకరించి తన సేనను ముందు నడిపించుకొనుచు గమనాభిముఖుడై బ్రహ్మ బయలుదేరెను. 40

హంసం చన్ద్రప్రతీకాశం ఆరురోహ పితామహః ।
విమానాని విచిత్రాణి వధ్వ ఆరురుహుస్తదా ॥ 41

ఘణ్టాచామరనిర్ఘోషైః సహితా నృప! రేజిరే ।
శూరా వీరాసనా ధీరాః గజాశ్వరథసంస్థితాః ॥ 42

సముచ్ఛ్రితైర్ధ్వజై ర్దీర్ఘ పతాకైః సమలఙ్కృతాః ।
నానాయుధధరా వీరాః తేషాం మధ్యే పితామహః ॥ 43

రరాజ చన్ద్రమా రాజన్! తారాభిర్గగనే యథా।
శ్వేతచ్ఛత్రం హేమదణ్డం రత్నకుమ్భయుతం ధృతమ్ ॥ 44

యోజనత్రయవిస్తీర్ణం దశలక్షజనైర్వృతమ్ ।
నభః ప్రకాశయామాస దేవదేవస్య వై తదా ॥ 45

అవాదయన్ మహారాజ! వాద్యాని వివిధాని చ ।
భేరీశ్చ నవసాహస్రం దున్దుభీనాం శతత్రయమ్॥ 46

మృదఙ్గపణవాన్ ధక్కా మడ్డునిస్సాణడిణ్డిమాన్ ।
గోముఖాన్ మురజాన్ వీణాః తథా వై ఝుర్ఘ రాదికాన్ ॥ 47

బర్బరైః శతశృఙ్గైశ్చ దీర్ఘశృఙ్గైశ్చ సస్వరైః ।
సప్తస్వరైః సప్తరాగైః సర్వాణామపి మోహకైః ॥ 48

ఫూత్కారైశ్చ వషట్కారైః ధ్వనయద్భిశ్చ వారిజాన్ ।
గన్ధర్వైః గాననిపుణైః స్వరభేదవిచక్షణైః ॥ 49

చతుర్ముఖుడు చంద్రునివలె తెల్లనికాంతిగల హంసపై నధిష్ఠించెను. భార్యలు విచిత్రములగు విమానములపై నాసీనులైరి. 41

రాజా! అందరును ఘంట చామర ధ్వనులచే ప్రకాశించిరి. పరాక్రమశాలురును ధీరులును. ఏనుగులపైనను గుఱ్ఱములపైనను, రథములపైన నధివసించి 42

మిక్కిలి యెత్తగు ధ్వజములతోను, పొడవగు టెక్కెములతోను నలంకరింపబడి యనేక ఆయుధములతో వీరులు చుట్టుముట్టియుండ వారి మధ్యలో బ్రహ్మ43

ఆకాశమున నక్షత్రములతో కూడిన చంద్రునివలె ప్రకాశించెను. బంగారు దండముకలిగి పైన రత్నకుంభము కలిగియున్న తెల్లగొడుగు పట్టబడెను. 44

మూడు యోజనముల వరకు వ్యాపించిన వైశాల్యము గలిగి. పది లక్షల జనులతో గూడి చతుర్ముఖుని పరివారము ఆకాశమును ప్రకాశింపజేసెను. 45

అనేక వాయిద్యములను తొమ్మిది వేల భేరీలను, మూడు వందల దుందుభులను46

మద్దెలలను, తప్పెటలను, ఢక్కాలను, ఖంజరలను, అనేక చర్మవాద్య విశేషములను, వాద్యవిశేషములను, బూరాలను, మృదంగములను, వీణలను, కయిముడి వాద్య విశేషములను వాయించిరి. 47

నూర్లకొలది కొమ్ము బూరలతోను, మంచి స్వరముకల దీర్ఘములగు కొమ్మ బూరలతోను, సప్తస్వరములతోను, పాములను గూడ మోహింపజేయు సప్తరాగములతోను 48

పూత్కారములతోను, వషట్కారములతోను, మేఘములను ప్రతిధ్వనింపచేయుచు పాడుటయందు నేర్పుగలిగి స్వరములయందు భేదములను చక్కగా నెఱుంగ జాలినట్టియు 49

వీణాదణ్డస్థసూత్రైశ్చ వాదయద్భిః సుఖావహైః ।
నర్తకైర్నటకైశ్చైవ హాహాహూహూముఖైర్వృతమ్ ॥ 50

స్తూయమానా స్తుమ్బురుణా సూతమాగధవన్దిభిః ।
సురా స్సర్వే శ్రీనివాస మహోత్సవదిదృక్షవః ॥ 51

అనుజగ్ముర్మహారాజం బ్రహ్మాణం యాన్తమగ్రతః ।
సత్యలోకే తపోలోకే జనోలోకే తతః పరమ్॥ 52

మహర్లోకే సువర్లోకే స్వర్గలోకే మహీతలే ।
ఏవం క్రమాన్మహాభాగం బ్రహ్మాణం దదృశుర్జనాః ॥ 53

ఋషయ స్సత్వసంపన్నాః తదాఽత్యద్భుతదర్శనమ్।
వాసుదేవసమాకారం వైశ్వానరసమాననమ్ ॥ 54

దదృశుః సర్వలోకేశం సాక్షాద్బ్రహ్మాణమగ్రజమ్ ।
కేచిన్నారాయణం తం హి గామ్భీర్యాదబ్రువంస్తతః ॥ 55

కేచిన్నారాయణో నాయం వదనానాం విపర్యయాత్ ।
ఇత్యబ్రువంస్తతస్సర్వే మత్వా తం చతురాననమ్॥ 56

హంసస్థం భూషణైర్యుక్తం కవచాదమ్బరాన్వితమ్ ।
అపృచ్ఛంస్తే మహీదేవాః బ్రహ్మణోఽనుచరాన్ జనాన్॥ 57

మహీదేవాః -
కం వా దేశం ప్రతి జనాః కుతో వా గమనం విధేః ।

జనాః -
గచ్ఛామోఽద్య వివాహార్థం శ్రీనివాసస్య భూతలమ్ ॥ 58

తేనైవాకారితా స్సర్వే సత్యలోకాన్మహీసురాః ।
తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తేషాం అనుజగ్ముర్మహర్షయః ॥ 59

వీణలయందలి తంత్రులను వీనులవిందుగా మీటుచు నర్తకులతోను, నాట్య మొనరించు వారితో హాహా,హూహూ, మొదలగు వారితోగూడి పాడుచున్న గంధర్వుల చేతను 50

తుంబురునిచేతను, స్తోత్రపాఠకులచేతను, భట్రాజుల చేతను స్తుతింపబడుచు దేవతలందరును శ్రీనివాసుని ఉత్సవమును జూచు వేడ్కతో 51

ముందేగుచున్న ప్రభువగు బ్రహ్మను వెంబడించి జనుచుండిరి. సత్యలోకమున తపోలోకమున, జనలోకమున 52

మహర్లోకమున, సువర్లోకమున, స్వర్గలోకమున చివరకు భూలోకమున వరుసగా వెడలుచున్న చతుర్ముఖుని జనులుదర్శించిరి. 53

సత్వగుణ సంపన్నులులైన మౌనీంద్రులు ఆశ్చర్యరూపుడును, శ్రీమన్నారాయణుని బోలిన యాకారముకలిగి, యగ్నిహోత్రుని వంటి దివ్యతేజముగల ముఖ వర్చస్సుతో గూడిన 54

సకల లోకాధిపతియు సృష్టికి మూలపురుషుడునునగు ప్రథమోత్పన్నుడైన సాక్షాత్ చతుర్ముఖుని గాంచి కొందరా గాంభీర్యమును జూచి శ్రీమన్నారాయణుడనిరి. 55

ముఖములు నాల్గు కలిగియుండుటచే శ్రీమన్నారాయణుడు కాజాలడని కొందరు వక్కాణించిరి. తుదకాతనిని 56

హంస వాహనముచేతను, భూషణములచేతను, కవచము మొదలగు ఆడంబరముల చేతను చతుర్ముఖుడని తలంచి బ్రాహ్మణులు బ్రహ్మను వెంబడించి చనుచున్న 57

మహీదేవులు, జనులను :-
ఓ ప్రజలారా! చతురానను దేదేశమున కేగుచున్నాడు? ఎచటనుండి వచ్చుచున్నాడని యడిగిరి. బ్రహ్మ ననుసరించి పోవుచున్న జనులు వారితో శ్రీనివాసుని వివాహము నవలోకించుటకై భూలోకమున కేగుచున్నాము, శ్రీనివాసుడే సత్యలోకము నుండి రావలసినదిగా మమ్ముల నాహ్వానించెనని తెలుపగా వారును 58,59

సాగ్నిహోత్రా స్వపుత్రాశ్చ సశిష్యాః సపరిగ్రహాః ।
ఏవం విభవమాస్థాయ బ్రహ్మాఽగాద్వేఙ్కటాచలమ్ ॥ 60

వాదిత్రాణాం స్వనేనైవ దుందుభీనాఞ్చ నిస్స్వనైః ।
ఆపూరితం జగదిదం సశైలవనకాననమ్ ॥ 61

శ్రీనివాసం ప్రతి చారాదిజ్ఞాపితబ్రహ్మాగమనమ్

ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు భగవాన్ లౌకికైస్సమః ।
అదృష్ట్వా ఖగరాజన్తం మాతరం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 62

శ్రీనివాసః -
కిం నాగతోఽమ్బ! ఖగరాట్ పుత్రార్థం ప్రేషితో మయా ।
మార్గే నిరోధితః కేన కిం వా స్యాత్ కారణం వద? ॥ 63

ఏవం వదతి గోవిన్దే చారో దృష్టిపథం గతః ।
చారం దృష్ట్వాఽతిసన్తోషం స లేభే పురుషోత్తమః ॥ 64

క్వ చార! మమ పుత్రస్తు కేన వై ప్రేషితో భవాన్? ।
చారః -
ఆగమిష్యతి గోవిన్ద! గఙ్గాం తరతి తే సుతః ॥ 65
ఏవం వదతి తచ్చారే పునరేకోఽభ్యభాషత ।

ద్వితీయః -
గోదావరీం తరతి తే పుత్రః పౌరజనైస్సహ ॥ 66

స దూతవచనం శ్రుత్వా కిఞ్చిద్ధాస్యముఖోఽభవత్।
తదా జగామ గరుడః పక్షిరాట్ బ్రహ్మచోదితః ॥ 67

ప్రణిపత్య శ్రీనివాసం ప్రోవాచ చ వచస్తదా ।
గరుడః -
కృష్ణాం తీర్త్వా తు తే పుత్రః శ్రీశైలముపగమ్య చ॥ 68

అగ్నిహోత్రములతోను, పుత్రులతోను, శిష్యులతోను, పరివారములతోను వెంబడించిరి. ఇట్లు బ్రహ్మ గొప్ప వైభవముతో శ్రీ వేంకటాచలమున కేగను. 60

వాయిద్యముల ధ్వనులతోను, దుందుభిధ్వానములతోను, పర్వత వన విపినములతో కూడిన జగమంతయు నిండిపోయెను. 61

శ్రీనివాసునకు చారులు బ్రహ్మ రాకనెఱింగించుట

ఈ సమయమున శ్రీనివాసుడు మామూలు మానవునివలె నటించుచు గరుత్మంతుడింత దనుక రాకుండుటచే తల్లియగు వకుళమాలికతో 62

శ్రీనివాసుడు :-
అమ్మా! పుత్రుడగు బ్రహ్మ కొఱకు గరుత్మంతుని పంపితినికదా! ఇంత వరకును రాలేదు. దారిలో నెవరితోనైనను కలహించుచుండెనా? కారణమేమైయుండున'ని

పలుకుచుండగనే చారుడు కనుపించుటంజేసి మిక్కిలి సంతసించెను. 64

చారుడా! నాకుమారు డెచ్చటనున్నాడు? నీ వెవరిచే పంపబడితివ?'ని ప్రశ్నింపగా నాతడు శ్రీనివాసునితో గోవిందా! నీ పుత్రుడు త్వరలోనే రాగలడు. గంగను దాటుచున్నాడ'ని 65

రెండవచారుడు -
చెప్పుచున్నంతలో మరియొకడు వచ్చి 'స్వామీ మీ పుత్రుడు పురజనులతో గూడ గోదావరిని దాటుచున్నాడ'ని తెలిపెను. 66

శ్రీనివాసుడా మాటలకు కొంచెము సంతోషించుచుండగా గరుత్మంతుడు బ్రహ్మచే ముందుగా పంపబడి వచ్చి 67

గరుత్మంతుడు :-
శ్రీనివాసునకు నమస్కరించి "నీ పుత్రుడు కృష్ణానదిని దాటి శ్రీశైలమును సమీపించి 68

అహోబిలం చాససాద తత్రాఽఽజ్ఞప్తోఽహమాగతః ।
ఇత్యేవ ముచ్యమానే తు గరుడేన మహాత్మనా ॥ 69

తత్క్షణేనైవ రాజేన్ద్ర! విష్వక్సేనోఽభివన్ద్య చ ।
వినీతో వాచమూచేఽథ శ్రీనివాసం పరాత్పరమ్॥ 70

విష్వక్సేనః -
తుమ్బురోస్తీర్థమాసాద్య హరే! తత్రావగాహతే।
పుత్రస్తవ మహారాజః పరమాత్మా చతుర్ముఖః ॥ 71

పుత్రస్తవాగచ్ఛతీ హ భవద్దర్శనకౌతుకీ ।
సేనాపతౌ వదత్యేవం భగవానుత్థితో ముదా॥ 72

గరుడస్కన్ధమారూఢః ప్రయాణాభిముఖో హరిః ।
ఉత్తరాభిముఖః ప్రాయాత్ పుత్రస్నేహేన భూమిప! ॥ 73

విష్వక్సేనోఽతివేగేన బ్రహ్మాణముపగమ్య చ ।
ఆనమ్య శిరసా భక్త్యా ప్రోవాచ వచనం విధిమ్ ॥ 74

చతుర్ముఖశ్రీనివాసయోః పరస్పర ప్రయాణావలోకనసంవాదః

విష్వక్సేనః -
భగవానరవిన్దాక్షః తవ దర్శనలాలసః ।
గరుడస్కన్ధమారుహ్య సమాగచ్ఛతి తేఽన్తికమ్॥ 75

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య విష్వక్సేనస్య ధీమతః ।
చన్ద్రబిమ్బనిభాద్ధంసాత్ అవరుహ్య పితామహః ॥ 76

పాదాభ్యామాగమచ్ఛీఘ్రం యత్రాఽఽగచ్ఛతి కేశవః ।
స దదర్శ మహారాజ! జనకం చతురాననః ॥ 77

ఆహోబిలమునకు విచ్చేసెను, నేనాతని యాజ్ఞచేముందుగా నిచటకు వచ్చితిన'ని తెలుపునంతలో 69

సేనాపతియగు విష్వక్సేనుడు వచ్చి నమస్కరించి వినయముతో 70

విషక్సేనుడు :-
మీ పుత్రుడగు చతుర్ముఖుడు తుంబురు తీర్థమున స్నానమొనరించుచున్నాడు. 71

మిమ్ముల దర్శించవలెనను కుతూహలముతో నిచ్చటకు వచ్చుచున్నాడ'ని చెప్పినంతనే శ్రీనివాసుడు సంతసముతో లేచి 72

గరుత్మంతునిపై నెక్కి పుత్రుని చూడవలెనను కోర్కెతో ఉత్తర దిశగా పయనించెను. 73

విష్వక్సేను డత్యంత వేగముతో బ్రహ్మవద్దకేగి శిరస్సును వంచి భక్తితో నమస్కరించి యాతనితో 74

బ్రహ్మ శ్రీనివాసుడు ఒకరినొకరు స్నేహముతో వీక్షించుకొనుట, భాషించుకొనుట

విష్వక్సేనుడు :-
పూజ్యుడగు పుండరీకాక్షుడు నిన్ను గాంచవలెనని కుతూహలపడుచున్నాడు. గరుత్మంతునిపై నెక్కి నీ వద్దకు చనుదెంచుచున్నాడ'ని 75

పూజ్యులగు విష్వక్సేనులు తెలుపగనే చతుర్ముఖుడు చంద్రునివంటి తెల్లని కాంతిని గల హంసనుండి దిగి 76

శ్రీనివాసుడు వచ్చు దారిలో నడచి యెదురేగి తన తండ్రియగు శ్రీనివాసునిగాంచి 77

దణ్డవత్ప్రణిపత్యాథ చాగ్రే బద్ధ్వా కరౌ స్థితః ।
స చావరుహ్య గరుడాత్ ఆససాద పితామహమ్॥ 78

ఉత్థాప్యాఽఽలిఙ్గ్య చాప్యేనం ఉవాచ మధుసూదనః ।
శ్రీనివాసః -
ఉత్తిష్ఠ తాత! భద్రం! తే పశ్య మామాతురం కృశమ్ ॥ 79

బహుకాలేన తే బుద్ధిః మమ దర్శనలాలసా ।
తదేవ పరమం మన్యే త్వద్బుద్ధిర్మమ దర్శనే ॥ 80

కౌతూహలం నోపనీతా కదాచిదపి యేన వై ।
న కశ్చిద్ధ్రియతే క్వాపి త్వాం వినా చతురానన! ॥ 81

వదత్యేవం హృషీకేశే నోవాచ చతురాననః ।
ముహూర్తద్వయమాత్రం తు శ్రీనివాసోఽపి నోచివాన్॥ 82

ఆనన్దబాష్పసమ్పూర్ణ నయనౌ తౌ పరస్పరమ్ ।
స్నేహోత్ఫుల్లవదనౌ ముఖం దదృశతుర్ముదా॥ 83

పితుర్ముఖం సుతోఽపశ్యత్ సుతవక్త్రం హరిస్తథా ।
తతః సన్తుష్టమనసౌ లేభాతే పరమాం ముదమ్ ॥ 84

తౌ క్రీడన్తౌ శ్రీనివాస బ్రహ్మాణౌ దేవసంసది ।
పితాపుత్రౌ తదా దృష్ట్వా సత్యలోకనివాసినః ॥ 85

లేభిరే పరమానన్దం తన్మాయామోహితా స్సురాః ।
దేవాః -
న తేన సదృశః పుత్రో న తేన జనకో భువి ॥ 86

ఇత్యేవం ప్రశశంసుస్తే భక్తిస్నేహవశం గతాః ।
తతః సుతం సమాస్వాశ్య పరిమృజ్యాక్షిజం జలమ్ ॥ 87

సాష్టాంగముగ నమస్కరించి లేచి చేతులు జోడించి నిలచెను. శ్రీమన్నారాయణుడును గరుత్మంతుని నుండి దిగి బ్రహ్మవద్దకేగి 78

ఆతనిని లేవదీసి ఆలింగనమొనర్చుకొని నాయనా! చతుర్ముఖా! లెమ్ము నీకు శుభమగుగాక! వ్యాధిగ్రస్తుడనై కృశించుచున్న నన్ను చూడుము. 79

చాలాకాలమునకు నీకు నన్ను చూడవలెనను కోర్కె కలుగుటయే నా మహద్భాగ్యముగా తలంతును. 80

నీ చేతనే తప్ప ఒకప్పుడు నెవరిచేతను నాకు సంతోషము కలుగజాలదు. నీవు తప్ప నా ప్రాణాధారమేదియును లేదు. 81

ఇట్లు శ్రీనివాసుడు చెప్పుచుండగా బ్రహ్మ రెండు క్షణములవరకేమియు మాటాడజాల పోయెను. శ్రీనివాసుడును పలుకజాలకుండెను. 82

వారిరువురును ఆనందాశ్రువులచే కనులునిండి స్నేహముచే వికసించిన మోములు కలిగి యొకరి ముఖము నొకరు సంతసమున నవలోకించుచు 83

సంతసించిన మనస్సుకలవారై చెప్పనలవిగాని సంతోషమును పొందిరి. 84

దేవతల నడుమ క్రీడించుచున్న శ్రీనివాస చతుర్ముఖులను గాంచి సత్యలోకమున వసించు వారందరును 85

శ్రీమన్నారాయణుని మాయచే మోహింపబడిన దేవతలందరును మహదానందము ననుభవించిరి. ఇట్టి పుత్రుడుగాని, యిట్టి తండ్రిగాని భూలోకమున నుండజాలర'ని 86

భక్తి స్నేహములతో స్తుతింపసాగిరి. అంత శ్రీనివాసుడు బ్రహ్మను నూరడించి కనుల నీరును తుడచి 87

బ్రాహ్మణః పాణిముద్ధృత్య స్వనేత్ర జలమున్మృజన్ ।
వల్మీకస్థాన మాశ్రిత్య పుత్రేణ సహ తస్థివాన్ ।
తత్ర చ శ్రీనివాసస్తం ఉవాచ పురుషోత్తమః ॥ 88

శ్రీ భగవాన్ -
కచ్చిత్తే కుశలం తాత! స్నుషాయా మమ సన్తతి ।
పుత్రపౌత్రప్రపౌత్రాణాం క్షేమం ప్రబ్రూహి మే సుత! ॥ 89

బ్రహ్మో -
సర్వమఙ్గళమస్మాకం త్వత్ప్రసాదేన కేశవ! ।
తాత! మే వద తే క్షేమం పురాణపురుషోత్తమ! ॥ 90

చతుర్ముఖం ప్రతి శ్రీనివాసజ్ఞాపిత స్వపరిణయోదన్తః

శ్రీ భగవాన్ -
ద్వాపరాన్తే కృతం కర్మ శృణు పుత్ర సమాధినా ।
వైకుణ్ఠే శేషతల్పస్థం భృగుః పాదతలేన మామ్ ॥
తతాడోరసి తే మాతుః ఆస్పదే కమలాసన! ॥ 91

తదా తే జననీ పుత్ర! కరవీరపురం గతా ।
తేన దుఃఖేన సన్తప్తః త్యక్త్వా వైకుణ్ఠముత్తమమ్ ॥ 92

ఇహాగతో వేఙ్కటాద్రిం నాత్రా పశ్యం నికేతనమ్ ।
అత్ర వల్మీకగం నిత్యం చోళభృత్యః కుఠారతః ॥ 93

ప్రాహరన్మాం రాజభార్యా తాడితో ధేనుకోపతః ।
బృహస్పతేః ప్రసాదేన జీవామి కరుణానిధే! ॥ 94

అభివాదయ కల్యాణీం మాతరం మమ నన్దన! ।
ఇత్యుక్తో వకుళాం బ్రహ్మో వవన్దే హరిమాతరమ్ ॥ 95

చతుర్ముఖుని చేతినెత్తి తన కంటినీరును తుడుచుకొనుచు తాను మున్ను నివసించిన పుట్టయొద్ద నాతనితో నిలచి ఇట్లనెను. 88

శ్రీ భగవానుడు :-
నాయనా! చతురాననా! నీవును కోడండ్రును కుశలముగా నున్నారుకదా! పుత్రులు, మనుమలు, మునిమనుమల క్షేమవార్తను నా కెఱింగింపుమ'ని యడిగెను. 89

బ్రహ్మ :-
శ్రీనివాసా! నీ యనుగ్రహముచే మేమందరము క్షేమముగనే యున్నాము. నీ క్షేమమును మాకు తెలియజేయుమ'ని బ్రహ్మ యడిగెను. 90

చతురాననునకు శ్రీనివాసుడు తన కల్యాణ వృత్తాంతము నెఱింగించుట

శ్రీ భగవానుడు :-
శ్రీనివాసు డాతనితో – ద్వాపరయుగము ముగియునపుడు జరిగిన కృత్యమును తెలిపెదను. సావధానముగా వినుము. వైకుంఠమున నేను శేషునిపై పవళించి యుండగా భృగుమహర్షి వచ్చి నీ తల్లియగు లక్ష్మికి నివాసస్థానమగు నావక్షస్థలమున తన కాలితో తన్నెను. 91

అపుడు నీ తల్లి కరవీరపురమునకు వెడలిపోయెను. ఆ దుఃఖముతో నేను పీడింపబడుచు వైకుంఠమును వీడి 92

వేంకటాచలమునకు వచ్చి ఇచట నాకు నివసించుటకు స్థానమును కనుగొనజాలక ఈ పుట్టయందు నివసించితిని. ఒకతరి చోళరాజుని భృత్యుడు గొడ్డలితో 93

ఆవుపాలకై రాజు భార్య కోపించి తనను కొట్టగా నాకు పాలనొసంగుచున్నదని ఆవుపై కోపించి నన్ను గండ్రగొడ్డలితో కొట్టెను. బృహస్పతి యనుగ్రహముచే బ్రతుకుచున్నాను. 94

నాయనా! శుభప్రదురాలును. నా తల్లియగు వకుళాదేవికి నమస్కరింపుమనగా బ్రహ్మ యామెకు నమస్కరించి. 95

బ్రహ్మో -
జననీ తవ గోవిన్ద! కుత్రేయం జనితా పురా ।
ఏతదాఖ్యాహి భగవన్! శ్రోతుం కౌతూహలం హి మే ॥ 96

శ్రీ భగవాన్ -
యశోదా వకుళా భూత్వా వర్తతే వేఙ్కటాచలే ।
రక్షితోఽహం తయా భద్ర! బహుకాలం పితామహ! ॥ 97

ఆపత్కాలే తు యో రక్షేత్ తం విద్యా త్పితరం గురుమ్।
కదాచి న్మృగయాఽఽసక్తః పద్మతీర్థసమీపతః ॥ 98

ఆగామహం తత్ర పుష్ప వనే కన్యా ఉపాగమన్।
తాసాం మధ్యే విరాజన్తీ కన్యా కాచిదుపాగమత్ ॥ 99

యామాకాశప్రభోః పుత్రీం నామ్నా పద్మావతీం విదుః ।
తామవేక్ష్యాతిమోహాన్మే మన స్తా మేవ కాంక్షతే ॥ 100

తా మేవ ఘటయాఽశు త్వం పుత్రోఽసి పరమో మమ ।
వదత్యేవం హృషీకేశే శుశ్రువే దుందుభిస్స్వనః॥ 101

శ్రీనివాసపరిణయార్థం శేషాచలం ప్రతి రుద్రాద్యాగమనమ్

శ్రీ భగవాన్ -
కస్య వాద్యమిదం బ్రహ్మన్! కశ్చ మాముపగచ్ఛతి ।
వదత్యేవం పరే ధామ్ని నీలకణ్ఠోఽభ్యపద్యత ॥ 102

పితామహఞ్చ పితరం వవన్దే వసుధాధిప!।
పార్వత్యా షణ్ముఖేనాపి ప్రమథాధిపసేవకైః ॥ 103

తమాలిఙ్గ్య హృషీకేశః ప్రాహ శఙ్కరమాగతమ్।
"వత్సాత్రాఽయాహి నికటం తిష్ఠ భద్రవరానన!॥ 104

బ్రహ్మ :-
శ్రీనివాసా! నీ తల్లి మున్నెచ్చట జనించినది? ఆమె జన్మవృత్తాంతము వినకుతూహలమగు చున్నది తెలుపుమ'ని యడిగెను. 96

శ్రీ భగవానుడు :-
చతురానా! యశోద వకుళాదేవియై వేంకటాచలమున నివసించుచున్నది. చాలకాల మామెచేతనే నేను సంరక్షింపబడితిని. 97

ఆపద సమయమున రక్షించువారే తండ్రి, గురువు నగుచున్నారు. ఒకప్పుడు నేను వేటాడుచు పద్మతీర్థ సమీపమునకు వచ్చితిని. 98

ఆ తీరమునందలి పుష్పోద్యానమునకు కొందరు కన్నియలు వచ్చిరి. వారి మధ్యలో నొక కన్నియ మిక్కిలి ప్రకాశించుచుండెను. 99

ఆమె ఆకాశరాజ పుత్రిక. పేరు పద్మావతి. ఆమెను చూచి మోహించి నా మనస్సామెనే కోరుచున్నది. 100

నీవు త్వరలో నా కామెను చేకూర్చుము. నాకు హితము నొనగూర్చు పుత్రుడవు నీవే యని శ్రీనివాసుడు పలుకుచున్నంతలో దుందుభిధ్వని వినవచ్చెను. 101

శ్రీనివాసుని వివాహమునకై రుద్రుడు శేషాచలమునకు వచ్చుట.

శ్రీ భగవానుడు :-
శ్రీనివాసుడా శబ్దమును విని పితామహా ! ఈ వాయిద్య మెవరిది? నావద్ద కెవరు వచ్చుచున్నార'ని అడుగుచుండగనే ఈశ్వరుడు వచ్చి 102

చతురాననునకు, తండ్రియగు శ్రీనివాసునకు పార్వతి, కుమారస్వామి ప్రమథ గణములతో గూడ నమస్కరించెను. 103

శ్రీనివాసుడు శంకరుని కౌగలించుకొని నాయనా! సుందరముఖారవిందా! నా దగ్గరగా రమ్ము నావద్ద కూర్చుండుమ'ని 104

ఏవం సమ్భాషమాణే తు నీలకణ్ఠేన కేశవే ।
తతః సమాగమత్సద్యః కుబేరో నరవాహనః ॥ 105

యక్షేన్ద్రః పుత్రభృత్యైశ్చ భార్యాబన్ధుభిరన్వితః ।
తమాయాన్త ముపాలక్ష్య భగవానాహ భూమిప! ॥ 106

ధనాధిప! మహాప్రాజ్ఞ! ధనవాన్ భవ సర్వదా ।
ఇత్యాశిషాஉనన్దయతి హృషీకేశే ధనేశ్వరమ్॥ 107

స్వాహాస్వధాభ్యాం సహితః ఆరూఢో మేషవాహనమ్ ।
అగ్నిశ్చాగాత్ సపుత్రశ్చ సబన్ధుర్వేఙ్కటాచలే ॥ 108

స జాతవేదసం దృష్ట్వా జాతాஉహ్లాదో జగత్పతిః ।
తమాలిఙ్గ్యాతివేగేన "తిష్ఠ తిష్ఠే" తి చాబ్రవీత్ ॥ 109

తతః ప్రేతపతిశ్చాపి స్వదూతైశ్చ స్వభార్యయా ।
స్వవాహనం సమారుహ్య ప్రాప శేషగిరిం స్వయమ్॥ 110

చిత్రగుప్తో మహాప్రాజ్ఞః సమ్ప్రాప్తో రాజసత్తమమ్ ।
తతో జలపతిశ్చాగాత్ నక్రమారుహ్య భక్తిమాన్॥ 111

భార్యయా బహురత్నాఢ్యో నారాయణగిరిం ప్రతి ।
ఆరుహ్య గజరాజం స్వం ఇన్ద్రః సాక్షాచ్ఛచీపతిః ॥ 112

భోగిరాజగిరిం రాజన్! సర్వభోగాஉలయో మహాన్।
పౌలోమ్యా సహ పుత్రేణ సమ్ప్రాప్తస్త్రిదశేశ్వరః ॥
యథార్హం శ్రీనివాసేన సత్కృతో నిషసాద చ ॥ 113

ఏవం సమారుహ్య చ భారతీయుతః
సుగన్ధయుక్తః సముపాయయౌ గిరిమ్।
భక్తో உథ వాయుః తమిమం జనార్దనః
క్షేమఇచ్ఛ పప్రచ్ఛ తదా ముదాஉన్వితః ॥ 114

మాటలాడుచుండగనే మనుష్యుని వాహనముగాజేసికొని కుబేరుడు 105

పుత్రులు, భృత్యులు, భార్య, బంధువులతోగూడ వచ్చెను. ఆతనిని గాంచి శ్రీనివాసుడు

కుబేరా! సకల సంపదలతో విలసిల్లుమ'ని ఆశీర్వాదముతో సంతసింప జేయు
చుండగా 107

అగ్నిహోత్రుడు భార్యలగు స్వాహాదేవి. స్వధాదేవులతో పొట్టేలుపై నధిష్ఠించి పుత్ర
మిత్ర బంధుసహితుడై వేంకటాచలమునకు విచ్చేసెను. 108

అతనిని జూచినంతనే జగత్ప్రభువగు శ్రీనివాసుడు మిక్కిలి సంతసించి వెంటనే
యాతనిని కౌగలించుకొని 'కూర్చుండుము కూర్చుండుమ'ని చెప్పుచుండెను. 109

అనంతరము యమధర్మరాజును తన పరివారముతోను, తన భార్యతోను తన
వాహనముపై నెక్కి 110

చిత్రగుప్తుడు వెంట చనుదెంచుచుండగా వేంకటాద్రి కేతెంచెను. పిమ్మట భక్తిగల
వరుణుడును మొసలి వాహనముపై 111

తన భార్యతో గూడ పెక్కు రత్నములనుగొని నారాయణగిరి కేతెంచెను. శచీదేవి
భర్తయగు దేవేంద్రుడై రావతముపై నధిష్ఠించి 112

శచీదేవితోను,పుత్రుడగు జయంతునితోను శేషాద్రి కరుదెంచి శ్రీనివాసునిచే
నుచితరీతిని గౌరవింపబడి కూర్చుండెను. 113

వాయుదేవుడును భార్యతోగూడ జింకవాహనము నధిష్ఠించి పరిమళద్రవ్యము లను
గొని శేషాద్రికి రాగా శ్రీనివాసు డాతనిని సంతోషముతో కుశలప్రశ్నల గావించి 114

"స్థీయతా" మితి రాజేన్ద్ర! హరిర్వాయుమభాషత।
ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు సమ్ప్రాప్తౌ చన్ద్రభాస్కరౌ॥
మన్మథోఽప్యాగమద్భూప! సరతిస్తురగోపరి॥ **115**

మునయశ్చ మహారాజ! సమాజగ్ముర్మహాగిరిమ్।
కశ్యపోఽత్రిర్భరద్వాజో వామదేవశ్చ గౌతమః ॥ **116**

విశ్వామిత్రో వసిష్ఠశ్చ వాల్మీకి ర్జమదగ్నిజః ।
పులస్త్యశ్చ దధీచిశ్చ శునశ్శేఫశ్చ గాలవః ॥ **117**

గార్గ్యః కృష్ణో మహారాజ! సపుత్రాః సపరిగ్రహాః ।
గన్ధర్వాప్సరసశ్చైవ సర్వే సిద్ధాః సహోరగాః ॥ **118**

ఏవం మహర్షయో దేవా రాజానశ్చ సమాగతాః ।
వివాహార్థం సమాజగ్ముః సర్వే సమ్భ్రమకాతరాః ॥ **119**

సమాశ్వాస్యాథగోవిన్దో యథాయోగ్యం తదా నృప! ।
"స్థీయతా" మితి చోవాచ సర్వేషాం పురతో హరిః ॥ **120**

బ్రహ్మాజ్ఞయా విశ్వకర్మకృతపరిణయార్హ పురనిర్మాణక్రమః

తతోఽభూద్వాసుదేవస్య విశ్వకర్మాఽక్షిగోచరః ।
తమాలోక్య హృషీకేశః ఇన్ద్రమాహ స్మ మన్యుమాన్॥ **121**

ఇన్ద్రాస్య గర్వబాహుళ్యం పశ్య విశ్వకృతోఽధునా।
భ్రాతుర్బాహుబలాదేష న జానాతిహితాహితమ్ ॥ **122**

యథాన్యాన్ పశ్యతి సురాన్ తథా మా మపి పశ్యతి ।
సాధు జాతం సురశ్రేష్ఠ! త్యజైనమసమఞ్జసమ్ ॥ **123**

అన్యం శాలాకర్మరతం శుద్ధం మద్భక్తిసంయుతమ్ ।
నియోజయ సురశ్రేష్ఠ! దేవతాగృహకర్మణి ॥ **124**

కూర్చుండుమను నంతలో చంద్ర సూర్యులును, రతీదేవిని గూడి గుఱ్ఱముపై మన్మథుడు చనుదెంచిరి. 115

కశ్యపమహర్షి, అత్రిమహర్షి భరద్వాజమహర్షి, వామదేవ, గౌతమ, 116

విశ్వామిత్ర, వసిష్ఠ, వాల్మీకి, జమదగ్ని, పులస్త్య, దధీచి, శునశ్శేఫ,గాలవ117

గార్గ్య, కృష్ణద్వైపాయనాది మహర్షులును పుత్రులతో, పరిజనులతో, గంధర్వ,అప్సర, సిద్ధ, నాగులును, 118

దేవతలును, మహర్షులును, రాజులును, త్వరాన్వితులై కల్యాణమును చూచు నుత్సుకతతో విచ్చేసిరి. 119

వచ్చినవారి నందరను శ్రీనివాసు డుచితరీతిని గౌరవించి "కూర్చుండుడ"ని పలికెను. 120

చతుర్ముఖుని యాజ్ఞచే విశ్వకర్మ కల్యాణమునకు యోగ్యమగు పట్టణమును నిర్మించుట.

అంతలో శ్రీనివాసుడు విశ్వకర్మను గాంచి కోపగించి దేవేంద్రునితో 121

దేవేంద్రా! ఈ విశ్వకర్మ గర్వాధిక్యమును చూడుము. సోదరుడగు మయుని భుజబలము నవలోకించి మంచిచెడ్డల నెఱుంగకున్నాడు. 122

ఇతర దేవతలనువలెనే నన్నును తలంచుచున్నాడు. ఇదియు నొకమంచికే వచ్చినది లెమ్ము. ఈ దుష్టుని వదలివేయుము. 123

భవన నిర్మాణమున నాస క్తికలిగి సచ్చరిత్రుడై నాయందు భక్తిగల మరియొకనిని దేవగృహ నిర్మాణమునకై నియోగింపుమ'ని పలికెను. 124

ఇత్యప్రియం వచః శ్రుత్వా విశ్వకర్మా నరేశ్వర! ।
ప్రణిపత్యాహ గోవిన్దం వర్ధకీ భయవిహ్వలః ॥ 125

వర్ధకీ -
భగవంస్త్వదభీష్టం యత్ అజ్ఞానాన్న మయా కృతమ్ ।
క్షమస్వ మమ దౌరాత్మ్యం భగవన్! కరుణానిధే! ॥ 126

దేవాదిదేవ! దేవేశ! స్వల్పస్య మమ కారణాత్ ।
ఇయాన్ కోపః కిమర్థం? తే సఞ్జాతో భగవాన్! హరే! ॥ 127

ఏవం సమ్ప్రార్థితః శక్రం శ్రీనివాస ఉవాచ హ ।
సభాం కారయ దేవేన్ద్ర! దేవార్థం మునికారణాత్ ॥ 128

పఞ్చాశద్యోజనగణ విశాలాం సుమనోహరామ్ ।
సువిచిత్రాఞ్చ మహతీం త్రింశద్యోజనమాయతామ్ ॥ 129

ఇత్యేవం శాసితః శక్రః తేన వర్ధకినా తదా ।
కారయామాస విపులాం విచిత్రాం మహతీం సభామ్ ॥ 130

చక్రే శక్రాఽజ్ఞయా తత్ర విశ్వకర్మా మయాగ్రజః ।
అనన్తరం వాక్యమూచే శతక్రతుమనామయమ్ ॥ 131

శ్రీ భగవాన్ -
ఆకాశరాజనగరం శీఘ్రం గచ్ఛ శచీపతే! ।
రాజానం సాన్త్వవచనైః కార్యే కర్మణి బోధయ ॥ 132

తత్రాప్యనేన కర్తవ్యం సభాగేహాది కారయ ।
వాసుదేవస్య వాక్యాని శ్రుత్వా తస్య శచీపతిః ॥ 133

జగామ రాజనగరం సహితో విశ్వకర్మణా ।
విస్తార్య నగరం రాజ్ఞః పరితో బహుయోజనమ్ ॥ 134

ఇట్లు నిష్ఠురముగా పలుకగా వడ్రంగియగు విశ్వకర్మ శ్రీనివాసునికి నమస్కరించి భయభ్రాంతుడై 125

విశ్వకర్మ
పరమాత్మా! దయాసముద్రా! నీ కోరిక నెఱుంగజాలక అజ్ఞానముచే పాలింప జాలకుంటిని. నా దుర్మార్గ కృత్యమును క్షమింపుము. 126

నా చిన్ని అపరాధమున కింత కోపమేల కలిగెను? 127

ఇట్లు ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడింద్రునితో దేవతల కొరకును, మునీంద్రులకును

అయిదు వందల యోజనముల వైశాల్యము కలిగి మిక్కిలి సుందరమై విచిత్రమై గొప్పదై మూడువందల యోజనముల పొడవు కలిగిన సభాభవనమును నిర్మింప జేయుమ'ని యాజ్ఞాపింపగా దేవేంద్రుడు 129

విశ్వకర్మచే విశాలమై విచిత్రమగు గొప్ప సభను నిర్మింపజేసెను. 130

దేవేంద్రుని యాజ్ఞచే మయుని యన్నగారగు విశ్వకర్మ సభామందిరమును నిర్మించిన పిమ్మట శ్రీనివాసుడు దేవేంద్రుని కుశలప్రశ్నల నడిగి 131

శ్రీ భగవానుడు :-
నీ వాకాశరాజ నగరమునకేగి రాజును మధుర భాషణములచే కర్తవ్యోన్ముఖునిగా జేయుము.

ఆ పట్టణమున గూడ సభామండపములను, గృహములను విశ్వకర్మచే చేయించుమ'ని యాజ్ఞాపింపగా 133

దేవేంద్రుడు విశ్వకర్మతో నేగి ఆకాశరాజ నగరమును చాల యోజనముల వరకు వ్యాపింపజేసి 134

సఞ్ఛిద్య చ మహారాజ! వనాని గిరిగహ్వరాన్ ।
విషమాఞ్చ సమాం చక్రే ధరాం తాం ధరణీపతే! ॥ 135
(గృహాణి చ విచిత్రాణి సభాశ్చ పటమండపాన్) ।

కల్యాణవేదీం స దదర్శ రత్నసమ్పూర్ణ కక్షైః సుకృతాం విచిత్రామ్ ।
స్తమ్భైర్యుతాం మౌక్తికరత్ననిర్మితైః నారాయణస్యైవ నృపేణ నిర్మితామ్ ॥136

వాసుదేవస్య భవనం వాసవో విశ్వకర్మణా ।
కారయామాస రాజేన్ద్ర! సరత్నస్తమ్భగోపురమ్ ॥
ధనధాన్యసమాకీర్ణం రత్నతోరణమణ్డితమ్ ॥ 137

వాపీకూపశతం వాజి గజానాం భవనం తథా ।
వాసవే తు గతే రాజన్! వాసుదేవోఽవదత్సురాన్ ॥ 138

దేవాదికృత పరిణయార్థ భగవత్ప్రార్థనాభ్యుపగమః

శ్రీభగవాన్ -
ఆకాశరాజస్య సుతాఽస్తి యా సురాః ఇచ్ఛామి కర్తుం కిల తత్కరగ్రహమ్।
అఙ్గీకృతం చేద్భవదీయమణ్డలైః ఆఙ్గీకరోమ్యద్య తు రాజకన్యకామ్ ॥139

వాసుదేవవచః శ్రుత్వా వాసుదేవాత్మజాదికాః ।
వాక్యమాహుర్మహారాజ! వాసుదేవపరాయణాః ॥ 140

బ్రహ్మాదిదేవాః -
వయన్తు దాసభావేన తిష్ఠామః పురుషోత్తమ! ।
త్వత్ప్రసాదాద్వయం సర్వే పశ్యామోఽత్ర మహోత్సవమ్॥ 141

శఙ్కరః -
వినోదవచనం కృష్ణ! భాషసే ప్రాకృతో యథా ।
మనస స్తే ప్రశస్తం చేత్ క్రియతా మితి చాబ్రవీత్ ॥ 142

వనములను కొండగుహలను ఛేదించి భూమినంతను ఎత్తు పల్లములు లేకుండ సమముగా జేసెను. 135

రత్నములతో నిండిన వాకిలులు కలిగి. విచిత్రమై, ముత్యముల రత్నములచే నిర్మింపబడిన స్తంభములు కలిగి రాజుచే నిర్మింపబడిన నారాయణుని కల్యాణవేదికను గాంచెను. 136

దేవేంద్రుడును విశ్వకర్మచే రత్నములచే కూర్పబడిన స్తంభములు, గోపురము కలిగి ధనధాన్యములతోనిండి. రత్నతోరణములచే నలంకరింపబడిన గృహమును శ్రీనివాసుని విశ్రాంతి భవనముగా నిర్మించెను. 137

నూర్లకొలది దిగుడు బావులను, గుఱ్ఱములకును, ఏనుగులకు భవనములను నిర్మింప జేసెను. దేవేంద్రు డాతనికి వెళ్ళినంతనే శ్రీనివాసుడు దేవతలతో నిట్లు పలికెను. 138

దేవతలు శ్రీనివాసుని పరిణయమునకై అంగీకరించుట

శ్రీభగవానుడు :-
దేవతలారా! ఆకాశరాజు కుమార్తెను పరిణయమాడ సంకల్పించితిని, తామందర కంగీకారమైనచో నిపుడే యా రాజపుత్రి నంగీకరింతున'ని 139

పలుకగా శ్రీమన్నారాయణునియందు భక్త్యతిశయముగల బ్రహ్మాదులందరును 140

బ్రహ్మాదులు :-
పురుషోత్తమా! మేమందరమ నీ దాసులము, నీ యనుగ్రహముచే నిచ్చటి మహోత్సవమును దర్శించగలమ'నిరి. 141

శంకరుడు :-
కృష్ణా! సాధారణమానవునివలె పరిహాసపు మాటల నేలనాడెదవు? నీ మనస్సు నకు తగినదని తోచినచో పరిణయమాడుమ'ని తెలుపగా 142

శఙ్కరస్య వచః శ్రుత్వా ప్రశశంస హసన్ హరిః ।
తతశ్చతుర్ముఖః ప్రాహ శేషాచలపతిం ప్రతి ॥ 143

బ్రహ్మో -
సర్వజ్ఞస్త్వం దయాసార సత్యసఙ్కల్పవానసి ।
అష్టవర్గం తతః కార్యం వివాహాత్పూర్వమేవ హి ॥ 144

తస్మాదాజ్ఞాం దేహి మమ పుణ్యాహే పురుషోత్తమ! ।
స పుత్రవచనం శ్రుత్వా వసిష్ఠం మునిమానయత్ ॥ 145

వసిష్ఠాదీన్ ప్రతి భగవత్కృత వివాహకార్య నియోజనప్రకారః

వసిష్ఠఞ్చ మహాభాగం పౌరోహిత్యే న్యయోజయత్ ।
యజుశ్శాఖామహామన్త్రైః కర్తవ్యం స్వస్తివాచనమ్ ॥ 146

సర్వేషామపి దేవానాం యజమానో భవానితి ।
దేవానాఞ్చ ఋషీణాఞ్చ మాననే శఙ్కరం వ్యధాత్ ॥ 147

దేవాఽహ్వానే కుమారన్తు ప్రత్యుత్థానే చ మన్మథమ్ ।
దత్వా తేషాం వీటికాన్తు కృష్ణవర్త్మానమాహ్వయత్ ॥ 148

గృహాణ త్వం వీటికాం చ పాకార్థం హవ్యవాహన ।
ఋషీణాం సర్వదేవానాం తవ పాకస్తు సమ్మతః ॥ 149

తస్మాత్ పాకం కురుష్వ త్వం స్వధా స్వాహా సమన్వితః ।
ఇతి శిష్టో యజ్ఞమూర్తిః "తథాఽస్త్వి" త్యబ్రవీద్ధరిమ్ ॥ 150

తతః స ప్రాహ వరుణం జలార్థం సర్వదేహినామ్ ।
దుష్టానాం దణ్డనే రాజన్! శిష్టానాం పరిపాలనే ॥ 151

శంకరుని మాటలకు శ్రీనివాసుడు నవ్వుచు పొగడెను. అంత చతురాననుడు శ్రీనివాసునితో

బ్రహ్మ :-
కరుణానిధే! నీవు సర్వము నెఱింగినవాడవు. సత్యసంకల్పము కలవాడవు. వివాహమునకు ముందుగనే చేయవలెనుకదా! 144

కావున పుణ్యాహవచనము నాచరించుటకు నా కనుజ్ఞ నిమ్మ'ని యడిగినంతనే శ్రీనివాసుడు వసిష్ఠుని రావించి 145

వసిష్ఠాదులను శ్రీనివాసుడు వివాహకృత్యములయందు నియోగించుట

యాతనిని పురోహితకృత్యమున నియమించి యజుర్వేద మహామంత్రములచే స్వస్తివాచనమును (పుణ్యాహ వచనమును) చేయింపుము. 146

నీవు దేవతలందరకును యజమానుడవ'ని తెలిపెను. శంకరుని దేవతలను ఋషులను గౌరవించుటలో నియమించెను. 147

కుమారస్వామిని దేవతల నాహ్వానించుటకును, మన్మథుని వచ్చినవారికెదురేగి గౌరవించుట కును వినియోగించి తాంబూలముల నొసంగి అగ్నిహోత్రుని పిలిపించెను. 148

అగ్నిహోత్రునితో ఋషులకును, దేవతలకును నీ వంటలనిన మిక్కిలి యభిమతముగాన 149

నీవు నీ భార్యలగు స్వధాదేవి, స్వాహాదేవులతో వంట నొనరింపుమని తాంబూలము నొసంగగా యగ్నిహోత్రుడట్లేయొనర్తునని యంగీకరించెను. 150

వరుణుని ప్రాణులందరకును జలము నొసంగుటకును, దుష్టులను శిక్షించి సజ్జనులను రక్షించుటకు 151

యమం స కల్పయామాస సుగన్ధే వాయుమాదిశత్ ।
ధనదానే బ్రాహ్మణార్థే వస్త్రాలఙ్కారదాపనే ॥ 152

కుబేరం యోజయామాస భగవాన్ నృపసత్తమ! ।
ప్రదీపధారణే రాజన్! నిశాకరమయోజయత్ ॥ 153

వసూన్ సన్దేశయామాస భాణ్డానాం శుద్ధికారణాత్ ।
గ్రహాంశ్చ ద్రోణపాత్రేషు న్యయోజయదరిన్దమః ॥ 154

ఏవం సంశాసితాస్సర్వే పురాణపురుషేణ చ ।
ఆజ్ఞామాదాయ తేఽభూవన్ సర్వే స్వస్థాః స్వకర్మసు ॥ 155

తతో వాక్యమువాచేదం బ్రహ్మా లోకపితామహః ।
బ్రహ్మో -
మజ్జనం కురు గోవిన్ద! మఙ్గళం మధుసూదన! ॥ 156

పుణ్యాహపూర్వకర్మాణి స్వేష్టదేవప్రపూజనమ్ ।
కులదేవప్రతిష్ఠాఞ్చ సాఙ్గం కురు రమాపతే! ॥ 157

వివాహార్థం కరవీరపురాద్రమాహ్వాపనమ్

స పుత్రవచనం శ్రుత్వా సస్మార జగదీశ్వరః ।
రమాం రాజీవనయనాం కరవీరపురాలయామ్ ॥ 158

మత్వా వియోగినీం రాజన్! దుఃఖితః సురసత్తమః ।
రురోద లోకరీత్యా భగవాన్ లౌకికైస్సమః ॥ 159

న శోభతే సభా దివ్యా తయా విరహితా సుత! ।
భవానహం మహాప్రాజ్ఞ! దేవాశ్చ సపరిగ్రహాః ॥ 160

న శోభన్తే యథాఽఽకాశే తారాస్తారాపతిం వినా ।
అపాదపం యథా ఽరణ్యం అపక్షాశ్చ విహంగమాః ॥ 161

యమధర్మరాజును, పరిమళద్రవ్యముల సమకూర్చుటకై వాయువును, బ్రాహ్మణులకు ధనమును, వస్త్రములను, భూషణముల నొసంగుటకు 152

కుబేరుని దీపములను గ్రహించుటకు, చంద్రుని 153

వంటసామగ్రులను శుద్ధిచేయుటకు వసువులను, నీళ్ళపాత్రలను శుద్ధిచేయుటకు నవగ్రహములను నియోగించెను. 154

ఇట్లు వియోగింపబడి దేవతలందరును తమ తమ పనులయందు జాగరూకతలో నుండిరి. 155

తదనంతరము జగత్తునకంతకును తాతయగు బ్రహ్మ శ్రీనివాసుని మంగళ స్నానమొనరించి 156

పుణ్యాహవచనముకంటె ముందు మీ యిష్టదేవతలను పూజించుట, కులదేవతలను ప్రతిష్ఠించుట మొదలగు విధులను యధావిధిగా నిర్వర్తింపుమని తెలిపెను. 157

వివాహమునకై కరవీరపురమునుండి శ్రీ రమాదేవిని పిలిపించుట

అంత శ్రీనివాసుడు చతురాననుని పలుకులను విని కరవీరపురమున నివసించు పద్మ పత్రనేత్రయగు రమాదేవిని తలంచి 158

తన వియోగముచే దుఃఖించుచుండును కదా యని చింతించిసాధారణ మానవుల వలె ప్రపంచరీతి ననుసరించి గట్టిగా విలపించెను. 159

చతురాననా! శ్రీ రమాదేవి లేకుండుటచే నీవు, నేను, పరివారసహితులైన దేవతలును ఉన్నప్పటికిని యీ సభాభవనము శోభించుటలేదు. 160

చంద్రుడులేని నక్షత్రము లాకాశమున వెల వెల బోవునట్లును, వృక్షములులేని యరణ్యము శోభిల్లనట్లును, ఱెక్కలులేని పక్షులు దీనముగా తోచునట్లును 161

అఫలాశ్చ యథా వృక్షాః అధనాః సుహృదో యథా ।
తథా వయం మహాప్రాజ్ఞ! రహితా రమయా తయా ॥ 162

వాసుదేవవచః శ్రుత్వా వాసుదేవమభాషత ।
శఙ్కరః పృథివీపాల! సముత్తిష్ఠన్ మహాభుజః ॥ 163

శఙ్కరః -
కిమర్థం రోదనం తాత కిం తే కార్యం విడమ్బనమ్ ।
అసఙ్గస్యాప్రమేయస్య చాక్రూరవరదస్య చ ॥ 164

అక్లేశకస్య దేవేశ! కిమర్థం రోదనం వృథా ।
స చ తద్వచనం శ్రుత్వా నీలకణ్ఠమభాషత ॥ 165

శ్రీ భగవాన్ -
త్వం న జానాపి భోః శమ్భో! బాలభావేన పౌత్రక ।
యదా బ్రహ్మోఽవసానే చ న కిఞ్చిదవశిష్యతే ॥ 166

తదా క్షీరోదకే శమ్భో నిరాలమ్బే నిరాశ్రయే ।
సా మే శయ్యాసఖీ భూత్వా క్రీడతే హితకారిణీ ॥ 167

ఏతాదృశీం వినా శమ్భో మమ సౌఖ్యం కథం భవేత్ ।
వదత్యేవం జగన్నాథే వేధా వాక్యమభాషత ॥ 168

బ్రహ్మో-
నోక్తం త్వయే దం గోవిన్ద! పూర్వమేవ జనార్దన! ।
అద్య మాం కమలానన్ద! రమాఽఽహ్వనే నియోజయ ॥ 169

భగవదుక్త్యా రమానయనాయ కరవీరపురం ప్రతి సూర్యగమనమ్

సోఽపి పుత్రవచః శ్రుత్వా ద్యుమణిం శీఘ్రు మాహ్వయత్ ।
షణ్ముఖేన మహారాజ! సోఽపి తత్ర సమాగతః ॥ 170

పండ్లులేని వృక్షములు కాంతి తరిగియుండునట్లును, ధనములేని స్నేహితులుపయోగించనట్లును మనము కాంతిహీనులమైయున్నాము. 162

అని వాపోవుచుండగా ఆజానుబాహువగు శంకరుడులేచి 163

శంకరుడు :-
శ్రీనివాసా! మీరిట్లేడ్చుటతగునా? నీవు సాధారణ మానవుల ననుకరించు చున్నావు కదా! విషయాసక్తిలేనివాడవు. వేదములచేనైనను తెలియశక్యము కానివాడవు సజ్జనులకు వరముల నొసగినవాడవు. 164

దుఃఖముల నెఱుంగని నీవు విలపించుట తగునా? అని యడుగగా శ్రీనివాసుడు 167

శ్రీ భగవానుడు :-
శంకరా! నీవు బాలుడవగుటచే నేమియు నెఱుంగవు. బ్రహ్మ ఆయుర్దాయము ముగిసిన పిమ్మట ప్రపంచమున నేదియు మిగిలియుండదు. 166

అట్టి ఆధారరహితమై తోడెవ్వరునులేని సమయమున పాలకడలిలో శ్రీదేవియే నాకు పడక తోడుగను హితమొనర్చునదిగ నుండి నాతో రమించును. 167

అట్టి శ్రీదేవి లేక నాకు సౌఖ్యమెట్లు కలుగును? అని చెప్పుచుండగానే చతుర్ముఖుడు 168

బ్రహ్మ :-
శ్రీనివాసా! ఈ వృత్తాంతమును ముందుగనే నాతో నేల చెప్పవైతివి? నీ వాజ్ఞాపించినచో రమాదేవి నాహ్వానించుటకు నేను పోయివచ్చెదన'ని పలుకగా169

భగవదాజ్ఞచే రమాదేవిని తోడ్తెచ్చుటకు కరవీరపురమునకు సూర్యుడేగుట

బ్రహ్మ మాటలనాలించి శ్రీనివాసుడు కుమారస్వామిచే సూర్యుని పిలపించెను. సూర్యుడేతెంచి 170

ననామ భక్త్యా స్తుత్వాఽథ ప్రాఞ్జలిః సమ్ముఖే స్థితః ।
భాస్కరం భక్తినమ్రాఙ్గం భగవానాహ హృద్గతమ్ ॥ 171

శ్రీ భగవాన్ -
శృగాలవాసుదేవస్య నగరం గచ్ఛ భానుమన్! ।
తత్రాఽస్తే జగతాం మాతా తామానయ మమాన్తికమ్॥ 172

భారతీం వాసుదేవస్య శ్రుత్వా పౌత్రో దివాకరః ।
వినయేన సమాయుక్తః శిరసాఽఽనమ్య చావదత్ ॥ 173

భానుః :-
కథం తాం లోకజననీం ఆనయిష్యే తవాన్తికమ్ ।
తన్మమాచక్ష్వ గోవిన్ద! కథం మాం విశ్వసేద్రమా ॥ 174

శ్రీ భగవాన్ -
అస్తి తస్యాః త్వయి స్నేహః సదా లోకమహోదయే ।
త్వదాగమనసంహృష్టా సమాయాతి మమాన్తికమ్ ॥ 175

ఉపాయం ప్రవదిష్యామి తదాగమనకర్మణి ।
అశ్రు ముఞ్చన్ అపమృజన్ తద్ద్వారి కురు సంస్థితిమ్ ॥ 176

త్వాం తు దృష్ట్వా జగన్మాతా సాన్త్వయిష్యతి భానుమన్! ।
ఏవం వదన్తీ వాక్యం త్వాం కిఞ్చిద్దుఃఖసమాకులా ॥ 177

"శాసనం తే హృతం కేన ధరణ్యాం కథ్యతా" మితి ।
తం సమాచక్ష్వ తాం దేవీం ఇత్థమత్యన్తదుఃఖితః ॥ 178

న శాసనం హృతం మేఽద్య మాతః! కేనాపి భూతలే ।
శయనన్తు కృతం తేన తం భర్త్రాఽద్య భూతలే ॥ 179

యేన వై శాసనం దత్తం మాతర్మే కృపయేదృశమ్ ।
నిశ్చేతనోఽద్య పతితో భర్తా జీవతి తే న వా ॥ 180

భక్తితో నమస్కరించి స్తుతించి చేతులు జోడించి నిలువగా నాతనితో శ్రీనివాసుడు తన మనమునందలి సంకల్పము నిట్లుతెల్పెను. 171

శ్రీ భగవానుడు :-
సూర్యా! శృగాలవాసుదేవుని నగరమునకు జని అచ్చట నివసించుచున్న లోకజనని యగు రమాదేవిని తోడ్కొనిరమ్ము. 172

అని తెలుపగనే సూర్యుడు శ్రీనివాసునకు శిరస్సుతో నమస్కరించి సవినయముగా 173

శ్రీనివాసా! లోకమాతయగు రమాదేవిని నేనెట్లు తోడ్కొని వత్తును? అమె నన్నెట్లు విశ్వసించును'ని యడుగగా 174

శ్రీ భగవానుడు :-
శ్రీనివాసుడు,లోకములకు కాంతినొసంగు నీ యందామెకు స్నేహభావమున్నది. నీవు వెల్లినంతనే సంతసించి నీ వెంట నావద్దకు రాగలదు. 175

ఆమె వచ్చుట కొరక ఉపాయమును చెప్పెదను. వినుము. నీ వామె నివసించు గృహమునకేగి ద్వారములో కన్నీరు విడచుచు తుడుచుకొనుచు నిలచియుండుము. 76

లోకమాత నిన్నుగాంచి కొంచెము దుఃఖించుచు నిన్నోదార్చుటకై 177

"భూలోకమున నీయాజ్ఞ నెవరుల్లంఘించిర'ని యడుగును. అపుడు నీవు మిక్కిలి దుఃఖించుచు యమెతో 178

"అమ్మా! భూలోకమున నా శాసనము నెవరును అపహరింపలేదు. నీ భర్త నేడు భూమిపై పరుండియున్నాడు. 179

నాకు దయతో శాసనమొసంగిన నీ భర్త నేడు భూమిపై చైతన్యములేక పరుండి యున్నాడు. జీవించియుండునో లేదో తెలియకున్నది. 180

భర్తా తవ జగన్నాథ స్త్వశక్తోఽద్య విభాతి మే ।
'కదా ద్రక్ష్యామి దేవీం తాం ఇత్యాస్తే ప్రలపన్నితి" ॥ 181

సా తద్వచనమాకర్ణ్య సమాయాతి న సంశయః ।
ఉపాయన్తు తతః శ్రుత్వా కిఞ్చిద్ధాస్యముఖాన్వితః ॥ 182

బభాషే భక్తినమ్రాఙ్గో భయభక్తిసమన్వితః ।
సర్వజ్ఞా సర్వలోకేషు విశ్రుతా కమలాఽలయా ॥ 183

జానాతి హృద్గతం సర్వం కథం మాం విశ్వసేద్విభోః ।
అరోగస్య చ రోగం హి కథం వక్ష్యామి తే హరే ॥ 184

స భానోర్వచనం శ్రుత్వా భానుమాహ మనోగతమ్ ।
శ్రీ భగవాన్ -
మన్మాయయా మోహితా సా భవిష్యతి న సంశయః ॥ 185

ఇత్యుక్తః ప్రణిపత్యాథ వాసుదేవం రథే స్థితః ।
కరవీరపురం గత్వా యథోక్తం తత్తథాఽకరోత్ ॥ 186

కరవీరపురాచ్ఛేషాచలంప్రతి రమాఽఽగమనమ్

సా తద్వచన మాకర్ణ్య యథాఽఽదేశం తథా రమా ।
రథ మారుహ్య ఖేదేన భానువాక్యాదరేణ సా ॥ 187

సమ్ప్రాప్తా వాయువేగేన రవియుక్తా రమాపతిమ్ ।
తదాగమనవార్తాఞ్చ శ్రుత్వా తస్మిన్ క్షణే హరిః ॥ 188

జగామ దర్శనాపేక్షీ హ్యశక్త ఇవ సమ్ముఖమ్ ।
తాదృశీమాకృతిం ప్రాప్య తదద్భుతమివాకరోత్ ॥ 189

దేవానాం పూర్వదేవానాం మునీనామూర్ధ్వరేతసామ్ ।
భుజే భుజఙ్గభూషస్య వామం సంస్థాప్య వై భుజమ్ ॥ 190

నీ భర్తయగు శ్రీనివాసుడు చాల దుర్బలుడై యున్నాడు. ఆ లక్ష్మీదేవి నెపుడు చూచెదనో యని పలవరించుచున్నాడ'ని 181

తెలిపిన వెంటనే యామె వచ్చి వేయును. సందియము లేదని శ్రీనివాసుడు తెలిపినంతనే సూర్యుడా యుపాయమును విని మందహాస వదనారవిందుడై

అత్యంత భక్తియుక్తుడై భయముతో "శ్రీనివాసా ! పద్మనివాసిని యగు శ్రీదేవి సకలము నెఱుంగునని ముల్లోకములయందు ప్రసిద్ధి కెక్కినది. 183

అందరి మనస్సులయందలి విషయముల నెఱుంగజాలిన లక్ష్మి నన్నెట్లు నమ్మగలదు ఆరోగ్యవంతుడవగు నిన్ననారోగ్యవంతుడవని ఎట్లు చెప్పుదును? 184

అని యిట్లు సూర్యుడు పలికినంతనే యాతని యభిప్రాయము నెఱింగి శ్రీనివాసుడు "శ్రీ దేవి నా మాయచే మోహింపజేయ బడగలదు. సందియము లేద'ని ధైర్యము చెప్పగా 185

సూర్యుడు శ్రీనివాసునకు నమస్కరించి రథముపై నాసీనుడైకరవీరపురమున కేగి శ్రీనివాసుడు చెప్పినట్లే చేసెను. 186

కరవీరపురమునుండి లక్ష్మి వేంకటాచలమునకు విచ్చేయుట

లక్ష్మియు భాస్కరుని మాటలను విని యాతని మాటయందుగల గౌరవముతో దుఃఖించుచు రథముపై నధివసించి 187

వాయువువంటి వేగముతో శ్రీనివాసుని సన్నిధానమున కేతెంచెను. ఆమె వచ్చుచున్న వృత్తాంతమును విని వెంటనే 188

శ్రీదేవిని జూచు వేడ్కతో దుర్బలునివలె రూపుదాల్చి ఎదురుగా నరుదెంచెను.

దేవతలకును, రాక్షసులకును జితేంద్రియులగు మునీంద్రులకు నా యాకార మత్యంతా శ్చర్యకరముగా నుండెను. పన్నగభూషణుడగు నీశ్వరుని భుజముపై యెడమ చేతిని వైచుకొని 190

తథాऽపరం బ్రహ్మకణ్ఠే నిధాయాగాద్భుజం స్వభూః ।
ఏవంభూతం శ్రీనివాసం దదర్శ కమలాలయా ॥ 191

రథాదుత్తీర్య వేగేన కిఞ్చిద్ధాస్యముఖామ్బుజా ।
చామ్పకం పుష్పనిచయం వికీర్య పదపఙ్కజే ॥ 192

సమాలిఙ్గ్యాతిభక్త్యైవ ముహూర్తద్వయమాస్థితా ।
తదాలిఙ్గనమాత్రేణ పుష్టాఙ్గో విష్టరశ్రవాః ॥ 193

కుశలం పరిపప్రచ్ఛ తస్యాః సాऽపి హరేస్తదా ।
పితరౌ సర్వలోకానాం రమానారాయణావుభౌ ॥ 194

రమాయై శ్రీనివాసకథితపద్మావతీపరిణయోదన్తః

సమ్ప్రాప్తౌ స్వస్థతాం రాజన్! సర్వదేవనమస్కృతౌ ।
మాం మోహయతి గోవిన్ద! తవ మాయా దురత్యయా ॥ 195

భానునా మయి గోవిన్ద! కర్మ చిత్రం త్వయా కృతమ్ ।
త్వన్మాయా మోహితాస్సర్వే బ్రహ్మేశానాదయస్సురాః ॥ 196

వదాऽదేశం వాసుదేవ మమాద్యా హ్వానకారణమ్ ।
స రమావచనం శ్రుత్వా సాధ్వీమాహ మహీపతే! ॥ 197

శ్రీనివాసః -
త్వయా రామావతారే తు కథితం స్మర భామిని! ।
వేదవత్యా వివాహస్య సమ్ప్రాప్తః కాల ఏష వై ॥ 198

త్వత్సన్నిధౌ వోఢుమేనాం కామయేऽహం కలౌ యుగే ।
వదత్యేవం హృషీకేశే సాऽస్మరత్ పూర్వికాం గిరమ్ ॥ 199

శ్రీ రమా -
తామఙ్గీకురు గోవిన్ద! వివాహే విధిపూర్వకమ్ ।
ఇతి మే వచనం కృష్ణ! సఫలం కురు వత్సల! ॥ 200

మరియొక చేతిని బ్రహ్మమెడమై యుంచి వారి యిరువురి నూతగాగొని యాపె కెదురేగెను. అట్టి శ్రీనివాసుని గాంచి 191

మందహాస వదనారవిందయై రథమునుండి దిగి సంపంగి పుష్పములను శ్రీనివాసుని పాదపద్మములయందు జల్లి 192

భక్తితో నాతని నాలింగన మొనర్చుకొని రెండు క్షణములట్లే నిలచెను. ఆమె కౌగలింతచే బలసిన యవయవములు కలవాడై శ్రీనివాసు 193

డామెను కుశల ప్రశ్న లొనర్చెను. ఆమెయు శ్రీనివాసుని కుశలము నారసెను. ఇట్లు సకల లోకములకు తలిదండ్రులైనట్టియు సకల దేవతలచే నమస్కరింపబడు లక్ష్మీనారాయణు లిరువురును స్వస్థచిత్తులైరి. 194

లక్ష్మీదేవితో శ్రీనివాసుడు పద్మావతిని వివాహమాడుచున్న వార్త నెఱింగుట

గోవిందా! నీ మాయ నన్ను మోహపెట్టుచున్నది. నీ మాయ దాటరానిది. 195

భాస్కరునిచే నా విషయమున నెంత యద్భుతకృత్యము నొనరింప జేసితివి? బ్రహ్మరుద్రాది దేవతలందరును నీ మాయచే మోహింపజేయబడిన వారే కదా! 196

స్వామీ! నన్ను పిలిపించుటకు గల కారణమును తెలుపుడు. ఆజ్ఞాపింపుడ'ని శ్రీదేవి విన్నవించినంతనే 197

శ్రీనివాసుడు :-
లక్ష్మి దేవితో– లక్ష్మీ! నాతో నీవు రామావతారమున చెప్పిన సంగతిని తలంచుకొనుము. వేదవతీ వివాహ సమయ మేతెంచినది. 198

ఈ కలియుగమున నీ సమక్షముననే పద్మావతిని వివాహమాడ గోరుచున్నాను. ఇట్లు శ్రీనివాసుడు చెప్పుచుండగనే శ్రీదేవి 199

"శ్రీనివాసా ! వేదవతిని యథాశాస్త్రముగా పరిణయ మాడుమ"ని తాను మున్ను పలికిన మాటను తలంచి తప్పక నా మాటను సఫలపరచు'మని ప్రార్థించుచు 200

ఇత్యుక్త్వా శ్రీనివాసం సా ననామ చ ముదాన్వితా।
హరిస్తు లోకజననీం ఆనన్దయదుదారధీః ॥ 201

స రమాగిరమాకర్ణ్య పరిపూర్ణమనోరథః ।
పరమానన్దసమ్పూర్ణః ఉరగాద్రౌ వ్యరాజత ॥ 202

సన్తోషసంసూచకసర్వగాత్రః ఆనన్దభాష్పేణ సమృద్ధనేత్రః ।
బ్రహ్మాదిదేవైర్నుతసచ్చరిత్రః తదా బభౌ వేఙ్కటశైలమిత్రః ॥ 203

ఇతి శ్రీ భవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
శ్రీనివాసస్య వేదవతీవివాహాయ బన్ధులక్ష్మ్యాద్యాగమనం నామ దశమోఽధ్యాయః

సంతోషముతో శ్రీనివాసునికి నమస్కరించెను. శ్రీమన్నారాయణుడు లోకమాతయగు శ్రీదేవిని సంతోష చిత్తుడై ఆనందపరచెను. 201

మరియు శ్రీదేవిసూక్తులచే తన మనోరథమీడేరగా నమితానందము నందుచు202

శరీరము నందంతటను సంతసమును సూచించుచు పులకరించుచుండగా, కనులయం దానందభాష్పములు చిప్పిలుచుండ, బ్రహ్మాదిదేవతలు తన చరితమును స్తుతించుచుండ వేంకటాచలమున ప్రీతితో నివసించెను. 203

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమున
శ్రీనివాసునకు వేదవతితో జరుగు వివాహ మహోత్సవమునకై
బంధువులు, లక్ష్మీదేవి విచ్చేయుట యనెడు
పదియవ అధ్యాయము